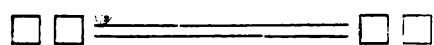

ZA REDAKCI ODPOVÍDÁ JAN DVOŘÁČEK, UČITEL V BRNĚ.
VYDÁVÁ SVÝM TISKEM A NÁKLADEM BENEDIKTINSKÁ KNIHTISKÁRNA V BRNĚ.

ROČNÍK DVACÁTÝ SEDMÝ

1907—1908

S 69 OBRÁZKY A ČETNÝMI OZDOBAMI

OBSAH.

o o o

BÁSNĚ:

	Str.		Str.
ČECH SVATOPLUK:		KADLČÁKOVÁ MAR.:	
Věnování	244	Za Svatoplukem Čechem	
DĚDINSKÝ J.:		MIHOLA CYRILL:	
Do boje (s obr.)	30	Za matičkou .	71
Hory	83	MILOTA J.:	
DOLNÝ J.:		Jeseň	18
Statečný školáček	202	Dle receptu (s obr.)	62
ELPL EDUARD:		Zahrádka .	268
Naše zvony	26	Čmelák	279
Na dušičky	65	Písnička	290
Štědrovečerní	132	MITTENHUBROVÁ ANUŠE:	
Vyslyšená prosba	143	Nový rok	138
Zimní .	161	Starosti hospodyňky	152
Sirotek .	180	PITTNEROVÁ VLASTA:	
Skřivánek .	221	Vánoční hra .	100
Třešňový sad	271	PRÁCHEŇSKÁ-ŠEVČÍKOVÁ VILMA	
V lese	289	Nebeská hudba	97
HORYNA PAVEL:		Hudebníci	257
U vánočního stromku (s obr.) .	148	Pavouček	302
Strašidlo (s obr.) .	156	R. D.	
GROSSMANNOVA-BRODSKÁ L.		Anči a kočička (s obr.)	73
Čtenářům .	1	SEDLÁČEK ALOIS:	
Na kopečku (s obr.)	5	Hlemýžď	304
Za večera	58	SVOBODOVA MAR.:	
Dědeček (s obr.)	77	Jarní	286
Vánoční	129	ŠKRDLÍK JOS. V.:	
Z večera	195	Zima	156
Psíček nenasyta (s obr.) .	210	Jarní	286
Anděl Páně	291	UNZEITIG V	
Dobří přátelé (s obr.)	319	Veselá chasa (s obr.) .	117
HÜBNER V.:		Vánoční zvony (s obr.)	144
Za vlaštovkami .	33	Příchod jara	193
Svatý kříž	39	Mlsoun	246
Stařec a smrt	87	UNZEITIGOVÁ M.	
Svatý Mikuláš	111	Večer	259
Umělec (s obr.)	119	VÍK JAN:	
Do sněhu	172	Za babičkou	15
Štěňata (s obr.)	186	ZÁKOUCKÝ K.	
Loutka	250	Přání k otcovým jmeninám	37
Liška a kohout	277		
Liška a husa	311	P í s e ň :	
J. M.:		SCHUBERT ED.:	
Veselé jaro	229	»Zpívejte«, 2hlasná píseň	10
Velkonoční	234		
KABRTOVA-BUKOLSKÁ:			
Přes vodu (s obr.)	301		

ČLÁNKY ZÁBAVNÉ A POUČNÉ:

	Str.		Str.
BENEŠ J.		PITTNEROVÁ VLASTA:	
Láska bratrská	15	Zaječí rodinka	66
Pes a kohout	29	PLACHÝ FERD.	
Stará švestka	44	Koza a vlk	237
Tři jiskry	44	PRÁCHEŇSKÁ-ŠEVČÍKOVÁ VILMA	
Ze života sv. Otce	78	Dvě myšky	108
Nejlepší volba . . .	110	Vlaštovka a ledňáček	123
Vyslyšená modlitba	189	Chroust	250
Naučil se od mravence	206	R. D.	
Obrázky ze zámořské zvířeny	290	Potrestaná neposlušnost (s obr.)	37
Světluška	316	Veselé a vážné o medvědovi (s obr.)	88
BERNAUD EUGÈNE		Svatopluk Čech (s obr.)	226
Vánoční povídka (přel. A. L. Tvrzský)	130	SENZ AUG.	
BOUCHALOVÁ MAR.:		Provolání. Milé děti! Zařídme	
Přímluva (španělská legenda)	278	družinu sběratelskou!	163
BROŽEK JOS		Pro družinu sběratelskou 221, 254, 319	319
Pan professor	213	SCHUBERT ED.:	
DĚDINSKÝ J.		Po prvé a jen jednou	42
Na škodnou (lovcečká črta, s obr.)	139	Nepomíjející palác	91
DOSTÁL AL.		Stará a nová móda	155
K vůli vojsku	74	Dva mírumilovní sousedé	155
E. Š.		STANĚK VÁCLAV:	
Žertovné hádanky	186	Polabští Slované	149
GROSSMANNOVA-BRODSKÁ L.		ŠTĀSTNÝ A. B.	
Povídka o Vasilkovi	118	Prsten na stromě	306
Pohádka o králi oblaků (s obr.)	124	TVRZSKÝ AUG. L.	
Petrohrad (s 2 obr.)	178, 207	Starý soused (s obr.)	145
Květiny skutečné a umělé	218	UNZEITIG VÍT.	
abiččino potěšení (s obr.)	235	Trudné začátky	164, 196, 229
V obydlí cara-tesaře (s obr.)	244	VŠETEČKA FRANT.	
Velechrám sv. Isáka v Petrohradě	311	Obrázky z katolických missií (s obr.)	
(s obr.)		27, 58, 92, 120, 153, 187, 210, 247, 272	
HORYNA PAVEL		ZÁKOUCKÝ KAR. J.:	
Vzducholoď (s obr.)	108	Klobouk Konciljův (s 2 obr.)	173
Skřítkové (s obr.)	202	Po druhé na novém, netušeně krás-	
IVANOVNA A. M..		ném letním bytě (se 4 obrázky)	238, 260, 292
Julinčin miláček	71	ZATTY KAREL:	
JANČÍK ANT		Bohatství — mládí	268
Láska k bližnímu	94	ZHÁNĚL IGNÁT:	
Vrabeč rádce	318	Město Žďár (s 12 obr.)	12, 45
KÁLAL VÁCLAV		Zelená Hora u Žďáru (s 3 obr.)	79
Dudek (s obr.)	6	Obrázky z přírody	98, 157, 183, 219
Když listí žlutne a opadává	34	Saragossa (s 3 obr.)	258
Přáci v zimě (s obr.)	181	Boj o Saragossu (s obr.)	302
Pračky zajíců	216	ZHÁNĚL RUD. Dr.	
Kukačka (s obr.)	283	Posvátný domek Loretánský (s obr.)	104
Ktepelka (s obr.)	316	Betlemský pastýř (s 2 obr.)	112, 133
KVĚT JOS. V.:		Bůh láska jest (s obr.)	194
Důvěra v Boha nezklame	2	Milé naší Matičce nebeské (s obr.)	280
K. Z.:		ŽUKOVSKÝ V A.:	
Něco pro zasmání	190	Pohádka o careviči Ivanovi a Šedém	
Bosenská přísloví	302	Vlku (přel. A. G. Stín)	19, 49, 84
Tibetská přísloví	302	*	
MILOTA J.:		Hádanky a rebusy v čís. 1.—9.	
Osudná houpačka (s 5 obr.)	251		
Kopa vajec za halěr	277		
Pohádka o mušce	300		
Špatná výhra	302		

Ročník ▽▽▽
dvacátý sedmý.

▽▽ Číslo 1.
Září. 1907.

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ

ČTENÁŘŮM.

Ó pojďte s námi, pojďte,
dívenky růžolící,
k nim čile připojte se,
vy bystří pacholící.

Znovu bělostná křídla
„Andílek“ rozprostírá
k ochraně těch, jež pojí
s ním v Boha jedna víra.

Kol něho seskupte se,
záštitou chce vám býti,
a vzácných ctností símě
chce v dětská srdce síti.

Co dobra ve vás dřímá
chce probouzeti zvláště,
a bezpečno vám bude
v záhybech jeho pláště.

„Andílek“ — posel Boha,
jenž kdysi pravil jemně:
„Nechte maličkých dítek,
ať všechny přijdou ke mně!“

Král, který trůní v nebi
bílými nad oblaky,
On dolů vzhlíží na vás
dobrotivými zraky.

Āby nepobloudila
ni jedna dětská hlava,
v nebeském strážníčkovi
On průvodce vám dává.

Ten dítko šťastně vede
přes srázy, přes propasti,
přes světských rmutů příval
dál do nebeské vlasti.

Hle, náruč rozprostírá
a s láskou vstříc vám letí,
pod jeho křídla spějte,
vy naše zlaté děti!

JOSEF V. KVĚT

Důvěra v Boha nezklame.

Povídka z hor českomoravských.

Když se bral malý Karel Maškův do světa, aby se vyučil řemeslu tkalcovskému, které tehdáž v jeho rodném městečku i v okolní krajině utěšeně zkvétalo, nenesl s sebou ničeho kromě matčina požehnání a jedinkého tvrdého tolaru v růžku malého ranečku zavázaného, který mu ustaraná matička přichystala na cestu.

„Buď hodný, zbožný, svého nastávajícího pána si važ a ve všem dobrém jej poslouchej, bude to jen k tvému prospěchu,“ napomínala jej matka. „Spoléhám se také na starého Víta a důvěřuji mu, že ti nalezne pořádného mistra, který nejen že by byl po ten čas, kdy u něho v učení budeš, tvým mistrem a chleboďárcem, nýbrž aby byl také tvým otcem.“

Tak napomínala chalupnice Mašková svého synka, když ho posílala do Vídně na řemeslo. Neměla ubohá matka ničeho, co by malému Karlovi na cestu do světa dala, nežli svoje požehnání a dobrá napomenutí.

A hodný synek, políbiv matce poslední ruku, dal jí „s Bohem“ a se slzami v očích vykročil, aby přidal se k zástupu hochů, které podobně jako jeho vedl dohazovač Vít do Vídně.

V těchto letech, do nichž vypravování naše spadá, znamenitě zkvétalo tkalcovství v horách českomoravských. A to bylo příčinou, že mnoho dorůstajících chlapců, ať už z rodin chudých či zámožnějších spěchalo do Vídně, aby se tam řemeslu tkalcovskému vyučilo a zdokonalilo, neboť ve Vídni pracovaly se tkaniny jemnější a drahocennější, které po našem venkově jen po různu se tkaly. —

Starý Vít, jenž prostředkoval koupě, služby, práce a donášival různé přespolní zprávy, podvolil se vždy ochotně úkolu tomu, aby škole odrostlé chlapce dopravil do Vídně, a zde jim našel dobrá místa, kde by jako učňové nabyli potřebných vědomostí. Při tom však staral se také o to, aby každý mistr byl vzorný katolík, a aby mladé svěřence své neodcizoval Bohu.

A takové dovedl už starý Vít vyhledati, neboť nebyl zde za tím účelem ponejprv.

Tak i dnes. Pomodlivše se u Božích muk za městečkem krátkou modlitbu, vykročili statně ku předu. Bylo jich všech osm. Starý Vít, vůdce jejich, kráčel uprostřed nich. Cesta ubíhala jim mile. Hoší vyprávěli různé příhody ze školy, a Vít zase jim sděloval něco ze svých zkušeností. Musili několikrát přenocovati ve vesnicích, kde Vít postaral se jim o slušný nocleh a ani obstojná posila nescházela. Šel už po známých místech. Dorazili do Vídně a štěstí jim přálo. Vít vynašel chlapcům záhy dobrá místa, takže mohli ihned nastoupiti. Na některém místě zůstali až dva, tři, takže v prvním čase nebylo jim tak velice teskno po rodičích i milém domově. Mohli se společně těšiti.

Hůře však bylo s Karlem Maškovým, neboť on jediný zůstal osamocen. Zalíbil se staršímu již pánovi, jménem Šímkovi, který měl veliký tkalcovský závod.

Poněvadž bylo jen jediné místo uprázdněno v závodě a Karel na první pohled pánovi velice se zamlouval svým slušným chováním i příjemným zevnějškem, přijal jej za učedníka a hned jej také obeznámil s jeho novým zaměstnáním.

Byl muž ten z míry hodný pán a Karla si velice oblíbil. Viděl, že jest chlapec z chudé, avšak pořádné rodiny, a to jej nemálo těšilo.

Naproti tomu Karel se přičiňoval v závodě, seč síly jeho stačily, bedlivě si všeho všímaje, z čeho by nabyl nových vědomostí. V krátkém čase vžil se úplně do nových poměrů, a bylo radost podívat se naň, jak se u stavu činil.

Při tom však nezapomínal Boha. S modlitbou na rtech vstával s lůžka, s modlitbou na rtech uléhal. Všecky svoje starosti a přání skládal ve Všemohoucího a doufal, že On zajisté vždy mu pomůže. Byl pevně přesvědčen, že milosrdný Pán Bůh vyslyší jeho prosby a sešle mu tolik vytrvalosti a sebezapření, aby mohl dojíti cíle svých tužeb — kam přání jeho směřovalo. Chtěl se vyučiti řemeslu, aby mohl hodně vydělávati, a ve stáří podporovati svoji drahou matičku. Mnoho, mnoho času ještě do té doby scházelo, ale doufal, že ten čas přece jednou nadejde.

A nadešel — dříve nežli se toho nadál.

Když psával později matce domů dopisy, skorem vždy pan Šimek připojil také několik slov. A nejednou i malou peněžní částku přiložil k dopisu s tím přáním, aby si matka Karlova přilepšila.

A ta ubohá samou radostí div neplakala. Děkovala Bohu, že její synek jest v rukou tak hodného pána a prosila, aby Všemohoucí Bůh jej ještě dlouhá léta při zdraví zachoval. — — —

Zatím léta ubíhala. Karel byl vyučen a pracoval v dílně Šimkově jako tovaryš. Dostav za vyučenou, chtěl se navrátiti do domova, aby byl matce na blízku a mohl jí ze svých úspor podporovati. Ale pan Šimek zrazoval jej z úmyslu toho a sliboval mu, že za krátko dostane přídavek, jen aby u něho zůstal dále.

Jsa bezdětný, zamiloval si Karla jako vlastního syna, zvýšil mu mzdu, a Karel nyní již mohl posílati matce značnější obnosy.

Závod páně Šimkův během času vzrůstal, takže musel býti rozšířen, a Karel ustanoven mistrem a dozorcem jednoho oddělení. Plat jeho byl ovšem opět zvýšen a on, ačkoli ještě tak mlád, ocitl se pojednou v jiném postavení, lepší budoucnosti.

*

Poslední dobou zanášel se pan Šimek nějakým dalekosáhlým plánem, o němž však nikomu ani slovem se nezmínil; ani ne Karlovi, který se stal jeho rádcem a důvěrníkem. Vypytával se ho sice často na poměry v jeho rodné krajině, na poměry tamějšího pracujícího lidu, ale jinak ani slovem nezavádil o své tajemství. Posledně odjížděl velmi často na cesty, z nichž se vracel teprve třetího až čtvrtého dne.

Snad za nějakými obchody, domníval se Karel.

Netušil ani dost málo, jakého překvapení má se mu v krátkém čase dostati.

Minula krutá zima a přiblížilo se opět jaro. A s novým jarem nastaly nové a nové práce.

Za malým horským městečkem v malebné kotlině při břehu šumné říčky pracovalo sta dělníků na rozsáhlé továrně. Loni zakoupil tu pozemek vídeňský továrník pan Šimek, a letos brzy po jaru chce zde ukončiti stavbu nové továrny, aby se v ní mohlo co nejdříve pracovati na stavech, které se již počaly také svážeti. Stavba pod rukama dělnictva a řemeslnictva přímo rostla, tak že asi v polovici léta byla úplně dokončena. Jedné krásné letní neděle byla továrna páně Šimkova vysvěcena a odevzdána svému účelu.

Pan Šimek povolal mnoho tkalců z okolí a některé ze svého dřívějšího závodu a mezi nimi také Karla Maška. Tohoto pak ustanovil ředitelem nové továrny. — —

Tak odměněna byla důvěra v Boha, píle a přičinění malého učedníka Karla Maška. Stal se z něho zámožný muž, po čase bohatý továrník, podporovatel velmi značné třídy dělnické a řemeslnické. Byl všude ctěn, vážen a slovo jeho mnoho platilo.

Co však mu největší radost působilo, bylo, že mohl míti u sebe svoji drahou matičku. Postaral se jí o všemožné pohodlí, zasypával ji svojí láskou, takže léta u něho strávená čítala za nejkrásnější svého života.

L. Grossmannová-Brodská

Na kopečku.

Na kopečku Bětulinka
v ruce nese košíček,
čtveráctví jí sedí v zraku
a na bradě dolíček.

Kam se chystá? Neuhodne,
kdo neumí hádati,
kam se chytrá Bětulinka
počínala chystati,

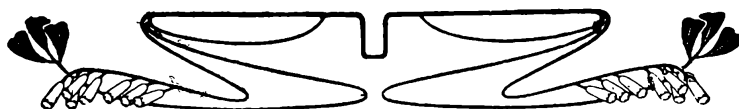
sotva domů vrátila se
ze školičky, ze školy,
proč tak čile vyběhnula
na kopeček do polí.

Větrík fičí přes strniště,
mráčky táhnou oblohou,
ať z nich prší! Bětulince
radost zkazit nemohou.

Pod kopečkem potok plyne,
přes vodu je lavička,
a v chaloupce blízké bydlí
Bětulinky babička.

Kol chaloupky sad je velký
při něm květná zahrádka,
a teď právě v sadě zrají
hrušky, švestky, jablátka. —

Víte již, nač Bětulinka
sobě nese košíček?!
Že se s prázdnou nenavrátil,
dobře ví ten diblíček!

D u d e k.

Jsme na kraji borového lesíka. Před námi rozkládá se velké pastviště, na jehož nuzné trávě klidně se pase hovězí dobytek. — V tom uslyšíme podivný hlas: „Dudu — dududu!“ I pátráme, kdo se to ozývá. Ale nikde nikdo. Pohlédneme tedy do výše. A aj! Na větvi blízké borovice sedí strakatý pták s pěknou chocholkou. Je to d u d e k, jenž se nám svým hlasem ohlásil.

A těžko jej od kůry borové rozeznati, neboť barva jeho peří je k ní velice přízpůsobena. Na hlavě, na krku, plecích a zádech je rezavé, na břicho pak přechází v bílé. Od této základní barvy liší se ocas a křídla, kteréžto části jsou černé a napříč pruhované.

Nejokázalejší ze všeho je chocholka. Dole je rezavo-žlutá a čím výše, tím bělejší, až před černými špičkami jsou jednotlivá péra úplně bílá.

Po chvíli zazní znova hlas „dudu“ a dudek také skutečně jde, vlastně letí a rovnou na pastviště. A za ním — kde se vzal tu se vzal — letí druhý. To jest asi jeho družka.

Hle, jak si mezi dobytkem bez bázně a strachu vykračují, jak skáčou, časem vymrštují cosi zobákem vzhůru a lapají to zas, klopi opět hlavu — což pak to tam našli, v čem to loví?

Nikdo by neřekl, že v truse kravím, jenž tam leží druhý nebo třetí den. Ale je tomu tak skutečně. K tomu přízpůsobeným zobákem dlouhým a tenkým provrtávají okoralý povrch a prohrabují se v zapáchajícím vnitřku s patrnou rozkoší, jako labužník, jenž pojídá zapáchající zvěřinu, ze které už červi kapají...

A to mají dudkové nejraději. Neopovrhují však ani brouky, kteří také v truse hodují. A právě tato hojnost potravy je příčinou, že se

na těchto místech rádi zdržují. Kromě pastvisek navštěvují také ještě louky, kde jsou menší lesíky, sady, nebo aspoň v polích a na stráních staré vyhnílé stromy.

Od těch časů však, co se dobytek málo vyhání na pastvu, jest u nás dudek vzácným ptákem, poněvadž tu nemá pro sebe dosti vhodné potravy. Bývá tu jen hostem. Za to v severní Africe žije jako u nás vrabec a nikdo mu neublíží a on také nikomu, leda hmyzu. A tím neškodí, nýbrž prospívá.

Dudek nepoutá k sobě pozornost jen pěkným zevnějškem, nýbrž i některými zvláštními způsoby svého života. Takovou podivuhodnou zvláštností jeho jest polykání potravy. Dudek nepolyká kořisti jako jiní ptáci hned, jakmile ji zobákem uchvátil, nýbrž vymrští ji napřed vzhůru, potom otevře zobák a nastaví jej tak, aby na příklad padající červ padl mu hluboko do jícnu, odkud dostane se už snadno do žaludku.

Je-li to brouk, jenž má tak tvrdé části těla, jako krovky, hruď hlavu a nohy, otluče je nejdříve a potom teprve provede svůj „umělecký kousek“

Takto si počíná dudek proto, že má velmi krátký jazyk, jímž nemůže jako jiný pták zachytiti potravu u špičky zobáku a pošinou ji k jícnu.

I jinak je dudkovo chování zajímavé a časem směšné. Spatří-li se stromu na zemi kořist, letí hned k ní, maje ocas roztažený jako vějíř. Potom zobne po kořisti a roztáhne při tom na hlavě chocholku. Pak vyhodí ji do výše, chytne a spolkně. Po spolknutí se pěkně ukloní, složí chocholku a jde dále.

Než co to? Náhle zakrákal ostrůž. Honem dudek vrhne se na zemi, rozprostře ocas a křídla, zobák zvedne, takže se spíše podobá pestrému cáru nežli ptáku, a setrvává nepohnutě v této ochranné poloze, dokud nebezpečnost neminulo. Potom se otřepá a běží zas po svých.

Hubiti škodlivý hmyz je hlavní dudkovo zaměstnání. A přes to dotkla se ho lidská nevděčnost, jakoby za to mohl, že v době hnízdění velmi nepříjemně zapáchá, nebo že neodstraňuje z hnízda nečistoty mladých. Je to skoro kruté a nespravedlivé, odsuzovati jej, aniž komu ublížnje, ale pilně koná svou práci, která jest užitečná všem lidem.

Dudek mívá hnízdo v dutých stromech, rozsedlinách skalních, rozbořených zdech a hromadách většího kamení. Tuší, že tu bude jeho rodina úplně bezpečna; leč není tomu tak, jak hned uslyšíte. Hnízdo je celkem neumělé a bývá vystláno obyčejně suchou travou.

V květnu samička snáší 4—7 poměrně malých a podlouhlých vajíček. Patnáctý nebo šestnáctý den vylíhnou se z nich mláďata, jež bývají od rodičů bedlivě živena červy a brouky. Tím hromadí se v díře velmi

mnoho trusu, takže ho nelze tak snadno odstraniti a při tom obstarávati tolik hladových krků. Ostatně zápach hnízda má pro samého dudka velmi nemilé následky. Ptáčníci je lehkou najdou a k veliké žalosti dudkově celou rodinu mu vyberou a odnesou.

Mladé dudky lehkou zkrotíme. Brzy přivykají svému pěstounovi a chovají se k němu velice důvěrně. Říká se, že ochočený dudek patří k nejzábavnějším a nejrozkošnějším ptákům domácím. Svým chováním a směšnými pohyby obveseluje a mile dojíká. Přichází na zavolání jako pes, bere potravu z ruky a běhá za člověkem v pokoji i venku, aniž se mu zasteskne po přírodě.

Ale kdo by si chtěl mladého dudka odchovati, musí mu strkati červy, brouky a jinou potravu až do jíenu; jinak zahyne hladem. Z této neznalosti mnoho mladých dudků vzalo již za své.

Dospělého dudka krmívají sekaným syrovým masem, mravenčími kuklami (lidé jim říkají vajíčka) a larvami brouka potemníka, jimž mylně říkají mouční červi, protože žijí v mouce. Nesmí se však opominouti vodu mu podávati ve vysokých, aspoň 7 cm hlubokých nádobách, poněvadž pije jako holub, ponořuje dlouhý zobák až k samé hlavě.

Ačkoliv v domácnosti dudek přivyká člověku, na svobodě se ho bojí a prchá před ním z daleka do blízkého leca. Důvěřuje pouze pasákovi, který mu nikdy neublížil.

Dudek jsa ptákem stěhovavým přilétá na počátku dubna obyčejně před kukačkou a opouští naše kraje kolem sv. Václava, tedy koncem září.

O dudkovi koluje mnoho pověstí. K nejznámějším patří ona, ve které se vypravuje, kterak ošidil kukačku o chocholku.

O původu dudkově vypravuje zase řecká báje, dle které Tereus, král Thrácký, královna Prokna a její sestra Filoméla proměnili se všichni tři v ptáky, když je král na útěku pronásledoval: Filoméla v slavíka, lkajícího žalostným hlasem: „Ity“ a celé noci bdícího, Prokne ve vlaštovku vykřikující: „Tereu“, a Tereus v dudka volajícího: „pu, pu,“ to jest kde?

Starí Řekové chtěli touto bájí vysvětliti, že dudek rád pronásleduje slavíka i vlaštovku. — V starém Egyptě býval dudek opět velmi ctěn jakožto obraz radosti a synovské lásky.

Zpívejte.

Ed. Schubert.

Zpí - vej - te, dě - tič - ky, zpí - vej - te, po - pěv - ky pěk - ně vám slu - ší!

Vždyť má - te zvo - neč - ky v hr - děl - ku, vždyť má - te skři - ván - ky v du - ši.

Zpívejte, šohajci rozmilí,
zpívejte, dívenky hezké;
zpívejte překrásné písničky
o rodné vlasti té české!

Zpívejte, dětičky, zpívejte,
vesele, děťátka milá;
zpívejte, ať se vám třepetá
radostí dušička bílá.

Zpívejte, zpívejte vesele,
zpívejte v práci i klidu,
zpívejte drobnoucké písničky,
o milém českém to lidu.

Zpívejte, dětičky, zpívejte
vesele, radostně vezdy,
až zkvětou růžičky na líčku,
až zkvětou v očích vám hvězdy.

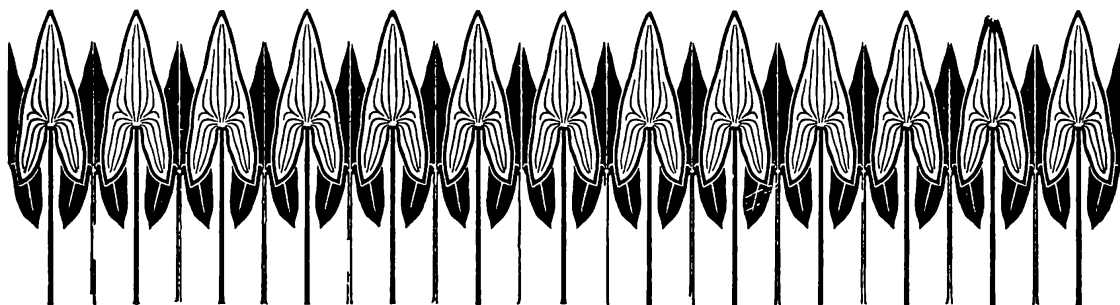
Zpívejte, zpívejte vesele,
radost vám, dětičky, svědčí;
zpívejte dojemné písničky
o české lahodné řeči.

Zpívejte o drahém tatíčku,
zpívejte o zlaté máti;
zpívejte pokud Bůh nebeský
hedvábné vlásky vám zlatí.

Zpívejte, dětičky, zpívejte,
písničky pěkně vám sluší;
nebeský tatíček miluje
dětičky s veselou duší.

AD. HEYDUK.

IGNÁT ZHÁNĚL

Město Žďár.

Ku třistaleté památce povýšení na město.

Kdykoliv zmínil jsem se na svých cestách o našich městech, tu obyčejně pohrdlivě pokrčili příslušníci jiných národů rameny a s úštěpkem říkali: Ta města v Čechách a na Moravě! Ta jsou všechna na jedno kopyto. Kdo si představí náměstí, někdy velké, někdy malé, někdy pravidelné, někdy nepravidelné a přimyslí si okolo něho několik starých domů s vikýři, podloubím a prašpatným dlážděním, na němž by si chodec lehce mohl nohu zlomit — toť obraz všech měst v celé rakouské říši.

Částečně je něco pravdy v této výsměšné poznámce, ale též mnoho předpojatosti a snad i závisti k našim kulturním vymoženostem!

Je pravda: skoro každé naše město má náměstí a je-li velké, třeba i několik náměstí. Ale náměstí těchto bylo nezbytně potřebí k různým účelům. Do měst scházívало se všechno okolní obyvatelstvo na trhy, kdež se prodávaly nejenom potraviny a obilí, ale i všeho druhu dobytek; sešlo se mnoho lidstva, jak kupujících, tak prodávajících, proto bylo potřebí pro ně mnoho místa, a to bylo na náměstí.

Dříve konaly se i církevní slavnosti, pokud možno bylo, okázale; zvláštního lesku dodávalo jim účastenství cechů rozličných řemesel. Cechy jmenovaly se za dřívějších dob společenstva řemeslníků, kteří mívali svá práva, své prapory, odznaky a bděly přísně, aby se vše zachovávalo, jak to starý zvyk předpisoval. Velká náměstí hodila se výborně, aby rozvinulo se na nich procesí, ať to již bylo o Božím Těle anebo o Vzkříšení, anebo o Křížových dnech, anebo jindy, kdy pořádala se nějaká větší církevní slavnost.

Není pravda, že by všechna města naše měla týž ráz, takže kdo jedno z nich viděl, viděl vlastně všechna. Právě naopak, jaká tu rozmanitost, půvabnost krajiny a ta není přece nikdy stejná! Jakou zvláštní

barvivost dodají mnohým z našich měst lesy, které jsou buď zádumčivě černé, totiž jehličnaté, anebo vesele osvětlené zlatým slankem, které vniká mezi listnatý les a žertovně si hrá na schovávanou. Jaká malebnost, je-li na blízku anebo v místě samém buď rybník anebo rychle tekoucí bystřina, buď větší říčka anebo menší potok!

Město Žďár bylo až do nepříliš dávné doby místem, jež uzavřeno bylo desíti zámky, aby ho nikdo nemohl blíže poznati. Dokud v tento kraj nevedla železnice a bylo nutno jeti poštovním vozem, nezajel si tam nikdo, než kdo měl důležitou, neodkladnou práci. Vždyť bylo potřebí jeti několik hodin vozem od nejbližší železniční stanice, která byla velice daleko. Ale od několika málo let, co vystavena a dopravě odevzdána byla železniční trať z Tišnova do Českého Brodu, učiněna tato na krásy přírodní bohatá horská krajina velmi snadno přístupnou. Nuže, zajedme si do toho Horácka, bohatého krásami přírodními, kde uvítají nás rozsáhlé hvozdy černých lesů, okřejme na čerstvém svěžím horském vzduchu, pokochejme se pohledem na veliké rybníky!

Když blížíme se ku Žďáru, již z dálí líbí se nám přeláhodná poloha! Celé město ovládá věž farního kostela, domy jsou malebně rozloženy na svazích ústředního návrší a kol kolem samá pahorkatina buď zarostlá tmavým lesem, anebo pokrytá zeleným pažitem pestře květinami obarvených lučin, anebo rozdělena v dobře obdělaná a poměrně dosti úrodná pole. Nádraží je v samém městě; slezeme a učinivše několik kroků, octneme se na krásném, prostranném náměstí. Na něm je radnice s vysokou střechou a uprostřed pěkný sloup nejsvětější Trojice, který byl zřízen na poděkování, že město bylo uchráněno od moru r. 1710.

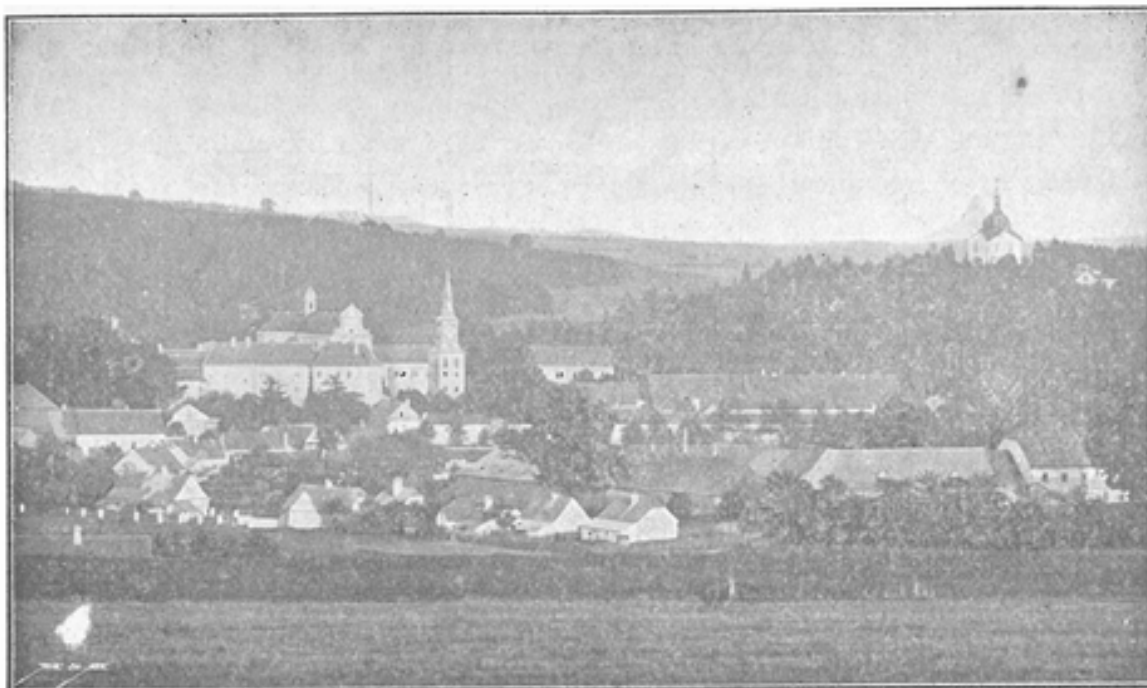
Za starých dob bývaly v celém okolí nynějšího Žďáru obřovské lesy, jimiž vedla cesta spojující hrady v Brně a v Čáslavi v Čechách. Poblísku této řeky a sice při brodu přes řeku Sázavu, kde mění směr jižní v západní a kdež vlévá se do ní potok, pojmenovaný Staviště, založili v pradávných dobách, pravděpodobně asi v desátém století havíři a uhlíři vesnici Žďar. K tomu účelu musili vymýtití a vypáliti hodný kus lesa a proto pojmenovali také nově založenou dědinu od žáru, či od žároviště, Žďárem. V těch dobách byly na mnohých místech v česko-moravském pohoří doly na stříbrnou a železnou rudu, kdež havíři dolovali; uhlíři pak pálili v milířích uhlí dřevěné, jehož bylo potřebí, aby ruda mohla býti roztavena.

Osada prodělala během let různé osudy a přecházela jako majetek z ruky do ruky. Asi roku 1293 povýšil ji tehdejší majitel z rodu Lichtenburgů za městečko. Později přešla celá krajina v majetek biskupů olomouckých. Tehdy měli majitelé statků velká práva a mohli mnohdy učiniti, co nyní bývá vyhrazeno samému zeměpánovi. Tehdejší biskup

olomoucký František kardinál Dietrichštejn oblíbil si Žďár i s blízkým klášterem a chtěl si všechny poddané nakloniti a k vděčnosti zavázati, listem vydaným 11. června roku 1607 povýšil městys Žďár za město a udělil mu zároveň mnohé výsady a vyznamenání. Město Žďár slavilo tedy nedávno třistaletou památku svého povýšení za město, což též přiměřeným způsobem bylo oslaveno.

Město Žďár čítá nyní na tři tisíce obyvatel, je sídlem okresního soudu, berního úřadu a má měšťanské školy dívčí i chlapecké. Obyvatelstvo žije se hojně tkalcovstvím, jakož i tovární výrobou obuvi. Z plodin polních nejvíce se pěstují brambory, které jsou v zimě skoro jedinou

Město Žďár od severozápadu.

výživou chudší části obyvatelstva; též se z nich vyrábí škrob, sirup a bramborový cukr. Vyváží se mnoho stavebního dříví, které se sem sváží z okolních rozsáhlých lesů.

Ze staveb vynikají hlavně pěkný farní chrám svatého Prokopa. Pohled na tento kostel je hlavně od mosta přes říčku Sazavu malebný. Vysoká, bání opatřená věž je kostelu pěknou ozdobou. Kostel pochází ze dvou různých dob. Kněžiště (místo v němž jest hlavní oltář) je asi z roku 1560, loď je gotická a spočívá na třech kamenných sloupech. Kdo přijde dovnitř, povšimne si také staré křtitelnice, na níž je vytesán leto-počet 1624. Ústní podání však tvrdí, že býval zde dřevěný kostelík, který vysvětil svatý Vojtěch, umučený pro víru roku 996. Kostelík tento

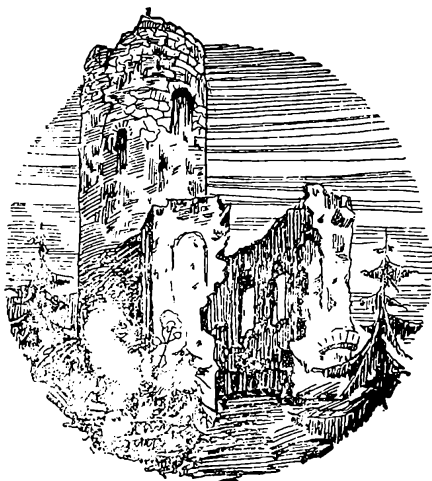
viděli první mniši kláštera Žďárského, který byl založen roku 1253 a vypravují, že již tehdy byl onen kostelík „prastarý“.

Blízko farního kostela jest kaplice, zasvěcená svaté Barboře, již uctívali horníci za svou patronku; má nízkou vížku s dvěma zvony. Třetí kostelík najdeme na hřbitově a je zasvěcen nejsvětější Trojici.

Čím je šlechtic mezi nešlechtici, tím jsou města mezi dědinami a vesnicemi. Každý šlechtic má svůj znak (erb), podobně mají ho i města. Během let měl Žďár různé znaky; znak, jehož město nyní užívá, jest, jak pozorujeme na přiloženém obrázku, rozdělen na více polí. V levo nahoře jsou dva vinařské, železné nože se zlatými střenkami v poli barvy do polovice červené a z druhé polovice žluté, což je znak knížat Dietrichštejnských; nad noži jest koruna. V levo dole jest šest bílých kuželů v červeném poli, což je znak olomouckého kostela, vedle jsou dvě skřížené šestisuké ostrve¹⁾, což byl znak pánů z Lichtenburka, jimž také Žďár nějakou dobu přináležel. V pravo je znak bývalého žďárského kláštera; a sice nahoře černá orlice s vyplazeným červeným jazykem; písmeno W je počáteční písmeno opata Václava Vejmluvy, který se po tehdejší způsobu (bylo to roku 1704) psal Wáclav Vejmluwa; mezi písmenou W a orlicí táhne se šikmo trám modré barvy s třemi zlatými, šestipaprskovými hvězdami. Dole jest v bílém poli studnice, opatřená obrubou z tesaných kamenů; nad obrubou je upevněn okov, vzhůru vytažený; vedle studnice je obraz Panny Marie s korunou na hlavě a držící v pravé ruce Ježíška a v levé žezlo. Klášter žďárský, o němž napíšeme něco do příštího čísla „Andílka“, byl totiž založen u studánky blahoslavené Panny Marie.“²⁾

¹⁾ Ostrev je kmen anebo peň stromu osekaný; za starých dob užívalo se jich místo bříku.

²⁾ Za krásné obrázky, jež přiloženy jsou k tomuto článku, jsme zavázáni velkým díkem velectěnému panu doktorovi Bedřichovi Drožovi, lékaři a spisovateli ve Žďáře, který zapůjčil k nim štočky.

JAN N. VÍK

ZA BABIČKOU.

Do malé horské chaloupky
přilétl anděl Páně
a zlaté naší babičce
zulíbal svadlé skráně.

Odešla duše babičky
v daleké, lepší kraje,
kde věčný pokoj panuje
a stále štěstí zraje.

Do truhly tělu ustlali
a ruce křížem dali
a rubáš celý obrázky
a květy posypali.

Pak příkrov dali na tu tvář,
co nás vždy ráda měla —
a zatím řada zpěváků
pohřební písně pěla.

Třikráte truhlou na prahu
svatý kříž udělali:
to chatě s Bohem dávala,
těm, co tam přebývali.

Na svaté pole vložili
ji blíž zdi hřbitovní:
tam dříme nyní babička,
pohádky její s ní.

J. BENEŠ

Láska bratrská.

Uěhlasný hudební skladatel Josef Haydn měl bratra Michaela, též hudebníka. Když ještě jako mladí zpěváci byli spolu ve Vídni, bylo jim někdy také před císařovnou Marií Terezií zpívati. Kdysi však se panovnice vyjádřila, že Josef má již hlas zkažený, že zpívá nehezky. Když mu to učitel zpěvu pohrdlivě sdělil, bolel posměch hodného chlapce velice.

Opět měli hoši před císařovnou ukázati, co umějí. Michael zpíval před ní solo, čehož mu bratr pranic nezáviděl, mysle si: „Haydn je to přece, třeba ne Josef.“ Také on před mocnářkou dobře zapěl i ukázal, že dovede ještě správně, ano výtečně zpívati. Vždyť zpěv a hudba mu šly nade všecko.

Zpěváčkové hned po koncertě vesměs odešli do blízké zahrady, kde se pak vesele bavili. Michael však byl brzy povolán k císařovně. Ostýchavě se před jasnou paní uklonil. Marie Terezie velmi blahosklonně

ho oslovila: „Výborně jsi dnes zpíval, mnohem lépe to umíš, než Tvůj bratr Josef.“

Chlapec zajiskřil očima a pravil, zajíkaje se:

„Vaše Veličenstvo — můj bratr Josef — je v hudbě tisíckrát lepším — nežli já; — — ale že — právě nyní nemůže — tak dobře zpívat — jako jindy — — —“

Musel si oddychnouti.

„Jen mluv, hochu!“ vybízela Marie Terezie.

Farní chrám sv. Prokopa a kaple sv. panny Barbory ve Žďáře.

(Obrázek ku článku »Žďár«.)

„Vaše Veličenstvo — Josef — a ten mi je nejlepším bratrem — můj Josef hořce dnes plakal, ale on světu ještě zapěje písně, kterých tento nikdy nezapomene; a když dávno již se zapomene na Michaela Haydna, pak dlouho ještě bude Josef Haydn ctěn a vážen.“

Císařovna se na chlapce udiveně podívala, řkouc: „Jak to myslíš?“

„Vaše Veličenstvo,“ odvětil zpěvák, vzmuživ se, „to je tak: můj milý bratr Josef jest jako ten slavík, který zpívá písně, na něž nikdo si nevzpomene. Ještě jste bratra neráčila slyšeti, když hraje na klavír a z něho vyluzuje své myšlenky; ale já slyšel jej tisíckrát. A jsem-li hrd

na něco, je to moje matka, která nás tak věrně miluje, a pak můj Josef. Toho mi nesmí nikdo haněti, sice rozrývá mi srdce — a to tak velmi bolí.“

Oči Marie Terezie zvlhly, i pravila něžně: „Jsi hodný hlapec; tebe dosud nezasáhl osten závisti. Zdá se mi vůbec, že Haydnové jsou zvláštní, lepší lidé. Že svého bratra tak miluješ, líbí se mi. Tebe však chce dnes Tvoje císařovna odměniti. Zde máš 24 dukátů. Zůstaň vždy hodným Rakušanem!“

Hoch ani nevěděl, co se s ním děje; skoro zavravoral, když odcházel ze sálu. Konečně našel bratra Josefa, který dychtivě naň čekal. Michael mu mlčky ukazoval zlatáčky.

Hřbitovní kostelík nejsv. Trojice ve Žďáře.

(Obrázek ku článku »Město Žďár«.)

„To ti dala císařovna?“ tázal se Josef.

Bratr přisvědčil; potom pravil: „Víš co, Pepičku? My se o to zlato rozdělíme.“

Ten však na krok odstoupil a mávaje rukou, řekl vážně: „Ne, ne, Michálku, nech si to všechno! Nechej ani haléře. Ale to mi věř, bratře, že toho nikdy nezapomenu, jakou radost ti udělala naše dobrá císařovna a budu jí za to vždycky vděčen.“

„Nebo počkej, namítal zase Michael, „koupím ti nový kabát či . . .“

„Ale co ti napadá? Ničeho mi nekoupíš!“ zdráhal se Josef.

A tak by se byli z bratrské lásky snad ještě dlouho přeli, kdyby jich nebyl přerušil blízký se učitel zpěvu. —

Michaelův výrok o bratrové budoucnosti se skutečně vyplnil: Josef Haydn byl pro své hudební skladby obzvláště v Anglii ctěn a milován. Mezi jiným složil nápěv k naší krásné rakouské hymně.

J. Pilota

Jeseň.

Dívná je Jeseňka,
děvučátko bledé,
jako ta sirota
smutně si vede.

Jako ta sirota
slzičky roní,
jak suadlá květina
hlavičku kloní.

Ž plachetky šedavé
smutně se dívá,
u ohňů pasáčků
ručky si zhřívá.

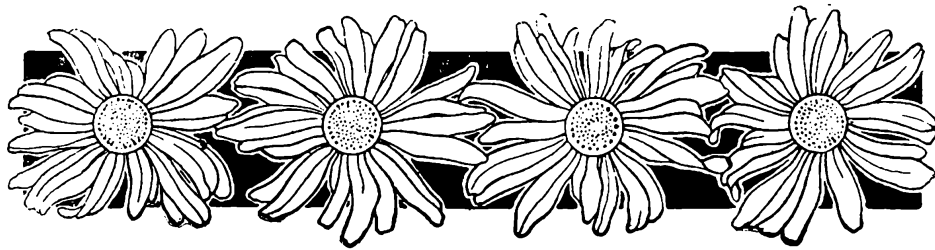
Jen někdy zjasní líc
hřejivým uzhětem,
když v slunci pobíhá
za babím létem.

také jí na líčka
úsměvy zláká,
když hoši na stráni
pouštějí draha.

Ale hned úsměvy
s líček se ztrácí,
když uvidí k jihu jak
spěchají ptáci.

Ráda by letěla
do dálky s nimi. —
Posléze usíná
na klíně žimy.

V. A. ŽUKOVSKÝ

Pohádka o careviči Ivanovi a Šedém Vlku.

Z ruského přeložil A. G. Stín.

a pradávných časů žil v jedné říši mocný car, jménem Děmjan Danilovič. Vládl velmi moudře. I měl tři syny : careviče Klima, careviče Petra i careviče Ivana. A mimo to ještě měl překrásný sad, a čarokrásná rostla v sadě tom jablň : ustavičně zlatá jablka rodila se na ní. Ale nenadále v počtu jablek oněch objevil se veliký schodek ; a car Děmjan Danilovič byl tím tak zarmoucen, že zhubeněl, pozbyl chuti k jídlu i upadl v bezesnost. Tu konečně povolav k sobě svoje tři syny, řekl jim :

„Rozmilí přátelé a synové moji vlastní, careviči Klime, careviči Petře a careviči Ivane, bude vám nyní prokázat mně velkou službu : do mého carského sadu naučil se v noci tahat se zloděj, i ztratilo se již velmi mnoho zlatých jablek. Ztráta ta je mi těžší než smrt. Poslouchejte, přátelé : Onomu z vás, jemuž podaří se chytit pod jabloní nočního zloděje, odevzdám za života svého polovici království ; až pak umru, celé zanechám mu jako dědictví.“

Když synové uslyšeli to, co jim řekl otec, smluvili se, že střídavě budou chodit do sadu a v noci nebudou spát a číhat na zloděje. I šel první, jakmile nastala noc, carevič Klim do sadu, a tam ulehl do husté trávy pod jabloní a asi půl hodiny v ní ležel i usnul tak tvrdě, že bylo poledne, kdy protřev si oči, zdvihl se zívaje plnými ústy. I navrátiv se, řekl caru Děmjanovi, že oné noci zloděj nepřišel.

Nastala druhá noc ; carevič Petr sedl si, by číhal pod jabloní na zloděje. Celou hodinu přemáhal se, hleděl do tmy vyvalenýma očima, ale ve tmě všecko bylo prázdné. Konečně ani on nepřemohl dřímoty, svalil se do trávy a začal chrápat, až ho bylo slyšet v celém sadě. Dávno byl

den, když se probudil. Přišel k carovi, rovněž tak mu oznámil, jako carevič Klim, že v této noci zloděj nepřišel krást carových jablek.

Třetí noci odebral se po pořádku carevič Ivan do sadu, aby číhal na zloděje. Skryl se pod jabloní, seděl, ani sebou nehýbaje, hleděl pilně a nedřímával. A tu, když nastala tmavá půlnoc, celý sad se zaleskl jako bleskem. A co pak vidí carevič Ivan? Od východu rychle letí pták Ohnivák, záře jako ohnivá hvězda a noc měně v den. Přikrčiv se k jabloni, carevič Ivan sedí, nehýbe se, nedýchá, očekává, co se stane? Když pták Ohnivák usedl na jabloň, dal se do práce i natrhal asi deset jablek. Tu carevič Ivan povstav potichoučku z trávy, chopil za ocas zloděje; pták Ohnivák, pustiv jablka na zemi, trhl sebou vši silou a vytrhl z rukou carevičových svůj ocas i odletěl; přece však zbylo mu v rukou jedno péro a takový byl lesk tohoto péra, že celý sad, jak se zdálo, byl v ohni.

Když carevič Ivan přišel k caru Děmjanovi, oznámil mu, že našel se zloděj, a že zloděj tento není člověk, nýbrž pták. Na znamení pak, že mluvil pravdu, carevič Ivan uctivě podal caru Děmjanovi péro, které vytrhl z ocasu zlodějova.

Otec ho radostí zlíbal. Od té doby nekradli jablek zlatých a car Děmjan se rozveselil, ztloustil i začal jíst, pil a spal jako dříve. Ale vzplanula v něm mocná touha: dostat do své moci zloděje jablek, čarokrásného ptáka Ohniváka. Zavolav k sobě dva starší syny, řekl jim:

„Přátelé moji, careviči Klime a careviči Petře, máte již dávno čas, abyste uzřeli lidi a ukázali se jim. S mojí požeňnáním a s pomocí Páně jeďte na hrdinské činy a zjednejte si čest a slávu: mně pak, carovi, zopatřte ptáka Ohniváka. Který z vás opatří mi jej, tomu za života svého odevzdám polovici království, po smrti pak celé království zanechám mu dědictvím.“

Careviči poklonivše se carovi, bez meškání vydali se na cestu. Po krátkém čase přišel k caru carevič Ivan i řekl:

„Otče můj veliký vladaři Děmjane Daniloviči, dovol mi jet za bratry. Také já mám čas spatřit lidi a jim se ukázat, i zjednat si čest a slávu. Ba i tobě, carovi, přál bych si zavděčit se, opatřit ti ptáka Ohniváka. Dej mi otcovské požeňnání i dovol, abych se pustil s Bohem na cestu.“

Na to řekl car:

„Počkej, careviči Ivane, jsi dosud mlád; tvůj čas přijde. Nyní pak mne neopouštěj. Jsem už stár, nebudu již dlouho žít na světě. Zemru-li pak sám, komu přenechám svůj národ a království?“

Ale carevič Ivan byl tak tvrdohlavý, že naposledy car mimovolně udělil mu požeňnání. I vypravil se carevič Ivan na cestu; i jel, jel a

přijel k místu, kde cesta rozdělovala se na tři. Na rozcestí onom spatřil sloup, na sloupě pak takový nápis: „Kdo pojedě přímo, bude mít celou cestu hlad a trpět zimu; kdo pojedě na pravo, bude živ, ale kůň jeho umře; kdo pak pojedě na levo, sám zemře, ale kůň jeho bude živ.“ Rozmysliv se, carevič Ivan odhodlal se zahrnout v pravo.

Nejel dlouho; náhle vyběhl z lesa Šedý Vlk a divoce vrhl se na koně; a než podařilo se careviči Ivanovi chopit se meče, kůň už byl zakousnut a Šedý Vlk byl ten tam. Carevič Ivan se sklopenou hlavou šel pomaloučku pěšky; ale nešel dlouho; před ním jako dříve zjevil se Šedý Vlk a lidským hlasem promluvil:

Velké náměstí ve Žďáře.

(Obr. ku článku »Město Žďár«.)

„Je mi líto, careviči Ivane, můj miláčku, že jsem zakousl tvého dobrého koně, ale vždyť jsi přece sám viděl, co na sloupě napsáno. To tak musilo být. Nicméně zapomeň na svůj zármutek a sedni si na mne. Od nynějška budu ti sloužit věrou a pravdou. Nuže, řekni mi přece, kam nyní jdeš a proč?“

A carevič Ivan vyložil všechno Šedému Vlkovi. Šedý Vlk pak mu odpovídal:

„Vím, kde nalézt ptáka Ohniváka; nuže, sedni si na mne, careviči Ivane, i pojedeme s Bohem.“

A Šedý vlk rychleji než každý pták uháněl s jezdcem, a o půlnoci zastavil se s ním u kamenné zdi.

„Dojeli jsme, careviči Ivane!“ vece Vlk. „Ale poslouchej, ve zlaté kleci za touto zdí visí pták Ohnivák. Vyndej jej z klece po tichoučku, klece však nikterak se nedotýkej: přijdeš jinak do neštěstí!“

Carevič Ivan přešel přes ohradu; za ní v sadě uzel ptáka Ohniváka v bohaté kleci zlaté, a sad byl osvětlen jako sluncem. Vyndav ze zlaté klece ptáka ohniváka, pomyslíl si: „V čem pak jej povezu?“ I pozapomněv, co mu radil Šedý Vlk, vzal klec. Ale odevšad byly k ní vedeny struny; nastalo hlučné zvonění, i hlídači procitli, sběhli se do sadu, chytli v sadě careviče Ivana a předvedli ho k carovi; car pak (jmenoval se Dalmat) řekl toto:

„Odkud jsi? A kdo jsi?“

„Jsem carevič Ivan. Můj otec Děmjan Danilovič vládne velikým silným mocnářstvím; váš pták ohnivák naučil se v noci létat do našeho sadu, by kradl zlatá jablka. Pro něho poslal mě otec můj, veliký mocnář Děmjan Danilovič.“

Na to vece car Dalmat:

„Nevím, jsi-li carevič, či nejsi; ale řekl-li jsi pravdu, neprovozuješ carské řemeslo. Mohls mi přímo říci: ‚Dej mi, care Dalmate, ptáka Ohniváka,‘ a já vlastníma rukama bych ti jej odevzдал, hledě k tomu, že car Děmjan Danilovič, tak znamenitý svojí moudrostí, je tvůj otec. Ale poslouchej: Rád ti ponechám ptáka Ohniváka, jestliže sám získáš mi koně Zlatohřiva. Náleží mocnému caru Afronovi. Za třikrát devět zemí v třicáté království se vyprav, a u mocného cara Afrona vypros mi koně Zlatohřiva, nebo nějakou chytrostí jej získej. Nenavrátíš-li pak se ke mně s koněm, rozhlásím po celém světě, že nejsi carský syn, nýbrž zloděj. I budeš mít potom velkou ostudu a hanbu.“

Carevič Ivan se sklopenou hlavou šel tam, kde zanechal Šedého Vlka; Šedý Vlk mu řekl:

„Nadarmo, careviči Ivane, neposlechl jsi mne; ale nelze už nijak pomoci. Příště buď rozumnější. Pojedem za třicet devět zemí do třicátého království k caru Afronovi.“

A Šedý Vlk rychleji než každý pták uháněl s jezdcem; i přibyli na noc do království cara Afrona, i zastavili se tam u dveří carovy konírny.

„Nuže, poslouchej, careviči Ivane,“ vece Šedý Vlk, „vejdi do konírny. Pacholci spí tvrdě, snadno ze stáje vyvedeš koně Zlatohřiva; ale neber jeho uzdičky, sice znova upadneš do neštěstí.“

Carevič Ivan šel do konírny a vyvedl koně ze stáje; ale na neštěstí pohleděv na uzdičku, byl jí okouzlen, takže docela pozapomněl na to, co Šedý Vlk řekl, a sňal s hřebíku uzdičku. Ale také k ní byly vedeny odevšad struny; všechno začalo zvonit. Pacholci vyskočili, i byl carevič

Ivan s koněm chyčen; i přivedli ho k caru Afronovi, a car Afron otázel se ho nevlídně: „Kdo jsi?“ Jemu v odpověď carevič Ivan řekl totéž, co caru Dalmatovi. Car Afron odpověděl:

„Ty jsi pěkný carevič! Tak jednají carevičové? A je to carské zaměstnání potloukat se v noci a krást koně? Mohl bych ti snítí bujnou hlavu; ale líto je mě zničit tvoje mládí. Ba i svolím ti vydat koně Zlatohřiva, jen zajeď za třikrát devět zemí do třicátého království odtud, a přivez mi odtud krásnou carevnu Jelenu, dceru mocného cara Kasima. Nepřivezeš-li pak mi ji, všude rozhlásím, že jsi noční tulák, taškář a zloděj.“

Opět se sklopenou hlavou šel tam carevič Ivan, kde ho čekal Šedý Vlk. A Šedý Vlk řekl:

„Oj, careviči Ivane, kdybych tě tak nemiloval, ani dechu nebylo by zde po mně. Nuže, přestaň vzdychat, sedni si na mne, pojedeme s Bohem za třikrát devět zemí k caru Kasimovi. To je nyní má, ne však už tvá starost.“

A Šedý Vlk opět cvalem začal ujíždět s carevičem Ivanem. Hle, již projeli třikrát devět zemí, a tu již jsou v třicátém království. A Šedý Vlk sesadiv se sebe careviče Ivana, řekl:

„Nedaleko odtud je sad carův. Já sám půjdu tam, ty pak čekej na mne pod tímto zeleným dubem.“

Šedý Vlk šel a přešel přes ohradu sadu i zahrabal se do křoví, a tam ležel, ani sebou nehýbaje.

Krásná Jelena Kasimovna — s ní krásné dívky, i kojné, i chůvy — šla procházet se do sadu; Šedý Vlk pak jenom na to čekal: všimnuv si, že carevna, oddělivši se od ostatních, šla sama, vyskočil zpod křoví, chytil carevnu, přehodil ji na svá záda i upláchl. Hrozný křik pozdvihly i krásné dívky, i kojné, i chůvy, i sběhl se celý dvůr, ministři, komoří i generáli. Car rozkázal shromáždit myslivce i vypustit všechny své chrty a honící psy — všechno marno: už Šedý Vlk s carevnou a s carevičem Ivanem byl daleko, i stopa dávno zmizela; carevna pak ležela beze všeho hnutí careviči Ivanovi v náručí (tak šedý Vlk polekal rozmilou). Tu pomalu začala přicházet k sobě, zaševalila sebou, otevřela překrásná očička, a procitnuvši, zvedla je na careviče Ivana i celá se zarděla jako červená růže, a s ní zarděl se carevič Ivan, a v tomto okamžiku ona i on tak silně do sebe se zamilovali, že ani v pohádce to vyložit, ani pérem to popsat nelze. I upadl carevič Ivan v hluboký zármutek: tuze, tuze nechtělo se mu rozejít se s carevnou Jelenou i odevzdat ji caru Afronovi. Ba také jí samé bylo to hroznější než smrt. Šedý Vlk pozoruje jejich hoře, řekl:

„Careviči Ivane, ráčíš se nadarmo trápit; já pomohu tvému trápení: to není velká služba — jen službička; přímá služba očekává mne v budoucnosti.“

A tu již jsou v království cara Afrona. Šedý Vlk řekl:

„Zde, careviči Ivane, musíme tuze chytře jednat: já proměním se v carevnu, ty pak se mnou zajdi k caru Afronovi, odevzdej mu mne, a jakmile obdržíš koně Zlatohřiva, jeď napřed s Jelenou Kasimovnou. Počkejte na mne v skrytém místě; čekajíce, nebudete přece míti dlouhou chvíli!“

Tu Šedý Vlk udeřiv sebou o zemi, stal se carevnou Jelenou Kasimovnou. Carevič Ivan pak odevzdav ho z ruky do ruky caru Afronovi, a obdržev koně Zlatohřiva, na koni tom jako střela pustil se do lesa, kde naň čekala pravá carevna.

V paláci pak cara Afrona zatím chystala se svatba: a téhož dne car šel s nevěstou k oddavkům. Když pak je oddali a novomanžel měl novomanželku políbit, car Afron rty srazil se s chlupatým vlčím šňupákem, a šňupák ten kousl cara za nos, i spatřil car Afron před sebou nikoli manželku krasavici, nýbrž vlka. Šedý Vlk nedělal tu dlouhých okolků, nýbrž podrazil ohonem caru Afronovi nohy a vyskočil dveřmi. Všichni začali křičet: „Držte ho, držte ho! Chyť ho, chyť ho!“ — Kde pak! Čerstvý Šedý Vlk už dávno dohonil careviče Ivana s carevnou Jelenou, a již sestoupiv s koně Zlatohřiva, carevič Ivan přisedl na Vlka a už ku předu jako vichrové letěli.

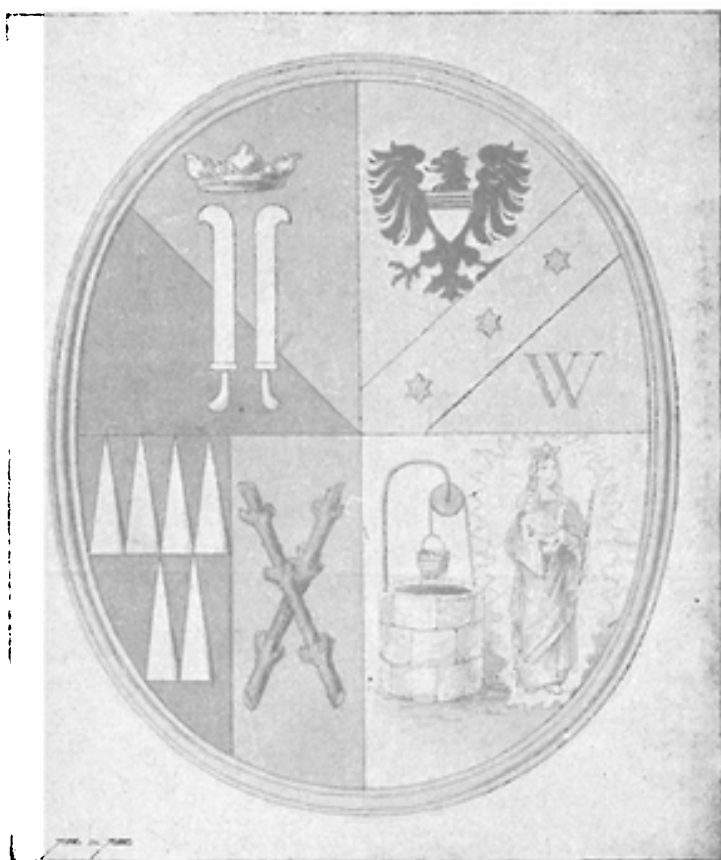
Tu přijeli i do království Dalmatova. A Šedý Vlk řekl:

„Nyní proměním se v koně Zlatohřiva, ty pak, careviči Ivane, až odevzdáš mne carovi a vezmeš ptáka Ohniváka, jako dříve s carevnou Jelenou jeď napřed; já vás brzy dohoním.“

Pak také všecko se stalo, jak Vlk nařídil. Neprodleně dal car Zlatohřiva osedlat i vyjel na něm s družinou dvorní na hon a přede všemi uháněl za zajícem. Všichni z dvorní družiny volali: „Jak junácky uhání car Dalmat!“ Ale nenadále pod ním v plném cvalu zmizel chlupatý vlk, a car Dalmat převrhnuv se s jeho hřbetu, okamžitě octl se hlavou dolů, nohama vzhůru a po ramena zabořil se do rozorané země, opíral se o ni rukama a marně namáhaje se osvobodit se, ve vzduchu klátil nohama. Veškerá družina začala tu cvalem ujíždět k němu; osvobodili cara; potom všichni začali hlasitě křičet: „Chyť ho, chyť ho! Drž ho, drž ho!“ Ale nebylo koho chytat; na vlku již jako dříve seděl carevič Ivan, na koni pak Zlatohřivu carevna a pod ní Zlatohřiv pyšnil se a tančil. Nepospíchajíce, krokem a pomaloučku jeli po hlavní silnici. A trvala-li dlouho či krátko jejich cesta — konečně přece dojeli na místo,

kde Šedý Vlk poprvé setkal se s carevičem Ivanem, a dosud tam ležely kosti jeho koně, bělajíce se. A Šedý Vlk se vzdechem řekl careviči Ivanovi:

„Nyní, careviči Ivane, přišla chvíle, abychom se opustili; až do nynějška sloužil jsem ti věrou a pravdou i byl jsem laskavostí tvojí spokojen a pokud budu živ, nezapomenu na tebe. Zde pak na rozloučenou chci ti dát prospěšnou radu: buď opatrný, lidé jsou zlí. Ani vlastním bratrům nevěř. Prosím vroucně Boha, abys domů dojel bez neštěstí, a abys mě potěšil příjemnou zprávou o sobě. S Bohem, careviči Ivane!“

Znak města Žďáru.

(Obrázek ku článku »Žďár«.)

S tímto slovem Vlk zmizel. Zahořekovav nad ním, carevič Ivan s carevnou Jelenou na sedle, s ptákem Ohnivákem v kleci na ramenu, jel dále na koni Zlatohřivu, i jeli asi tři, čtyry dny; a tu přiblížili se k hranicím království, kde vládl velemoudrý car Děmjan Danilovič. Spatřili bohatý stan, rozbitý na louce zelené; a kdo pak to k nim vyšel ze stanu? Carevičové Klim i Petr. Carevič Ivan z takového setkání ne-
výslovně se zaradoval; bratrům však do srdce závist jako had vlezla, když spatřili v rukou careviče Ivana ptáka Ohniváka s carevnou Jelenou:

bylať jim nésnesitelná myšlenka, ukázat se otcí beze všeho, kdežto mladší bratr vrátí se k němu s ptákem Ohnivákem, s krásnou nevěstou i s koněm Zlatohřivem, a ještě obdrží polovici království jeho hned po příjezdě, až pak otec zemře, celé království zdědí. I tu vymyslili si padoušský skutek: vzavše na sebe přátelské vzezření, pozvali do stanu svého careviče Ivana s krásnou carevnou Jelenou, aby si odpočinuli. Beze všeho podezření oba vešli do stanu. Carevič Ivan, dlouhou cestou unaven, lehl si a brzy usnul tvrdým spánkem. Na to právě čekali padouši bratři: okamžitě vrazili mu ostrý meč do prsou a na poli ho zanechali, i vzavše carevnu, ptáka Ohniváka i koně Zlatohřiva, jak hodní odebrali se na cestu.

(Příště dále.)

EDUARD ELPL

NAŠE ZVONY.

Zvony, milé zvony,
rád váš slyším hlas,
velebné když tony
krajem znějí zas

V nedělní když jitro
ve chrám zvete nás,
kolik je v nich něhy,
co to v nich je krás.

Hrany, smutné hrany
zní-li v šírou dál,
nad lesy se tratí,
tichý jejich žal.

FRANTIŠEK VŠETEČKA

Obrázky z katolických missií.

Drobné zprávy.

Časopis natalských Trapistů obsahuje následující zprávy:

Nebezpečný klobouk. (Zpráva z Mariacel u Natalu.) Masopa, dobrácký černoš kméne Mosutů potřeboval ještě něco peněz, aby si mohl koupiti voly, za něž si hodlal opatřiti nevěstu ¹⁾ Šel do služby k jistému rolníkovi, jehož přízeň si získal tak, že si vysloužil nejen peníze, nýbrž i jako přídavek starý vysoký klobouk — cylindr. To bylo přece vyznamenání! Od té doby nosil vysoký klobouk nejen v den své svatby, nýbrž při všech slavnostech, zvláště při veřejných shromážděních; bylo na něm také viděti, že si velmi zakládá na tom, že převyšuje celé shromáždění svým kloboukem. Což divu, že vzbudila vzácná pokrývka hlavy brzo závist druhých, od nichž bylo Masopovi zaslechnouti uštěpačné slovo. Ba i z úst manželky zaslechl nejednou ostrou kritiku ²⁾ pyšné ozdoby svojí.

Jednoho dne přišel mladý manžel s nezbytným cylindrem ke mně. Naříkal na velikou bolest zubů a prosil o pomoc. Vytáhl jsem nešťastný zub a po šťastné operaci dal jsem se s ním do řeči o krásném jeho klobouku. Masopa prohlásil, že jiného klobouku nikdy nositi nebude. Nedávno prý byl na honě a měl slaměný klobouk na hlavě. Náhle vyšla jednomu soudruhu z pušky rána a několik broků zasáhlo vrch jeho klobouku.

„Masopo,“ pravil jsem žertovně, „ten slaměný klobouk byl tvým štěstím. Považ, co by se bylo stalo, kdybys byl měl na hlavě vysoký cylindr! Do malého klobouku se vešlo jen málo broků, co by se jich bývalo vešlo teprve do velkého; jak snadno bys byl přišel o život!“

„Ka nete, věru, máš pravdu,“ přisvědčil. „Snad bych měl nyní všechny broky v hlavě a byl synem smrti!“ Při tom si sáhal mimoděk na hlavu, jakoby se chtěl přesvědčiti, zda jej tam skutečně nějaká kulka nezasáhla. Od tohoto okamžiku jej přestal klobouk těšiti, za celý svět ho více nechtěl nositi.

Za několik dní přišla ke mně Leboa, jeho žena, a přinesla mi trochu amabete ³⁾, jednak jako odměnu za vytažený zub, jednak za to, že jsem muže upozornil na nebezpečnost klobouku. Cylindr přestal již býti ozdobou hlavy a za to se z něho stal — koš. Již dnešní dar přinesla mi Leboa v cylindru, který byl obilím až do vrchu naplněn. Tím bylo od celé rodiny odvráceno nejen velké nebezpečství, nýbrž také zjednáno důležité domácí nářadí.

(Br. Felicián.)

¹⁾ Černoši si kupují manželku za voly, které musejí dáti rodičům nevěstiným.

²⁾ Kritika = posudek.

³⁾ žito.

Jak si odpouštějí Vašambarové. (Ze sv. Petra v Natalu.) Nedávno k nám přišlo pozdě večer děvče s prosbou, aby u nás smělo zůstat. S radostí jsme mu vyhověli; vždyť se jednalo o duši. Druhého dne se však přihnal otec pln vzteku a žádal naléhavě, by se s ním děvče domů vrátilo. Dívka však prohlásila se vši rozhodností, že domů nepůjde. Musil se tedy otec vrátiti domů s nepořízenou.

Následující neděli přišel nejstarší bratr děvčete a žádal, by s ním mohl mluvit. Nerada mu vyhověla, domnívaje se, že jí bude činiti výčitky. Nestalo se tak. Když mu děvče řeklo, že tu zůstane, pravil mladý muž smutně: „Chceš-li se tedy obrátiti, dávám ti k tomu svolení; i já se obrátím. Dosud se však moje srdce zcela nerozhodlo.“

Pak požádal o trochu vody a řekl své sestře: „Abys viděla, že jsem ti zcela odpustil, dokáži ti to skutkem! Mlala (matko)¹⁾, pohleď na mnea pozdvihni pravou ruku!“ Děvče uposlechlo; černochoch nabral do úst vody, uchopil sestru za ruku a stříkl jí vodu po celém těle. — To jest u Vašambarů důkazem úplného odpuštění. (Sestra Rosalína.)

Kaferská pochoutka. (Ze sv. Michaela v Natalu.) Jednou večer cvičili jsme ve škole zpěv. Před tím padal teplý, hustý déšť. Najednou byla plná světnice okřídlených mravenců. To byla radost pro děti! „Rheka, inkosazana, nangu izingelosi, podívej se sestro, malí, krásní andílci,“ volaly a jaly se hned pořádati na mravence hon a nachytané — pojídati. Takové pochoutky se jim dostává jenom zřídka a proto bylo nutno se činiti, když se k ní naskytla příležitost. —

Jinou pochoutkou jsou pro jazyk Kafrů stěhovavé kobyly a jistý druh housenek, kterých napichají celé tučty na proutky, nad ohněm opékají a hltavě pojídají. Tvrdí, že prý jsou housenky velmi chutné a „proti gustu žádný dišputát!“²⁾ (S. Basilissa.)

Černí bubeníci. Náčelníci černochochů mívají při sobě několik lidí, kteří dovedou na veliké i malé bubny znamenitě bubnovati. Mnozí Evropané byli velmi překvapeni, vidouce pořádek a dovednost, jak dovedně tito bubeníci umějí se svými nástroji zacházeti. Jejich bubny bývají někdy úžasně veliké. Mívají v průměru až dva metry. Pravé nestvůry, jichž rachotem se otřásá celá ves. Vedle nich stojí černoši s bubny stále menšími, až poslední mají zcela nepatrné, na něž zručně a souzvučně bubnují. Obvyčejný tvar bubnu jest kuželovitý. Přes širší otvor jest napjata kůže. Ostatně mají i takové, jakých se užívá v Evropě. Na ty se pak bubnuje současně s obou stran.

¹⁾ Černochoch oslovuje i sestru slovem mlala = matko.

²⁾ Tak říkají u nás lidé t. j. o to, co chutná, těžko se přiti. Jednomu chutná to, druhému ono.

Dopis v řeči Shiré (ve střední Africe).

Bambo watre wokondedwa!

Tidanwa kuti mulé bwino ndi moyo wanu ndepo tire kusekera kwambire ndipo ifenso tire bwino ndi moyo watu. A Josef yeka adalowa kwa Mulungu. Ife tire kunena lero kuti ti dabatizidwa pa tsiku la kubadwa kwa Jesu amuna 43 akazi 23. Tsopano Tiró kukondwera udita udipo tifuna kukala onwera mau à Mulungu utawi zowe kuti pakufa tilome m' mwamba kwa Mulungu ndipo bambo watu ndinu madatyambira kupunrira kwatu mutitandiré ndi mapempero anu kwa Jesu ndi mtima muatu kuti onse amuno ndi akazi otoudzo ife tikole abirisitu alome m' mwambo kwa Mulungu. Ife bidalemba anyamatu amu. —

Milý náš otče! Slyšeli jsme, že žijete a dobře se Vám daří, velmi se těšíme a žijeme také. Pan Josef odešel sám k Bohu.¹⁾ Oznamujeme dnes, že nás bylo pokřtěno v den narození Ježíšova mužů 43, žen 23. Jsme velmi šťastni a chceme poslouchati slova Božího po všechem čas, až po smrti vejdem do nebe s Bohem a Otcem naším a s Tebou, který jsi nás počal u nás učiti a pomáháš nám Svojí modlitbou u Ježíše a Marie. Jsi stále daleko od nás. Modlíme se ve svém srdci, aby všichni mužové i ženy, kteří nám pomáhali stát se křesťany, přišli do nebe k Bohu. Psali jsme Ti, my, tvoji mladí lidé. — (Z malé africké knihovny.)

¹⁾ Zemřel po křtu.

(Příště dále.)

JAN BENEŠ

Pes a kohout.

(Bajka)

Pes ležel právě před svojí boudou. Kohout pyšně si po dvoře vykračoval, a namířiv k boudě, postavil se hodně blízko psa a hlasitě před ním zakokrhál:

„Zase jsi ničeho neudělal, ty lenochu! Pořád jenom mlčíš, kdežto já, obezřelý kohout jsem již asi stokrát zazpíval. Kdybych já statku nestřežil, kdo jiný by to dělal?“

Pes však se jen usmál a pravil: „Jen se tak nevypínej! Kdo pořád jen stejnou mele a bez ustání tak hloupě křičí jako ty, toho poslouchat každého rozumného brzy omrzí. Kdo však zřídka kdy slovo moudré pronáší, rád bývá slyšen ode všech. Hle! Málokdy jen zaštěknou a hnedle si toho každý ve statku všimne.“

J. DĚDINSKÝ

DO BOJE!

Poplašené nám došly zprávy!
Slyšte: Tonda Málků,
našim hochům z čista-jasna
vypověděl válku!

Po telegrafu to přišlo,
jak v něm vítr šuměl:
kdo přiložil ucho k sloupu,
ihned porozuměl.

Karel bubnoval a Vašík
troubil ze vší síly,
bylo branců hezká řada
za kratičkou chvíli.

Tlustí, tencí, malí, velcí
k praporu se derou;
kdo jen může zbraň unést,
na vojnu vše berou.

Šavle dřevěné se robí,
papírové čáky —
Mařenčin červený šátek
a je — prapor taky!

Jeník velí, ale Jarda
ten je jenerálem;
za vojskem on poskakuje
na koníčku malém.

A tak táhnou hrdinové,
v rukou drží zbraně, —
jak uvidí nepřítele:
»Vzhůru, bratři, na ně!«

HÁDANKY A REBUSY

1. Koníček.

	zby	la	by	
hled	pa	×	nás	sí
la	×	ka	×	la
mát	me	×	kud	po
	Do	×	dí	

2. Čtvercovka.

pták

a	a	e	e
e	h	h	l
l	n	o	o
s	s	u	u

sušená tráva,

bylina.

3. Přesměčka.

Ona (dá) úkryt.

ú = u.

4.

1	5	11	10	2	1
1	2	4	9	12	1
13	5	3	14	10	15
11	13	9	4	2	1
5	10	16	13	5	7
2	1	8	14	10	6
3	4	16	13	5	7
4	8	18	1	8	3
19	10	5	1	3	1
8	20	9	4	2	1
1	2	6	4	5	19
10	6	10	3	13	8

Jméno ženské

mužské

ženské

mužské

ženské

mužské

Silně označené číslice dají jméno něčeho, čím se bavíte.

5. Číselka.

123 3412567 1253676 4 Vidně
Klosterneuburg.

6. Doplnovačka.

* a * u * í * á * a * o * o * a

7.

Tis' 6 JT!

8. **• L X.** 9. 'Kolo mC.

10. P _{z m 001} H. 11. ^{Egyptská} _{řeka} C.

12. uk. 13. K 8 X 14. ík.

15. **A** 'hlava'
c

Třicet rozluštětelů hádanek a rebusů v tomto sešitě obsažených, kteří svá správná rozluštění samostatně pracovaná do 20. září 1907 redakci zašlou, obdrží odměnou pěknou knížku.

OBSAH: Čtenářům (bás.), str. 1. Důvěra v Boha nezklame, str. 2. — Na kopečku, (bás. s obr.), str. 5. — Dudek (s obr.), str. 6. Zpívejte (bás. s not.), str. 10. — Město Žďár (s 5 obr.), str. 11. Za babičkou (bás.), str. 15. — Láska bratrská, str. 15. Jeseň (báseň), str. 18. — Pohádka o Careviči Ivanovi a Šedém Vlku, str. 19. — Naše zvony (bás.), str. 26. — Obrázky z katolických missí, str. 27. — Pes a kohout, str. 29. — Do boje (s obr.), str. 30.

KÜBNER:

Za vlaštovkami.

Již odletěly v letu
vlaštovky teplý jih,
mně smutno po nich je
že málem slzel bych.

Zřím jejich prázdná hnízda:
kde dřív gněl zpěv a smích,
tam i tr smutně hvízdá
o příštích dobách glých;
že přišla jeseň žlutá
a zvadne list a květ,
že přijde zima krutá,
s ní mráz a sníh a led;
že slunci zblednou lice
a nedá tepla víc
a ptactva na
že vyjde smrti

Uám blaze, že jste zemi,
kde hřejný slunce jas,
zde zničil by, věřte mi,
vlaštovičky, mrág.

Ušak útěchou mi jesti,
až sleže sníh a led
a louky počnou kvěsti.
že přiletíte zpět.

VÁCLAV KÁLAL:

Když listí žloutne a opadává.

Matíčka země zas dala, co měla a zchudlá chystá se k odpočinku. Od toho jí nic neodvrátí. Ba odkládá již i to, čím se krášnila po celé jaro a léto, jako přežilý, zbytečný šperk. Tím mizejí s povrchu jejího pestré květy, vůně luk a lesů, zpěv ptactva, rej hmyzu a v duši zbývají jenom vzpomínky na předešlý její ráz.

I nelze se diviti, že se člověk naladí do tesknoty, když vidí, kterák příroda „žlutý smrtí rubáš poobléká a jen na pohřební věnec střádá.“

Nejinak dotýká se duše nebývalé ticho, které ponenáhlu převládá na polích, lukách i v lese. Pravda, les časem ještě zhluboka zahučí, ale to jest pouze dohra skomírajícího starce, jenž čeká na poslední okamžik. Mlha z rána a na večer doplňuje tklivý obraz podzimní přírody.

Tak si kreslíme podzim obyčejně sami, vkládajíce do něho náladu dušičkovou, která v tomto čase tísní srdce lidská. Ovšem zapomíná se, že každá doba roční má své půvaby a tudíž i jeseň svými skvosty okouzluje mysl vnímavou a přírodním krásám přístupnou.

Kdo bystrým okem pozoruje jemné změny v rouchu země, kdo pozorně prohlíží si věci na pohled nepatrné, kdo v každém keříčku, v každé travičce vidí nevyzpytatelné dílo Tvůrce všemohoucího: jistě čerpá mnoho ušlechtilé zábavy a poučení i při vycházce podzimní

Po smutných a zádumčivých dnech, provázených vtíravým chladem a přítímím, přijdou zase dnové krásní a veselí jako letní, ale jen na krátko. V slunečním jasu zaperlí se z rána třpyt rosy v trávě, zalesknou se orosené pavučiny, kvetoucí ocún na lukách rozevře se plným květem a nad mýtinou lesní rozloží se světlý paprsek.

Tenkráté vzduch je čistý a tak jasný, že lze viděti daleko široko. Výjev ten má svůj původ v ochlazení vzduchu. Slunce, jež vstoupilo do znamení Vah, už tak nehřeje a tudíž nevytahuje tolik par do výše, a co se jich ve vzduchu nahromadilo, studenější noci srazejí je k zemi jako mlha nebo jíní a od toho potom země vlhne. Dobře naši hospodáři říkají, že na podzim země sama jest vláčnější a křehčí.

Ovšem nejvíce bije do očí zbarvení krajiny, jež se zračí všude, ať pohlédneme kamkoli. Živá zeleň luk mění se v plavošedou, co zatím na sousedních topolích usedají hejna žlutozelených kanárků, jenže tito kanárčí — žloutnoucí listí — zpívají píseň pohřební.

A mnohem krásnější pohled jest na háj, jehož listy v rozličném zabarvení příjemně se odrážejí od tmavozeleného jehličí borovic. A nad to ještě vyniká březová stráž, kde každý kmen jest dlouhým prutem stříbra,

žluté listí dukáty a zelené smaragdy. Věru, báječná to krása! A co všude v barvě odstínů! Nelze jich zrakem ani správně vystihnouti. Na příklad uvedeme pouze, že osyka se halí v barvu zinobrovou, javor zase chlubí se čistě sírnou žlutí, doubek mění se v hněd a buk nabírá do rezava. Docela jiné odstíny jeví opět kalina, vlašský topol, loubinec, ale žel, že i ty brzy dokonají svou proměnu. A když potom zavane do těchto zbytků letní krásy vítr trochu ostřejší, snese se chumelenice oprchalých listů a laškuje zmitána větrem brzo po samé zemi, brzo vysoko v povětří. Koruny vysokých stromů sčesány a štihlé metly topolů trčí vzhůru k obloze jako kostry, jež drží jenom prázdna hnízda ptačí.

Ký div, že tento zajímavý zjev — žloutnutí a padání listí — ode dávna obracel na sebe pozornost všech zpytatelů přírody a nejjeden básník zvěčnil svoje dojmy o tom také ve svých verších. Slyšme, jak náš nej-přednější pěvec Jaroslav Vrchlický opěvuje podzim:

„Ó, kterak jeseň mlhavou mám rád,
kdy listů pršky stráněmi se honí,
na suché listí žaludů zní pád,
a v skalní rokli dutě potok zvoní,
kde skloněný vaz dumá nad výhoní.
Les plný žlutých, suchých plamenů
se chvěje divým řevem jelenů.“

A neméně krásně a úchvatně líčí půvaby jeseně František Lad. Čelakovský:

„Zas vidím vás na doběrku,
luk a hájů okrasy!
Zbaven sad již jarních šperků
Podzimními počasy.
Po dřevech jen plápolají
Barvy žluté, růžové:
Či někdejších květin hrají
Ve větvích to duchové?“
Ale nic takového! —

Tuto podivuhodnou změnu barev vykouzluje u nás prostě zima, v horkých krajinách zase horko. Na podzim, kdy ubývá tepla i světla slunečního, přestávají rostliny růsti, t. j. nerozmnožují se buňky, které jsou podstatou každé rostliny. Buňky jsou malinké komůrky, rozdělené mezi sebou stěnami asi jako buňky plástu včelího, avšak rozdílné podoby a velikosti.

Uvnitř buňky jest sliznatá, bezbarvá a ve vodě nerozpustná hmota, která slove protoplasma. Je to nejdůležitější část buňky. Veškeré proměny, vztahující se k výživě, vzrůstu a množení buněk, dějí se

v protoplasmě. Tam také jest uloženo kulaté nebo vejčité zrnéčko — jádro. Kromě toho jest v buňce ještě řidší, vodnatá tekutina, zvaná šťáva buněčná. Tato šťáva rozpouští látky rostlinné a převádí je na místa, kde se tvoří nové buňky. Obsahujeť rozpuštěný cukr, tuky, pryskyřice, silice, kyseliny, soli a rozličná barviva.

Neméně důležitá látka pro výživu rostliny jsou v buňkách ještě zelenavá příkulacená tělíška, tak zvaný chlorofyll, který dodává rostlině zelené barvy. Jeví se nejvíce na listech, méně ve stonkách a nejméně v kořenech.

Některé rostliny však nejsou nikdy zelené, a ty chlorofyllu nemají. To platí hlavně o houbách. Jiné rostliny zase pozbývají zelené barvy ve tmě. To vidíváme na květinách ve tmavých místech chovaných; také klíčící brambory ve sklepích trpívají nedostatkem chlorofyllu. Prozrazuje to nápadná jejich bledost.

Z toho tudíž vidno, že chlorofyll působí svým barvivem pouze na světle slunečním, a při jistém stupni tepla, při čemž kysličník uhličitý se rozkládá v kyslík a uhlík. Uhlík ihned sloučí se s jinými látkami v buňce a tam upravuje rostlině celou řadu potravin, kdežto kyslík vrací se zpět do vzduchu. Dokud rostlina jeví tuto činnost, roste, žije; jakmile však teplota sníží se pod bod mrazu, ochabne, nepřijímajíc potravu, chlorofyll se rozkládá a listí působením zbylých barviv žloutne, rudne a posléze jako odumřelé opadává.

Při této proměně šťáva buněčná rozpouští chlorofyll i v něm obsažená zrnka škrobová a na základě prolínivosti přecházejí tyto látky z listů do řapíků, z řapíků do větví, potom do kmene a naposledy do kořenů, kde je rostlina zavčas ukládá pro budoucí svůj život.

Tak činí všechny vytrvalé rostliny z obavy před zmrznutím. Z té příčiny není radno nechávati ovoce dlouho na stromech, neboť náhlými mrazy snadno se může porušiti šťáva buněčná a strom potom zahyne. Totéž může se přihoditi i na jaře, když strom pučí nebo nemá ještě dosti otužilé listí.

Však již za nedlouho ostrý vítr listopadový urve poslední lístky na ratolestech a zbude ze vši letní krásy do prvního ledu a sněhu jenom na rozcestí rudý hloh a šípek, podél silnic purpur jeřabin . . .

Potom bude opravdu tak, jak líčí Adolf Heyduk v „Lesním kvítí“:

„Krátký čas a pusto všecko.

Všude mráz a všude led;

ach, jasane osamělý,

už jsi jíním pokryt celý,

listopad tě na smrt ved'!“

K. ZÁKOUCKÝ:

Přání k otcovým jmeninám.

Pro chlapce.

Předstupuji před Vás, otče,
v srdci maje radost, ples ---
těšíme se všichni z toho,
že Váš svátek opět dnes.

Těšíme se, že jste zdravý,
veselý a stále čil,
přičiním se, abych pilí
šťěstí Vaše dovršil.

Pro radost Vám přičiním se,
neb Vás nad vše miluji,
ve šlepečích Vašich kráčet,
to Vám pevně slibuji.

Kdybych mohl, vysypal bych
cesty Vaše růžemi,
starostí všech zřivil bych Vás,
byste ráj měl na zemi.

Ale ač mám rád Vás vřele,
že to rád chci dokázat,
na důkaz své lásky vléčné
hubičku chci teď Vám dát.

Pro děvče.

Tatíčku můj přelaskavý,
ó! zdali pak jen to víš,
že ta Tvoje dcerka malá
také tajnou má již skrýš.

A v té skrýši skvosty chová
a chce povždy střežiti,
neboť jsou to skvosty vzácné,
jež vždy sluší děvčeti.

Jsou to vděčnost, láska k Tobě,
a ta skrýš jest v srdíčku,
to mi stále ťuká v prsou,
nepostojí chvíličku.

Ťuká stále na znamení,
že Tě nad vše miluji,
že Ti vždycky v celém žití
vděčnou pamět věnuji.

Tyto skvosty chci si chránit,
neboť z nich též blaho mám,
ve významný den pak dnešní
kytici Ti ráda dám.

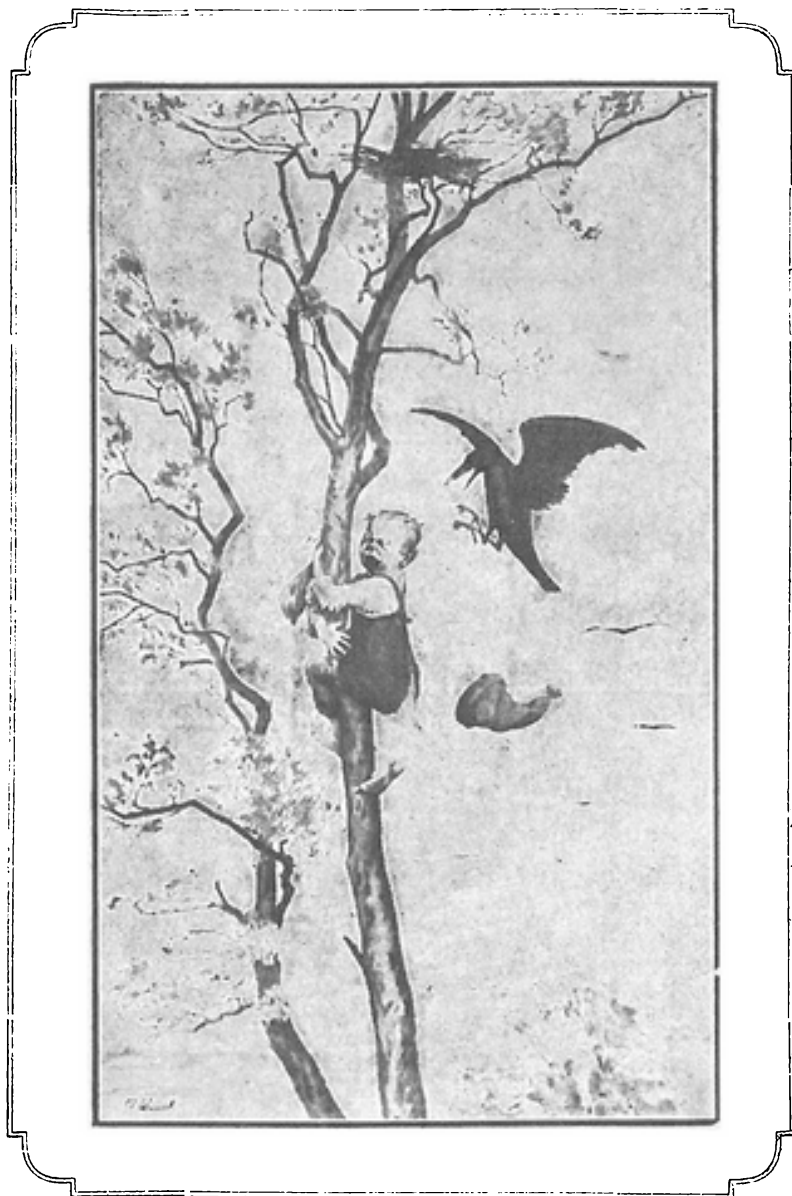
R. D.:

Potrestaná neposlušnost.

Ferdík Mazalů byl, jak mu v celé vsi říkali, „kvítko z čertovy zahrádky“. Chodil sice teprve první rok do školy, ale nebyl s ním spokojen ani pan učitel ani rodiče i spolužáci. Otec ho sice po dobrém napomínal a káral, ba řídě se průpovědkou „metla vyháňá děti z pekla“ často dosti citelným způsobem z Ferdíka vyháňel raráška. Nikomu nedal pokoje. Mladší děti se ho bály a starší, rozumnější, nechtěly

s ním obcovati. Proto Ferdík nejčastěji chodil sám slíde po něčem, čím by si v prázdninách dlouhou chvíli ukrátil. Nejráději slídl po ptačích hnízdech, aby mladé z nich vybral a starým velký zármutek způsobil. Tato ošklivá vlastnost měla se Ferdáčkovi státi osudnou.

Za vesnicí prostíral se veliký les. Několik kroků stranou lesa stál osamělý strom, mezi jehož větvemi již z jara objevil Ferdík vraní hnízdo.

Tam častěji docházel, čekaje, až v něm budou mladé vrány. Začátkem prázdnin vidíval staré často donášeti mladým potravu a dle hlasu poznával, že již asi hezky povyroستly. Jednoho odpoledne, když nikoho na blízku nepozoroval, podnikl výpravu na strom.

Nebylo tak snadno dostati se až ke hnízdu. Avšak Ferdáček byl výborný lezec. Vyšplhal se jako veverka hezky vysoko. Najednou však

zaslechl jakýsi šustot, jenž se rychle blížil a nad hlavou se mu ozvalo silné krákání. Ohlédl se a k svému ustrnutí viděl vznášeti se nad sebou velikého havrana, jehož silný klovec a ostré drápy Ferdíkovi nabáněly hrozně úzkosti. Jal se křičeti, volati o pomoc, vlasy se mu hrůzou na hlavě ježily, až jeho čepice snad také strachem spadla dolů. Havran stále naň dorážel mávaje prudce perutěmi a Ferdík zděšením o sobě ani již nevěda, byl by se pustil, spadl dolů a snad zlomil některý úd. V tom ozval se zdaleka silný hlas hajného, jenž křikem byv přivolán, Ferdáčka z nebezpečí vysvobodil. Havran totiž uslyšev volání vzlétl nahoru k hnízdu a náš hrdina svezl se rychle po kmeni stromu dolů. Že si nohy a ruce do krve odřel, toho ani necítil. Dole zatím ho strýc hajný přivítal nevelmi laskavě. Vida však chlapce celého zděšeného, vyvadil se s ním a doprovodiv ho až domů, otcí vše oznámil, který Ferdáčka důtklivě napomenul. Dověděla se však brzo o tom celá ves, a kdo Ferdáčka chtěl poškádliti, otázal se ho jen, půjde-li zase vybírat vran. Ku chvále Ferdíkově budiž pověděno, že tohoto a jiných zlozvyků od té doby zanechal a doufejme, že z něho bude ještě hodný hoch.

V HÜBNER:

Svatý kříž.

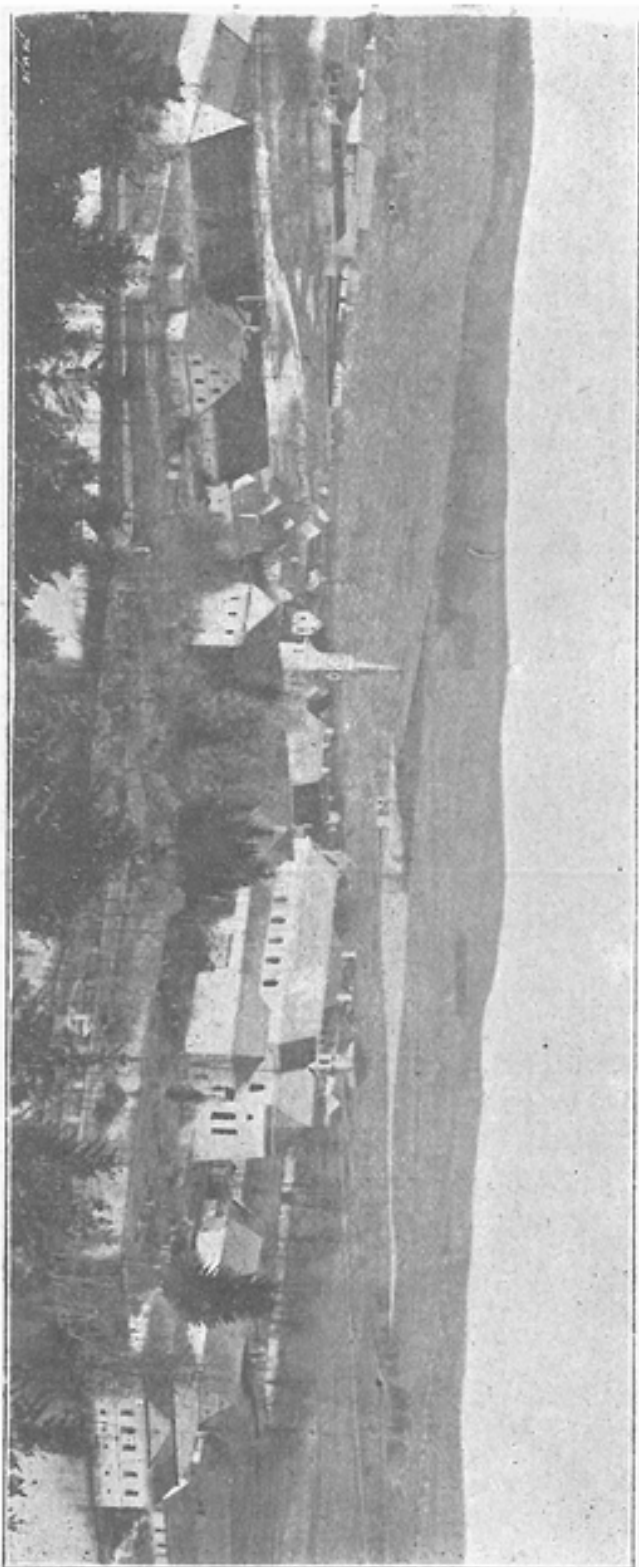
Svatý kříži,
k tobě vzhlíží
zbožný katolík:
v každé chvíli
k tobě pílí
vzdávat Bohu dík.

Svatý kříži,
sladkou tíži
jedenkrát jsi nes';
tebou brána
zotvírána
zase do nebes.

Svatý kříži,
pevnou mříží
proti zlu jsi nám;
tebou sklání
požehnání
všem se krajinám.

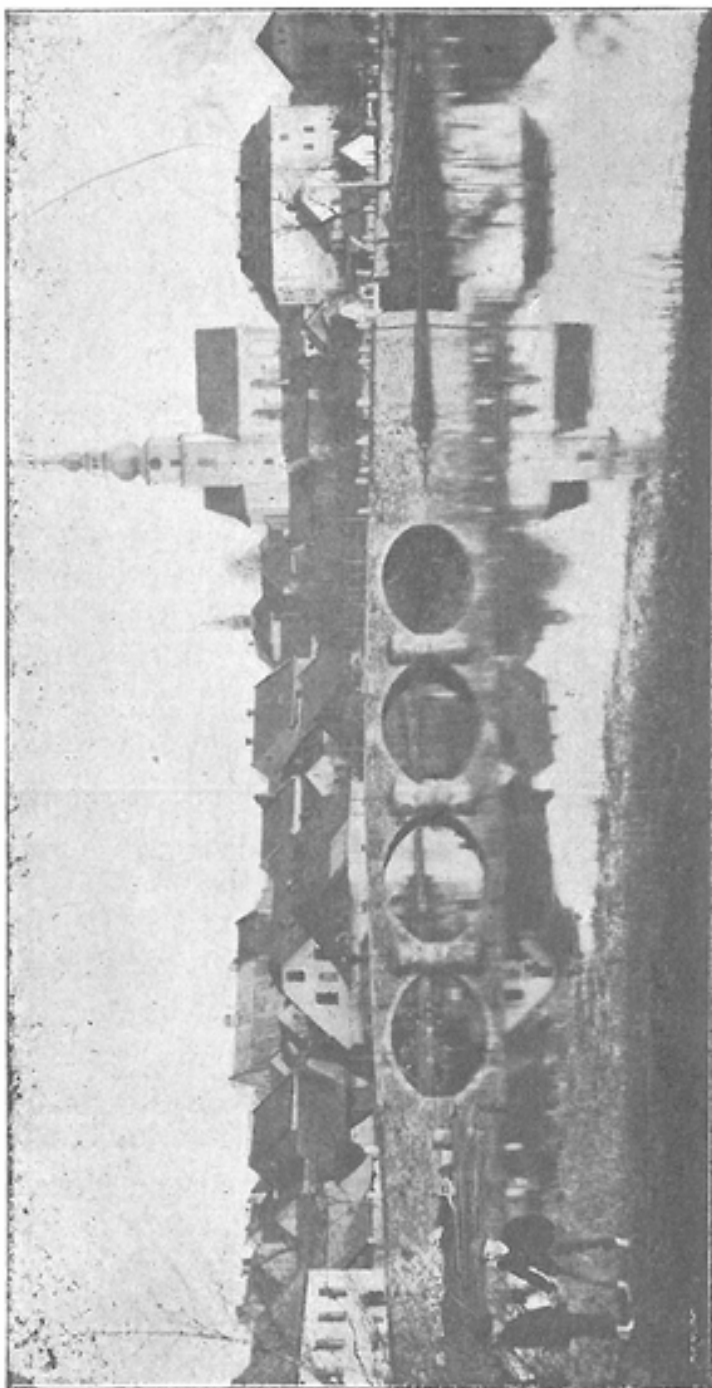
Svatý kříži,
až přiblíží
poslední se den,
v zlatém lesku
na nebesku
budeš ozářen.

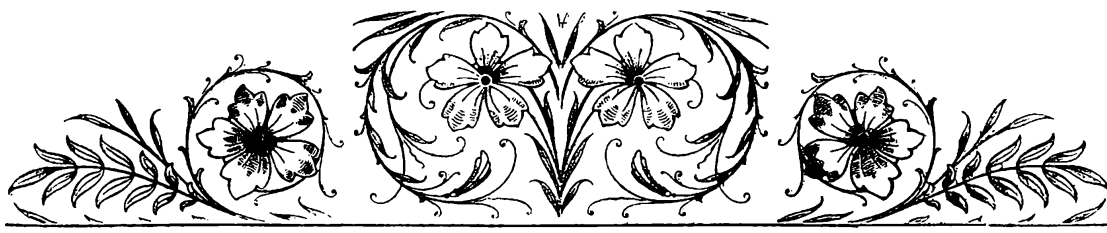
Pohled na Zámek Žďár (bývalý klášter žďárský) s věže kostela sv. Jana Nepom. na Zelené Hoře.

(Obrázek kn članku »Zámek Žďár«.)

Pohled na Město Žďár od severozápadu.

(Obrázek ku článku »Město Žďár« v č. 1.)

ED. SCHUBERT:

Po prvé a jen jednou.

Jmenoval se „Puntík“. Kdo že se tak jmenoval? Inu, pejsek pana Šerého. Byl to malý pes, barvy černé, s bílým hrdélkem jako náprsenkou, s bílými pazourky na všech čtyrech nohách a náležel k druhu myšolovců. Když si ho pan Šerý domů přinesl, bylo to 6 neděl staré štěňátko, malinký, buclatý a proto ho nazval „Puntíkem“. Za lůžko mu přichystala dvanáctiletá dceruška Anička malou bedničku, kterou vystlala měkkým starým vlnáčkem, aby se Puntíček neotlačil. Byl dobře ošetřován a proto prospíval.

Brzo ztratil svou zavalitost, stal se štíhlým a při tom hravým, až skotačivým. Hrál si s míčem jemu pohozeným, chytal a přinášel jej, ale nerad ho vydával, avšak to jen žertem. Když mu byl brán, škuhl vždy hlavou stranou, zavrčel a cenil zuby, ale hned zas míč nastrkoval. Podařilo-li se míč mu vzítí, dorážel vrčením, aby mu byl zas hozen. To se opakovalo, až se běháním všecek upachtil a nechtělo se mu s míčem hrát. Tím způsoboval celé rodině velikou radost. Později přinášel si kousek louče nebo kousek uhlí ku hraní. Naučil se apportovati, přeskakovati hůlku, státi a choditi na zadních nohou, ale prositi se nechtěl naučit a také se nenaučil. I až na stůl se země uměl vyskočiti. Též byl dobrým hlídačem; jak se co vrzlo, už byl na nohou, vrčel a štěkal. Otrhánka neb škaredě oděnou osobu nerad viděl, tu nechtěl za nic do světnice pustiti. Pamatoval si, kdo mu dobře činil, a také, kdo mu ublížil. Byl miláčkem všech, zvláště pána svého. Odešel-li pán za svou povinností, tu býval smuten. Věděl, kdy pán z úřadu přichází domů a proto očekával ho v určitou hodinu u dveří. Hověl-li si pán na pohovce, tu musel stůj co stůj u něho býti, a tu obyčejně položil si svou hlavičku na pánův klín a cítil se blaženým. Tenkrát nesměl se k pánovi nikdo přiblížiti. Koukal-li se pán z okna, tu chtěl se též z okna koukati; piště a předníma nožkami upomínaje nedal pokoje, až ho pán k sobě na okno vzal. Později si na okno vyskočil sám.

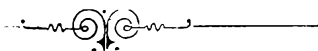
Pán si ho brával také s sebou na procházku, a Puntík se svého pána držel. S jinými psy nechtěl nic mítí, uhýbal jim, jakoby sebe měl za něco lepšího. Mrška, jak byl hrdým! Šel-li pán s ním do polí, tu zastavoval se u každé krtičí hromádky aneb u myši díry a počal ji rozhrabovati, cítě tam cosi, čeho nemá rolník rád. Po strnisku nebo po louce rejdlil v kole jako posedlý. Byl-li pan Šerý se svou manželkou na procházce s Puntíkem, tu nechal jít manželku napřed a schoval se buď za strom nebo za dům. Nespatriv pes pána s paní, běžel ho hledat a našed jej radostně běžel k paní, jakoby jí chtěl oznámiti, že už pána našel a zas běžel k pánovi, jakoby ho vyzýval k rychlejšímu kroku, aby dohonil paní a nenechal ji jít samotnu. Byl to tedy, jak vidno, pejsek rozumný, chytrý, roztomilý, a každý, kdo ho znal, říkával: „To je moudrý pejsek, jen mluvit by ještě měl.“ Toho ovšem nebylo lze od něho očekávati. Zatím nabyl věku 1½ roku a dosud nikoho nezarmoutil, nebylo ho potřebí z ničeho kárati. Ale není radosti, aby nebylo žalosti. Napadlo mu jednou býti neposlušným, k čemuž ho vlastně svedl zajíc — potvůrka ušatá! To se stalo takto:

Pan Šerý jednoho dne v červenci šel na návštěvu ku svému příteli do Ž. a vzal si milého Puntíka s sebou. Bylo mu jítí lesem. Tu vyskočí z nenadání zajíc — a Puntík shlédnuv ho — za ním. Pan Šerý volá, hvízdá, ale Puntík nedbal, jen za zajícem. Snad se chtěl pánu svému zavděčiti lapením zajíčka. Co dělati? „Však zajíce nedohoníš,“ myslil si pan Šerý, „a vrátíš se s nepořízenou.“ V tom „bác, bác,“ slyšeti dvě rány. Pan Šerý se lekl a tušil hned něco zlého; vědělť, že v tu dobu se ještě nesmějí zajíci stříletí. Stanul a čekal chvíli; čekal, že se Puntík vrátí. Avšak místo Puntíka objevil se hajný, jenž byl právě v lese na hlídce. Dal se s ním do řeči, ale žel, zvěděl od něho, že Puntíka zastřelil. Pan Šerý hajnému nedomlouval, aniž činil mu výčitky, neboť hajný jednal dle předpisu. Toliko požádal hajného, aby jej zavedl k osudnému místu, kde ten milý jeho Puntík mladý svůj život ukončil. Když došli k místu a pan Šerý bezdechého miláčka na zemi ležícího spatřil, vyronila se mu z oka slza, i pravil: „Hle, po prvé a jen jednou stal jsi se neposlušným a již jsi svou neposlušnost zaplatil životem.“

Ano, ano, milé děti, tak to bývá i u lidí, zvláště u dítek. Po prvé a jen jednou prohřeší se proti příkazům svých rodičů a již toho zle pykají. Vzpomeňte si jen na toho hochu ve II. čítance, jenž po prvé a jen jednou jsa ubřát napil se studené vody na zlou radu svého spolužáka, s nímž si na dvoře hrál a kterak by to byl též životem zaplatil, kdyby nebyla včas přišla pomoc lékařská. Ten hoch tak učinil po prvé a zajisté již vícekrát ne, tedy jen jednou a měl se od té doby na pozoru i v jiných případech. Polepšil se. Avšak nenásleduje

hned trest, krutý trest, dopustí-li se někdo po prvé či jen jednou zlého činu ať ze své vůle, ať návodem cizím; leč „chodí se se džbánkem tak dlouho pro vodu, až se ucho utrhne,“ praví staré přísloví, t. j. mnohý dopouští se zlého činu několikrát nepozorovaně, domnívaje se, že trestu unikne, ale oko Boží, jež proniká zeď i tmu, způsobí jeho postizení, tak že dostane se mu zaslouženého trestu. Pročež buďte vždy pamětlivi dobrých napomenutí, nikoli však ze strachu a bázně před trestem, nýbrž z lásky k Bohu. Tak si zajistíte zachováte pokojné, čisté svědomí, což vás po celý váš věk blažiti bude a blaženost věčná vás nemine.

Nyní chcete jistě ještě zvědět, co učinil pan Šerý s Puntíkem? Povím vám to. Zvedl jej, zabalil do šátku a dal si ho vycpati. Vycpaného postavil pak na zvláštní stojan ve světnici a zavěsil mu na krk lístek s nápisem: „Po prvé a jen jednou byl jsem neposlušen a neposlušnost svou životem zaplatil jsem.“ Nápis ten byl výstrahou dítkám pana Šerého. Bylo jim Puntíka velmi, velmi líto, ale naučil je býti vždy poslušnými, tak že celá rodina pana Šerého žila šťastně. — I neštěstí bývá k něčemu dobré.

(Bajky.)

J. Beneš

Stará švestka.

Jistý školák dělal si posměch ze staré, příliš již ořezané švestky; mělať chudinka nad vysokým kmenem již jen málo větví. Švestku ta pohana sice bolela, ale zašelestíc pravila: „Mýlíš se, brachu! Právě nedávno mne ještě mistr zahradník chválil, jak jsem vytrvalá. Dá-li Pán Bůh, tož sám pak uhlídáš, že ještě letos budu míti hojnost dobrého ovoce.“

A skutečně! Tolik krásných švestek měl na podzim starý ten strom, že se lidé až divili, odkud jen toho nabral!

Tak i staří lidé nejsou na světě nikdy zbyteční; jejich zbožná modlitba skvělé přináší ovoce často již zde na zemi.

*

Tři jiskry.

Na telegrafickém drátě setkaly se tři elektrické jiskry. „Kam pak, kam?“ táže se první svých družek. „Mám velice na spěch,“ zní odpověď druhé jiskry; „nesu radostnou zvěst celému světu.“ — „No, a přece tě předhoním,“ první na to; „donášímť nově objevenou pravdu vítěznou!“ — „Počkejte, obě vás předstihnu,“ chlubí se třetí jiskra. „A jak to?“ diví se obě. „Inu víte, já nesu zde jakousi zlou pomluvu celým světem!“

A vskutku, byla ta pomluva všude již známá, když teprv na první dva telegramy docházely odpovědi.

IGNÁT ZHÁNĚL:

Zámek Žďár.

V milé vlasti naší bývalo dříve více klášterů než nyní. Za starých dob zakládaly je zbožné osoby, šířila se jimi pravá vzdělanost, zbožnost, osvěta; příslušníci těchto klášterů upevňovali víru, pomáhali odstraniti bídu lidskou, vyučovali mládež, ano za nejstarších dob mýtili lesy, pěstovali orbu, byli staviteli, umělci, cvičili lidstvo v řemeslech.

Mnohé z těchto zbožných odkazů našich předků během let úplně zanikly a vykládá se nám o nich jen v dějinách. Některé z nich byly zrušeny císařem Josefem II., synem císařovny Marie Terezie, který vládl od roku 1780 až 1790. Mezi kláštery, které zrušil na Moravě císař Josef, patří i klášter žďárský.

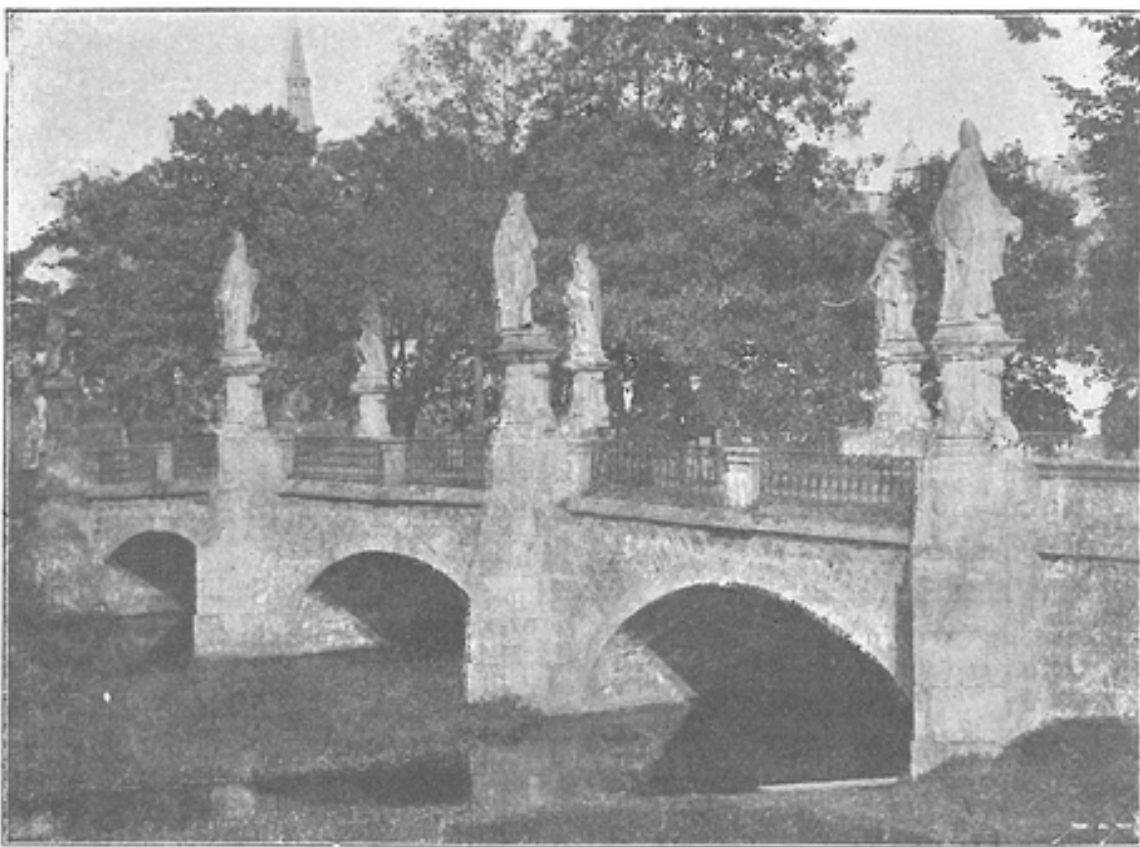
Vykročme z města Žďáru, jděme proti vodě řeky Sázavy ve stínu mohutných stromů; za malou chvíli stojíme na malém pahrbku a vidíme před sebou úval, v němž leží malebně na břehu velkého rybníku obrovský kostel, jakého bychom nehledali v tomto zastrčeném kraji. Kostel má jen malou vížku, proto, kdo je znatelem chrámových staveb, uhodne, že při něm působil řád mnichů cisterciáků; též zdaleka již viděti, že jest kostel vystavěn ve slohu přechodním.¹⁾ Okolo mohutného chrámu Páně je vystavěno více budov, v nichž bydlívali dříve příslušníci kláštera; hned na blízku je dvůr pro hospodářství jakož i mnoho jiných stavení. Celá tato obec jmenuje se nyní úředně Zámek Žďár, na rozdíl od blízké osady: Město Žďár. Zdejší lid neuznává však tohoto úředního a jistě méně případného názvu a říká jen vesměs: Klášter Žďár.

Sestupující s malého návrší přicházíme k říčce a plni podivu zastavujeme své kroky. Vidíme most, který je s obou stran vyzdoben úhlednými, z kamene v životní velikosti vytesanými sochami různých

¹⁾ Sloh přechodní povstal, když přestalo se stavěti slohem románským a docházely oblíbenosti slohu gotický. Sloh přechodní není úplně a čistě gotický, nýbrž přijal něco ze slohu gotického a něco ze slohu románského. Znakem slohu gotického je oblouk špičatý, románského oblouk kulatý.

světcův. Již nyní, aniž jsme vkročili do vlastního kláštera, pozorujeme, že bývali zdejší mniši štědrými podporovateli umění a umělců. Kráčíme podle dlouhé zdi, která odděluje od silnice hospodářská, klášterní stavení a blížíme se již ku hlavnímu vchodu klášternímu.

Povšimněme si říčky; zde spojují se právě oba prameny řeky Sázavy, východní teče ze Žákovy Hory a západní z obrovského rybníku, který se jmenuje Velké Dárko. Hned u kláštera je též silný pramen pitné

Most přes Sázavu v Zámku Žďáře.

(Obrázek ku článku »Zámek Žďár«.)

vody, proto bývalo celé zdejší sídlo klášterní též pojmenováno „u studně blahoslavené Panny Marie“.

Dříve než si vše důkladněji prohlédneme, povšimněme si několika jen slovy, kdo byli cisterciáci, kteří bývali dříve obyvateli tohoto kláštera. Církevní řád tento dostal jméno po svém nejstarším klášteře v Citeaux (čti Sitó), čili po latinsky Cistercium, které leží blíž francouzského města Dijonu (čti Dyžónu). Klášter v Citeaux založil roku 1098 svatý Robert, usadiv se v této, tehdy úplně zalesněné, opuštěné, neobydlené krajině. Brzo přihlásil se a prosil o přijetí sv. Bernard, kterého nazývají cisterciáci

svým druhým zakladatelem. Mniši tito oblékli se v bílý šat řeholní a přes něj oblékali černý škapulíř, což je svrchní roucho, jež se nosí nad kněžskou rízou (talárem). Do naší vlasti uvedl cisterciácký řád král Vladislav II., který založil pro ně roku 1143 klášter Sedlec u Kutné Hory v Čechách. Klášter žďárský byl založen roku 1253 a největší zásluhu měl při tom tehdejší znojemský purkrabí Boček z Obrán.

Celý klášter žďárský jakož i kostel byly stavěny vesměs z kamene; protože byl velmi tvrdý a jen stěží mohl býti stlučen pádnými ranami kladiv, vyžadovala práce ta velké námahy. Stavba byla dokončena roku 1262; až do té doby bývali mniši v dřevěné chalupě. Klášter trval pak až do roku 1784, kdy byl zrušen císařem Josefem II.

Ale vstupujme již vraty do rozsáhlého nádvoří; v budově, která je nám po levici a již na obrázku vidíme, bydlí nyní úředníci panští. Před sebou máme průčelí velkolepého chrámu Páně, v levo od něho je půvabně provedený oddíl stavby klášterní s velikými okny, kdež bydlíval kdysi opat, t. j. představený kláštera; v pravo od hlavního vchodu je bývalá konventní budova, čili místnosti pro klášterní kněze. V části bývalého konventu je nyní fara. Sotva jsme se v ní ohlásili, vede nás do kostela přechoťný pan farář Josef Laštovička. Před farou jsou dvě prastaré lípy, v jejichž stínu bývá v létě milé posezení.

Vstupujeme do chrámu hlavním vchodem a plni úžasu staneme; máme před sebou svatyni třílodní, velmi dlouhou, vysokou. Mimoděk sepneme ruce a blahořečíme mnichům, kteří zde vystavěli tak nádherný a podiv vzbuzující stánek Boží. Velká okna, jichž je v celku čtyřiačtyřicet, vlévají do svatyně plné proudy slunečního jasu. Hlavní oltář je z mramoru a jak jest obyčejem v kostelích řádu cisterciáků, je zasvěcen Nanebevzetí Panny Marie. Po všem kostele jest souměrně rozděleno dvanáct postranních oltářův. Kostel během let mnoho vytrpěl, naposledy vyhořel dne 16. července roku 1784; později, a to dne 17. května 1838 byl o vše, co tam ještě bylo, oloupen.

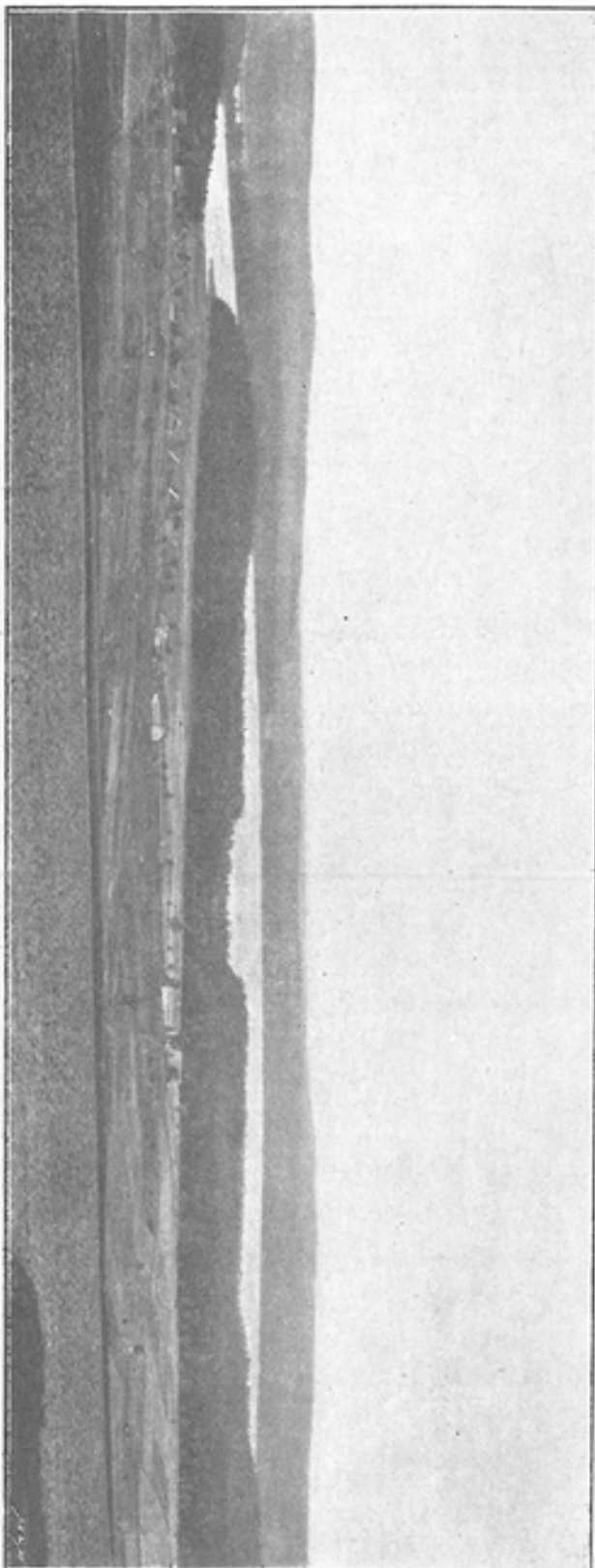
Když byl klášter zrušen, byly všechny budovy prodány, z kostela klášterního stal se kostel farní a fara, jak již nahoře zmíněno, je nyní umístěna v bývalé konventní budově.¹⁾

*

Oprava: Na straně 13. čísla 1. má podpis pod obrázkem správně znít: »Pohled na Zámek Žďár od západu«.

¹⁾ Za krásné obrázky, jež připojeny jsou k tomuto článku, jsme zavázáni velkým díkem velectěnému panu doktorovi Bedřichu Drožovi, lékaři a spisovateli ve Žďáře, který zapůjčil k nim štočky.

Rybník Velké Dářko u Polničky od východu.

(Obrázek ku stránku »Zámek Žďár«.)

V. A. ŽUKOVSKÝ:

Pohádka o careviči Ivanovi a Šedém Vlku.

Z ruského přeložil A. G. Stín.

(Pokračování.)

Zatím pak na širém poli ležel carevič Ivan nehybně bez života, zalit krví. Tak uplynul celý den. Již slunce začalo sklánět se k západu, pole bylo prázdné a již nad mrtvolou vznášel se s černým mladým havranem starý lačný havran, krákaje a roztáhnuv široko křídla.

Nenadále, kde se vzal tu se vzal, objevil se Šedý Vlk. Zvěštil velké neštěstí, přispěchal na pomoc; kdyby ještě minutu nebyl přišel,

Nádvoří v Zámku Žďáře.

(Obrázek ku článku »Zámek Žďár.)

bylo by pozdě. Dovtípliv se, jaký úmysl měl havran, dovolil mu spustit se na mrtvé tělo; a sotva havran se spustil, rázem chytil ho za ocas. Zakrákal starý havran.

„Pusť mne na svobodu, Šedý Vlku,“ křičel.

„Nepustím,“ odpovídal Vlk, „dokud nepřinese mi tvůj mladý havran živé i mrtvé vody.“

I kázal starý havran letět mladému havranovi pro mrtvou i živou vodu. Syn letěl, Šedý Vlk pak otce pořádně zouchav, velmi uctivě začal s ním rozmlouvat, a starý havran mohl mu dosti vyložit o tom, co viděl za svého dlouhého věku mezi ptáky i mezi lidmi. I poslouchal ho Šedý Vlk s velkou pozorností a divil se jeho neobyčejné moudrosti, přece však

neustále držel ho za ocas a druhdy aby havran nezapomínal se v řeči, mačkal ho slaboučko v pazournatých tlapách.

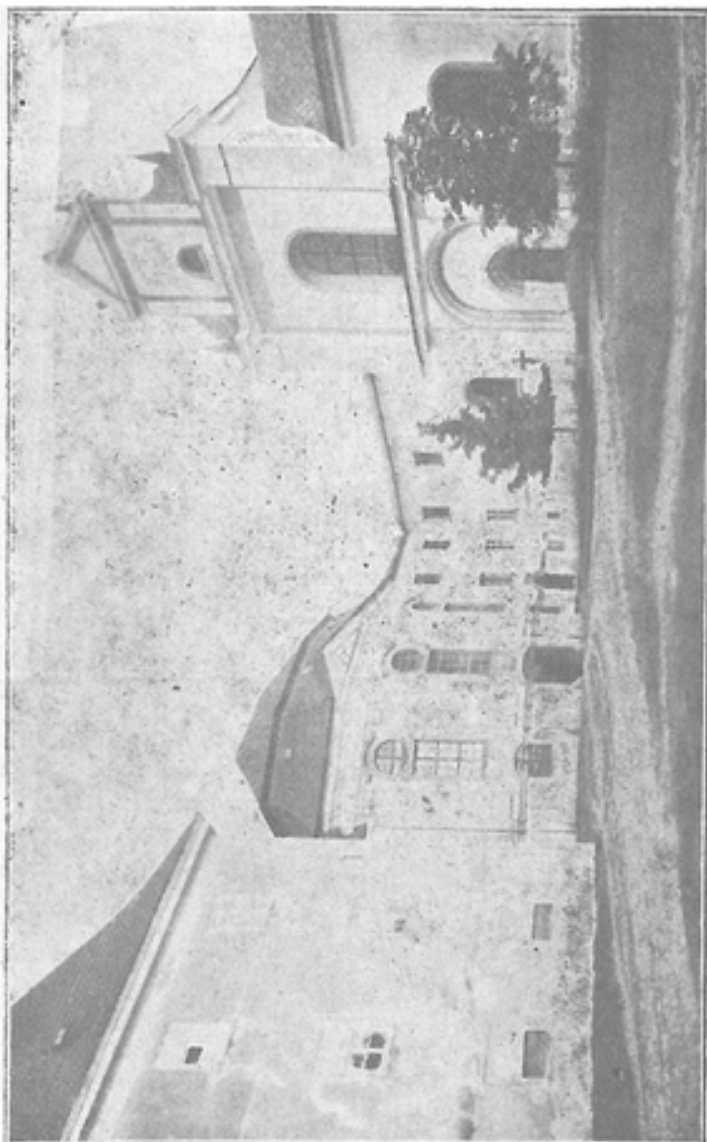
Slunce zapadlo; noc nastala i uplynula; i ukázaly se červánky na nebi, když se živou i mrtvou vodou ve dvou měchýřcích přiletěl hbitý mladý havran. Šedý Vlk vzal měchýřky a otce havrana pustil na svobodu. Potom přistoupil s měchýřky k nehybně ležícímu careviči Ivanovi; nejprve postříkal jej mrtvou vodou — a v minutě rána jeho se zavřela, ztuhlost zmizela z mrtvých údů, ruměnc zadržel na tvářích; potom postříkal ho živou vodou — a carevič otevřel oči, hnul sebou, natáhl se, vstal, i pravil:

„Jak pak dlouho jsem spal?“

„A věčně bys zde musil spáti, careviči Ivane,“ vece Šedý Vlk, „kdyby nebylo mne. Nyní přímou službu jsem odsloužil; ale tato služba, věz, je poslední; od nynějška starej se o sebe sám; ode mne pak přijmi radu a jednej, jak ti řeknu. Tvoji padouši bratři nejsou již na světě; jim oběma mocný čaroděj Kostlivec Nesmrtelný hlavu srazil a čaroděj tento uvedl vaše království ve spánek. I otec tvůj i všichni jeho poddaní nyní tvrdě spí; tvoji pak carevnu s ptákem Ohnivákem i koněm Zlatohřívem uchvátil zloděj Kostlivec; všichni tři jsou zavřeni v jeho kouzelném zámku. Ty však, careviči Ivane, o svoji nevěstu nikterak se neboj; zlý Kostlivec nemá nad ní žádné moci; mocný talisman má carevna; ale vyjít ze zámku není jí možno; ji vysvobodí pouze smrt Kostlivcova; jak však nalézt smrt onu, ani o tom nevím; o tom ti může říci pouze Ježibaba. Musíš, careviči Ivane, vyhledat tuto Ježibabu; žije v tmavém pralese, v šedém, zarostlém borovém lese v chyšce na kuřích nožkách. Do tohoto lesa dosud nikdo cesty neproklestil; do něho ani divoká zvířata nevešla, ani ptáci nezalétali. Ježibaba projíždí po celém světě v stoupě, železnou palicí pohání, stopu metlou zametá. Pouze od ní samé zviš, careviči Ivane, jak dosáhneš smrti Kostlivcovy. Řeknu pak ti, kde najdeš koně, který zaveze tě přímou cestou v prales k Ježibabě. Jdi odtud na východ; přijdeš na zelenou louku. Uprostřed ní rostou tři duby; mezi duby v zemi zakopány jsou železné dvěře s kruhem; za tento kruh nadzdvihni ony dvěře a sejdi dolů po schodech; tam za dvanácti dveřmi je zavřen kůň bohatýrský; sám z podzemí k tobě vyběhne. Toho koně vezmi a jeď s Bohem; s cesty nezbloudí. Nuže, nyní s Bohem, careviči Ivane! Dá-li Bůh, abychom se spolu spatřili, nebude to jinak, než u tebe na svatbě.“

A Šedý Vlk odběhl k lesu; carevič Ivan hleděl za ním se zármutkem. Když Vlk přiběhl k lesu, obrátil se, naposled mávl z daleka ohonem a skryl se.

Carevič Ivan pak obrátiv se tváří na východ, šel ku předu. Jde den, jde dva dni, na třetí den přijde k louce zelené; na louce oné rostou tři duby; mezi oněmi duby nalézá železné dvěře s kruhem, nadzdvihuje dvěře; pod oněmi dveřmi jsou příkré schody; po nich sestupuje dolů a před ním dole jsou druhé dvěře, rovněž železné a pevně jsou zavřeny visacím zámkem.

Portál farního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Zámku Žďáře a vchod do zámku žďárského.

(Obrázek ku článku »Zámek Žďár«.)

A náhle slyší: kůň zařehotal, a řehot byl tak silný, že dvěře vysmeknuvše se ze závěsů, spadly na zemi s brozným rachotem; i vidí carevič Ivan, že zároveň s těmito dveřmi padlo ještě jedenáct dveří železných. Za těmito dveřmi železnými kouzelník za pradávných časů zavřel bohatýrského koně. Zvěřiv jezdec, na junácké hvizdnutí bohatýrský kůň ze stáje vyskočil, i přiběhl lehký, mohutný, krásný, oči jako hvězdy,

nozdry jako plamen, hřívu jako mrak, slovem — kůň ku podivu. Aby zvěděl, jak je kůň silný, carevič Ivan přejel mu rukou po hřbetě a kůň pod mohutnou rukou zafukal a silně se zapotácel, přece však odolal, vtlačiv kopyta do země. I řekl lidským hlasem careviči Ivanovi:

„Dobrý hrdino, careviči Ivane, mně je třeba právě takového jezdce, jako jsi ty; jsem odhodlán sloužit tobě věrou i pravdou. Sedni si na mne i odebereme se s Bohem na cestu; znám všechny cesty na světě; jenom rozkaž, kam tě mám vézti, zavezu tě tam.“

Carevič Ivan vysvětlil ve dvou slovech koni všecko i vsednuv na něho, pokřikl, i vzepjal se mohutný kůň, radostí zařehťav, na zadní nohy. Jezdec bije jej po tlustých bedrech, i běží kůň, až se pod ním země třese; i vznáší se nad stojatými stromy, vznáší se pod plujícími oblaky, i skáče přes široký úval, i ohonem zakrývá úzký úval, i hrudí proráží všechny překážky, letě jako střela a lehkými nohami bylinky k zemi neohýbaje, prášku se země nepozdvihuje. Ale když kůň tak cvalem ujížděl celý den, konečně unavil se, pot tekł s něho v potocích, všecek byl obklopen horkou parou jako kouřem.

Carevič Ivan, aby mu dopřál odpočinku, jel krokem.

Bylo již k večeru; carevič Ivan jel širokým polem i kochal se pohledem na západ slunce. Náhle slyší divoký křik. Hledí . . . a co vidí? Dva lesoni perou se na cestě, koušou se, kopou se, rohy do sebe trkají. Když carevič Ivan k nim přijel, otázal se:

„Proč pak, hoši, dali jste se do rvačky?“

„A proto,“ vece jeden z lesoňů, „že se nám dostaly tři poklady: rvavá hůl, ubrus hojnosti všeho a čepice neviditelnosti; — my pak jsme dva. Jak se máme po rovném rozdělit? Začali jsme se přítit, i došlo ke rvačce. Jsi rozumný člověk, dej nám radu, co máme učinit?“

„A tohle,“ odpověděl jim carevič Ivan, „já vypustím střelu, vy pak za ní utíkejte; od místa pak, kde padne na zemi, nazpět pusťte se o závod ke mně. Kdo zde bude první, ten vyvolí si dva poklady, druhý pak vezme si jeden. Souhlasíte-li?“

„Souhlasíme!“ zakřičeli rohatí a postavili se vedle sebe.

Carevič Ivan natáhnuv svůj luk tuhý, vypustil střelu. Lesoni odběhli za ní s vyboulenýma očima, nechavše na místě ubrus, hůl i čepici. Tu carevič Ivan vzav pod paždí i ubrus i hůl, klidně posadil si čepici neviditelnosti na hlavu, i stal se neviditelným i sám, i kůň, i jel dál, ponechav hloupým lesoňům na libovůli, mají-li začít rvačku znova, či mají-li se smířit.

Bohatýrský kůň dospěl ještě před západem slunce do pralesu, kde bydlila Ježíbada. Když carevič Ivan vjel do lesa, divil se starobylostí

jeho velikánských dubů a borovic, mdle osvětlených večerní září; a všecko v něm bylo ticho; stromy všechny jak ospalé stojí, list se nezakolébá, nepohne se bylinka; není nic živého v mlčelivé hloubi lesní, ani ptáka

Bývalá konventní budova kláštera žďárského.

(Obrázek k článku »Zámek Žďár«.)

mezi větvemi, ani červíčka v trávě; slyšet pouze ve všeobecném mlčení bouchavý dupot koňský.

Konečně carevič Ivan vjel k chyšce na kuřích nožkách. Řekl:

„Chyško, chyško, obrať se k lesu zadkem, ke mně pak postav se předkem!“

I převrátila se před ním chyška; vešel do ní. Stanuv ve dveřích, požel se na všechny čtyři strany, potom náležitě se poklonil a přeletěv zraky celou chyši, upozoroval, že na podlaze její leží Ježíbaba, opřevši nohy o strop a hlavu do kouta. Uslyševši šramot ve dveřích, řekla:

„Fuj, fuj, fuj! Jaký div! Dosud zde ruského dechu jakživ nikdo neviděl, ani neslyšel, nyní pak už před očima ruský dech se dovršuje. Proč jsi sem přijel, careviči Ivane? Dobrovolně či mimovolně? Až do nynějška tudy ani v doubravě žijící zvířata neprošla, ani ptáci volní neproletěli, ani smělý rytíř neprojel. Jak tě sem Bůh, careviči Ivane, přivedl?“

„Ach, ty, pitomá čarodějnice,“ vece carevič Ivan Ježíbabě, „nejprve dej mně, junákovi, jíst a pít; a postel mi rozestel, i dej se mi vyspat, potom se vyptávej!“

A hned Ježíbaba, vstavši na nohy, careviče Ivana náležitě umyla a v lázni vypařila, dala mu jíst a pít a tehdy uložila ho do postele spat, takto doloživši:

„Spi, dobrý reku! Přes noc dostaví se dobrá rada. Zde nyní klidně si odpočineš; zítra mi vyložíš, čeho ti třeba, já pak, jak dovedu, pomohu ti.“

Carevič Ivan pomodliv se, lehl do postele a brzo usnul spánkem tvrdým, i spal až do poledne. Vstav, umyv se, obléknuv se, podrobně vyložil Ježíbabě, proč přijel k ní v prales. A Ježíbaba odpověděla mu takto:

„Ach, dobrý junáku, careviči Ivane, usmyslil jsi sobě vážnou věc. Ale netrap se, všechno spravíme s Bohem. Naučím tě, jak bys dosáhl smrti Kostlivce Nesmrtelného. Rač mne poslouchat: Na moři v Oceaně, na ostrově velkém na Bujaně je starý dub; pod tímto starým dubem je zakopána truhla, okutá železem. V truhle té leží zajíc s hustou srstí; v zajíci tom sedí šerá kachna; v kachně té pak je vejce; ve vajíčku pak je smrt Kostlivcova. Vezmi ono vejce a jdi s ním ke Kostlivcovi, když pak přijedeš do jeho zámku, spatříš, že dvanáctihlavý drak hlídá vchod do zámku onoho; ani nepomysli, abys sám rval se s drakem tímto, k tomu máš hůl u sebe, ta ho zkrátí. Ty pak posaď si na hlavu čepici neviditelnosti a jdi přímo cestou ke Kostlivcovi Nesmrtelnému; v minutě zcepení, jakmile před ním vejce rozmáčkneš. Jenom dej pozor, nezapomeň, až pojeděš nazpět, abys vzal housle samohravé; jenom jejich hrou tvůj otec Děmjan Danilovič a veškero jeho království, jež s ním usnulo, mohou být probuzeni. Nuže nyní s Bohem, careviči Ivane Jdi s Pánem Bohem. Tvůj dobrý kůň najde cestu sám; až pak vykonáš svůj nebezpečný čin, vzpomeň si také na mne, stařenu, ne ve zlém, nýbrž v dobrém.“

Když carevič Ivan rozloučil se s Ježíbabou, vsedl na dobrého koně, požel se, po junácku zahvízdl. Kůň rychle odběhl, a brzo prales za

carevičem Ivanem ztratil se v dálce a brzo v předu jako modrý obrys zakmitlo se na kraji oblohy moře Ocean. Tu přicválal carevič Ivan až k moři Oceanu. Ohlédnuv se, vidí, že u moře leží rybářská síť a že v síti té třepetá se mořská štika. A náhle praví mu ona štika lidským hlasem:

„Vynde j mne, careviči Ivane, ze sítě a vhoď mne do moře; přijdu ti vhod.“

Carevič Ivan ihned splnil prosbu štiky a ona švihnuvši ocasem na znamení vděčnosti, zmizela v moři. Na moře pak hledí carevič Ivan v rozpacích; na samém kraji, kde nebe, jak se zdá, s mořem splynulo, vidí, jak ostrov Bujan jako dlouhé pásmo se černá. Není daleko, ale kdo ho tam převezé? Náhle kůň promluví:

„Nad čím jsi se, careviči Ivane, zamyslí? Snad nad tím, jak dostat se na ostrov Bujan? A jaká pak je to obtíž? Já jsem ti korábem; seď na mně a pevněji drž se mne, a nestrachuj se, i doplujeme okamžitě.“

I ovinul si carevič Ivan kolem ruky koňskou hřívu, pevně stiskl tlustá bedra koně nohama; kůň rozdivočil se, i pustiv se do běhu, skočil s příkrého břehu do propasti mořské; na okamžik i kůň i jezdec ztratili se v hlubině mořské; náhle s hlukem rozestoupily se vlny mořské a z nich vynořil se mohutný kůň se smělým jezdcem; i začal kůň kopyty i brudi bít do vody a vlny rozrážet, a kolem něho bouřily, vlnily se a pěnily vlny mořské a vylétaly stříkající, a ku předu hnál se kůň, pod silná kopyta shrabuje kolem hučící vlny, jako lehký koráb na plachtách s příznivým větrem, a dlouhá stopa běžela za ním jako syčící had. I doplul brzy k ostrovu Bujanu i pokryt pěnou vyběhl z moře na svahovitý břeh.

Carevič Ivan nemeškal; pustiv koně běhat po hedvábné louce, procházet se a medovou travu škubat, rychlým krokem šel k dubu, jenž rostl u břehu mořského na výšce zeleného chlumu. A když carevič Ivan přistoupil k dubu, zaklátí jím rukou bohatýrskou, ale silný dub nezaklátí se; opět jím zaklátí — dub zaskřípal; ještě jím zaklátí, a to trochu silněji — dub se zakolébal a pod ním kořeny zaševlely zemí. Tu carevič Ivan vši silou trhl dubem, i povalil se dub s třeskotem, kořeny ze země se všech stran jako hadi se pozdvihly, a tam, kde dub jimi byl zapuštěn do země, otevřela se hluboká jáma. V ní užírl carevič Ivan okutou truhlu; ihned vytáhl tuto truhlu z jámy, srazil visací zámek, vzal za uši zajíce, jenž tam ležel, i roztrhl jej; sotva však roztrhl zajíce, najednou vyletěla z něho kachna, rychle vznesla se i letěla k moři; carevič Ivan pustil do ní střelu, a to tak trefně, že střela projela jí naskrz. Kachna zakachavši převrhla se a nenadále vypadlo z ní vejce — i přímo padlo do moře, i padlo jako klíč ke dnu. Carevič Ivan zavzdychal; náhle,

kde se vzala tu se vzala, mořská štika zablýskla se na vodě, potom náhle ponořila se na dno zašvihnuvši ocasem, potom opět vyplula a k břehu s vejcem v ústech pomaloučku se přibliživši, na písku vejce nechala, potom pak řekla:

„Nyní vidíš sám, careviči Ivane, že jsem ti přišla vhod v potřebnou hodinu.“

S tím slovem štika odplula.

Carevič Ivan vzal vejce, a mohutný kůň přenesl jej z ostrova Bujana zpět na pevný břeh. I uháněl kůň dále a brzo přihnal se k příkré hoře, na jejímž vrcholku byl zámek Kostlivcův. Její úpatí bylo obehnáno železnou zdí a u vrat oné železné zdi ležel dvanáctihlavý drak; a z jeho dvanácti hlav vždy šest hlav spalo, šest nespalo, ve dne v noci střídajíce se dvakrát pro dohlídku; na obzoru pak těchto železných vrat nikdo ani v dálce nesměl se zastavit: drak zvedal se a před zuby jeho nebylo již lze se zachránit. Drak byl neporušitelný a jenom sama sebe mohl umrtvit, cizí síla však žádná nemohla s ním nic poříditi. Ale kůň byl opatrný; přivezl careviče Ivana k hoře se strany opačné vratům, v nichž drak ležel a hlídal. Carevič Ivan potichoučku v čepici neviditelnosti přijel k drakovi; šest jeho hlav vyvalenýma očima hledělo na strany s otevřenými ústy, s vyceněnými zuby; šest druhých hlav na vytažených šíjích leželo na zemi bez hnutí a objaty spánkem chrápaly. Tu carevič Ivan šfouchl do hole, jež klidně visela na sedle, i pošeptal jí: „Začíněj!“ Hůl dlouho se nerozmýšlela, ihned seskočila se sedla, vrhla se na draka i začala ho tlouci po hlavách spících i nespících. Drak zasyčel, rozzlobil se, začal sebou házet sem a tam; hůl však ho mlátí a mlátí. Sotva drak rozevře jednu tlamu, aby hůl chytil — chyba lávky, prosím, neukvapovat se — již hůl druhou tlamu jeho mastí. Otevře-li drak všech dvanáct rtů, by hůl chytil, hůl pobíhá po všech jeho zubech, vyceněných jako na odív, a všecky zuby čistí. Drak zavyl, všecky nosy svraští, všecka ústa sevřel a tlapami pokouší se chopit se hole, — hůl však mastí ho po všech dvanácti zátylcích. Drak u vytržení jako ztřeštěný metal sebou, vyl, převrhoval se, zlostí chrčil ze sebe oheň, hryzl zemi — všecko marno! Hůl nespěchájíc, rozmyslně, klidně, bez chyb pokračuje ve své práci nad ním a mlátí jej jako horlivý cep na mlatě. Drak konečně rozzlobil se tak, že začal hrýzti sebe sama a drápy náhle vjel si do hrudi, trhl tak silně, že se roztrhl na dvě polovice a s kvikotem udeřiv sebou o zemi, zcepeněl. Hůl chtěla pokračovat v práci i nad mrtvým jako nad živým, ale carevič Ivan řekl jí: „Přestaň!“ a hůl okamžitě zavěsila se na sedlo, jakoby se nic nestalo.

Carevič Ivan zanechav koně u vrat a rozprostřev ubrus hojnosti všeho, co srdce ráčí, u noh jeho, aby mohl unavený kůň nažrat se

a napít do sytosti, sám, pokryt čepicí neviditelnosti, šel s holí „pro strýce Příhodu“ a s vejcem do zámku Kostlivcova. Poněkud obtížně bylo se mu škrabat na vrch hory. Tu konečně dostal se carevič Ivan i do zámku Kostlivcova. Náhle slyší, že nedaleko v sadě hrají samohravé housle. I všed do sadu, skutečně uviděl, že housle na dubě visely a hrály a že pod dubem oním seděla sama krásná Jelena, pohrouživši se v rozmyšlení. Smeknuv neviditelnou čepici, ihned se jí zjevil a rukou dal znamení, aby mlčela. Potom jí pošeptal do ucha:

„Přinesl jsem smrt Kostlivcovu; počkej na mne na tomto místě; já se s ním brzy spravím a vrátím se; i odjedeme bez meškání.“

Tu carevič Ivan znova nasadil si čepici neviditelnosti, chtěl jíti hledat Kostlivce Nesmrtelného do jeho kouzelného zámku, ale Kostlivec sám přicházel. Když se přiblížil, stanul před krásnou carevnou Jelenou a začal jí vyčítati zármutek, i praví:

„Tvůj carevič Ivan už k tobě nepříjde; již ho nevzkřísíme. A proč bych nemohl býti tvým ženichem, řekni sama, krásná moje carevno? Přestaň už býti tvrdohlavou, tvrdohlavost ti nepomůže; nevyrve tě nikdo z mých rukou; já již . . .“

Tu carevič Ivan pošeptal holi: „Začíněj!“ I začala hůl proklepávat záda Kostlivcova. Kostlivec s křikem začal jako zběsílý se kroutit a skákat, carevič Ivan pak, nesňav čepice neviditelnosti, začal dokládat:

„Přilož, přilož, hůlko! To mu patří, psovi, nekraď cizí nevěsty; neomrzuj svojí vlčí tlamou a hloupými námluvami své krásné carevny; neuváděj království ve zlý spánek! Silněji bij ho, hůlko!“

„A kde jsi? Ukaž se!“ volal Kostlivec. „Kdo jsi?“

„A tu jsem!“ odpověděl carevič Ivan, sňav čepici neviditelnosti s hlavy, a v témž okamžiku udeřil o zemi vejcem. Vejce rozbilo se na střípky. Kostlivec Nesmrtelný převrhl se a zcepeněl.

Carevič Ivan vyšel ze sadu s krásnou carevnou Jelenou, vzav, nezapomenuv, samohravé housle, ptáka Ohniváka i koně Zlatohříva. Když spustili se dolů s příkré hory a vsedše na koně, vydali se na zpáteční cestu, hora s hrozným praskotem padla se zámekem a na místě onom objevilo se jezero a nad ním dlouho točil se černý kouř, rozšiřuje po celém okolí veliký zápach.

Zatím carevič Ivan, ponechav koním na vůli, aby je vezli, jak se jim samým chtělo, jel vesele s krásnou nevěstou. Ubrus hojnosti všeho, co srdce ráčí, sloužil jim horlivě po cestě, i měli vždy přichystáno snídaní, oběd i večeři v náležitou hodinu: na vonném trávníku ráno, v poledne pod stromem s hustou korunou, v noci pod hedvábným stánkem, který se vždy ze dvou odloučených polovic skládal. A při každém jejich stole hrály samohravé housle; v noci svítil jim pták Ohnivák, hůl pak

stála na stráži před stanem. Koně sprátelivše se procházeli se společně, váleli se po aksamítové louce, nebo škubali rosnatou trávu, nebo kladouce střídavě sobě navzájem hlavu na hřbet, klidně spali. (Dokoně. příště)

L. Grossmannová-Brodská

Za večera.

Jak se ty hvězdičky na obloze chvějí, snad se na nás dolů díívají a smějí.	S nimi se usmívá měsíček kulatý, snad se tak vychloubá, že má nové šaty.	Pěkné nové šaty, lesklé a stříbrné, že až jejich leskem celý svět zahrne.
---	---	--

Poslyš tam nahoře rozmilý náš druhu: s některou hvězdičkou zatančí si v kruhu,	než zaženeš stádo bělavých beránků, by odešli spáti do ranních červánků...
---	---

FRANTIŠEK VŠETEČKA:

Obrázky z katolických missií.

Drobné zprávy.

(Pokračová)

Válečné amulety.¹⁾ Vypukne-li mezi kmeny východní Afriky válka neb větší neshoda, z níž mohou povstati krvavé srážky, hledí si opatřiti každý černochoch „Pingu za ukonda“, válečný amulet. Takové amulety bývají naplněny rozmanitými věcmi, nejčastěji popelem, který za starých dob býval zjednáván z kostí padlých nepřátel. Také popel z kostí lvích neb z jejich vnitřností jest ve veliké vážnosti, neboť propůjčuje lví odvahu a sílu a chrání zároveň šťastného majitele před každým nebezpečenstvím. Dobře jest s takovými prostředky bojovati za mohutnými náspy, zdmí a ploty; boj v širém poli jest méně bezpečný a proto se mu černoši co nejvíce vyhýbají.

V dřívějších dobách činili hotovitelé amuletů dobré obchody, neboť boje mezi jednotlivými kmeny byly na denním pořádku. Nyní, kdy jsou v zemi běloši, jde takový obchod velmi chabě. Zcela ještě nevymizel, neboť Vašambarové míru úplně nedůvěřují a proto své amulety pečlivě

¹⁾ Amulet = pověřený ochranný prostředek, který nosí při sobě černoši ve váčku.

schovávají. Bělochu jest velmi těžko amulet si opatřiti. Dá-li se černocho za peníze a dobré slovo pohnouti, by amulet dal bělochovi, můžeme býti jisti, že si rychle opatří jiný.

Černí lékaři jsou v této příčině naprosto nepřístupní. Nikdy nevydají bělochovi amuletu neb léku, neb nějakého podobného tajného prostředku, naprosto nikdy pak nevydají pohanské modly. Tyto prodávají jen hlavní lékaři (kouzelníci) svým soudruhům v povolání za cenu 15 korun. Jenom lstí a rozmanitým pátráním se mi podařilo takovou modlu opatřiti pro naše sbírky.

(Br. Dionys.)

Otrava zkaženým masem. Br. Abel z Marianského údolí v Natalu sděluje: Kaffři požívají velmi rádi maso. Velmi zřídka se však odhodlají zabít dobytče a opatřiti si tak dobrého masa. Činí tak jen výminečně o svatbách neb chtějí-li obětovati duchům zemřelých. Jinak čekají trpělivě, až některé dobytče sešlostí věkem nebo nějakou nemocí padne a tak jim poskytne vítané příležitosti, by svou touhu po mase mohli upokojiti. Kus zdechliny jest jim také milejší, než maso čerstvě zabitého zvířete. Zapáchá-li neb jestli se dali do masa již červi — jest černocho pravou pochoutkou. Takové maso nazývá „ubomi“ a jak velmi si ho váží, poznati lze z úsloví: „Usadhla ubomi na?“ t. j. „Jíš dosud zapáchající maso?“ Tím chce říci: „Jsi šťasten, spokojen?“

Před několika týdny zahynulo jakousi nemocí asi dvě hodiny cesty od nás tele. Zpráva o tom se roznesla rychlostí blesku — jako bezdrátovou telegrafii — po okolních kraalech¹⁾ a brzy se scházeli se všech stran nezvaní hosté k řídké hostině. Tato ovšem netrvala dlouho, neboť co jest jediné „inkonyana“ (tele) pro tak mnohé? Tentokráte však bylo štěstím že nebylo mnoho na zub, neboť hostina skončila smutně.

Sotva požil každý svůj díl, dostavily se skoro u všech bolesti hlavy a v útrokách. Bylo asi 15 lidí nemocno a poněvadž se jejich stav ani po několika dnech nelepšil, byl povolán z Ixopo okresní lékař. Tento přišel bez meškání a shledal po bedlivém vyšetřování otravu zkaženým masem, dav pak potřebné rozkazy a léky nemocným, odejel.

Když se o tom dověděl náš P. rektor, odebral se ihned také na místo neštěstí, doufaje, že tam bude možno získati nějakou duši. Přišed tam, nalezl již jednu ženu mrtvou. Ostatním se dařilo lépe neb alespoň nebyli již v nebezpečení smrti. Promluvil na ně vlídně, pomodlil se s nimi a odešel; více učiniti nebylo zatím možno.

Já jsem se právě vrátil s cesty. Vypravoval mi tedy P. rektor celou událost a vyzval, bych se s ním ještě jednou šel tam podívati, jak se daří nemocným. Vyšli jsme ráno a došedše do sousedního kraalu

¹⁾ osada = kraal.

shledali jsme, že někteří nemocní již chodili. Jenom jeden hoch ještě ležel a naříkal na bolesti v útrokách. Ty však pocházely od kaferského léku a neměly zvláštního významu. Dověděli jsme se však, že „umnumzané“ t. j. majitel kraalu, v němž bylo tele požito, ještě dosud jest těžce nemocen.

Přišedše k nemocnému, našli jsme u něho právě dva kaferské lékaře. Ti přenesli nemocného do ohrady pro dobytek, kde stál kotel s odvarem rozmanitých bylin. Jeden lékař držel kotel a druhý měl v ruce na krátké holi štětku urobenou z lupení a velikou jako hlava. Štětku namáčel do kotlu a natíral jí pak tělo nemocného, ležícího na suchém volském hnoji. Vypadalo to asi jako když zedník líčí velikou štětinkou zeď. Když bylo léčení u konce a my jsme se blížili, zahalili nemocného houní. Vyptavše se na jeho stav, poznali jsme, že jest mu sice zle, že však nebezpečnost smrti již nehrozí. Dal jsem mu nějaké léky a P. rektor promluvil k okolo stojícím o Božím milosrdenství a dobrotě, jemuž mají býti vděčnými za to, že zůstali na živu a že nezemřeli jako ona žena, která nedávno ještě mezi nimi byla. Potom pokleknuv, pomodlil se s nimi litanii k Božskému Srdci Páně. Několik větších kaferských děvčat odpovídalo při tom tak správně, že jsme byli přesvědčeni, že byly častěji již při naší bohoslužbě.

Po modlitbě mne žádal nemocný, bych dal také léku nemocné ženě, která se mezi modlitbou přivlekla. Vyplnil jsem jeho prosbu.

Pak jsme sebrali svoje věci a odešli s obvyklým pozdravem: „Salani kahle“, „žijte blaze!“

Taková návštěva nemocných zůstává v paměti černochoů na vždy a bývá nezřídka základem jejich obrácení. V těžké nemoci se rozpomínají na slova útěchy, jichž se jim dostalo od missionáře a prosí pak o jejich pomoc. Té se jim vždy dostává a tak se událo mnohé obrácení na loži smrtelném.

Bůh dej, by i tato návštěva nemocných jednou přinesla takové ovoce.

Podivný pohřební průvod. P. Benedikt, missionář v Citeaux¹⁾ v Natalu, píše: „Sestro, dej mi „umuti“ (léku) pro nemocné dítě!“ Tak prosil černocho naši sestru představenou, která zastává kromě úřadu učitelky náboženství také úřad ošetřovatelky nemocných.

Vyptavši se na příznaky nemoci, na rodiče a bydliště dítěte, vydala se sestra ihned na cestu, by se o stavu nemocného dítěte sama přesvědčila a kromě něho také jiné nemocné v oněch končinách navštívila. Mezi těmi byl také stařec vysokého věku, jenž dříve velmi byl zatvrzelým a o křesťanství velmi nepříznivě soudil. Jsa v nebezpečnosti smrti se

¹⁾ Čti Sitó.

obrátil; dal si zavolati kněze a slíbil nápravu. Nyní, když se mu vede lépe, říká: „Bůh mi vrátil zdraví. Bez jeho pomoci bych nežil již!“ — Než vraťme se k nemocnému dítěti.

Představená shledala, že dítě bylo velmi slabé, ba — jak se říkává — do hodiny. I její průvodkyně soudila, že dítě nebude dlouho žíti. Rodiče jeho jevíli dobrou vůli a prosili o křest dítěte. Nebezpečnoství bylo veliké, kněze na blízku nebylo a proto pokřtila sestra dítě sama a dala mu jméno Cecilie. Bylo to v pátek odpoledne.

Následující neděli přišel do missijní stanice pozdě večer otec malé Cecilie se zprávou: „Umtanami ufile, mé dítě umřelo“. Prosili jsme jej, by dítě ráno přinesl, aby mohlo býti pohřbeno v posvěcené půdě. S radostí slíbil splniti naši prosbu.

V pondělí ráno jsme připravili všechno ku pohřbu, avšak ani v poledne ještě nebylo stopy ani po Maxegu — tak se jmenoval otec — ani po mrtvém dítěti. Domnívali jsme se, že černocho povolil nátlaku svého příbuzného Kandhlela, známého černého lékaře a že dal dítko pochovati v Kraalu (ohradě) pro dobytek. Bylo to právě v době, kdy zráló obilí a černoši věří, že se obilí zkazí, nese-li se polem mrtvola. K večeru jsme však uzřeli se blížiti zvláštní průvod pohřební. Napřed šel otec s jedním pohanským průvodčím, za nimi matka s dítětem a blízkou pohanskou příbuznou, v zadu kaferský lékař Kandhlela a dvě divoké prorokyně (kouzelnice) v šatě pohanském.

Maxegu pospíšil napřed a krátce pozdraviv oznamoval: „Již jsme tu s dítětem; usekona — žije ještě — umpefumulo usekona kancane, ještě jest v něm trochu duše“.

Dítě bylo patrně pouze bez vědomí. Tomu však říkají Kafři již smrt. Slabý dech a nepatrný pohyb považuje Kafr za projev duchů, jemuž netřeba věnovati pozornosti. Proto bývá v těchto krajinách mnohý zdánlivě mrtvý pochován. Také Cecilii by byli jistě zahrabali, kdybychom tomu nebyli zabránili.

Dali jsme pohanským účastníkům pohřbu malé občerstvení a poslali je domů. Dítěte jsme se však velmi pečlivě ujali. Otec i matka tu zůstali, by čekali na skon dítěte. Mínili, že Cecilie má velmi „tuhý“ život, když tak dlouho nechce umříti.

Konečně v pátek v noci vysvobodil Bůh dítě, které tolik vytrpělo. Sestry se vynasnažily, by je co nejlépe vystrojily. Leželo v malé rakvi jako v tichém spánku a naše školní dívky se nemohly na ně ani dosti vynadívati. Také pohřeb mělo pěkný. Hrob jeho zdobí bílý křížek. Maxegu i žena jeho byli dojati tím, co v missii viděli a slyšeli. Slíbili, že budou choditi každou neděli do kostela a dosud slib plní. Kéž jim malá Cecilie prosí milost obrácení a křtu!

(Dokonč. příště.)

J MILOTA :

Dle receptu.

Kapku mléka, litr vody,
špetku soli, libru sódy,
kousek másla, cukru kilo,
aby hodně sladké bylo.

Jeden bílek, deset žloutků.
hrstku mandlí pro pochoutku;
pak zamíchej s trochou písku,
budeš mítí plnou mísku.

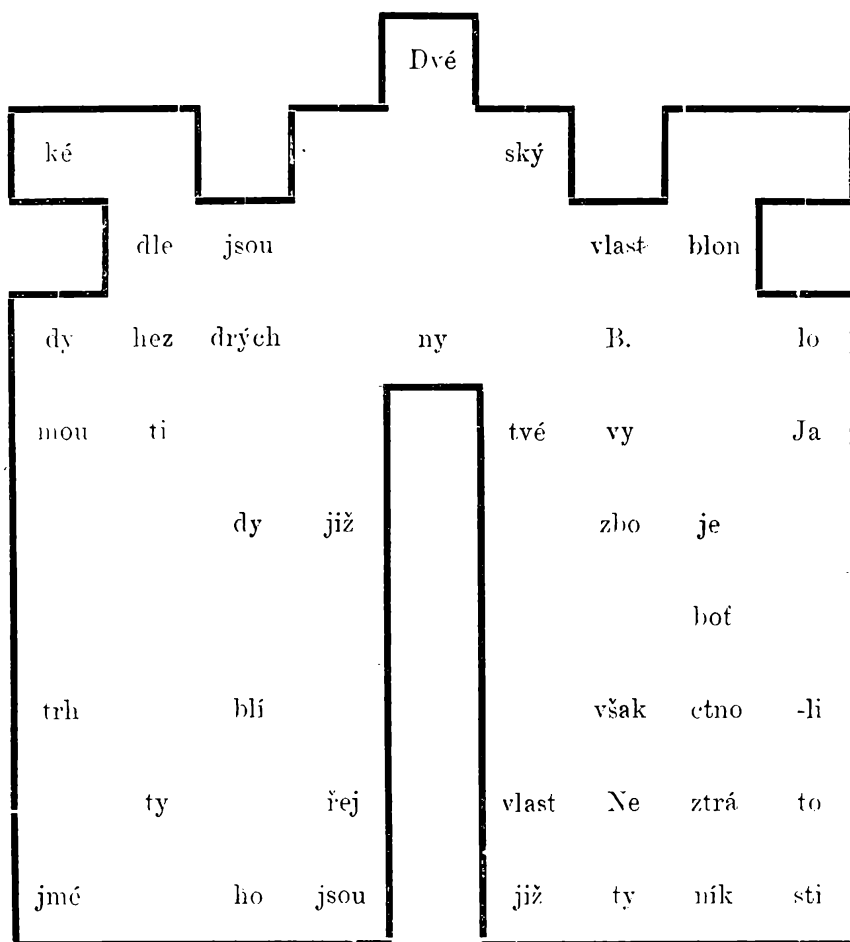
Vlej to potom — dala's mouku? —
k vůli formě do kloþouku,
a nes na stůl, kde jsou páni
budou mítí pochutnání!

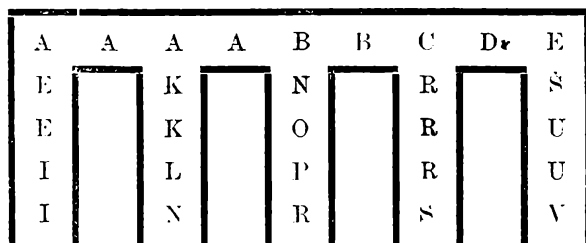
HÁDANKY A REBUSY

1. Koníček.

(Sestavil Domin Vrátný.)

2. Hřebínek.

Vodorovná řádka značí české město, svislé pak znamenají, byvše dobře sestaveny kus dřeva, schránku poslední. pokrývku, kř. jméno ženské. jméno proroka.

3. Záměňky.

- a) Š **a** znám užitečné zvíře.
žije v dáli za mořem;
s **i** (snad nepodobno k víře?)
tamže město známé všem.
- b) S **š** jest jméno maliřovo.
bez **š** ostrov dá to slovo.

4. Skrývačka.

Odk élz fjorts. fchen es ohélz fjob!

Přesmyčka.

6.

měř!
měř!

řež!

sníh'
└

7.

8.

N
Ā í

9.

c
a

10.

Z
I M

11.

C | O.

12.

'365 dní O.

(J. Beneš.)

Pilní luštitelé hádanek a rebusů obdrží odměnou velmi pěknou knihu. Jména odměněných označena jsou hvězdičkou.

* * *

Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 1.

1. Dokud síla, hleďme díla, by památka po nás byla. — 2. Husa, uhel, seno, aloe. — 3. Korutany. — 4. **Albina, Anežka, Oldřich, Božena, Lipolt, Narcis, Děpolt, Erhard, Milada, Růžena, Anselm, Isidor, Anděl Strážný** — 5. Nad Dunajem najdeme u Vídně Klosterneuburg. — 6. Čas utíká jako voda. — 7. Tíše stujte! — 8. Bodlák — 9. Olomúc. 10. Praha. 11. Linec. — 12. Samouk. 13. Kosmák. — 14. Jeník — 15. Václav.

OBSAH: Za vlaštovkami (báseň), str. 31. Když listí žlutne a opadává, str. 34. Přání k otcovým jmeninám, str. 37. — Potrestaná neposlušnost (1 obr.), str. 37. — Svatý kříž (bás.), str. 39. — Po prvé a jen jednou, str. 42. — Stará švestka (bajka), str. 44. — Tři jiskry (bajka), str. 44. — Zámek Žďár (7 obr.), str. 45. Pohádka o Careviči Ivanovi a Šedém Vlku, str. 49. — Za večera (bás.), str. 58. — Obrázky z katolických misií, str. 58. — Dle receptu (bás. s obr.), str. 62. — Hádaneky a rebusy str. 63 a 64.

Ročník ▽▽▽
dvacátý sedmý.

▽ ▽ Číslo 3.
listopad 1907.

Ed. Elpl:

Na dušičky.

Oblaka šedá k zemi tak se kloní,
jak sdílela by s námi stesk a bol,
dnes samo nebe truchlí — slzy roní,
a v smutek halí se vše kol a kol.

Vždyť dušiček se milá paměť slaví,
svých drahých uctit spěchá lid,
s modlitbou na rtech u hrobů se staví,
jež věnců zdobí šat a světel třpyt.

Ā všechny rovy i ty stánky nuzné
se krásou novou zase oděly
i tam, kde kříže vetché, opuštěné,
se drahokamy lásky zaskvěly.

Dnes slzy bolu nám se perlí v oku
a svažují ten rovu zvadlý květ,
roj vzpomínek dnes v moři světel toku
nese se výš — v ten nadpozemský svět.

VLASTA PITTNEROVÁ:

Zaječí rodinka.

Bylo to jenom mělké hnízdo za keřem na pasece v borovém lese, takový jenom vytlačený v mechu důlek, nepravidelná jamka, a přece se zdála býti rodině v ní bytující pravým palácem. Byla to rodina pana Zajíce. Bydlel zde s paní Zaječicí a pěti dětmi. Byli si všichni podobní. Hnědě narezavělé kožíšky podědila mláďata po tatíčkovi i mamičce, měla všechna stejně dlouhé uši či slechy, kratší přední a dlouhé zadní nohy či běhy a bělavé ocásky či pérka, jak to jmenují myslivci.

Zaječí rodinka byla veselá a spokojená. Dětičky byly poslušny, hodny, zdravý a měly se k světu. Byly trochu bojácny i nevycházely ještě samy na pastvu. Vodila si je vždy paní Zaječice a pan Zajíc dával pozor, zda neblíží se nějaké nebezpečí.

Nebyla mladá rodinka ještě daleko na pastvě, vodili ji pečliví rodiče jenom poblíž, kde rostlo množství „zaječího zelí“, jehož přikyslé lístky i lidé rádi trhají. Také do vysokého lesa na lístky borůvčí a brusničí zavedl pan Zajíc jednu rodinu, leč trochu tuhými se zdály tmavozelené stonky mladým zajičkům. Nařikali si, že trnou jim zoubky a bolí žaludky, takže musila jim maminka slíbiti, že příště budou se pásti zase jenom na zaječím salátu a šťavelu rostoucím v pasece.

„Počkejte, až budete větší, zavedeme vás na jetelinu a pak na podzim do zelí a na řepný chrást. To si pochutnáte, to budou hody,“ těšila paní Zaječice svoje nařikající děti.

„A spráží vám myslivec kožich broky, nedáte-li pozor,“ zabručel pan Zajíc. Že se mu nařikání dětí protivilo, sebral se a šel na besedu na sousední paseku k některému loňskému neb předloňskému synovi.

Byl náš pan Zajíc již hezky starý zajíc, který dovedl po několik roků odolati nástrahám pytláků i myslivců, dravých ptáků i lišek, nepřátel to zajců od pokolení k pokolení.

Mladí zajičkové zatím usnuli a vzbudivše se se svítáním, procitli zdrávi a žádali snídání.

„Dnes vás vyvedu z lesa,“ pravil tatík. „Jest opravdu na čase, abyste si zvykli vycházeti. Jest již slyšet bouchati pušky a musíte se naučit ostražitosti. Pomlouvají lidé naše plemeno, že prý jsme bojácní. Není to pravdou, my jsme jenom opatrní a ostražití. Budete vidět, že se setkáte s tvory, kteří se nás bojí. My se nepereme jako křeček, raději utečeme. A kdo uteče, ten prý vyhraje, říkával můj dědoušek. To byl starý zajíc, bylo mu snad deset let. Při jisté veliké honbě skončil, obstoupilo tenkrát tenhle les snad sto myslivců, honci nadháněli se všech stran. Vehnali dědouška do leče, já jsem utekl. Řekl mi dědoušek sám: ‚Utec, já zůstanu. Mám dosti toho plahočení na světě a raději zemru výstřelem z pušky jako král v boji, než zhynout někde za keřem sešlostí věkem.‘ A já utekl, slavně jsem utekl.“

Zajíčkové poslouchali ani nedutajíce.

Maminka je zatím umyla pracičkou v rose smočenou, učesala pazourky a kývala, aby mlčeli a tatínka nerušili ve vyprávění, sice že by byl mrzut.

Nyní se vyšlo.

V předu šel pan Zajíc. Za ním dva synáčkové: Běhálek a Zubáček, pak dceruška Dlouhouška a synáček Bělobříšek, v zadu podle maminky nejmladší mazlíček dceruška Mlsenka.

Cupitalo, poskakovalo se, až dal pan Zajíc znamení k běhu.

Běžel on i družka jeho arci pomaleji, neb by děti nebyly stačily, leč za nedlouho byla celá výprava z lesa a děti jednohlasně vykřikly, vidouce širé pole.

„To je ten svět, tatínku?“ tázal se Běhálek.

„A to jest všecko naše?“ dodával Zubáček

„No, on je ten svět ještě trochu asi větší,“ přiznával pan Zajíc.

„A nám zajícům patří, co si najdeme a urveme. Musíme si přát v létě, zima je zlá, a na nás se to nesluší, abychom snášeli do brlohů zásoby, jako to činí křeček a sysel.“

„No, zlá je zima, zlá, ale přece se přespí a trochu jehličí také naplní žaludek,“ vzdychla paní Zaječice.

„Co je to zima?“ tázala se Dlouhouška.

„To je taková doba, kdy všecko spí. Spí stromy, spí země, nic neroste a z oblak padá bílý sníh, takové pápeří studené a mokré, napadá toho na zemi, že nelze dohrabati se travičky, na stromech se to drží, že musíme v mlázi ducati hlavou do větviček, abychom aspoň trochu toho jehličí mohli uhrýzti. A nejvíce se požíváme jenom kůrou stromů, ale z lesních stromů je tvrdá a hořká, a vyjdeme-li dále do polí najít si stromků ovocných, tu nás zase lidé stíhají. Natrou stromy blinou a vápnem, aby si nebohý zajíc na tom obalu poškodil zoubky a vápnem se otrávil.“

Ještě kde obalí stromy slamou, tu se ta stébla dají přece požití, není to sice příliš výživné a chutné, ale je to přece něco. A lepší něco nežli nic," vykládal pan Zajíc.

„Já se té zimy bojím," prořekl Bělobříšek.

„My také," zvolali ostatní zajíčkové.

„No, také se přestojí. A pak z jara budete si hrabati již vlastní pelechy a budete mítí svou domácnost," řekl pan Zajíc.

„Já od maminky nepůjdu," zakňourala Mlsenka.

„Že tě klofnu," zahrozil pan Zajíc. „Půjdeš od maminky, jako šla maminka od svojí. No, nebuď smutná, budeš k nám a my k tobě chodívat na besedu, budeme společně chodit na pastvu a budeme se mít. vždy rádi."

Zaječí rodina doběhla na kousek z lesa k poli, kde zelenala se jetelina.

„Tak zde jest jetelina. Živte se, děti," pobídl pan Zajíc a sám se pustil do šfavnatých, zelených lístků, až to chrupalo.

Paní Zaječice nedbala pastvy, ohlížela se bedlivě po okolí, myslila si, že jsou děti k vyvedení dosud ještě malé, leč pan Zajíc byl přísným přednostou domácnosti a proti jeho vůli nebylo odporu

Bystré oko paní Zaječice postřehlo pojednou ve výši tmavý bod snášejší se níž a níže.

Zakňasčela, zadupala zadními běhy a již utíkala k lesu a mláďata za ní. Pan Zajíc se rychle a vážně rozblédl, poznal blížícího se jestřába a pelášil za rodinou.

Záhy byli v bezpečí. Mladí zajíčkové měli ještě hlad, i zavedl je tatík na stráň nad pasekou, kde svoje tuhé lodyhy rozkládalo plazivé křovíčko, zvané „zaječí chléb", jehož lístky i žlutý a růžový květ mladé rodině také chutnaly.

Po chvíli vrátili se všichni na jeteliště a pochutnali si znova.

„Tohle je ze všeho papu nejlepší," mazlila se Mlsenka.

„Jen počkej, až ochutnáš zelí!" slibovala paní Zaječice.

„Do té doby může nás všecky myslivec postřílet nebo něco sežrat," zabručel pan Zajíc.

Mladí zajíčkové dorůstali po dnech tak jako lidé po letech a záhy vypravovali se již sami na pastvu. Ovšem k večeru sešli se vždy v rodném pelechu a vyprávěli svoje zkušenosti.

Záhy bylo jim uléhati mimo pelech, neb měla paní Zaječice nová mláďátka a starší bratříčkové a sestřičky se s těmito rádi pomazlili.

Již se blížil podzim, v lese zrály ostružiny, v polích posečeno obilí, řepa rozkládala svoje chrásty, zelí se kulatilo v hlávky.

Zajícům bylo hej, měli denně posvícení a zmlsali se jen což. Opopvrhovali lesní travou, ostružin jen tak že okusili, „zaječím zelím“ i „chlebem“ nedali se zlákat od vycházek do polí.

Paní Zaječice s drobnou druhou rodinou neodcházela daleko od pelechu; jen za noci, kdy pan Zajíc rodinu opatroval, zaběhla do polí pochutnati si na jemnější potravě.

Děti odrostlé ji navštěvovaly stále a vždy měla pečlivá matička něco k vysvětlování, k chlácholení, k poučení, tak jako mlaďoši svoje zkušenosti sbírali.

Jednoho dne příběhl Běhálek všecek uděšen a chvěje se na celém těle. Příkrčil se k mamince do pelechu a vypravoval, že něco viděl, něco hrozného.

„Nebyl to člověk, znám lidi, tatínek mi je mnohokrát ukazoval v lese i v polích, nebyl to strom ani keř. Tak jako stromek to stálo mezi brázdami v zeli, mělo to peň a mělo to šaty jako člověk, jen kusy šatů a dvě větve rovně a na těch také kusy šatů, hlavy to nemělo, takovou nádobu to mělo, jako jídají z nich drvaři. Lekl jsem se a utekl. Maminko, co to bylo?“ vyprávěl Běhálek.

„Ty hloupý Janku! To byl hastroš v zeli, strašidlo na zajíce, kteří jsou tak hloupí a leknou se ho. To upravují lidé z tyček, hadrů a starého hrnce. Po drubé to budeš vědět a nelekneš se,“ vysvětlovala a poučovala paní Zaječice.

Běhálek schlípl slechy, styděl se a odebral se záhy opět na ono pole. Prohlídl si hastroše, očuchal ho se všech stran a jako na vzdory okusoval na nejbližších hlávkách, až byl úplně syt.

Od té doby se chlubil, že se nebojí ani hastroše. Vzal s sebou na ono pole také bratříčka Zubáčka a sestřičku Dlouhoušku a vysmáli se hastrošovi společně. Pak se pustili do hodování. Když byli v nejlepší, viděli blížiti se člověka

„Utíkejme!“ zvolal Běhálek.

„Kdo uteče, vyhraje,“ z tatínkovy zkušenosti dodal Zubáček.

Dlouhouška pelášila než bratři promluvili.

V tom se zablesklo, zavzněla rána, blížící se člověk byl myslivec a Běhálek zasažen, zamečel úzkostlivě a již se loučil se světem.

Zubáčka zastihl brok do zadního běhu, pelášil ještě kousek a pak bolestně sténajícího dohonil myslivcův pes a uchopiv jej do tlamy, učinil konec jeho žití.

Dlouhouška všecka poděšena ohlédla se přece a viděla, že myslivec odnáší oba bratříčky. S pláčem dosihla rodného hnízda a vyprávěla, co se stálo.

Rodiče přijali tu zvěst smutně, ale odhodlaně. Řekli, že to bývá osudem zaječího plemene, že je lépe zahynouti tak než třeba v zimě hladem a mrazem. Čím jest zajíc chytřejší, tím déle prý se vyhýbá myslivcům a psům a těší se na světě.

Za několik dní přišel domů Bělobříšek zase s jinou novinou. Vyběhl z lesa a potkal starou babičku. Tato spatřivši jej běžícího přes cestu, spráskla ruce a obrátila se zpět.

„To si lidé myslí, že budou míti neštěstí, běží-li jim zajíc přes cestu. Můj dědoušek zase říkával, že potká-li zajíc starou babu, hrozí mu nehoda,“ sděloval pan Zajíc.

„Ale pušku snad ta babička neměla?“ tázala se všetečná Mlsenka.

„To ne. A já se nebudu baby bát a půjdu do zelí. Vždyť ona se bála mne,“ pochlubil se pojednou Bělobříšek a odběhl.

Mlsenka s Dlouhouškou pustili se za ním. Za nedlouho však přiběhly vyděšeny a s pláčem vyprávěly, že je Bělobříšek mrtev. Chytil se do drátěného oka, připevněného na kolíku mezi zelím, krytého listy hlávek a bídne se uškrtil.

Že nepůjdou již do zelí, slibovaly si obě sestřičky

Pan Zajíc se zasmušil a pravil, že raději slyší, skončil-li někdo z jeho rodu ranou z pušky, než takovou trapnou, pěkného zajíce nehodnou smrtí. Leč že je to osud a že tomu se nutno podrobiti. Paní Zaječice Bělobříška arci oplakala.

Když podzim již počínal přecházeti v zimu, byl velký hon a tu nevrátil se již pan Zajíc do pelechu, skončil někde smrtí hrdiny, jak si vždy přával.

Paní Zaječice, Mlsenka a Dlouhouška ušly smrti, z mladších dítek vrátil se jen jeden synáček, tři dcerky a dva synáčkové skončili tak jako pan Zajíc.

Ovdovělá paní Zaječice sdílela s třemi pozůstalými dítkami přes zimu onen pelech za keřem jalovce. Krčily se tam k sobě, měly trochu hladu, strádaly chladem, ale přestály tu zimu přece.

A s jarem nastalo zase dobře, byly tu nové hody Mlsenka i Dlouhouška měly svoje pelechy, každá rodinu a docházely k babičce Zaječici na besedu. Vzpomínaly na pana Zajíce i bratříčky a odevzdaně očekávaly, až samy skončí pouť života, těšíce se, že lidé, ač zajícům nástrahy činí, tyto přece vychvalují jako výbornou pochoutku. A že slavno jest pro čest rodu zemřítí, dokládaly ve vzpomínce na pana Zajíce jeho slovy.

MIHOLA CYRILL

Za matičkou.

Zemřela dívce matička. —	A k nebi dívka hleděla.
K ní přišla na rov ubohá.	Jí oči plály háravě.
Tam sídlí její dušička,	U hrobu matky seděla
tam v dálné výši u Boha,	již zkrěhlá mrazem
kde zárná plaje hvězdička.	Jí očka slzou temněla.

A vyšel zlatý měsíček,
a vyhas zážeh červánků.
Pro dívku přišel tatíček,
však neprocitla ze spánku.
Již dlela v záři hvězdiček.

Julinčin miláček.

Čtenářům »Anděla Strážného« vypravuje A. M. Ivanovna.

Bylo to po prázdninách. Slunéčko mile hrálo, ptáci libě zpívali a květy dýchaly opojnou vůní. Do zahrady pod košatou lípu přiběhla Julinka. Usedla na drnové sedátko a na klín položila knihu, ve které měla mapu Moravy. Zraky její však bloudily po zahradě a jen chvílemi podívala se do knihy. Stále viděla něco nového, co ji více vábilo než učení. Tu poletoval malý motýlek s květu na květ, jakoby hledal, který je z nich vonnější, tam zase zrál jablíčko, slibující sladkou pochoutku. Tu opět poskakoval zelený koníček, okusuje zelenou travičku. Teď uzřela Julinka na svém klíně malého mraveněčka. Čile běžel po bělostné zástěrce a za chvíli octl se na mapě. Julince to činilo potěšení. „Aj, aj, to se podívejme, jaký to zmužilý poutníček!“ pravila tiše, „snad přišel se také podívat na tu naši krásnou zemi! — Jen zvolna, malý panáčku, k nám do Moravy musí se jít přes vysoké hory a skály, tedy dej pozor, abys si nezlámal malých nožiček! — Podívejme se, jak statně si vykračuje! Snad obul si na cestu sedmimílové botičky. Vida, vida, pospíchá přímo do Brna!“ Julinka s úsměvem pozorovala mraveněčka, jak rychle putuje od města k městu, až octl se přes hranice v Čechách. Tu však sebou prudce pohnula a náš milý mraveněček úprkem hnul se z Čech na zelený trávníček. Bylo po zábavě. Tu vzpomněla si Julinka, že má pracovatí početní úkol na zítřek. Zavřela knihu a utíkala domů. V malém pokojíku dala se do práce. Chvíli bedlivě psala. Najednou odložila péro a hleděla zamyšleně před sebe. Byla tak roztržita, že nemohla pracovatí. Kam

ohlédla, všecko jakoby ji volalo k sobě. Na oknech stály květináče květinčky v nich smutně klonily hlavinky — měly chudinky žízeň. ulinka vstala a zavlažila kořínky vodou. Sotva tak učinila, uzřela oletovati čmeláka. Toho nemohla ve světnici trpěti; ať si bzučí venku, de není pro něj místa. Když i to se stalo, usedla, by úkol dopsala. Ale sotva vzala péro do ruky, zatíkal v kleci kanárek a Julinka nemohla dolati. „Voláš mne, miláčku? Stýská se ti, viď!“ a vyndavši kousek ukru, ukazuje jej kanárkovi: „Pojď, žlutáčku, pojď si pro pochoutku!“ Kanárek byl ochočený a často poletoval po světnici dováděje s Julinkou. Vylétl z klece přímo na stůl. Julinka schovala cukr do dlaně a nastrčila kanárkovi prst. Kanárek se rozčepýřil a zobáčkem zlobivě štípal do ratičku. Julinka se smála a škádlila ptáčka ještě chvíli; konečně pustila cukr na stůl. Kanárek, jakoby to očekával, popadl cukr do zobáčku a vesele vyskočil na kalamář. Julinka chtěla jej odehnati, mávla rukou, ale běda! — inkoust vystříkl do výšky, kalamář vyletěl a kutálel se po stole malé písarce přímo na bělostnou zástěrku. Nejhůře však pochodil ulinčin miláček, jehož černý inkoust proměnil v ptáčka neznámého druhu. Julinka nemohla se z leknutí ani vzpamatovati. Co to učinila? Úkol byl k nepoznání pomazán, v bílé zástěrce černé moře a na kleci seděl její miláček úplně černý, dívaje se ustrašeně po sobě, rozdělavaje obáčkem pomočené peříčko, čímž proměnu svou v opeřeného mouřenína stále jen zdokonaloval. Julinka nevěděla si rady. Čtveračivá očka její zalila se slzami a spustila hrozný nářek. Na její křik sběhl se celý dům. Matinka myslila, že najde dcerušku zalitou krví. Uzřela ji zbrocenou, ale jen krví černou, ukazující neustále na kanárka, který byl jejím miláčkem a o kterého měla větší strach nežli o sebe. Při pohledu na tohoto miláčka dali se všichni do smíchu, neboť tak divně vypadal ve svém novém „munduře“, že nemohli pochopiti jeho náhlou proměnu. Nejrychleji vstala tu pomoci nádoba s vodou, kterou také služka v malé chvíli přinesla. Julinka byla nejdříve zbavena polité zástěrky a pak šel její miláček do lázně do lázně. Nechtě jej však myli, jak chtěli, přece zůstala mu na nešněnání dobrodružství památka a bývalý žlutý kanárek měl nyní kabátek strakatý. Julinka musela vypravovati celou tu nešťastnou příhodu, přičemž nezůstala tajnou její veliká roztržitost při práci. Matinka jí dovolila a Julinka slíbila, že se již nikdy této chyby nedopustí, a slibu tomu také dostála. Její miláček zůstal tak dlouho strakatý, dokud mu nenarostlo nové peříčko!

R. D.

Anči a kočička.

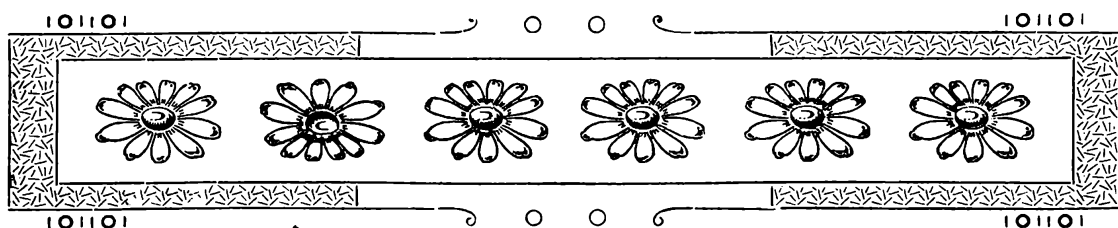
Malý Mourek honil klubko,
s Ančí z koutka do koutka,
uhoněné, vyskákané
čeká milá pochoutka.

Anči bere hrnek v ruku,
Mourek ihned v poskoku
umístí se, jak na stráži,
družce svojí po boku.

Čeká, zda cos pro něj zbude?
Nebojí se, mléka dost,
Ančička ho neošídí,
dělí se s ním pro radost.

Ještě jednou napije se,
až bude půl hrníčka;
na ostatním pochutná si,
její milá kočička.

ALOIS DOSTÁL:

K vůli vojsku.

Otík Benedů byl čilý hoch k dobrým i k veselým kouskům. Všichni pacholci v Hloubětíně ho poslouchali a Otík byl jako jejich předákem. Co poručil, to udělali, kam určil, tam se dostavili.

Bez Otíka omladina ani vlastně ničeho nepodnikala. Na radu se ho tázala, a kam mladý Beneda vedl dobytek na pastvu, tam hnali ostatní.

Z bohaté rodiny nebyl, otec jeho měl větší chalupu s polem, které muselo živiti mimo rodiče ještě šest dítek. Otík byl prostřední, starší jeho bratři už pracovali u dvorů na robotě nebo za denní mzdu. Otík ještě opatroval děti mladší, ale rád se tomu vyhnul.

Bohatství rodičů mu nedodávalo přednosti, ale jeho dovednost, zručnost, jeho chytrost a vynalézavost. Otík věděl stále nové a nové hry, opakoval do slova po dědovi pohádky, nejrychleji chytil ryby a jednou dohonil zajíce. Při každé hře byl vůdcem a v radách měl rozhodné slovo.

Beneda se dovedl zalichotiti, slabých ochraňoval, utiskovaných se zastával. Netrpěl svárů mezi soudruhy a když dostali ovoce, spravedlivě všechny rozdělil. Proto mnohdy dělal rozhodce a utlačovaní se k němu utíkali.

„Tohle chlapeč nesmí býti“, rozhodl, jsa jist, že poslechnou.

Velmi rád si hrál na vojáky a měl vycvičenou celou četou, jíž ovšem sám velel jako hejtman.

Bralo-li se vojsko od Prahy někam na cvičení, Otík byl první na nohou a sledoval je kus cesty, aby od něho hodně odkoukal. Brzo věděl jak se šatí, jak důstojníci velí, vůbec jak si vojíní vedou na pochodu a při srážkách.

Takové srážce byl jednou přítomen a tehdy šel až k Ouvalům. Rodiče se po něm sháněli, byl potom hubován, ale nedbal toho, jenom když byl přítomen a viděl jak vojsko bojuje.

Hned spořádal podobně svoje vojáky, na dvě čety rozdělil a za Hloubětínem byla svedena v neděli odpoledne bitva dle návodu Benedova dosti opravdově. Dva chlapeč měli boule, jeden plakal do večera, několik

mečů bylo rozbito, šaty roztrhány a Otík přišel o čáku a o svůj odznak hejtmanský. Zlobil se, přičítaje tu ztrátu Karlu Votavovi, který také toužil po vůdcovství.

Beneda rychle sháněl papír na čáku, aby ho protivník nepředběhl. Přistěhoval se sem s rodiči z Kej a neznal přednosti a svrchovanosti Otíkovy. Nerad se podroboval. Měl zámožné rodiče, ti mu mohli popřít výzbroj a také pěknou dostal od matky, když v Praze prodlévala. Ale Otík se nedal odstrčiti.

Po srážce byl nějakou chvíli pokoj, junáci museli pomáhati rodičům v práci a ranění dosud nezapomínali ran, které stržili. Ale potom byla pozornost jinochů obrácena k pověstem, že tudy půjde větší oddíl vojska na České Brodsko, kde se budou konati manévry ve větších rozměrech.

„A víte, kdo také zavítá do našeho kraje?“ rozmlouvali mezi sebou sousedé.

„Snad hodnostář nějaký?“

„Ano nejvyšší v naší říši, v našem mocnářství,“ dotvrzoval ten, který v Praze prodléval a odtud zprávy nosil.

„Sám císař?“

Josef II., který nám na robotách velice ulehčil, súčastní se vojenských cvičení a pojedje naší dědinou.“

To slyšel také Otík a hned zvěstoval svým soudruhům, jak vzácného dostanou hosta.

„Měli bychom také vyrukovati,“ hned navrhoval Karel Votava, „a císaře uvítati“. To se však zdálo Otíkovi poněkud mnoho.

„Vždyť si jenom tak hrajeme“ připomínal, „máme papírové čáky, dřevěné meče, místo bubnu rezavý plecháč“

Ale Votava stál na svém. Jediný měl šat lepší, šavli plechovou a opravdové řemeny.

„Císař se rád na nás podívá“

Tehdy měl Karel většinu, i jiní chtěli se ukázati ve zbroji a na návsi uvítati mocnáře.

Otík se podrobil a dělal přípravy. Nařídil, že se musí všichni obouti, že si vezmou sedělní šat a doplní své výzbroje dle možnosti. Sám už měl novou čáku polepenou lesklým papírem.

Také v obci se děly přípravy k uvítání císaře, který se rolníkům zamlouval ulevěním v robotách. Stavěna brána, domky byly krášleny věnci a prapory. Už se vědělo, kdy císař pojedje. Co den šlo Hloubětínem vojsko od Prahy, některý oddíl tady nocoval a vypravoval, jaké bude cvičení, jehož se i císař súčastní.

Kde kdo chtěl viděti císaře a ten den se ani nepracovalo.

Otík sehnal soudruhy, vystrojili se a čekali za dědinou. Kdyby se hned ukázali, rychtář by je rozehnal. Stál tam uprostřed konšelů a obecenstva.

Toho dne chtěl veleti Karel Votava poukazuje na to, že má lepší šat, lesklejší čáku i meč, ale vojíni rozhodli, aby je vedl Otík Benda. Viděli, že mu je do pláče, když by byl pojednou tak odstrčen. Votava přijal podvelitelství, ale škaředil se.

Otík se velice těšil na císaře. Mnoho o něm slyšel doma i v sousedství. Představoval si ho, že bude mít šaty ze zlata a zbraň drabými kameny vykládanou. Posléze ozvaly se zvony, což bylo znamením, že se panovník blíží. V předu na koních jeli kyrysníci, potom se blížil císařský povoz.

Dětem bylo úzko, bály se, ale Beneda velel: „Vzdejte čest!“

Chlapci stáli v řadě a uctivě salutovali.

Císař už byl upozorněn na tu četnu malých vojínů, usmál se příjemně a z vozu se naklonil.

Otík chtěl pokročiti před povoz, aby jej uvedl do Hloubětína. Ale tu se koně něčeho ulekli, odskočili a než je kočí strhl, dostal se Otík pod povoz. Soudruzí jeho vykřikli a rozutekli se.

Císař velel zastaviti a se svým pobočníkem rychle vystupoval z vozu. Tu se blížil rychtář s radou, aby uvítali panovníka, ale slova jim uvázla na rtech nad divadlem, které se jim tu nenadále zjevilo.

Pod vozem leželo tělo chlapcovo. Čáka se válela stranou, šavle přelomena. Otík již ani nevzdychl. Byl mrtev. Nejdříve asi kůň jej kopl kopytem a potom mu povoz dodal.

Rychtář chtěl hubovati na nezbednost dětskou, ale císař mu kynul, aby pomlčel. Naklonil se k mrtvému tělu a kázal je odnésti.

Kočí se omlouval, že je nevinný. „Nešťastná náhoda“ prohodil kdosi.

Císař navštívil rodiče nebohatého syna, potěšil a obdaroval je. Potom jel dále za svým cílem. Bylo znáti, jak ho ta nehoda mrzí. Ti malí ho chtěli uvítati a vůdce jejich to zaplatil životem.

Otík byl pochován a o pohřbu děti vedl už Karel Votava. Ale chlapci nebyli ustrojeni po vojensku, šli dva a dva před rakví a byli zarmouceni pro Otíka, který zemřel k vůli vojsku. Pochován byl se všemi počtami.

Za nějaký čas dovezen do Hloubětína krásně pracovaný, kamenný kříž s letopočtem 1773. Na přední straně Kristus na kříži a dole výjev, kterak boch vozem byl přejet. Na druhé straně Spasitel jak vstal z mrtvých.

Každý věděl, od koho je ten kříž. Císař Josef II. dal jej zhotoviti chlapci, kterého jeho povoz přejel, když se bral k vojenským cvičením.

Onen památník na hřbitově v Hloubětíně podnes a zde vypravovaná pověst o něm koluje a přechází od pokolení na pokolení.

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

Dědeček.

Náš dědeček již má vlasy
tak bělounké jako sníh,
z očí však mu úsměv září
v hlouček vnuků veselých.

Náš dědeček usměvavý
ten má srdce ze zlata,
zlatem lásky poděluje
všecka svoje vnoučata.

Stříbro šedin, zlaté srdce,
štedrou, otevřenou dlaň —
Pán Bůh nám tě, náš dědečku,
ještě dlouhá léta chraň!

Ať ti úsměv spokojený
stále sídlí na líčku;
milujem' tě i tu naši
pohádkovou babičku!

JAN BENEŠ:

Ze života sv. Otce.

Když sv. Otec Pius X. byl ještě biskupem mantuánským, vydal se kdysi na pouť ke hrobu sv. Antonína. Šel pěšky tam i zpět, nemaje ničeho s sebou, co by jeho důstojnost prozrazovalo. Na své zpáteční cestě vešel jednoho rána do malého vesnického kostela a požádal v sakristii pana faráře, aby směl tam sloužiti mši svatou. Farář byl velice horlivým knězem přímé povahy, který se tak snadno nekláněl. Cestujícího neznal, tím méně by si byl pomyslíl, že biskup sám před ním stojí.

„Máte s sebou písemné dovolení, že smíte jinde mši sv. sloužiti?“ tázal se duchovní poutníka.

„Toho nemám,“ zněla jeho skromná odpověď.

„Kdo pak vlastně jste?“

„Kněz z diecése mantuánské.“

Farář trochu váhal, podíval se ostře na cizího pána a dle dobrého dojmu, jaký naň poutník učinil, pravil: „Pro dnešek smíte zde celebrovati, ale hleďte, abyste si brzo opatřil nutné doporučení od svého pana biskupa.“

Biskup Sarto nábožně odsloužil mši svatou a pak se v sakristii modlil díkyčinění. Když vstal, přistoupil farář opět k němu a řekl:

„Nyní pojdte se mnou k snídání!“

„Uctivě děkuji, pane faráři, hodlám ihned dále jíti.“

„Ale jen pojdte! Nejdříve něco kávy nebo alespoň sklenici vody!“

— V Itálii totiž mají mnozí, i dělníci, v obyčeji, k snídání píti pouze vodu.

Šli tedy přece spolu na faru a když usedli, vyptával se hodný farář svého hosta: „Vy jste v mantuánské diecési snad farářem?“

„Nejsem, pane faráři; býval jsem jím, ale již nejsem.“

„No, a přece nejste ještě tak stár. Příteli, nejednáte správně, že nejste již pastýřem věřícího lidu. Stal jste se knězem, abyste na vinici Páně působil! Takový kněz však, který jsa zdrav a mlád ničeho nedělá, jak to zodpoví, třeba by jinak žil důstojně? Kněz má o nesmrtelné duše pečovat a pro svatou církev pracovati.“

Takto horlivý farář ještě dlouho mluvil k biskupovi, který z něho měl velikou radost. Když pokorný poutník konečně povstal, aby odešel, vzal jej farář vlídně za ruku a pravil: „Milý příteli, vy odcházíte do svého bydliště. Poslyšte však mou dobrou radu, kterou vám dávám na cestu: Dojděte si co nejdříve k nejdůstojnějšímu panu biskupovi a rcete mu: Vaše Milosti, zde stojím jsa dychtiv pracovati pro blaho duší. Račte jen se mnou dle libosti naložiti!“

„Díky, pane faráři, za tu dobrou radu. S Bohem!“

Sotva byl biskup asi hodinu pryč, když faráře navštívil jistý kněz diecese paduánské.

„Vida, to jste zde měl vzácnou návštěvu, že ano?“

„Nevěděl bych.“

„Inu, což zde nebyl pan biskup mantuánský? Řekl mi, že ve vašem kostele chce sloužit mši svatou.“

Nyní se faráři rozbřesklo v hlavě. Ano, ano, to byl on! Velmi byl v rozpacích. Ale brzo napsal delší dopis panu biskupovi a prosil jej snažně za prominutí, že s ním tak byl mluvil a jednal.

Avšak zbožný biskup Sarto vysoce si vážil horlivého kněze a jeho upřímné povahy; i psal mu: „Velectěný pane faráři! Ani se nemusíte omlouvat aniž prositi za odpuštění. Obdivoval jsem Vaši horlivost, která je skutečně chvály hodna. Jen i nadále setrvejte v ní a pracujte ke cti a chvále Boží a pro blaho nesmrtelných duší.“

Zde vidíte, milé děti, jak vám sv. Otec Pius X. jest pravým vzorem skromnosti a pokory, jak on miluje Pána Boha nade všechno a bližního z lásky k Němu opravdově. Modlete se za něho často!

IGNÁT ZHÁNĚL:

Zelená Hora u Žďáru.

Z nejznamenitějších opatů kláštera žďárského byl Václav Vejmluva. Narodil se roku 1670 na Starém Brně, kdež byl jeho otec sládkem. Ve věku osmnácti let vstoupil k cisterciákům ve Žďáře; když mu bylo třiaadvacet let, byl vysvěcen na kněze. Byl výtečným, všeobecně váženým mužem, neboť ač mu bylo teprve 35 let, zvolili si ho jeho spolubratři za opata; po celých třiatřicet let zastával pak vzorně a svědomitě tento těžký, zodpovědný úřad. Sotva že byl zvolen za představeného svého domu, měl plné ruce práce, neboť nebyly ještě napraveny všechny škody, které utrpěl klášter požárem, jenž vše zničil před 16 roky. Opat byl nadšeným přítelem, jakož i věhlasným znalcem umění stavitelského, sochařského i malířského; když něco stavěl, sám si vždy vlastnoručně vypracoval plány.

Opat Vejmluva byl též velice zbožný a byl velkým ctitelem našeho národního světce sv. Jana Nepomuckého. Po dlouhá léta chystal se k jeho

poctě vystavěti svatyni na kopečku, který se vypínal blízko kláštera; kopec nazval „Zelenou Horou“ z dvojího důvodu. U města Nepomuku je také hora, které tam říkají „zelená hora“ a kde též býval klášter cisterciácký; odtud přišli do kláštera žďárského, když byl založen, první mniši, což jest první důvod, proč hora u kláštera žďárského nazvána „zelenou“.

Druhý pak byl následující: Sv. Jan, rodilý z Nepomuku, onemocněl jako pacholík a tu obětovali ho jeho rodiče v tamějším kostele cisterciáků

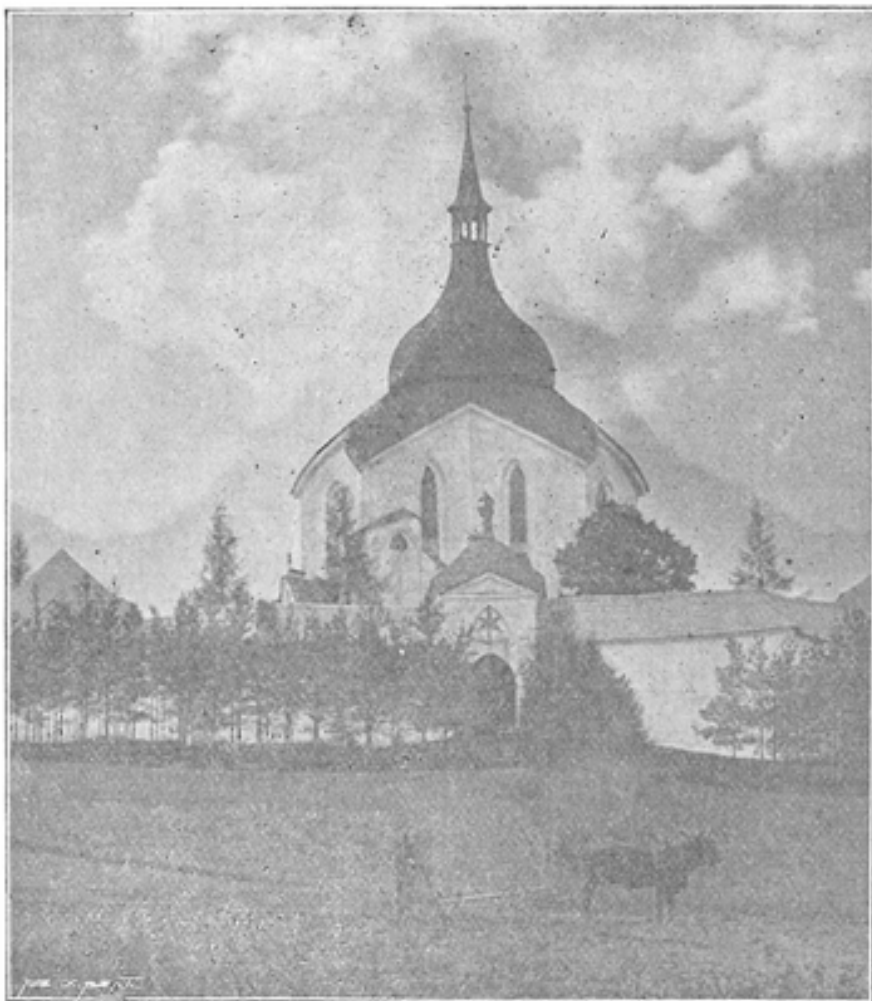

Opat Václav Vejmluva.

Panně Marii. Když pak dítě ozdravělo, chodívalo rádo do tohoto kostela, kdež chlapeček přísluhoval jako ministrant u oltáře. Protože tedy svatý Jan v útlém věku svém prokazoval služby cisterciákům na Zelené Hoře u Nepomuku, doufal opat Vejmluva, že tím větší pomoc poskytne jeho řádu i spolubratřím přímluvou v nebi. Vyvolil jej za zvláštního patrona sobě i svých podřízených. Úcta k tomuto světci byla tedy druhou příčinou, proč žďárská Zelená Hora toto jméno dostala.

Roku 1719 vyplnilo se konečně vroucí přání uměnímilovného a zbožného opata Vejmluvy, neboť byl položen na Zelené Hoře základní

kámen ku stavbě kostelíka k počtě sv. Jana Nepomuckého. Stavba trvala po celá čtyři léta; ku vysvěcení, které se konalo 27. září 1722, pozván byl tehdejší světící biskup olomucký František Julian hrabě Brajda; byly uspořádány velké slavnosti, k nimž se sjely ze širého okolí převeliké zástupy lidstva.¹⁾ Byl to také první kostel na Moravě, který byl vystavěn k účtě sv. Jana Nepomuckého.

Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře v Zámku Zďáře.

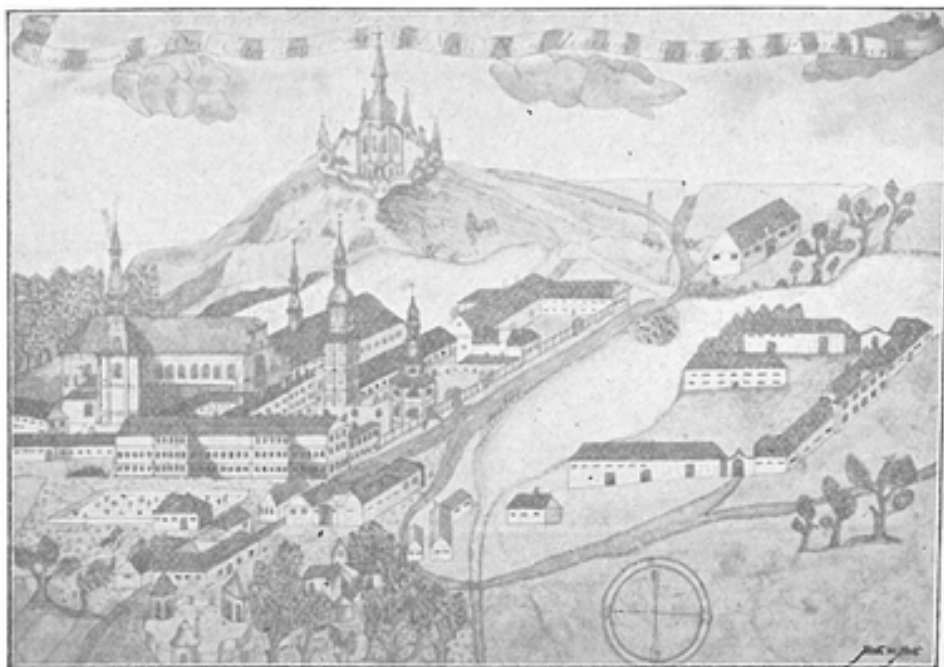
Kostelík je svou stavbou z nejpamátnějších v naší milé vlasti Moravěnce. Plán k němu sestrojil opat Vejmluva se zvláštním důmyslem i uměleckým pochopením; stavbu pak svěřil italskému staviteli Santinimu.

Když byl vhozen sv. Jan Nepomucký roku 1393 v Praze do řeky Vltavy, ukázala se nad vodou světla, jež plynula jako hvězdy po hladině

¹⁾ Viz obrázek kláštera žďárského z r. 1723, kdy byl právě zelenohorský kostelík vysvěcen. Dole je klášter a nad ním na kopečku kaple sv. Jana Nepomuckého.

vody v řece; pomocí jich bylo pak tělo svěřeno vyloveno. Na vzpomínku tohoto zázraku bývají obyčejně u soch našeho svatého patrona umístěny okolo hlavy pětipaprskové hvězdy

Vůdčí myšlenkou preláta Vejmluvy byla při stavbě kaplice právě tato pětipaprsková hvězda; chtěl, aby vše, pokud možno, důsledně naznačovalo a provedlo tuto jistě původní a vzácnou myšlenku. Do kaple, která je pětistranná, vede pět vchodů, uvnitř je pět oltářů; na hlavním oltáři je skupina pěti andělů u sochy sv. Jana; pět oblouků sbíhá se ve hvězdu, která tvoří smělou a vysokou bářovitou klenbu, vybíhající ve věžku. Dále od kostela je postavena krytá chodba též v pětipaprskové

Klášter žďárský se Zelenou Horou po roku 1723.

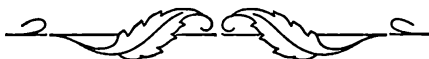
podobě, při ní je také pět kapliček a pět vchodů. Uvnitř v kapli jsou všechny okrasy též hvězdovité a pětistranné. Prostranství mezi kaplí a chodbou je nyní hřbitovem.

Jan Nepomucký byl prohlášen za svatého r. 1729; až do té doby byl uctíván jako blahoslavený. Opat Vejmluva uspořádal za příčinou oslavy této vzácné události velké slavnosti na Zelené Hoře, které trvaly od 16. do 23. května (r. 1729). Očitý svědek o tom vypravuje následovně: „K této znamenité památce povstali jsou vlastencové a s velikým chvátáním a důvěrností pospíchali k svaté slavnosti, dílem pro obdržení v úzkostech sladkého ulevení, dílem pro nabytí jiných milostí skrze přímluvu velikého zástupce Jana našeho. Lid ten odevšad shromážděný jako nějaká povodeň jak při klášteře, tak i v městě Žďáře i okolečnicích ves-

nicích rozplynut byl, tak že Předklášteří (to jest klášter Žďár) město Žďár novou tvář zdály se míti a velkou radostí nemohly to pochopiti. Plesal ten veliký zástup a čest Jana zveleboval. Za velmi šťastné se pokládali okrsku Žďárského obyvatelé, že tu slavnost svýma očima spatřiti mohli a spolu sobě vespolek štěstí slibovali.“ Kostelík vyhořel 16. července 1784 a byl pak obnoven.

Až doposud je Zelená Hora oblíbeným poutním místem a ve dnech okolo 16. května, kdy slavíme svátek sv. Jana Nepom., přichází tam velké zástupy zbožných ctitelů našeho národního světce.

Šlechtný prelát Vejmluva zemřel ve věku teprve 68 let dne 17. března 1738, a sice byl velice rozrušen hrozným požárem, který rok před tím zločinnou rukou byl založen a jemuž padl za oběť klášter i kostel, při čemž se i zvony rozlily. Protože oheň úkladně založil ničema, kterého klášter živil po mnoho let, byl prelát touto smutnou událostí tolik rozlitostněn a zdraví jeho těmito neblahými dojmy tolik se otráso, že se již nevzpamatoval a oplakáván ode všech svých vrstevníků a zanechává po sobě trvalou a slavnou vzpomínku, dokonal blahodárný život svůj. Slávu jeho jména hlásá, mimo jiné vzácné památky, hlavně skvostný kostelík Zelenohorský.¹⁾

J. Dědinský:

HORY.

Jak klidně, vgnešeně k nám dolů hledí
ti věční velikáni hor;
jak v řadě obrové tu vážně sedí,
svá čela vzpjatá nad obzor.

Úpatí jejich kryjí šumné lesy,
hrud květy, křoviny a mech;
večerní mlhy závoje jim věsí
kol čela v hustých záhybech.

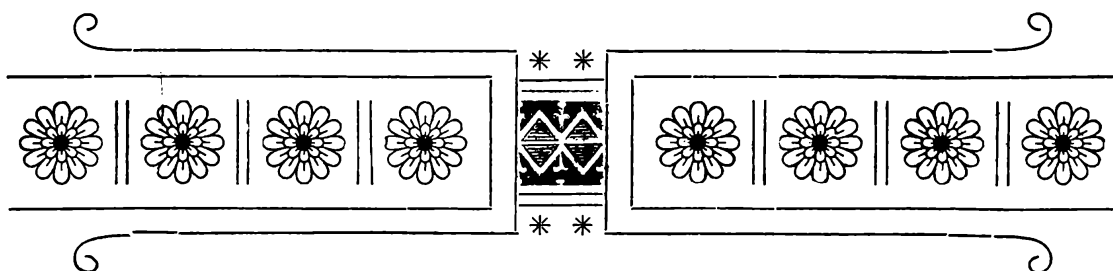
Bouř s žhavou pochodní se nad ně vznese,
své blesky o ně rozdrtí;
čas chvátá kolem, jich však nedotkne se, —
jde smrt — leč co jim do smrti?

Tak stojí věky v síle nevýměrné,
vždy plny krásy, veleby,
zří na člověka shony malicherné
o denní zápas potřeby.

A přece člověk na jich šiji tvrdou
vítězně nohu položí,
by Tomu jen se skláněl myslí hrdou,
jenž má je za své podnoží.

¹⁾ Ku sestavení tří článků, jež jsme uveřejnili o Žďáru, byl výborným pramenem spis MUDra Bedřicha Drože »Dějiny kláštera a města Žďáru na Moravě«, což vděčně připomínáme.

V. A. ŽUKOVSKÝ:

Pohádka o careviči Ivanovi a Šedém Vlku.

Z ruského přeložil A. G. Stín.

(Dokonč.)

Tak jeli cestou a konečně přijeli do onoho království, kde vládl otec careviče Ivana, velemoudrý car Děmjan Danilovič. A celé království hned od hranic jeho až k carskému paláci bylo objato neprobuditelným spánkem; a kudykoli jeli, všecko tam spalo. Na poli před pluhem stáli spící volí; nedaleko volů spal oráč se svým bičem, rozmáchnutým a usnuvším v rozmachu; uprostřed hlavní cesty spal jezdec s koněm, a prach, jenž se zdvihl, ospale stál jako nehybný kotouč; ve vzduchu byl mrtvý spánek. Na stromech listí mlčky dřímalo a ve větvích ospalí mlčeli ptáci; v osadách, v městech bylo všecko ticho jak v hrobě; lidé v domech, na ulicích, na procházce, sedíce, stojíce, a s nimi zároveň všecko: psi, kočky, slepice, koně v konírnách, ovce v boudách a mouchy na zdech, kouř v komínech — všecko spalo.

Tak konečně carevič Ivan přijel s krásnou carevnou Jelenou do otcovského hlavního města, i když vjeli na široký carský dvůr, spatřili na něm ležeti dvě mrtvoly, byli to carevičové Klim a Petr, usmrceni Kostlivcem. Carevič Ivan prošel mimo stráž, jež stála v parádě jako ospalý šik, po schodech vedl nevěstu do pokojů carových.

Byla v paláci za příčinou příchodu dvou starších synů carových bohatá hostina právě v té hodině, kdy Kostlivec usmrtil oba careviče a na celý národ uvedl spánek. Celá hostina v okamžiku tehdy usnula, někdo jak seděl, někdo jak chodil, někdo jak tančil, a v tomto spánku ještě je všecky našel carevič Ivan; Děmjan Danilovič spal stoje; vedle cara chrápal ministr jeho dvoru s otevřenými ústy, s nedokončeným na rtech referátem; a dvorní hodnostáři vesměs přímo jako vojáci v šiku stáli před carem spíce, upřevše na cara své zraky, spánkem vyhaslé, s patolízalstvím na ospalých obličejích, s úsměvem, jenž usnul na rtech.

Carevič Ivan přistoupil s krásnou carevnou Jelenou k carovi a řekl: „Hrajte, samohravé housle!“ I začaly hrát samohravé housle . . . Náhle všecko procitlo, všecko začalo mluvit, skákat a tančit, jakoby hostina ani na minutu nebyla přerušena. Car Děmjan Danilovič spatřiv pak, že před ním stojí carevič Ivan, jeho milovaný syn, s krásnou carevnou Jelenou, málem by byl přišel nadobro o rozum. Smál se, plakal, hleděl na syna, oči s něho nespouštěje, i líbal ho i lichotil mu, a naposledy tak se rozveselil, že ruce opřel si o boky a začal tančiti s krásnou carevnou Jelenou. Potom rozkázal střílet z děl, zvonit na zvony a biřičům v hlavním městě ohlásil, že vrátil se carevič Ivan, že hned nyní mu popouští polovici království, že carevič Ivan je jmenován nástupcem, že zítra ve dvorním kostele vykoná se jeho sňatek s krásnou carevnou Jelenou, a že car Děmjan Danilovič zve celý národ na svatbu, všecky vojáky, laiky, ministry, generály, všecky bohaté a drobné statkáře, kupce, měšťany, prosté lidi, ba i všecky žebráky. A následujícího dne nevěstu s ženichem Děmjan Danilovič vedl k oddavkům. Když pak je oddali, ihned blahopřání jim přinesli všichni vynikající hodnostáři obojího pohlaví; lid pak na palácovém náměstí zatím vlnil se jak moře, a když vyšel car s novomanželý k lidu na zlatý balkon, od volání „ať žije náš vladař Děmjan Danilovič s nástupcem carevičem Ivanem i s dcerou krásnou carevnou Jelenou!“ všecky budovy hlavního města se zatřásly a Boží den zatemnil se od čepic, které vylétely vzhůru do vzduchu.

Tu sešli se k obědu všichni carem pozvaní hosté, celé jeho hlavní město; v domech zůstali pouze nemocní a děti, kočky a psi. Tu objevil svoji čilost ubrus hojnosti všeho, co srdce ráčí: náhle ubrus rozprostřel se na celé město; náměstí samo od sebe zastavilo se stoly a také po ulicích roztáhly se stoly dvěma řadami; na všech stolech příbor byl zlatý, a ne sklo — křišťál; pod stoly pak hedvábné koberce všude byly rozprostřeny; a všechny hosty obsluhovali hajduci ve zlatých livrejích. Oběd byl takový, o jakém nikdy nebylo slyšet. Rybí polévka jako tekutý jantar blýskala se na velkých kastrolech, ohromně tuční jesetři, na sáh dlouzí, vdolky na zlatých květovaných mísách, kulebjaka¹⁾ se sladkou nádivkou, husy s pepříky, kaše se smetanou, lívance s čerstvým kaviárem, zrnatým jak perly, i pirohy²⁾ v kamnech pečené a v másle ponořené. Za nápoj pak byl pěnicí kvas³⁾ v křišťálových džbánkách, pivo březňák, vonný med a víno ze všech zemí: šampaňské, uherské, madeirské, rýnské a všemožné likéry z jahod a ovoce — zkrátka ubrus hojnosti všeho, co jen srdce ráčí, tak se vyznamenal, že to bylo ku podivu.

¹⁾ Pečivo, nadívané rybou.

²⁾ Piroh je pečivo podobné našim buchtíčkám.

³⁾ Domácí ruské pivo.

Ale ani hůlka neležela nečinně. Celá garda byla pozvána k stolu carovu, ba i městská policie — hůl junácky sama sloužila za všecky. V paláci konala stráž, chodila po ulicích, by pečovala všude o pořádek, natrefila-li opilce, toho přímo strkala na policejní úřad, koho pak chytila v prázdném domě při krádeži, tomu tak vyšlehala, že navždy se odřekl zlodějství a nastoupil cestu ctnosti; slovem hůl po dobu hostiny carovi, hostům i městu prokazovala neuvěřitelné služby. Zatím v paláci všechno se vlnilo, hosté jedli a pili tak, že s červených tváří stékal jim pot. Tu samohravé housle jevily svou horlivost; při nich nebylo třeba orchestru, a hosté naposlouchali se takové hudby, o jaké se jim nikdy ani ve snách nezdálo.

Tu však, když car Děmjan Danilovič naplnil pohár vínem k přípitku a chtěl sám novomanželům provolat „dlouhý život“, hlučně na náměstí rozlehl se zvuk trouby. Všichni užasli, všichni se polekali. Car sám s novomanželý šel k oknu, a co pak jeví se zrakům jejich? Kočár s osmi koni, trubač s troubou před nimi, ke schodišti paláce ulicí zástupu lidu uhání. A kočár ten je zlatý, kozlík s poduškou a aksamitovou střechou pokryt. V zadu šest hajduků, šest běhounů po stranách. Livreje na nich jsou ze šedého sukna, po švech prýmy, na dvířkách kočáru je erb, v šarlatovém poli vlčí ohon pod hraběcí korunou. Když carevič Ivan pohlédl do kočáru, zvolal:

„A to můj dobrodinec, Šedý Vlk!“

I běžel rychle přivítat ho.

A skutečně seděl v kočáře Šedý Vlk. Carevič Ivan přiskočil ke kočáru, otevřel sám dvířka, stupátko sám odklopil a hosta vysadil. Potom políbil se s ním, vzal ho za tlapu, uvedl ho do paláce a sám ho představil carovi. Šedý Vlk, učiniv carovi poklonu, důstojně obešel na zadních tlapách všechny hosty, muže i dámy, a všem, jak se patří, řekl nějaký příjemný kompliment. Byl oblečen výtečně: na hlavě měl červenou háčkovanou čepičku s trapečkem přivázanou pod tlamou stužkou, na krku hedvábný šátek, kamizolku zlatem vyšívanou, rukavičky z psí kůže s třepením, kalhoty přepásané jemným šálem z červeného atlasu, na zadních tlapách trepky safiánové, a na ohoně stříbrnou sítku s perlovým trápem. Tak byl Šedý Vlk oblečen. A všechny okouznil svým obcováním, nejenom prostí dvořané maličkých a prostředních hodností, nýbrž i vyšší dvorní hodnostáři, všechny dámy a slečny — všichni byli za ním zbláznění. I posadil Děmjan Danilovič hosta vedle sebe za stůl, tukl si s ním pohárem o pohár a provolal novomanželům dlouhé zdraví, a hromadný výstřel z děl za zdraví novomanželů zahřímá.

Hostina carská i národní trvala do tmavé noci. Když pak nastala noční tma, postavili na balkon ptáka Ohniváka v jeho bohaté zlaté kleci,

a celý palác, náměstí i ulice, v nichž vlnil se lid, jasněji než den osvítil pták Ohnivák, a celé hlavní město hodovalo až do rána. Na noc zůstal také Šedý Vlk; když pak na zejtrí ráno, přichystav se na cestu, začal se loučit s carevičem Ivanem, carevič Ivan začal ho přemlouvav, by zůstal a bydlil u nich, i ujišťoval ho, že se mu dostane veškeré cti, že v paláci dají mu byt, že bude v první třídě hodnostní, že rázem dostane se mu všech řádů a vyznamenání a t. d. Šedý Vlk po krátkém přemýšlení na znamení souhlasu svého podal careviči Ivanovi svoji tlapu a carevič Ivan tak byl tím dojat, že mu ji políbil. Tedy bydlel a žil v paláci Šedý Vlk jako car.

Konečně po dlouhém, pokojném a slavném panování velemoudrý car Dëmjan Danilovič zemřel. Na trůn nastoupil Ivan Dëmjanovič se svou carevnou, dosáhl velmi vysokého věku, a Pán požehnal jim mnohými dětmi. Šedý Vlk pak žil v největší shodě s Ivanem Dëmjanovičem a choval jeho děti, sám dováděl jako dítě s nimi, mladším vypravoval často pohádky, starší pak naučil číst, psát a počítat, a dával jim užitečná ponaučení pro srdce.

Když car Ivan Dëmjanovič panovav velmi moudře mnoho let naposledy zemřel, následoval ho do hrobu také Šedý Vlk. Ale v jeho papírech našly se zápisky podrobné o všem, co za svého věku v lese i na světě zpozoroval, a my z těchto zápisek složily naše pravdivé vypravování.

V HÜBNER:

Stařec a smrt.

(Dle Aisopa).

Stařec shrben nůši nesa
ubírá se volně z lesa;
došed na kraj usedá si
a naříká na zlé časy:
„Ó, kde jsou má mladá léta?
Dávno, dávno po nich veta!
Tenkrát obrem byl jsem z chasy,
slabosti teď na pospasy.
Kde jsou moji tovaryši?
Tam v té věčné blahé říši,
jenom já tu zůstal posud,
abych snášel krutý osud.

Brzo-li pak mému žití
smrt chce konec učiniti?
Rád dám s Bohem tobě, světe,
vždyť mne všechno mrzí, hněte.
Ó, jen přijdi, smrti milá,
bys mne trampot pozbavila!“
Nedořek' a již smrt živá
na stařečka kosou kývá:
„Co si přeješ, starče snivý?“
„I nic, jen tu nůši dříví
nalož mi na moje záda!“ —
ulekaný stařec žádá.

R. D.:

Veselé a vážné- o medvědovi.

Nejznámějším již z bajek a báchorek i nejoblíbenějším zvířetem u všech národů je medvěd. Osmahlí Bulhaři chodí s ním po venkově i u nás a nutí „starého pána“, aby při tlukotu na bubínek na zadních neohrabaných nohách tancoval pro obveselení mladých i starých.

Vypravuje se, že medvědář učí medvěda tancovat na horkých železných plotnách. To je však pouhá smyšlenka. Takové taneční hodiny přišly by medvědářovi draho. Kde pak by nabral takové plotny? Naučí medvěda tancovat mnohem jednodušeji tím, že ho nazvedne, aby se postavil na zadní nohy, na jednu z nich mu šlápne, aby ji stáhnul zpět, při čemž mu loktem sahá pod bradu, a tak tančí „starý pán v kožichu“ vždy nazpět a nikdy do předu.

V Bidpaiových bajkách (z 2. století před Kristem Pánem) se vypravuje o medvědu, jehož si jistý zahradník zkrotil. Jednou spatřil medvěd na tváři spícího pána svého seděti mouchu a chtěje ji s tváře jeho sraziti, nemotornou tlapou smrtelnou ránu mu zasadil.

Povaha jeho je nevypočitatelná, potměšilá, nešlechtná. Dnes dá se ve zvířinci koštětem odehnati, zítra napadne ošetřovatele aneb poraní těžce ruku, která mu pamlskek podává. Není radno jemu se přiblížiti. Nikdy se neví, jak nás přivítá. Jednou je krutou šelmou, která mocnou tlapou koně i krávu schvátí, jindy žebrá jako pudlák o kousek housky, žere obilí a brambory, plní vinice a sady, sbírá jahody a oříšky, vyhrabuje mraveniště, slídí kol úlů, loví raky a ryby; jednou nahání hrůzy, po druhé jest na posměch klukům na návsi.

Med mlsá nade vše rád. Náruživost tato bývá mu, jak později se dočteme, záhubou.

Malíři medvěda žertovně zobrazují po lidsku. Klátí-li se na zadních nohách a tape kolem, komu by nepřipadla podoba jeho s obtloustlým domácím pánem; což teprv, když usedne a „ruce“ v klín složí!

Malým nemotorným medvídatům říká se „neolizaná“, jelikož prý je matka teprve lízáním a koupáním činí světu podobnými. Rodina mláďat skýtá veselý obrázek, když spolu se klackují a hrají. Divák neubrání se smíchu, vidí-li válet se povyrostlého medvídka, an cucá na vlastních tlapách, spokojeně si při tom broukaje.

Medvěděnc v pařížské starobylé zahradě je stále obstoupen diváky, kteří na medvěda volají: „Martine, panáčkuj!“ Rusové ho zas uctivě nazývají „Michaj! Michajlovič“ nebo zkrátka „Mášou“.

Pozorovali jsme dosud medvěda ponejvíce s veselé a zábavné stránky jeho povahy. Avšak, jak již zmíněno, stává se medvěd živctu

lidskému často nebezpečným; ovšem ponejvíce jen tenkrát, bylo-li naň útočeno. Tenkrát stává se šelmou strašlivou a skoliti jej vyžaduje lovců nejvš neohroženého a odvážného.

V hornatých zemích naší říše je medvěd vzácným hostem, nanejvýš že se čteněji vyskytuje ve vysokých Karpatech a v pralesích zemí balkánských. Uhry, Sedmihrady, Bosna a Hercegovina hostí čteněji tohoto samotáře a poskytují odvážným lovcům příležitost bojovati na život a na smrt s touto šelmou.

Rozlehlé, ba nekonečné lesy severní a východní Bosny, skoro nepřístupné hustiny severní Hercegoviny se svými prorvami, propastmi a ponory

Hercegovinští lovci medvědů.

jsou vlastní „medjeda“. Že jest zde ještě dosti medvědů, o tom svědčí zemskou vládou bosensko-hercegovinskou ročně vyplácené střelné za skoro 100 medvědů! Avšak rovněž tolik jich padne rukou náruživých lovců, kteří o střelné se nehlásí. Hercegovinský medvěd dosahuje značné velikosti a jest nejčastěji šedohnědý, v zimě skoro černohnědý. Bývá těžký až 300 kg. Kdo v západní Evropě skolí medvěda, platí za váženého lovce, avšak rodilý Hercegovinec platí za hrdinu či — jak sami říkají — za „junáka“.

Když medvěd v pustině větří na blízku člověka a myslí, že ještě o něm neví, dává se na útěk; spatří-li však, že byl zpozorován, nezná

bázně ani ohledu. Bylo-li po něm střeleno, ihned žene se po střelci a běda mu, nezasáhne-li ho druhou ranou smrtelně; jedním švihem své mohutné tlapy srazí ho na zemi nebo postaviv se na zadní nohy obejmě nešťastníka předními nohama a zardousí jej.

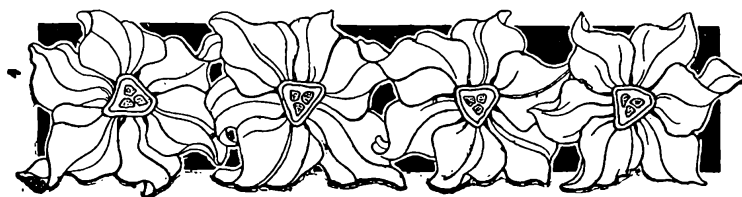
Ježto medvědu jest med pochoutkou, které náruživě vyhledává, loví se v Rusku tím způsobem, že na kmen dutého stromu, ve kterém jsou zásoby medu, upevní se dlouhý provaz, na jehož druhý konec přiváže se těžký špalek, a to tak, aby aspoň částečně zakrýval otvor, kterým včely vyletují. Chce-li medvěd dostati se k medu, jest mu špalek odstrčiti; tento odletí, ale padne opět na své místo, při čemž medvěd obdrží notnou ránu do lopatek; dopálen jsa, odhodí špalek dále, který však jako rozhoupaný zvon udeří jej ještě silněji; medvěd se rozčertí a udeří do špalku ještě mocněji, ale čím zuřivěji jej odhazuje, tím prudčeji špalek tluče jej do hlavy a do beder, až konečně medvěd unaven a napolo omráčen jsa se stromu spadne a ostrými kolíky do země zasazenými bývá proboden.

Na počátku zimy medvěd upravuje si ve slují přirozené nebo v brlohu, který si sám vyhrabává, lože z listí, chrastí, trávy neb mechu, na kterém zpravidla spí od října až do dubna, aniž je ztuhlý. V této době nepožívá ničeho.

Jakmile napadl první sníh, vyhledávají lovci brlohů medvědích a usmrcují spící šelmu dlouhými kopími, načež teprve z brlohu ji vytahují neb i vykopávají. V severním Švédsku i jednotliví mužové podstupují boj s medvědem, strkajíce mu, když se k nim přiblíží, levou paží opatřenou zvláštním ochranným pouzdrém do tlamy a když zvíře hledí pouzdro rozdrtití, lovec rychle vytáhne ruku z něho a než se šelma vzpamatuje, vrazí jí oběma rukama kopí do prsou.

Na mnohých místech obyvatelé masa medvědího požívají; má prý chuť asi takovou jako vepřové. Sádla, jehož má hojně, užívá se jako sádla vepřového. Nejvzácnější však je kožesína, z které se hotoví matrace, rukávníky a j.

Škoda bude medvědů, až člověk je všude vyhubí, jako se i u nás stalo. Nebyli bychom tak zábavni, kdyby nás strčili za mříže, jako jsou medvědi v medvědině.

ED. SCHUBERT:

Nepomíjející palác.

Kdysi král Indie vyslal sluhy své do světa hledat mistra stavitele, jenž by mu vystavěl nepomíjející palác dle římského slohu. Poslové řízením Božím setkali se se svatým Tomášem. Smluvivše se s ním o účelu cesty své, tázali se ho, byl-li by s to, takový palác zbudovati. Sv. Tomáš odpověděl: „Ano, to dovedu; položím základy, které nikdy nezhnijí, vztyčím zdi, jež se nikdy nerozpadnou, krytba se nikdy neprolomí a okny bude vnikati hojnost světla.“ Tu zaradovali se sluhové z takového mistra a přivedli ho ke králi, jenž se ho ještě jednou tázal, dovede-li takový palác vystavěti. Když sv. Tomáš přisvědčil, obdařil jej král zlatem a stříbrem a odebral se k svému vojsku.

Navrátiv se po čase, shledal, že sv. Tomáš všecko jmění jemu dané utratil, paláce tu také nebylo, ano ani nebyl učiněn počátek ku stavbě. Tehdy rozhorlil se král, dal sv. Tomáše jati a uvězniti.

Královův bratr těžce se roznemohl. V horečce své viděl veliký, skvostný palác a bylo mu praveno: „Viz, tento palác vystavěl sv. Tomáš tvému bratrovi z almužny, kterou chudým rozdal.“ Uzdraviv se potom, řekl svému bratrovi králi: „Bratře, ty máš krásný palác; chceš-li mi jej prodati, dám ti za něj celé své jmění, o němž víš, že je značné. Viděl jsem jej a nikdo jiný není s to jej tobě lépe zaplatiti.“

Král dal sv. Tomáše z vězení vyvésti a pravil: „Zbudoval jsi mně palác, nechať jej vidím!“ Sv. Tomáš dí: „Vše, co se v čase vystaví, jest pomíjející a rozpadne se; ale co se vloží do rukou chudých, jest věčným, nehynoucím, jest palácem v nebi dle slov Kristových: „Položte poklad svůj tam, kde ho nelze uloupiti, aniž ho červi ztráví.““

Po té dal se král i bratr jeho o víře Kristově poučiti, přijali křest svatý a mnoho lidu s nimi.

FRANTIŠEK VŠETEČKA:

Obrázky z katolických missií.

Drobné zprávy.

(Dokončení.)

Vašambarská pohádka. (Z časopisu natalských Trappistů) Zajíc, lev, slon, nosorožec a všechna ostatní velká i malá zvířata radila se jednou, když bylo velmi sucho, jak by žízeň uhasila. Usnesla se vykopati studni a každé z nich mělo při tom pomáhati. Všechna zvířata souhlasila, jenom zajíc prohlásil posměšně: „Já nebudu dělati nic. Také nebudu z vaší vody píti. Nepiji žádné vody, mám mnohem lepší nápoj. Z vody by nebyla moje kožešina tak měkkou a hladkou.“

Ostatní zvířata vykopala hlubokou studni, která se naplnila čerstvou, čistou vodou. S chutí se z ní zvířata napojila. Když se napila, nechtěla odejít a nechati studnici nestřeženu, by nemohl tajně přijít zajíc a se napít. Přihlásil se lev, že bude státi první na stráži. Chlubil se: „Svémi zuby jej roztrhám!“ Za chvíli přicházel zajíček, cestou si pískaje na flétnu: „Ba a - la - la - la - la - la - la!“ Lev se připravil ku skoku. Hřívá se mu zježila a oči se zaleskly hněvivě. Zajíc však na něho zavolal směle: „Jen pomalu, velmožný pane! Tudy vede má cesta, po níž vždycky chodívám a jiného tu nic nechci!“ Po těchto slovech vzal růžek, naplněný medem, nakapal si trochu na levou pracičku a jal se ji olizovati. Vůně medu pronikla až ke lvu. I zachtělo se mu také té sladkosti. V okamžiku byl hněv ten tam a lev prosil zajíčka, aby mu dal také trošku toho svého znamenitého nápoje. „Ne, ne,“ volal zajíc posměšně. „Jen si pij svoji vodu! Však jsi mne chtěl beztoho k vůli ní usmrtit!“ Lev prosil ještě úsilovněji a pravil konečně zajíci: „Uvaž mne pevně k tomuto stromu, abys byl jist životem a potom mně dej trochu medu.“ Zajíček svolil. S radostí přivázal lva ke stromu, a sice přivázal pevně každou tlapu jeho zvlášť. Tak byl král zvířat spoután, že se nemohl ani hnouti. Chytrák zajíc jemu potom nedal medu žádného, nýbrž napil se vítězně jásaje po chuti ze studny a nabral si zásobu na několik dní. Ba tak byl opovážlivý, že vlezl do studny, vykoupal se tam a nosýček si opláchl!

Když přišla ostatní zvířata ke studnici, podivila se nemálo, vidouce svého pána pevně ku stromu přivázaného. Sprostila jej pout a tázala se: „Proč jsi nechal vodu ve studni znečistiti?“ „Zajíc je šelma,“ odpověděl lev a vzdálil se rychle. Bylo ho hanba, že se dal tak obelstíti.

Potom stáli na stráži tygr (levhart), slon, vlk, medvěd a všichni ostatní hrozní obyvatelé pouště. Všichni se však dali stejně jako lev zajícem obelstíti. Konečně měl dávat na studni pozor mol. Zajíc přišel

a zkoušel zase svoji lest s medem. Mol se však nedal obelstít, vlezl zajíc na záda, zaryl se mu do masa, rozmnožil se na něm v celé vojsko a držel jej pevně, až přišla ostatní zvířata.

V těchto úzkostech pravil zajíc ku shromážděným zvířatům: „Bratři! Chcete-li mne skutečně zabít, neberte na mne nože. To by nebylo nic platno. Vezměte mne raději za ocas a uhoďte se mnou o zem. Tak se mne nejrychleji zbavíte.“ I učinila tak zvířata. Však hle! Když chtěla zajícem mrštiti o zem, ocas se utrl a zajíc utekl. Od té doby se jmenuje zajíc „chadalaga“ — „šelma“.

Lev a ichneumon.¹⁾ (Africká bajka z území Kikuyu.) Missionář P. Bernard, z řádu sv. Ducha, vypravuje v „Malé africké knihovně“ tuto bajku:

Lev a ichneumon hádali se jednou, kdo z nich sní více zvěře. Aby hádku ukončil, řekl konečně ichneumon: „Zabij hrocha a já jej sním. Jestli toho nedokáží, můžeš mne zabít.“

Lev svolil; i umluvili se, kdy se sejdou. Ichneumon si pospíšil a oznámil to všem svým druhům. Řekl jim: „Zahodujeme si na útraty milostpána lva. Pojďte se mnou všichni a ukryjte se v trávě!“

Brzy při východu slunce zabil lev hrocha. „Nuže, ichneumone, dej se do práce, nebo tě stihne stejný osud!“ Ichneumon si pochutnal na mase i krvi. Když se nasytil, pravil lvu: „Teď se musím jít napít. Půjdu k vodě a přijdu hned nazpět.“ Lev zůstal na svém místě a po chvíli přišel jiný ichneumon na místo prvního, aniž toho lev poznal. I ten se nažral a řekl pak lvu: „Jdu se napít.“ Přišel k hodům třetí; když ten šel pít, přišel čtvrtý a tak to šlo celý den. Konečně čekal poslední ichneumon, že naň přijde řada. Byl však jednooký a proto ho nechtěli ostatní pustiti. Báli se prozrazení. On však byl hladov a nedal se zdržeti. „Vy jste hodovali celý den,“ pravil, „a já bych se měl toliko na vás dívat? Nikoliv, i já chci svůj díl.“ A utekl..

Pozorný lev však poznal tentokráte, že přišel jiný a žádal vysvětlení. Bázlivý jednooký se domníval, že se zachrání, prozradí-li své druhy a všecko pověděl. Lev vytrhl pak v hněvu zabitému hrochovi nohu a pomlátíl jí všechny ichneumony, kteří jej tak podvedli.

Vinou jednoho přišlo tak mnoho jiných o život!

¹⁾ Ichneumon či promyka egyptská jest čtvernožec dlouhý něco přes 68 cm. Jest velmi žravý a při tom lstivý. Staří spisovatelé o něm vypravují, že se odváží skočiti i do otevřené tlamy krokodilovy, že se zaryje rychle do chřtánu a k srdci, které prokousne a tak jej usmrtí a pak se svými ostrými zuby opět z těla jeho prokouše ven. Také prý hubí vejce krokodilí v písku nanesená. Proto jej Egypťané ctili mezi posvátnými zvířaty. Tato vypravování starověkých spisovatelů však patří mezi báje. (Dle Brehma.)

Láska k bližnímu.

Z maďarského přeložil Antonín Jančík.

Jedenkrát rytmistr a jeho četa vydali se na cestu do kraje, aby picovali. Bylo to osamělé, větší, z části lesnaté údolí. Spatřil tam chudobnou chatu, zaklepal na dvéře, a vyšel bělovousý, čistý stařec.

„Strýčku,“ pravil k němu důstojník, „ukážte mi kus pole, kde by moji jezdci mohli nasekati píče.“

„Hned“, odvětil stařec, a vedl je údolím. Po čtvrt hodinové cestě spatřili pěkný kus ječmene.

„Ten právě bude vhod,“ řekl rytmistr.

„Počkejte trochu,“ pravil stařec, „ukáži vám jiný a myslím, že ten se vám bude lépe líbiti.“

Šli tedy dále, až přišli k jinému kusu ječmene. Zastavili se. Četa ihned seskočila s koní, sesekala osení, uvázala je koním na hřbet a vydala se na zpáteční cestu.

Na rozchodu pravil setník k starému rolníku: „Stařečku, škoda bylo nás tak daleko trmáceti, protože ten první kus jest mnohem lepší tohoto.“

„Máte pravdu, pane,“ odvětil dobrý stařec, „jen škoda, že ten druhý nebyl můj, já pak nechci druhému činiti škody.“

Rytmistra tak dojala poctivost starcova, že bohatě ho obdaroval.

Něco pro zasmání.

Měkká a tvrdá voda. Paní mistrová poručila učedníku, aby došel pro vodu, jednou pro tvrdou, potom pro měkkou. Učedník šel. Za chvíli přihnul se s vodou všecek udýchán. Paní mistrová vylévala vodu do jiné nádoby. Když ulila asi polovicí, učedník zvolal: „Už dost! To byla tvrdá, teď už půjde měkká, ta je vespod.“

Snadná pomoc. Jistý občan strojil se na cestu. Známi však mu v tom bránili, upozorňující jej, že bude přšet, ježto korouhvička na věži kostelní je prý obrácena k západu. Tu občan poslal ihned pro zvoníka a nabízející mu zpropitné, žádal ho, aby otočil korouhvičku na druhou stranu, aby měl na cestu příznivou povětrnost.

Živý nebožtík. Roztržitého člověka navštívil přítel. Za hovoru ptá se onen: „Je-li pak váš nebožtík pan otec ještě na živě?“

Známa návštěva. Pán: „Řekněte pánovi, že jsem tu byl.“ — Sloužící: „Smím se tázati na vaše ctěné jméno?“ — „Netřeba; však on mne zná.“

HÁDANKY A REBUSY

1. Čtvercovka.

a	a	ě	
j	j	l	l
m	m	m	n
n	o	o	s

zvíře.
amer. město.
bylina.
místo v Palestýně.

2. Roháček slabičný.

aa aa cc ee součástka oděvu,
ii ik kl rostli
nn ru hřích,
vv tón.

3. Záhada.

K o d i ř z o j í z i c h í o s í p s á o c v t é .

!   - - x + ! ? + - x x - + + ? - ! x ?   + +

4. Skříňka.

1	2
3	4
5	6

Na místo číslic dejte po slabice, aby znamenaly:

1—2 část kuchyně,   5—2 silné provazy,   6—5 jméno několika
1—4 alpské zvíře,   5—3 ohnivý proud,   uherských králův.
3—2 nádobu větší,   5—6 řeku českou,

5. Číselka.

Ta 1234567 mi dobře chutnala, 12345767 Mařenka.

6. Přesmyčka.

Co v lese?
(s = e).

7. Hádanky.

(C. Míhoľa.)

a)
Prvá soky k soudu tlačí.
Druhá místo smutku značí.
Celek uhádnete bravě.
Jestli město na Moravě.

b)
Prvá život otravuje.
Druhá tóny naznačuje.
Celek lidstvo soustřeďuje.

c)
Celek vozí do ciziny.
Bez »t« jí se v čase zimy.
Bez »o« bývá při vaření.
Bez »v« třeba ku měření.

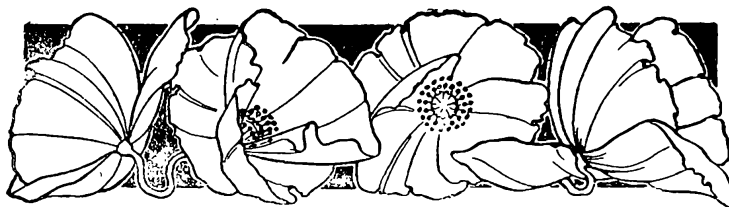
8.	9.	10.	11.
$\frac{v}{d}$	$\frac{o}{b}$ na na na na	S T p O	pi pi pi pi o pi pi pi pi
12.	13.	14.	
u u u u u u u u u u u u u u u u u u u u u u u u r.	Ko z ^{uu} 001	Obr' o o o o o o o o o o o o o o o o o o o o o	

Pilní luštitelé hádanek a rebusů obdrží odměnou velmi pěknou knihu. Jména odměněných označena jsou hvězdičkou.

* * *

Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 2.

1. Koníček: Dvě věci dle moudrých rady nenos na trh veřejnosti; a ty jsou bližního vady a tvé vlastní, synu, ctnosti. Neboť ony již v svém jménu nehezké jsou věru zboží, tyto však již ztrácí cenu, vlastník-li je sám vyloží. B. Jablonský. — 2. Pardubice, prkno, rakev, ubrus, Irena, Eliáš. — 3. a) Lama, Lima. b) Škréta, Kréta. — 4. Kdo zlé strojí, nechť se zlého bojí. — 5. Arnošt z Pardubic. — 6. Dvakrát měř, jednou řež! — 7. Nadlesní. — 8. Nadání. — 9. Nadace. — 10. Podzim. — 11. Celovec. — 12. Oko.

OBSAH: Na dušičky (báseň). — Zaječí rodinka. — Za matičkou (báseň). — Julinčin miláček. — Ančí a kočička (báseň s obr.). — K vůli vojsku. — Dědeček (báseň s obr.). — Ze života sv. Otce. — Zelená Hora u Žďáru (s 3 obr.). — Hory (báseň) — Pohádka o careviči Ivanovi a Šedém Vlku. — Stařec a smrt (báseň). — Veselé a vážné o medvědovi (s obr.). — Nepomíjející palác. — Obrázky z katol. missií. — Lásky k bližnímu. — Něco pro zasmání. — Hádanky a rebusy.

Ročník ▽▽▽
dvacátý sedmý.

▽ ▽ Číslo 4.
Prosinec 1907.

VILMA PRÁCHEŇSKÁ-ŠEVČÍKOVÁ:

NEBESKÁ HUDBA.

V nebes kraji
hezky hrají
andílkové
písně nové.
Brzy zdlouha,
hned zas rychle
vyluzují
tóny ztichlé.
Potom hrají
na housličky,
vyzývají
svět celičký,
Pánu Bohu
by se klaněl,
ze všech rohů
hlas též zazněl.
Vyhrávali
na píšťaly
a dušinky
na bubínky.

Hle, tu jedna
k harfě sedá,
ruku zvedá,
struny hledá.
Nalezne je . . .
Libě hraje.
Zvuky ze strun
jdou až před trůn.
Hráli jiní
Cherubíni
na činely.
Teď zazněly
velmi krásné
zvonky jasné
ke křekání
Hned se klaní
zástup celý
Stvořiteli.
Chvála pěje
Spasiteli.

Obrázky z přírody.

Sebral Ignát Z h á n ě l.

Něco o slonech. Slon Sahib. Každé pařížské dítě znalo Sahiba; Sahib byl miláčkem veškeré pařížské mládeže, která ráda k němu chodívala. Víte, kdo byl Sahib? Byl to obrovský slon; měli ho v přírodopisné zahradě v Paříži skoro dvacet pět let. Vážil přes 7000 kg. Dříve býval klidný, v posledních letech však častěji zuřil, a lehce si představíte, milé dívky, co to znamená, když se tak obrovské a tak silné zvíře roz-zlobí. Neboť vše, co rypákem dosáhl, rozbil. Žral tolik, že potřeboval každý měsíc za pět set korun sena. Svého sluhu dobře znal, neboť opatroval ho po celých dvacet let. Ale jednou úplně bez příčiny se Sahib rozzuřil a právě když sluha čistil klec, uchopil ho rypákem okolo těla, mrštil jím o zem, tak že sluha okamžitě byl mrtev. Jinak však byl mírný, přijímal od dětí a jejich služek pamlsky, jako žemličky, koláče. Na minutu věděl čas, kdy ho krmili, a jestliže se opozdili sluhové jen o malou chvíli, již řval a zuřil. Nedávno posel. Slunéčko krásně jednou letos na jaře svítilo, ale bylo venku jen osm stupňů nad nulou. Sahib chtěl užít slunka, vyšel z klece na místo, jež bylo pro něho ohraženo, a nastudil se. Dostal zápal plic a za pět dní posel. Dívky pařížské byly rády, když brzo pak přivezli jiného slona, jehož zase pojmenovali Sahibem.

Slon na mostě. Cirkus Lorénův dával v Paříži představení. Mezi jiným měl majitel dva veliké slony, které jednou ráno cvičili. Slonové měli spolupůsobiti při závodech, jež v cirku uspořádali beduinové se svými koňmi. Při cvičení stříleli tito smělí a dovední jezdcové a při tom tolik křičeli, že se sloni splášili, rozbili dvěře a vnikli na dvůr uzavřený velkými železnými vraty. Lili a Romeo, tak totiž říkali slonům, hnali se ku dveřím, Romeo se však obrátil a šel zpět do cirku. Lili se postavil ku bráně, ku které přiskočilo dvacet zřízenců a opřeli se o ně. Slon však udeřil do nich rypákem, vrata se otevřela a všech dvacet mužů leželo na zemi, z nichž jeden nešťastně si zlomil nohu. Slon utíkal pohodlně prostředkem ulice a zřízenci se hnali za ním. Házeli na zemi oka,

ale nikdo ho nemohl zadržeti. Konečně se zastavil na mostě a zdálo se, že pozoruje dole tekoucí vodu. Ovázali mu okolo nohou silné provazy a dvě stě lidí táhlo, aby slona donutili jít zpět do cirkusu, slon si však jejich práce ani nevšiml a stál klidně, což trvalo několik hodin. Konečně podařilo se přivést slona do stáje; když totiž již bylo poledne, šel sluha k němu s otepí vonného sena a když slon po něm chňapal, ustupoval — a tak, co nepořídila síla dvou set lidí, spravila otýpka sena. Slon šel za senem až do své stáje.

Slon na procházce. Letos v létě mívala mládež v Lehe blízko moře každého odpoledne pěknou podívanou. Byl tam totiž veliký slon, kterého měli lodí dopravit do jižní Ameriky. Protože loď ještě nepřijela, byl slon uzavřen kdesi ve stodole a odpoledne vodívali ho městečkem a po okolí asi hodinu na procházku. Této příležitosti používala mládež a kdo mohl, šel se podívat na slona. Jednou vedli zase slona a měli potkat mlékaře, který měl k vozu zapřaženého mladého, bujného koně. Když koník zpozoroval slona, nesmírně se ulekl, potácel se, třásl se při pohledu na obrovské zvíře na celém těle, najednou padl na zemi a pošel strachem.

Slon zlodějem. V Novém Yorku mají v cirku slona, jemuž říkají Tip. Jednou přišla k jeho kleci paní Golcová, která ho často krmívala koláči a chlebem. Slon sahal po nich chobotem, ale najednou sáhl místo po koláči po zlatých hodinkách, které měla panička v kapse u kabátce. Vskutku je chytil a v okamžiku je spolkl. Hodinky byly velmi drahocenné, byly ozdobeny drahokamy a stály mnoho peněz. Majitel byl soudem donucen hodinky zaplatiti, protože bylo odůvodněné podezření, že sám cvičil slona, aby kradl.

Zvířata si pamatují cestu. 1. Jistý úředník ve Francii byl přeložen z Cany do Rouenu, což je vzdálenost sedmdesáti kilometrů čili asi dvacet hodin. Dovezl s sebou také kočku, která mu sice byla velice oddanou, ale jaksi nemohla si nijak zvyknout na nový příbytek; chudla, vybíhala z kuchyně často na dvůr a konečně úplně zmizela; domácí mysleli, že ji asi někdo ukradl. Zatím však dostal úředník za sedm měsíců dopis, v němž mu jeho nástupce z Cany sděluje, že se vrátila kočka, kterou s sebou odvezl a mňouká spokojeně přede dveřmi. Kočka uběhla tedy za měsíc jen deset kilometrů, což je asi tři hodiny cesty, a živila se ovšem lovem ptáků, myší a podobně; našla tedy svůj bývalý, ač tak vzdálený domov.

2. Statkář Vester v Bavorsku koupil od známého tříleté hříbě. Když ho dovedl do osady, v níž bydlel, dal je do stáje, jejíž dvěře však nebyly příliš pevné. V noci se hříbě utrhlo, prorazilo dvěře a našlo si samo cestu k svému bývalému hospodáři, ač to byla vzdálenost devíti

hodin. Druhého dne ráno bylo hříbě na pastvě, kde se dříve společně s jinými koňmi pásávalo. Poněvadž byl okolo louky plot, prorazilo jej hříbě a přivtělilo se ku svým bývalým soudruhům.

Obchod mouchami. Sotva by si někdo pomyslnil, že je možno prodávati mouchy. A přece přivezla letos v létě loď z Brazílie do Londýna několik metrických centů usušených much, které si objednal velkoobchodník Perth. Byly určeny za potravu drůbeži, ptactvu a rybám. Pochytali je obyvatelé Brazílie na řece Amazonce, kdež rozprostřeli veliké, z jemného gázu¹⁾ zhotovené sítě. Nad řekou vznáší se totiž stále velké množství much, tak že to vypadá, jakoby se snášelo černé mračno. Proto chytne se jich po každé do sítí nesčíslný počet. Mouchy usuší na slunci, dají do pytlů a rozešlou těm, kteří si je objednali. Jsou výborným krmivem drůbeži a smísí-li se s čočkou a zrním, přispívají velice drůbeži k rychlému ztučnění. Jsou tudíž nyní i mouchy obchodním předmětem.

Dravá zvíř v Indii. V Indii zle rádív divoké šelmy, které jsou postrachem životu lidskému; kromě šelem jsou to též jedovatí hadi. Roku 1904 bylo v Indii dravou zvířím usmrceno 2157 osob, roku 1905 2054; protože počet tento každým rokem se zmenšuje, lze se právem domnívati, že ubývá dravé zvíře. Roku 1904 zadávili z onoho počtu tygři 786 osob, vlci 244. Jedovatí hadi zničili roku 1904 21.880 životů lidských, ač bylo též 65.000 hadů usmrceno. Roku 1905 bylo hady uštknuto a usmrceno 21.797 lidí; hadů jedovatých bylo usmrceno 64.117. Téhož roku pobili honci 16.915 divokých šelem v Indii. Roku 1905 usmrtili v Indii divoké šelmy 92.277 kusů domácího dobytka, hadi uštkli na smrt 8093 domácích zvířat.

Vánoční hra.

Napsala Vlasta Pittnerová.

Princezna: Povídala milá máti,
přisvědčil i tatíček,
tam do lesa pro stromečky
že chodívá Ježíšek.
Již jsem tu a uschovám se,
dobrý pozor na vše dám
a Ježíška též zajisté
s andělíčky uhlídám. (Zajde.)

¹⁾ Gáza je lehká a řídká tkanina, z níž se zhotovují u nás sítky na motýly.

Děvčátko sirotek (* uzlíčkem v ruce):

Ach, kam ubožátko,
kam se obrátit mám,
v celém světě širém
nikoho již nemám.
Tatíček, matička,
oba spí v hrobečku,
s nebes jen žehnají
svému sirotečku.

Princezna (přijde):

Kam pak jdeš, holčičko,
proč pak tak naříkáš,
co pak v tom uzlíčku
pěkného asi máš?

Sirotek:

Jenom pár hadříků
obleku chudého.
A kdos ty, holčičko?
Tys něco pěkného;
máš krásné šatičky,
vlásky a očička —
ó, snad to potkávám
s nebes andělíčka!

Princezna:

Nejsem andělíčkem,
chci však je uhlídat,
sem přijdou s Ježíškem,
chci na ně pozor dát.
Pojď, spolu čekejme,
pak můžeš se mnou jít
domů, tam do zámku,
budu tě ráda mít.
Rádi tě uvidí
tatíček, matička,
žes ve mně viděla
jako andělíčka.

Sirotek:

Ty že jsi ze zámku?
Holčičko líbezná,
snad dcerka královská,
snad sama princezna?

Princezna:

Jsem. Ale teď se mnou pojď,
pojďme se schovatí,

budeme Ježíška
s andílky čekati.
Tak, zde si sedněme,
viz obláček bílý,
snad to již přichází
ten Ježíšek milý. (Sednou si a usnou.)

Andílek (s kyticí máku a zlatou makovičkou):

Spánek na očičky, zlaté sničky
do srdéčka, do hlavičky
nesu dítky vám.
Tak se sklání v požehnání,
k vzpomínání
k vám Ježíšek sám. (Zajde.)

Pohádka (oděv bílý, zdobený květinami, na hlavě korunku, závoj, v ruce knížku s obrázky):

Jsem pohádka a svoje nesu květy
vám ve sny a i v celé mládí,
kalíšky květů, zlatými zvonky
vše povím, co slyšíte rády.
K vám mluvím matičky ústy,
k vám mluvím zlatými sničky:
pohádky, zlaté pohádky
vám s obrázky jsem dala v knížky. (Zajde.)

Hračky (šatky bílé, ověšené hračkami, rozličné drobné hračky po šatkách, v ruce loutku):

Hrajte si, dětičky, hrajte si rády,
ve hře tu radost, ve hře jest jas,
vyberte hračky, co kterou těší,
posílá Ježíšek a pošle zas.
Hezoučké hračky, zlaté sny,
sny ke hře a hra ve sny
ať vaše dětství provází,
provází žitím vás Vesny. (Zajde.)

Cukroví (šatičky ověšené cukrovím, cukrátko [v papírkách po šatkách, na ramínkách perníková srdéčka, v ruce perníkového husara):

Jak na květy včeličky,
co jen radost působí,
na cukroví, dětičky,
pojdte, dítky, na hody.

Těšte se a mlsejte,
jenom pozor na zoubky,
to vše poslal Ježíšek vám
z perníkové chaloupky. (Zajde.)

Ovoce (šatky zelené, ověšené ovocem, tu a tam motýlek,
přes sebe na červené stuze zavěšený košíček, v něm ovoce,
na hlavě věneček z třešní):

Zlaté a stříbrné oříšky,
oranže, datle a fíky,
jablíčka pěkná, červená,
jak dětská líčka a rtíky,
z těch našich milých zahrádek
a v dálném teplém kraji,
to pro vás, milené dětičky,
na stromek vánoční zrají. (Zajde.)

Světélka (šatky červené, ověšené barevnými svíčkami
a drobnými sloupky, na hlavičce malý košíček, v tomto
sloupečky):

Světélka na stromečku
a v srdcích lásky záře
a v očích slzy radosti
a jas na smutné tváře
přináší vánoční ten čas.
Ó, blaze, blaze těm,
komu jest darem vánočním
útěcha údělem. (Zajde.)

Andílek (s rozžatým světlem):

Zbudte se dětičky,
zbudte se očičky;
v srdéčku pro radost
zlaté zbudou sničky.
Nechť vás provází a chrání
Ježíškovo požehnání,
domů pospíchejte,
dál se rády mějte. (Zajde.)
(Dítky se vzbudí.)

Princezna: Slyšela's, viděla's,
dívenko ty milá,
oč, že za sestřičku
určena's mi byla.

Pojď se mnou, půjdeš k nám,
mamička i tatíček
za dcerku tě přijmou,
až přijde Ježíšek.

Sirotek: Půjdu, má princezno,
budu tvou sestřičkou,
však to vidí s nebe
tatíček s mamičkou.
A té lásce velké,
jež se k chudým sklání,
pošle sám Ježíšek
svoje požehnání.
(Odejdou ruku v ruce.)

(Provozováno po prvé dítkami z opatrovny v útulku u sv. Vojtěcha v Praze.)

DR. RUDOLF ZHÁNĚL:

Posvátný domek Loretánský.

Jako bílá holubice, usednuvší na zeleném pažitě, jako bělostný květ, vypučivší na smaragdovém trávníku, jeví se vzdálenému poutníku posvátný Nazaret, rozložený na zeleném svahu hor Galilejských. „Milý čtenáři,“ praví jeden z novějších spisovatelů¹⁾ o Svaté zemi, „spočine-li oko tvé ponejprv na spanilém Nazaretě a vzpomeneš-li si, co se tam událo a kdo tam žil, pak tě jistě srdce tvé, třebaš jsi byl vlašným k Panně, mocně potáhne k nebeské Královně, která ,se stkvěje jako červánky, je krásná jako měsíc, čistá jako slunce‘ (Isaiáš 9, 6.) a z úst tvých, byť jsi se i dávno nebyl modlil, vyřine se zbožné Zdravas Maria.“ Nejposvátnějším místem bílého Nazaretu byl povždy onen dům, v němž Anděl Páně zvěstoval Marii Panně slavné poselství a v němž přebývala Svatá Rodina. Nelíšil se zajisté zevnějškem svým skromný domek ten od ostatních stavení nazaretských; bílé stěny jeho důvěrně opíraly se o vysoký, skalnatý kopec, k němuž dopodnes domky nazaretské jsou přistavěny; a z domku samého vedly dvěře do bílé skály, v níž vytesána byla pohodlná komnata, snad dvě i více, skýtající zvláště v parných dnech letních vítaný chlad. V tichém

¹⁾ Bedřich svobodný pán z Dalberků, c. a k. poručík, ve svém cestopise po Sv. zemi, uveřejněném r. 1889 v »Missiích ve Sv. zemi« (Woerl ve Vídni.) Str. 127.

domku tomto přebývala svatá Panna Maria s milenými svými rodiči, tam pracovala, modlila se a rozjímal, odtud pohlížela nevelikým okénkem v ten ladný okolní horský kraj, na zelené palouky, prokvétající

pestrými květy, svěží smaragdová údolí, na zádumčivé háje olivové a štihlé lesíky palmové, ovinuté bujnou révou, na celý požehnaný ten kraj s četnými vlnitými horami a končící na severu nebetyčnými olbřímy Libanonskými, po celý rok ověncenými kolem lysých skrání bělostným

sněhem a tvrdým ledem. Ve skrovném domku tomto zahlaholilo první radostné andělské ‚Zdravas‘, jež od dob těch zní po všem světě v tisícovém ohlase. Tichý ten domek Nazaretský byl skoro po třicet let milým příbytkem Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista, kde blažil požehnanou přítomností svou milovanou Matičku Marii a věrně pomáhal starostlivému pěstounovi svému Josefovi v pracích jeho. Proto také doposud neznámý Nazaret a klidná jeho chyška stal se jedním z nejposvátnějších míst vší země. Již svatí apoštolové, jak praví stará legenda, používali památného domku jako kostela. V pozdější době kdy v Betlémě a v Jerusalemě byly vybudovány velikolepé chrámy křesťanské, dal první křesťanský císař římský Konstantin Veliký a zbožná matka jeho svatá Helena vystavěti nad posvátným domkem Svaté Rodiny v Nazaretě nádherný kostel, který se stal cílem přechybných křesťanských poutníků. Když později Svatá země se všemi posvátnými místy a chrámy padla do rukou nevěřících, dal Všemohoucí Bůh přenést rukama andělskýma posvátný domek Nazaretský ze země východních na západ. A jako k nebi poletující pták, dlouhou cestou znaven, musí si odpočinouti, tak stanula posvátná chyška Nazaretská nejprve na hoře u Tersata nedaleko Rjegy¹⁾, odkudž v noci 10. prosince 1294 přenesena anděly do Itálie, kde zůstala na hoře Loretánské nedaleko přístavního města Ankóny. Toho dne hlídali²⁾ pastýři u Rekanaty³⁾ na nedalekém kopci svá stáda a viděli v noci na nebi podivné jasné úkazy: spatřili, kterak neveliký domek, obklopený nebeskou září, snáší se nedaleko moře na lesnatý pahorek. Plni údivu spěchali na místo to, kde spatřili domek, tam neobvyklých tvarů, který tam před tím nikdy nestával, uvnitř oltář a starobylou sochu Marie Panny. Podivná událost ta rozhlásila se brzy po všem světě, učenci pak svými výzkumy a bádáními, expedice vyslané do Svaté země, zkoušky se stavivem učiněné ukázaly zcela patrně, že stanul tam v Itálii na hoře Loretánské velepamátný domek Nazaretský, milostná chyška, posvěcená životem Svaté Rodiny. Dáť zajisté Bůh Všemohoucí rukama andělů pod ochranou Marie Panny odnésti památný domek ten z krajin nevěřících do krajin, kde obývají národové křesťanští. Neníť zajisté u Boha nemožno nižádné slovo; ten, jenž jediným slovem stvořil všecken svět a všechnu ozdobu jeho, který zachovává v dobrotivosti své veškeré tvorstvo, má zajisté i moc přikázati andělům svým, aby posvátnou památku tu umístili v zemích křesťanských.

¹⁾ Rjeka čili Fiume je přístavní město v Chorvatsku u moře Jaderského.

²⁾ V Itálii je podnebí daleko mírnější, než u nás. Proto mohou tam stáda i v zimě býti mimo stáje a venku i nocovat. Dopodnes viděti v okolí římském i v době vánoční slavně salaše a ohrady s ovci.

³⁾ Rekanaty je město ve střední Itálii.

A tak stojí nyní památná chyše Nazaretská uprostřed velikolepého chrámu, který na hoře Loretánské nad ní byl vzdělán příspěvky zbožných křesťanů. Posvátný pahorek Loretánský stal se od dob těch proslulým místem poutnickým, k němuž se putovalo z daleka a široka. I slavný náš otec vlasti, císař a král Karel IV., navštívil s manželkou a dětmi památnou italskou Loretu, aby se tam pomodlil v posvátném domku Svaté Rodiny, a po něm nesčetné množství jiných, jichž jména nejsou známa. Asi kolem roku 1620 zavítal do Lorety český pán Gotthard Florián Dětfich ze Žďáru, kterému se útulná svatyňka tak zalíbila, že dle vzoru jejího dal postavit r. 1622 nedaleko Prahy u Jenče podobnou svatyni, kterou lid nazval „Loretou v Hájku.“¹⁾ Podle vzoru tohoto stavěny pak u nás mnohé jiné „Lorety“. Nejvzácnější z nich jsou „Loreta“ na Hradčanech v Praze, vystavena r. 1626 od kněžny Benigny Kateřiny z Lobkovic, která je zevně vyzdobena velmi pěknou stukaturou, a „Loreta“ v Minoritském kostele v Brně, nad kterou, jako v italském Loretu, je sklenut krásný chrám. Kromě toho jsou ještě „lorety“ v Čechách: v Borku, v Golčovu Jeníkově, nad Starým Kynšperkem u Chebu, u Anglických Panen v Praze, u Pyšel, v Římově, ve Slaném, u Vlašimi; na Moravě: v Mikulově, v Olomouci, ve Slavonicích a jinde. Zevnějškem kaple ty liší se sice na mnoze od sebe, ale za to jsou skoro vždy těchže rozměrů, které jsou přesně nápodobeny dle kaple v italském Loretu. Rovněž vnitřek všech bývá si podoben; nad oltářem bývá mřížka, za níž na stěně je černá socha Panny Marie, zvané „Loretánské“, stěny pak jsou z červených neobílených cihel se zbytky prastarých maleb, u oltáře pak je nástěnná skříň s několika miskami, jak podobné nalezeny byly v posvátném domku Nazaretském.

V posvátném domku Loretánském vznikla také „Loretánská litanie“, Mariánské to vzdechy a modlitby, jak pod hlubokým dojmem posvátnosti milostného domku vyřinuly ze zanícených srdcí zbožných poutníků a seřaděny byly v ladný celek. U nás modlí se „loretánská litanie“ na požehnání.

Církev sv. slaví památku „Přenesení milostného domku Loretánského“ každý rok dne 10. prosince. Proto i Vy, milé děti, na tento památný den vzpomeňte si na tichý domek Nazaretský, na dobrého Ježíška, jak tam byl poslušen Panny Marie a svatého Josefa. Po vzácném příkladu Spasitele buďte i Vy hodnými, poslušnými, zbožnými dětmi; pak i příbytek Váš bude milým domem před tváří Hospodinovou.

¹⁾ »Hájek« čili »Loreta v Hájku« je doposud velmi oblíbené poutní místo v okolí Pražském. Jméno své má od hájku, v němž kaplička Loretánská se stříbrným oltářem, sochou Mariánskou a prostornými ambity je postavena; duchovní službu při poutní svatyňce této vykonávají Františkáni.

VILMA PRÁCHEŇSKÁ-ŠEVČÍKOVÁ:

Dvě myšky.

(Bájka.)

„Dobrý den! Přítelko má!“ tak pozdravila šedivá myška bílou, která právě ze svého vězení, z pěkné klece byla utekla.

„Co, ty se opovažuješ,“ odvětila z vysoka bílá, „oslovovati mne přítelkyní? Nevidíš, že z vyššího a lepšího rodu jsem než ty? Pohleď přece na můj bílý kožíšek, který může o první cenu se sněhem závodit, a na moje krásná, ohnivá očka! Oblek tvůj popelavý naproti tomu dokazuje, že jsi zcela z prostého a obyčejného rodu.“

„No, no! Jen se tak nerozčilujte, vzácná paničko! Co vy předností jmenujete, jest znamením vaší nemoci; neboť vy jste výjimkou, já však pravidlem!“

Za této rozpravy přiskočila kočka a zařala drápky ihned do bílé myšky, neboť bystré oči barvu bílou dříve byly vystihly. Šedivé myšce však podařilo se uklouznouti a v bezpečném úkrytu takto sobě libovala:

„Jsem přec raději v prostém kožíšku! Pýcha předchází pád a nádhery v obleku vždycky špatně končí.“

PAVEL HORYNA:

Vzducholod.

Zdá se, že člověku nestačí již obmezené rozměry jeho zeměkoule, která mu vyhovovala po tisíciletí. Vynalézavý jeho duch železnými drahami, telegrafem a telefonem odstranil vzdálenosti na souši, rychlými parními loďmi ovládl nesmírné rozlohy mořské a loďmi podmořskými nezměrné hlubiny oceánů, odvážil se i do útrob země čerpat z jejich pokladů ve prospěch člověčenstva. Avšak již od dávných dob lákal jej i volný prostor nad ním; stará řecká báje o Daidalovi a Ikarovi a zprávy o pokusech čínských jsou toho dokladem.

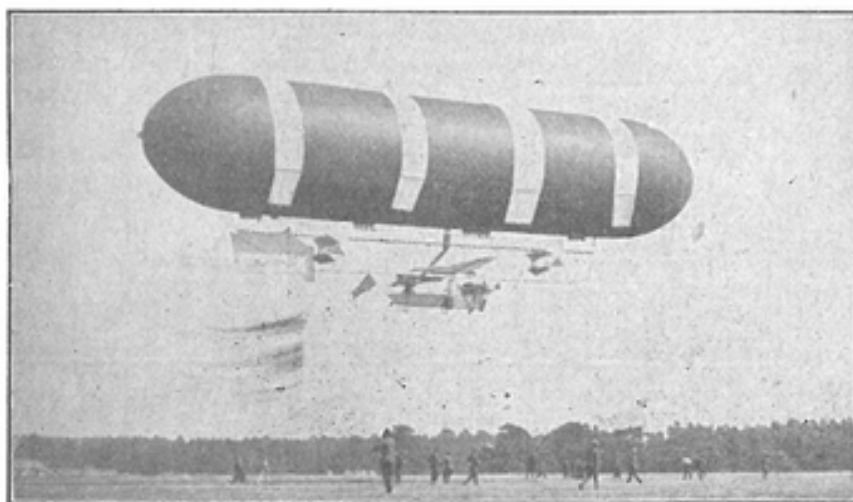
Leč čeho chtěl řecký mladík dosíci způsobem dosti jednoduchým, křídly, zhotovenými z peří ptačího, o to člověk dob našich usiluje prostředky pokroku jeho ducha přiměřenějšími.

Od té doby, co francouzský badatel Montgolfier po prvé vznesl se v baloně po něm nazvaném, uplynulo sto čtyřiačtyřicet let. Po celou tu dobu zabýval se důmysl lidský sestrojením a zdokonalením přístroje, kterým by úplně ovládl vzduch. Balon mu přirozeně nestačil — hlavně proto, že stával se hříčkou proudů vzduchových a nemohl býti řízen k určitému cíli.

Ti z vás, moji milí čtenářové, kteří zajímají se o události veřejné a mají občas příležitost nahlédnouti do novin, pamatují se zajisté, že v době poslední dala se v nich zmínka o pokusech s ředitelnými vzducholodmi. Vzducholod — toť onen přístroj budoucnosti, kterýmž se člověk stane pánem vzduchu, jako se stal pánem povrchu i vnitra pevné země a moře; toť onen přístroj, který bude v ruce svého řidiče povolným jako poslušný kůň, kterému bude hračkou vznésti se do výšek dosud nepřístupných, rozletěti se rychlostí nesmírnou, kam člověku bude libo, přistáti, kde bude chtíti. Ať už bude její zařízení jakékoliv, ať bude hnána motorem elektrickým, benzinovým neb jakýmkoliv, její význam pro lidstvo bude dosahu nesmírného.

Kolik vědeckých otázek čeká dosud svého rozřešení! Na příklad otázka objevení zemských točen, pro niž už tolik statečných mužů bez

Vojenská vzducholod.

výsledku obětovalo život! Posuďte sami, jak poměrně snadno rozřeší se otázka ta pomocí pohodlné a bezpečné vzducholodi, která v době krátké zanesе vzduchem na místa, kam po zemi proniknouti by se nikdy nepodařilo. Nezdánil li se letos první smělý pokus toho druhu Američana Waltera Weelmana, je to příčisti té okolnosti, že dosavadní vzducholod nestojí ještě na té výši, které prospěch lidstva vyžaduje.

O důležitosti řiditelné vzducholodi pro válečnictví svědčí to, že všecky vojenské správy čelnějších států pořizují si horlivě celá loďstva takových vzducholodí. Vojenská vzducholod bude moci nejen dodávati rychle a spolehlivě důležité zprávy, zásoby a j. do míst obležených, ale bude moci také poskytovat spolehlivých zpráv o rozložení, síle a pohybu nepřátelských vojsk, na čemž nejčastěji závisí zdárný či nezdárný výsledek. Takovou vojenskou vzducholod představuje náš obrázek.

A představte si vzducholoď jako levný a neobyčejně rychlý dopravní prostředek, který zvrátí všechny stávající řády a pořádky ve stycích obchodních, mezinárodních a vůbec všech! . .

V poslední době hlavně dvě jména se vyslovují, mluví-li se o pokroku, který učinila otázka řiditelnosti vzducholodí. Jsou to jména Francouze Santos-Dumonta a Němce hraběte Zeppelína. Tito vynálezcové vykonali v oboru svém věci významu velikého a čteme-li zprávy o pokusech s jejich vzducholoďmi, zdá se nám věru, že k sestrojení úplně dokonalé vzducholodí, jak si ji představujeme a jak jí lidstvo potřebuje, má-li vyhovovati, schází jen krůček. Doba nejbližší příští zajisté přinese vysvětlení.

JAN BENEŠ:

Nejlepší volba.

Asi před 200 lety žil ve Francii věhlasný kněz Jakub Benignus Bossuet (Bosyé). Král mu nařídil, aby korunního prince dobře vychoval, a též jinak horlivého duchovního vyznamenával. Po letech se stal Bossuet biskupem. Kdysi navštívil svého milého přítele, který byl v jistém klášteře opatem. Chtěje mu připravit velkou radost, dal biskup na své útraty v chrámě klášterním zbudovati veliké jesličky, při kteréžto práci sám často dohlížel. Právě večer před vánocemi byli dělníci s prací tou hotovi a dostali náležitou mzdu. Že však biskup byl zvláště se čtyřmi jinochy velmi spokojen, chtěl je něčím ještě příjemně překvapiti. Uvedl je do pokoje před stůl pokrytý zeleným sukmem. Odhrnuv je, řekl přítivě: „Také máte mítí vánoční nadělení; smíte si tedy zde vybrati. Vezmi každý z vás s chutí, co za dobré uznáte.“ Na stole byly 4 krásné knihy, legendy svatých, a před každou legendou lesklý dukát.

Dělníci byli radostně dojati. První z nich rychle sáhl po penízi, který na stole jemu nejbližše ležel, a bez delšího rozmyšlení pravil: „Toto zde mám nejraději. S knihou bych ani nevěděl, co počíti; vždyť beztoho sotva umím čísti.“ Druhý dělník též si vzal dukát a řekl poněkud rozpačitě: „Chci si koupit nový kabát.“ Podobně učinil i třetí a zvolal: „Za to si pořídím dříví, abych měl v té zimě čím topit;“ vesele se při těch slovech usmál. Nyní si měl čtvrtý jinoch vybrati. Byl hezký a ještě mlád, sotva asi rok ze školy vyšlý. Ten si počínal trochu nesměle; brzo se díval na knihu, brzo na peníz. Chudákovi volba byla nesnadna.

Konečně po trapné chvíli ukázal na legendu a pravil: „Vaše milosti, vezmu si, smím-li tedy voliti, tuto knihu. Mám doma milenou matku. Je sice chudá a skoro již nevidí; ale od hladu ji chráním vždycky svou pracovitostí. Drahá máti jest velmi nábožná a jistě se chudinka velmi

potěší, budu-li jí z této knihy za dlouhých zimních večerů předčítati. Ano více jí to potěší nežli tento peníz.“

Při těchto slovech hodného jinocha zaleskly se oči biskupovy slzami. Vzal knihu a podával ji šťastnému již otevřenou. — Hle! 6 dukátů v ní bylo! Jak žasl náš mladý dělník, jak se divili tři ostatní! Bossuet však se k nim obrátil, řka: „Nesmíte se rmoutiti. Volba vám byla zcela ponechána, ale byla to malá zkouška. Chtěl jsem zvěděti, zda ceníte více pozemské věci — lesklé zlato, čili věčné — pokrm duševní. Vy jste si zlato zvolili. Náš Spasitel však, jehož narození slavíme dnes večer, kdysi pravil: ‚Hledejte především království Božího a jeho spravedlnosti a vše ostatní se vám přidá!‘ Kdybyste byli volili jako váš soudruh prvé duševní věc, jako je tato kniha legendy, byli byste jako on zároveň obdrželi též šest zlatáků, které v každé knize jsou. Příště volte, přátelé, vždy lépe! Milujte nade vše, co nebeského! Pak se vám nikdy nepovede špatně. Bůh neopouští svých nikdy!“ A k jinochovi našemu se obrátiv pravil biskup: „Přeji ti všecko dobré. Ty jsi volil nejlépe. Také mám radost z tvojí matky, že tě tak dobře vychovala. Pozdravuj stařenku ode mne a řekni jí, že jí posílám své požehnání, že jest jednou z nejbohatších žen celé Francie; neboť etnost je pravým bohatstvím!“

Oni tři dělníci odcházeli zahanbeni. Náš jinoch však vesel chvátal do chaty, kde jej poloslepá matinka očekávala a vypravoval, co před chvílkou byl v klášteře zažil. Jak se asi spolu těšili toho štědrého večera! A jak často asi hodný syn potěšil srdce matčino, kdykoliv jí z darované legendy něco předčítal!

V. HÜBNER:

Svatý Mikuláš.

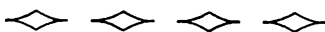
Klekání se na zvon zvoní
a na pěkném bílém koni
jede svatý Mikuláš.

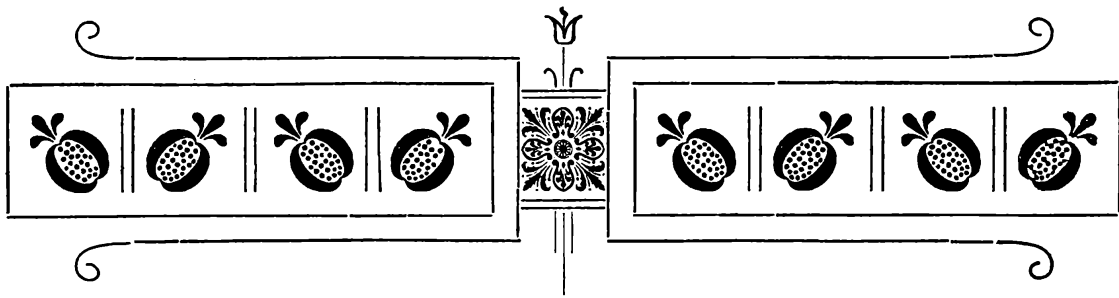
Za ním anděl jen se vznáší,
za andělem vizte, braši,
na řetězu satanáš.

Mikuláš, ten dítek přítel,
dárků maje plný pytel,
přijíždí i na dvůr náš.
Do světnice jak tu vkročí,
pozvedneme k němu oči,
modlíme se Otčenáš.

Otčenáš se pomodlíme
a otázky zodpovíme,
jež nám dává Mikuláš.
Radost nám už září z tváří,
a že se nám zkouška daří,
zlostně bručí satanáš.

Odměněna naše píle:
ovoce a hračky milé
daroval nám Mikuláš.
Po celém pak zimním čase
hodné dítě chlubívá se:
U nás byl též Mikuláš.

DR. RUDOLF ZHÁNĚL:

Betlemský pastýř.

Vánoční povídka z dob Krista Pána.

I. Neznámí poutníci.

Bylo krásné slunečné jitro koncem židovského zimního měsíce Tébethu¹⁾, jak jsou doposud častěji v jižních krajinách. Na jasně modrém nebi vyplulo sice poněkud v pozdní hodinu slunce, ale paprsky jeho zlatice půvabnou září svou štíhlé palmy, vždy zelené křoviny a povadlou trávu, hřály mile a příjemně. Na pokraji nevelikého Betlema, jenž tiše slunil se v jasném tom světle, otevřely se dvěře chudé chatrče, a z nich vykročil osmahlý muž s dorůstajícím hochem. Dle šatu bylo hned na nich poznati pastýře, neboť s mohutných ramenou splývala jim volně až ke kolénám hrubě vydělaná kůže, v ruce pak drželi sukovitou hůl.

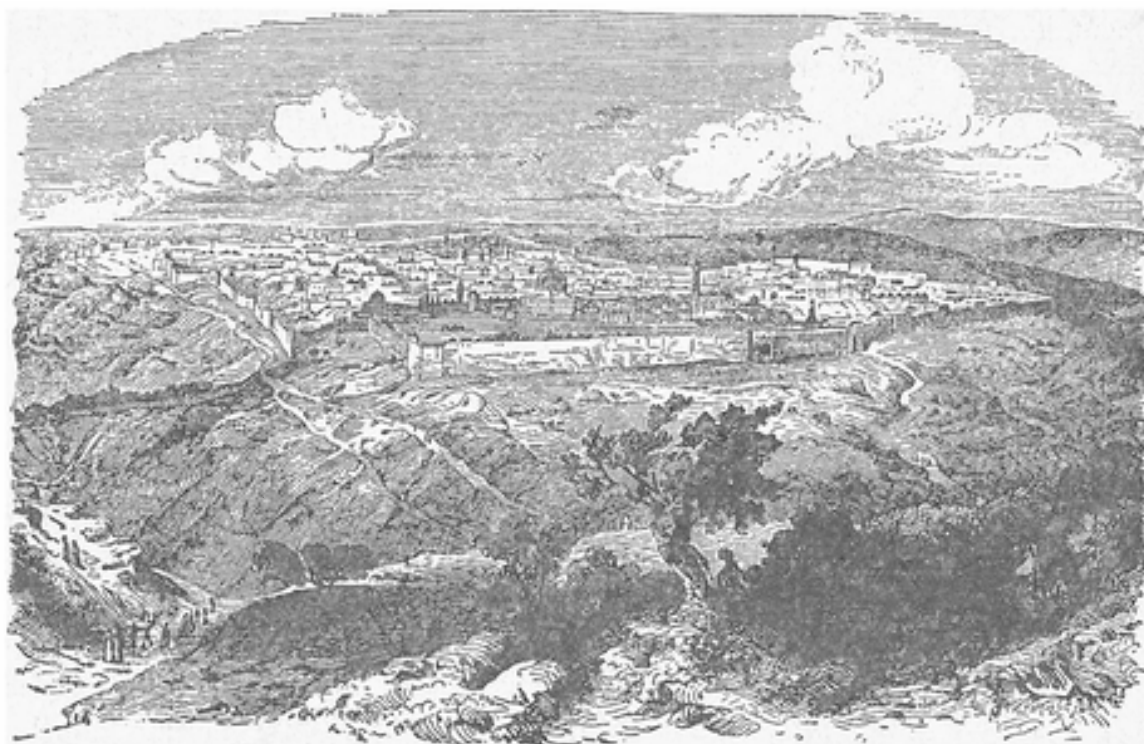
„S Bohem, milá Anno a děti,“ volal muž obraceje se zpět k ženě, která vyšla na práh, „opatruj vás tu Hospodín, shledáme se teprv až zítra; musím dnes v noci bdíti nad stády.“

„Provázej vás Bůh náš Sabaoth,“ odpověděla žena a vrátila se zpět do skromného svého příbytku.

V nuzné chatrči, která tu stála na kraji Betlema, důvěrně se tulíc ke stráni, bydlil totiž chudý pastýř Eliud; hlídal a pásal v okolí betlemském se svými druhy ovce svého pána, bohatého Josafata, přicházející přes den ku své ženě a rodině. Příbytek jeho pozůstával z jediné světnice, jež byla jim kuchyní, jídelnou i ložnicí. Rodina Eliudova čítala kromě manželky Anny ještě čtyři děti: nejstarší, který měl jméno po otci, Eliud, ubíral se právě s ním ku stádům, kdežto menší děti: jedenáctiletý Jakob, devítiletá Anna a šestiletý Abel zůstali doma s pracovitou matkou.

¹⁾ Náš měsíc prosinec.

Když muž odešel ke stádům, vzala Anna děti a odebrala se s nimi na nedaleký kousek pole, kde z bujného révoví vyrůstalo několik tučných oliv, nyní hojně posetých drobnými černými plody. Vystoupivši na strom jala se česati zralé ovoce, kdežto děti dole pod dohledem nejstaršího Jakoba tiše si hrály, chvílemi pohlížejíce na nedalekou silnici, dnes nad obyčej oživenou. Tu krácel po ní vážný žid, veda za úzdu trpělivého soumara, pak rychle klusal na bujném oři skvěle oděný a obrněný voják s houpajícím se mečem po boku a lesklou přilbou na hlavě, pak ubírala se řada lidí sedících na vysokých velbloudech, jichž záda byla pokryta pestrými koberci a vysokými sedly. Byla silnice vedoucí z Jerusalema

Betllem.

do Betlema spojovací cestou karavan z Palestýny do Egypta, kromě toho mělo v následujících dnech v Betlemě býti provedeno sčítání lidu dle rozkazu římského krále Augusta, odtud ta živost a ten ruch na jindy ne příliš užívané silnici.

Rychle uplynul Anně a dětem beztoho krátký den zimní; v poledne posilnili se skromným obědem, když pak slunce zmizelo za nedalekými horami, vraceli se ku svému příbytku. Jdouce přes silnici potkali dvě vážných poutníků; v předu krácel vážný starší muž se ctihodnými šedinami a prokvetlým voušem, veda za uzdu šedivého oslíka, na němž seděla zahalena v modravý plášť mladistvá dívka. Poutníci měli dojísta

dlouhou cestu za sebou, neboť bylo na nich i zvířeti znáti únavu. Právě před domkem Eliudovým zastavili, ctihodný muž pak pravil k sedící dívce: „Zde, milá Maria, jsme v Betlemě, rodišti předků svých; odpočiň sobě tuto poněkud od cesty, já zatím poohlédnu se po nějakém noclehu.“

Pastýřka Anna, vidouc cizince zastavovati a neznámou sestupovati u domku svého, a zaslechnuvši jejich řeč, přistoupila rychle k nim a nabídla unavené dívce, aby odpočinula si na lávce, která stála ve stínu štihlé palmy před jejich domkem. Vážný muž přijal pozvání toto s díkem, Maria usedla na lavici, šedivý muž odešel do osady, kdežto Anna otevřevši dvéře chatrče své uvedla tam děti, a podavši jim chleba a vody k večeri, vyšla zase ven, aby ze skrovné zásoby své nabídla i znavené poutnici, odpočívající u jejího prahu.

„Nebeský Hospodin odplatíž hojně,“ promluvila tichým hlasem neznámá dívka; „ráda přijmu trochu vody na občerstvení, za chléb však děkuji ti, neboť jsi, dobrá ženo, chudší nás; mámeť v tlumoku na soumaru dosti chleba, který vzal s sebou pečlivý Josef, aby ničeho nedostávalo se nám.“

Anna postavivši nádobu s vodou vedle neznámé, vrátila se na chvíli do chyše k dětem, pak vyjdouc ven podala něco suché trávy soumaru, hledíc při tom s němou úctou k neznámé dívce. Podivná veleba obklopovala neznámou tu poutnici; tvář její byla krásná, laskavá, řeč její tak milá, že zdálo se Anně, jakoby viděla před sebou zjev ze světů vyšších. Proto neodvážila se ani na ni promluvit, ani se na něco tázati, až neznámá promluvila sama: „Přicházíme, dobrá ženo, z daleka, až z Galilejského Nazaretu; naši prarodiče pocházejí totiž z Betlema, proto jsme musili přijít sem na sčítání lidu; můj průvodce Josef je tesařem v Nazaretě, já pak jsem jeho snoubenkou, jméno mé je Maria, otec můj slul Joachim. Co myslíš, dobrá ženo, najdeme nocleh v hospodě?“

„Dnes valí se již celý den proud cizinců do městečka našeho, neviděla jsem ještě nikdy tolik hostí u nás jako nyní, ale snad najde se přece někde ještě místečko,“ mínila pastýřka dobrosrdečně.

Zatím vyšel měsíc a ozařoval magickým světlem svým celou krajinu; z městečka zaléhal sem ještě hlučný hovor a šum, který tam vyvolalo tolik cizinců, kdežto dole pod Betlemem odpočíval rozlehlý žleb v nočním tichu. Po chvíli vrátil se Josef všecken smuten; nenašel v celém Betlemě noclehu. Pastýřka Anna pozorujíc nesnázi znavených poutníků, pravila k nim: „Jak přála bych si, aby chatrč naše byla prostrannější, by pojeti mohla i vás; ale ve skrovné komůrce naší máme sotva místa s dětmi. Víím však radu; na druhé straně Betlema je suchá jeskyně, do které za nepohody honívají pastýři svá stáda; dnes je prázdná, neboť ovce jsou přes noc pod širým nebem. Je-li vám libo, zavedu vás tam, jednu noc tam snad přece nějak přebudete.“

„Hospodin budiž tvým odplatitelem, dobrá ženo,“ pravil Josef k pastýřce a pohlédnuv vděčně k nebi, zvolal: „Hospodine, Bože otců mých, vzdávám Tobě díky; Ty jsi obránce můj a útočiště mé, Bůh můj, v Tebe doufati budu.¹⁾ Pak obrátiv se k odpočívající Marii, pravil: „Nuže, půjdeme za ochotnou ženou; kdo obývá v pomoci Nejvyššího, dlí vždy v ochraně Boha nebeského; Ont' rameny svými zastíní nás a pod křídly Jeho budeme doufati; jako štítem obestře nás pravda Jeho a nebudeme se báti přístrachu nočního.“²⁾

I odpověděla Maria, hledíc důvěrně k zářivé noční obloze: „Bůh náš, útočiště naše a síla: spomocník v zármutcích, jež postihly nás příliš. Protož nebudeme se báti; Hospodin mocností s námi: obránce náš Bůh Jakobův.“³⁾ To řkouc, povstala, Josef pomohl jí posaditi se na soumara, pak vzav do rukou otěže kráčel za pastýřkou, která vedla je olivovými a révovými sady obloukem kolem města na druhou stranu, kde v bílé skále zel černý otvor, zvenčí slaměnou střechem poněkud chráněný. „Hle, tuto jest jeskyně, o níž jsem mluvila!“ pravila Anna a vstoupivši dovnitř, rozžala rychle louč, v jejíž jasné záři viděli cestující prostrannou jeskyni s menším výběžkem po straně; kolem stěn táhly se kamenné žlaby, v jeskyni stálo několik dřevěných jeslí, na zemi pak leželo několik otepí slámy. Přejíc poutníkům dobrou noc, vracela se Anna tichou nocí zpět ku svému příbytku; chtě nechtě myslila neustále na tajuplné poutníky, kteří připadali jí zcela jinak, daleko velebnější a vznešenější, než všichni ostatní, s nimiž kdy se setkala, a vzpomínka na ně blažila její prosté srdce. Doma našla děti, jak toužebně na ni čekají; pomodlivši se s nimi, uložila je k spánku, pak vzpomínajíc na svého manžela a nejstaršího syna ulehla také sama. Po chvíli bylo ticho ve skromné jizbičce, jen klidné světlo měsíčné linulo do ní bílými proudy.

II. Andělské zjevení.

Nedaleko Betlema v nevelikém údolí, porostlém svěží, zelenající se travou, popásalo se stádo ovec. Kolem dokola táhla se ohrada, nad stádem pak bděl vysoký, osmahlý muž s vyrostlým hochem; byla jasná zimní

¹⁾ Žalm 90, 2.

²⁾ Žalm 90, 1—5.

³⁾ Žalm 45, 1—8. — Na místě tomto, jakož i jindy častěji, uvádějí se slova Písma sv. Zajisté je vám, milé děti, známo, že Písmo sv. je veliká a objemná kniha, která dělí se především na Starý a Nový zákon. Každý tento díl pak obsahuje několik od různých zbožných spisovatelův a apoštolů napsaných menších knih, které dříve byly různě roztroušeny, nyní však máme je sjednoceny v jednu jedinou knihu. Pro snazší přehled dělí se každá kniha v delší odstavce, které se zovou kapitolami čili hlavami, jichž jednotlivé řádky nebo věty se jmenují verši. Číslice tuto uvedené na prvním místě znamenají kapitoly, na druhém a třetím místě verše.

noc, trochu chladná sice, ale přece ne přespříliš, tak že pobyt pod širým nebem byl snesitelným. Část pastevců byla se odebrala ke svým rodinám, několik jich spalo v nedaleké salaši, Eliud pak se synem měli dnes noční stráž nad stádem. Zaobalivše se pečlivě do kožených svých plášťů, posadili se na balvany tu se povalující, kdežto černý, huňatý pes a hlídač stáda klidně ulehl u nohou jejich. Otec se synem tiše rozmlouvali.

„Co asi dělá matka naše s ostatními dětmi?“ prohodil syn.

„Bezpochyby uložili se již všichni na lože; matka vykládala mi ráno, že vezme děti s sebou na česání oliv; děti pobývše celý den na čerstvém vzduchu jsou asi hodně znaveny a dobře spí,“ mínil starý ovčák. „Ale nejsi i ty ospalý, milý Eliude?“

„Nikoliv, otče,“ odpověděl syn. „Víš přece, jak se vždy těším na to, že budu moci zase jednou s tebou ztráviti noc u stád pod širým nebem. Ó, jak je tu krásně! Jak mile září s nebe stříbrný měsíc a jak hbitě třepetají se tam nahoře ty jiskrné hvězdičky! Ach, zda kdy uvidíme onu velikou hvězdu, která oznámí nám příchod zaslíbeného Mesiáše?“¹⁾

„Kéž bych byl tak šťasten a uviděl veliký ten den Hospodinův!“ zvolal Eliud roztouženým srdcem a pozvednuv oči k nebi, modlil se dle starobylého zvyku zbožných předkův: „Rosu dejte nebesa s hůry a oblakové deštěte Spravedlivého: otevři se země a vpuč Spasitele: a spravedlnost vzejdi spolu: já Hospodin stvořil jsem ho.“ (Isaiáš 45, 8.)

(Dokončení příště.)

¹⁾ Prorok Balám (4. kn. Mojžíšova 24, 17) předpověděl příští Spasitelovo, srovnávaje je s východem mohutné hvězdy; čtemeť o tom takto v Písmě sv.: »Řekl Balám, syn Beorův, řekl (ten) posluchač řečí Božích, kterýž zná naučení Nejvyššího a vidění Všemohoucího vidí: Uzřím ho, ale ne nyní: pohledím naň, ale ne z blízka. **Vzejde hvězda z Jakoba** a povstane prut z Israele: a potepe knížata Moabská a zahubí všechny syny Seth.« (4. kniha Mojžíšova 24, 15—17.) Toto proroctví Balánovo bylo všeobecně známo nejen lidu israelskému, ale i národům okolním; proto i sv. tři králové spatřivše podivuhodnou hvězdu, vzpomněli si hned na tato slova proročká a vyšli hledat novězrozeného Krále a Spasitele.

V. UNZEITIG:

Veselá chasa.

My jsme vám chasa veselá,
každý z nás ušecko snese,
z ničeho nic si nedělá
a nic ho nedotkne se.

Přijďte jen k našim koncertům —
malé to vstupné spravi —
to se vám třese celý dům,
divákům brní hlavy.

Stále jsme plni písniček,
nese je naše mládí;
starosti — ty má tatíček,
uškak ho též máme rádi!

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

Povídka o Vasilkovi.

Malý Vasilko (zkrácenina jména Vasilij) byl synkem petrohradského kupce, takový malý Rus to byl s dlouhými, až na ramena spadajícími vlásky, který nosíval pestře vyšívané halenky a těšil se, až bude chodit do školy, že obdrží oděv na vlas podobný stejnokroji velkých vojáků.

Prozatím si však Vasilko hrával doma nebo v parku, bylyť mu teprve čtyři roky, ale byl to věru čiperný hošík a neposeda, o něhož se mamuška i služky celý den jen staraly, aby někde hlavičku nesrazil a nebo jinak nepřišel k úrazu — takovým on byl divůškem a neposedou, že v létě vylezl na střechu dřevěného obydlí, odkud skákal do kopek posečeného sena. Že Vasilko rád pobíhal venku na zdravém vzduchu, také mu znamenitě trávilo a při svačině svůj brněček mléka zajedl jakoby nic čtyřmi nebo pěti velkými rohlíky.

Nerada prozrazuji na Vasilka, že byl také mlsálkem, ale snad se polepšil od té doby, kdy se mu stala mrzutá příhoda, pro kterou se mu všichni domácí dlouho smáli.

Přiběhl kdysi Vasilko ze dvora, kde se soudruhy dováděl a zastal doma tetičku, která k jeho mamušce návštěvou přišla. [Privítal milého hosta jak se sluší, ale již se z pokoje nehnul.

„Aha, čekáš, co dobrého jsem ti na zub přinesla,“ tetička se smála, „sečkej, mám to ve vedlejším pokoji.“

U Vasilky to byla nemožnost býti trpělivým, nepozorovaně se vykradl do vedlejší místnosti a vida tam na stole balíček, zvědavě doň nahlédl a radostně si poskočil.

V balíčku byly třešně, takové velké nachové i černé třešně, že se hošíkovi v ústech laskominou sbíhalo. Nerozpakuje se dlouho, Vasilko zmocnil se balíčku a odklidil se s ním do dětského pokoje, při čemž ozývající se svědomí konejšil tím, že tetička beztoho pouze pro něho to přinesla a proto zůstane jedno, pochutná-li si on na třešních hned nebo až později.

Lákavé ovoce bylo pevně v kytici svázáno, anebo je to snad celá větévka se stromu utržena? Vasilko vyhlédl si nejvábnější třešni, ale dalo mu dosti úsilí, nežli plod od stonku odtrhl. A nyní šups do pusy! Ale co to?! Zádná chuť, žádná šťáva, žádná sladkost! — Chvilku žvanec v ústech převaloval, ale nemoha to pozřítí s nechutí vše vyprskl a když přihlédl bedlivěji, na čem si „pochutnával“, uzřel chomáček rozžvýkané bavlnky. Prohlédl třešně bedlivěji, vskutku — byly to třešně — umělé.

Zahanben vzal balíček chtěje jej nepozorovaně dáti na předešlé místo, ale zarazil se uzřev tam tetičku, která se patrně po něčem sháněla.

„Aha, to Vasilko odnesl mně ty třešně?“ smála se tetička, „ale nejsou dobré, že ne? Koupila jsem si je na ozdobu klobouku, proto nemohl jsi na nich mlsati, škádlila zaraženého klučinu.“

Přišla mamuška a smála se také:

„To máš za to, Vasjo, žes nedočkavý a mlsný! Odpros tetičku za svůj nezpůsob a poděkuj za koláčky, které ti přinesla.“

Vasilko zkroušeně uposlechl, ale ještě potom, kdy po odchodu tetičky podával si do pusy jemné cukrovinky, nemohl jim přijíti na tu pravou chuť, jakmile si vzpomněl na onen nechutný žvaneček bavliny.

Snad milý Vasilko zmoudří, až totiž po letech povyroste.

V. HÜBNER:

„Umělec.“

Znáte-li pak Jirku Veselého?
To je, pane, kopa nabíjená:
na návsi vždy plno křiku jeho,
ve škole však sedí jako pěna.

Nejlépe se vyzná v našem kraji:
ví, kde hnízdí v lese každé ptáče,
ví, kde komu první třešně zrají,
po stromech jak veveřice skáče.

Kozelce vám metá jako v cirku,
někdy také v počtech, ba i v slohu;
proto tělocvik jen těší Jirku,
neboť proň má převýbornou vloh.

Mnohý z vás by neuvěřil ani,
co náš Jirka v tělocviku umí
nazad trup vždy níž a níže sklání,
až se prohne, jakoby byl z gummy.

Dovede i kousek mnohem těžší:
na rukou se volně procházeti.
Vidíte ho? Jak to Jirku těší,
že to hezky umí po paměti.

FRANTIŠEK VŠETEČKA:

Obrázky z katolických missií.

Drobné zprávy.

(Vyňato z časopisu natalských Trapistů.)

Špatný missionář. Černoch, jda kolem vinohradu, pravil k missionáři ubírajícímu se stejnou cestou: „Bratře, podej mi tamhle ty hrozny. Jsi veliký a snadno jich dosáhneš. Pro mne jsou trochu vysoko.“ Když ho missionář neuposlechl, pravil rozhořčeně: „Tak, ty mně tedy nechceš pomoci? Či snad jsi neříkal svým známým v Evropě, že jdeš do Afriky, abys pomáhal ubohým černochům? A teď jsi tu a pomoci nechceš!“ — K této vychytralé řeči odpověděl missionář znova rozhodně „nikoliv!“ Tu spustil černoch ještě hněvivěji: „Ty jsi pěkný Trapista. Jdi raději, odkud jsi přišel! Lidé, kteří nám nechtějí pomáhati, nehodí se do Afriky. Nejbližší lodí můžeš se vrátit do Evropy.“ „Ale, vždyť se nesmí krásti,“ namítal missionář horkokrevnému. Jeho odpověď zněla: „Krást se smí, když je to pro chudé. Neslyšel jsi o události, která se stala v Evropě? Tam žila svatá — snad se jmenovala Alžběta — ta brala též a rozdávala chudým.¹⁾ A když ji při tom manžel chytil, učinil Bůh zázrak a proměnil chléb v růže.“ Proti tak „pádným“ důvodům bylo ovšem těžko bojovati.

Recept pro kuchařky. Slyší-li hospodyně o nějakém dobrém jídle, rády si vyžádají „recept“ na ně, t. j. napíší si, jak se jídlo to připravuje. Čtenářky „Anděla Strážného“ budou také jednou kuchařkami. Necht' si tedy povšimnou, jak výborný pokrm si připravili škole odrostlí černoši v Marianhillu (v Natalu). Recept, který sdělili missionáři br. Ludgerovi, zní takto: „Nešetřili jsme ničím! Rozkrájeli jsme zelné hlávky na kusy, nalili na ně mléka, osolili, přidali hrozinek a cukru a několik hrstí mouky, kousek čerstvé slaniny, smíchali to se salátem, rozdrobeným chlebem a rozhněteným pav-pav.²⁾ Protože jsme chtěli, aby to bylo co nejchutnější, koupili jsme v blízkém store³⁾ krabici čokolády a dali ji do toho. Též jsme přimísili něco jablek. Dobře jsme vše promíchali a nalili na to amafuta.“ Všechno je úplně jasné a srozumitelné. Jenom slovu amafuta

¹⁾ Sv. Alžběta, kněžna durinská, byla velmi štedrá k chudým. Brala ovšem — ale ze svého majetku — a rozdávala chudým. Legenda vypravuje, že manžel, kterému štedrost světice nebyla milou, jednou v hněvu chtěl dary, které tato nesla v klíně, vštíti. Ty se však proměnily v růže.

²⁾ pav-pav = bylina podobná dyním čili turkům, jaké se i u nás v zahradách pěstují.

³⁾ store = krám. Slovo anglické.

neporozuměl missionář. Slovem tím označuje Kafr každou mastnotu: slaninu, olej i — kolomaz. Proto se tázal, jaké „amafuta“ to bylo. Odpověď zněla: „Plnou skleničku jemného, voňavého oleje, jaký si dávají běloši — na vlasy.“ Dá se mysliti, že takový pokrm byl „náležitě dobrý“. „Tak dobré, jak jsme si představovali, to nebylo,“ doložil černochoch, „ale

Žalostně, teskně zařehotal koník a Bojemil pozvedl ruce vzhůru . . .

(Obr. k »Pohádce o králi oblaků«.)

snědli jsme to a chutnalo nám to přece.“ — Tož co, mladé kuchařky, zkusíte to?

Něco z lékařství černochochů. Bolení zubů se léčí takto: Kolem vykaženého zubu se ovine šňůra zhotovená ze střeva hovězího neb ovčího. Ta se pak přiváže na hůl, kterou se točí, čímž se šňůra navíjí. Konečně

jest hůl až při samém zubu. Černochoch točí vši silou dále, až se zub vytrhne, neb šňůra přetrhne. Někdy se utrhnou se zubem i kousek — dásně.

Jiní si rozškrabou dáseň kolem bolavého zubu starým hřebíkem.¹⁾ Na tom místě se pak utvoří vřed a po nějakém čase vypadne zub sám. Ještě jednodušší prostředek: K zubu se přiloží železná tyč (kterou se láme kámen). Do té uhodí dobrý přítel nemocného kamenem, a zub je jistě venku. Jenom se musí dávat pozor, aby nezaletěl až do jícnu. Pak by musil nemocný zub polknouti.

Bydlí-li na blízku farmář,²⁾ který má kleště, může být jist, že k němu přijdou často černoši se žádostí, by jim vytrhl zub. V tom případě se nespokojí pouze s vytrhnutím zubu bolavého, ale poprosí i o vytrhnutí několika dosud zdravých. „Jen mi je vytrhni,“ říkají, „dříve neb později se jistě nakazí a kdo ví, bude-li pak na blízku někdo, kdo má kleště.“

Vymknul-li si černochoch ruku neb nohu, vykopou jeho známí do země hlubokou jámu, do níž se úd vloží a zahází hlinou, která se kolem pevně upěchuje a udupe. Pak uchopí nemocného a vytahují jej násilím z jámy. Tím — jak jest přirozeno — vymknutý úd se vrátí do přirozené své polohy.

K lékům má černochoch velikou důvěru a domnívá se o nich, že mohou účinkovati i do dálky. Jistý Kafr si opatřil pro svoji manželku, která měla zkažený žaludek, u bílého lékaře lék, který brzy pomohl. Aby jeho zbytek neúčinkoval na ostatní obyvatele chatrče, zakopal jej 300 metrů daleko od chyše do země.

Uživati může také někdo místo jiného. Jednou přišel k lékaři černochoch a vypočítal celou řadu chorob, pro něž chtěl dostati lék. Obdržev žádané, vypil to najednou, pohladil si spokojeně žaludek a řekl: „Doufám, že to pomůže mé ženě. Neboť ona je vlastně nemocna. Já jsem zdrav a přišel jsem místo ní, abych jí ušetřil dalekou cestu.“

Když někoho bolí hlava, má se jím hodně třásti a strkati. Také jest dobře nožem na spáncích učiniti několik řezů.

Mnoho práce bude ještě třeba, než se podaří s náboženstvím křesťanským vstípati černochochům i potřebné vědomosti pro život vezdejší.

Co sežere had. (Z malé africké knihovny.) Snad slyšeli naši čtenářové, že velcí hadi se občas nasytí — když se jim naskytne k tomu vhodná příležitost — a pak pohlcené tři měsíce tráví. V době trávení jsou ochablí a ospalí, zvláště první dny. Tato okolnost jest černým

¹⁾ Bodnutím rezavým hřebíkem snadno může povstati otrava krve, která bývá i životu nebezpečna.

²⁾ farmář = majitel dvorce.

domorodcům vhod. Jednou našli na př. černoši velkého hada právě po hodech. Zvíře se dalo sice na útěk, ale nacpané tělo se těžko pohybovalo. Černoši utloukli hada holemi. V jeho útrokách našli celou antilopu¹⁾ ještě úplně neporušenou. Snědli obojí, hada i antilopu. — Jiný hladový had se vplížil do dvora kasárny u řeky Kongó a uchvátil tam spícího psa. Dříve než to zpozorovali černoši, byl pes sevřen, rozmačkán, obalen slinou, již had každou svoji oběť obaluje, by ji snáze polkl — a částečně byl již také pohlcen. Poněvadž se had požírající tak velké „sousto“ nemůže pohnouti, přiběhli k němu bez nebezpečí černoši a přihlíželi zajímavému divadlu. Ba jeden z nich držel mrtvého psa za nohy, by had nemohl rychle svoji oběť pohltnout a jiný opatřil rychle — fotografa, aby mohl pěknou podívanou svým strojem zachytit. (Obrázek byl vytištěn v malé africké knihovně.) Potom ovšem hada zabili.

Vlaštovka a ledňáček.

(Bájka.)

Napsala Vilma Prácheňská-Ševčíková.

Jednou potkala vlaštovka na své vycházce ptáčka ledňáčka. „Jak nádherně jsi se vyzdobil,“ oslovila jej vlaštovka. „Bezpochyby jsi pozván k nějaké slavnosti?“

„Mýlíš se, přítelko milá! Toť můj každodenní oblek!“ odvětil rybaříček.

„To bych velmi ráda viděla tvůj příbytek! Zajisté jako tvůj oblek vyšňořen bude?“

„Je-li libo, můžeš mne navštívit!“

Vlaštovka jej následovala, a co spatřila? Hluboko v kolmé stěně vymletého břehu nepořádnou, nečistou komůrku, rybími šupinami a kůstkami poházenou!

Plna nevole opustila vlaštovka bídny tento příbytek a pravila u sebe:

„Venku plno nádhery, doma špíny a nepořádku ve všech koutech až běda! Inu, není všecko zlato, co se třpytí!“

¹⁾ antilopa = africká zvíře asi jako naši srnci.

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

Pohádka o králi oblaků.

Bylo, nebylo. Co se stalo tak dávno, pradávno, že to skoro již ani pravdou není, to nazvali lidé pohádkou. A pohádkou jest, jak syn královský, princ Bojemil, vyjel kdysi do světa, aby se naučil — bázni. Byl totiž tak srdnatým a neohroženým, že se ničeho, ale praničeho na světě nebál, pro něho nebylo žádného nebezpečí ani nemožnosti. Kdykoli prince Bojemila cosi ohrožovalo, vždy statečně a bystře postavil se proti neznámému nebezpečí, a že statečnému štěstí přeje, také obyčejně všecko překonal, což vždy opět znovu utvrdilo jeho velikou neohroženost.

Bojemilův otec, starý král Pravomysl, však mínil, že se princovi k dokonalosti přece jen nedostává oné vlastnosti, jaké nesmí chyběti moudrému a řádnému panovníkovi. Pravda, statečnost je pěknou ozdobou rytíře, ale až jedenkrát po smrti otcově princ Bojemil stane se králem, tu bude činiti jen a jen dle své hlavy a na nikoho se ve své neohroženosti nebude ohlížeti. Nebude poslouchati ani moudrých rádců, ani vůle lidu, která mnohého panovníka bázní naplňuje, takže následkem této bázně před nespokojeným množstvím leccos dobrého povolí, ani ta vůle lidu snad u neohroženého Bojemila ničeho nezmůže, a to snad na veliký úkor rodu královského.

Může býti panovník sebe neohroženější, co však prospěje veškerá statečnost jednotlivce oproti nespokojenému množství?

Takto přemítal moudrý, zkušený král Pravomysl a rádcové jeho s ním souhlasili.

I usneseno proto vyslati prince Bojemila do světa na zkušenou. Nedali mu s sebou skvělého komonstva, jak by přece královskému synu příslušelo, a král nařídil, aby průvodčí po průvodčím od prince znenáhla se odloučil, tak aby Bojemil konečně sám jel světem, potom snad setká se na cestě s někým, kdo na něho vyzraje, aneb zažije dobrodružství, které ho naplní nikdy nepoznanou bázní.

„A teprve až se naučíš báti, smíš opět zavítat do otcovského domu,“ těmito slovy loučil se královský otec s neohroženým synem.

Vesele vyjel princ Bojemil do světa, a protože se ničeho nebál, všude se mu také líbilo.

Za to jeho průvodčí byli mrzuti. Nelíbilo se jim broudit po světě, když mohli sedět doma u plného stolu. Vědouce, že král Bojemila hned domů povolá, jakmile se princ něčeho lekne, umluvili se sloužící a když

jednoho dne neohrožený Bojemil vjel do nepřístupného pralesa, zůstali pozadu, rychle se zakuklili, načež nadejeli princovi, jehož s náramným hlukem jako loupežníci přepadli.

Bojemil nemaje ani tušení, že jde o smluvený úklad, pronikavě zapískl, aby přivolal svůj průvod na pomoc proti domnělým lupičům. Poněvadž však nikdo nepřijížděl, dohněval se, tasil meč a statečně kolem sebe se oháněl.

Vidouce, že prince nezastraší a nechtějíce utrpěti vážná zranění, „loupežníci“ konečně se rozprchli. Ale když se Bojemil po chvílce opět setkal se svojí družinou, tu se rozezleně rozkřikl:

„Jděte mně s očí, nespolehliví sluhové! Právě jsem se přesvědčil, jak bez vás mnohem lépe se obejdu, vraťte se k mému královskému otci se vzkazem, že do rodného hradu přijedu teprve tehdy, až poznám, co znamená bázeň!“

Dvořanům přišel velice vhod tento rozkaz a nedali se pobízeti, aby se opět rozjeli tam, kde kynul jim život mnohem pohodlnější nežli na bludné pouti s neohroženým Bojemilem.

Octnuv se o samotě princ pobídl věrného oře a jel dále lesem. Záhy však zpozoroval, že kůň jen stěží ubírá se ku předu a když vyjel na širokou, pustou planinu, seznal, že v předchozím boji utržil si kůň poranění na noze.

„Studánka kdyby zde byla nebo potůček. Vymyl bych koníkovy rány a kdybychom uhasili žízeň, lépe by se nám cestovalo,“ pomyslí si Bojemil. Marně však pátral po občerstvujícím prameni a věrné zvíře stále obtížněji šlo ku předu.

Konečně po dlouhé, neutěšené pouti přibyl Bojemil s věrným ořem do zeleného údolíčka, kde bujela vysoká tráva a rostlo několik stromů. Zajásal princ, když nedaleko zaleskla se hladina vodní! Pobídl koníka; již ocitli se u průhledné, křišťálové vodičky, člověk i zvíře s rozkoší se skláněli k občerstvující vláze; tu ozval se hrozivý hlas: „Nikdy nesmí zemský červíček bez trestu vkročiti do mého čarovného království!“

Princ popatřil vzhůru. Vysoko v oblacích vznášela se příšerná, obrovská vidina a v tom okamžiku se také rozpoutal děsný víchr, tak že byla vodní mělčina hned vysušena

„Zlá, nepřející mátoho, proč nepřaješ nám osvěžení?“ teskně se tázal Bojemil.

„Jsem oblačný král víchrů a přeji si, aby se všichni zemští tvorové bázní přede mnou chvěli,“ ozývalo se shůry.

„Toho nebude!“ vzdorně řekl princ a chopiv koně za uzdu, šel jiným směrem vody hledat.

Šel a šel, ale kdekoli uzřel lesknoucí se hladinu vodní, ještě nežli uhasil palčivou žízeň, byl zde vždy oblačný král a mžikem vodu vysušil.

A ubohý princův koník slabostí sotva se již potácel. Bojemilovi svíralo se srdce nad věrným zvířetem a více nežli vlastní palčivá žízeň trápilo ho pomyšlení na to, co kůň snáší, když by pouze trochu vody postačilo zmírniti palčivost zanícené rány. Nikoli nad sebou, ale nad ztrátou věrného zvířete počínal pociťovati cosi jako neurčitou bázeň. Cítil, že je v očarované krajině a kamkoli popatřil, nikde neviděl východu. Řekl si v duchu: „Nebojím se, sám bych přece odtud nějak vyvázl, ale to dobré, věrné zvíře nerad bych viděl bez pomoci zahynouti. Ó kéž obměkčí se ten krutý oblačný král!“

„Znám tvé myšlenky, princí Bojemile, ty, který po celý život ničeho jsi se nehrozil, počínáš se obávat o svého koně,“ výsměšně znělo z oblaků.

Zalostně, teskně zarehtal koník a Bojemil pozvedl ruce vzhůru. Po prvé v životě se zachvěl pohledem na příšeru nadpřirozenou a prosil: „Slituj se, mocný králi, a neodnímej nám vláhy, ať zde nezahyneme bez pomoci.“

V oblacích zarachotilo, až se země v základech otrásla. Kůň již již klesal a Bojemil poznovu se zachvěl, v tomto okamžiku jasně poznal, co jest bázeň před něčím neznámým a nadpřirozeným. On sám statečně a odhodlaně chtěl zemřít, jen věrné zvíře kdyby zachrániti mohl. — Zatmělo se, a když pohlédl princ vzhůru, na místě příšerného oblačného krále uzřel smutnou, líbeznou bytost ve vlajícím černém rouše, která promlouvala:

„Jsem královnou mraků a můj otec, oblačný král, mne vyslal na pomoc tobě, princí Bojemile, za to, že nikoli o sebe, ale více dbáš o věrného svého koníka. Nehanbi se za to, že jsi pocítil bázně, nikoli člověku podařilo se tebe přemoci, ale žvlům nadpřirozeným. Úkol tvůj je skončen, když nyní víš, co jest bázeň, v pokoji domů se navrať i se svým koněm.“

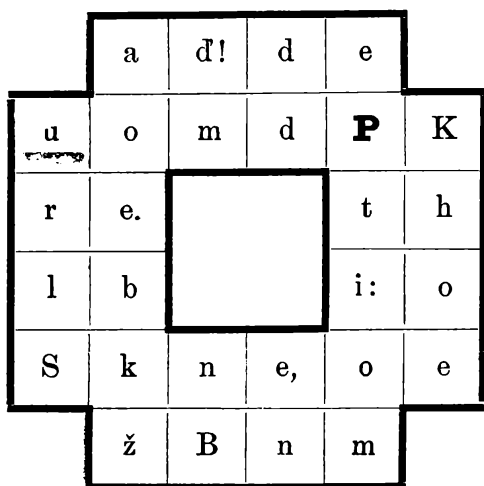
Domluvic královna mraků zahalila hlavu do černého závoje a zvolna plula po obloze, táhnouc za sebou temné svoje roucho. Sotva zmizela zrakům překvapeného Bojemila, počalo z mraků krápati, načež se pustil hojný, osvěžující déšť. Mžikem valila se opodál křemenitým ložskem čistá bystrinka; princ zavedl tam koně, rány mu vymyl a když oba uhasili žízeň, byli ku podivu posílnění a občerstveni, neboť v očarovaném království oblačného krále pramenila kouzelná voda věčného života.

Na nejvyšší hoře, do oblaků strmící, seděl oblačný král po boku své dcery a oba nyní vlídně patřili za Bojemilem, vracejícím se k domovu.

HÁDANKY A REBUSY

1. Koníček.

3. Hádanka.

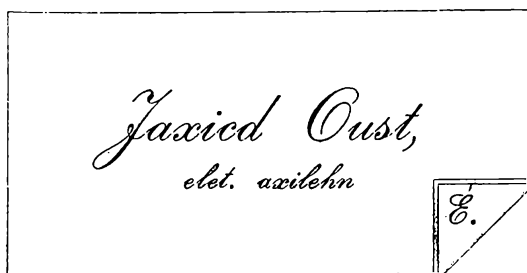
Které -jmění má i chudý
člověk?

Která -kora zpívá?

Které -věty nemají podmětu
ni přísudku?

Který -rak má šosy?

5. Záhadná navštívenka.

2. Šarády.

a) První s druhou — ve zdech kláštera,
představeným obyčejně sluje,
třetí — marna bolest veškera! —
od milých nás navždy odděluje.
Třetí s čtvrtou — každý plavec
jistě dobře zná,
celek v nemocnici zase
chorý k službám má!

b) S „o“ jsem doba, věky měřím,
s „e“ muž zase statný,
s „a“ že víš již, kdo jsem — věřím,
v chůzi nejsem chvatný.

4. Čtvercovka.

a	a	e	e	velká voda,
e	e	k	m	obilí,
o	o	ř	ř	proud vody,
s	s	u	v	muž. jméno bibl.

6. Číselka.

V kuchyni 12 3245 seděla
1232465 veliká moucha;
když jsem ji odehnála, sedla
si mně 12 3245.

7.

Lⁱ TL

8.

 $\frac{ba}{ba}$

9.

 $\frac{v}{á} K$

10.

N_J J_A

11.

 $\frac{\text{Ě}}{\text{B}}$ z ω OOI D Y

Pilní luštitelé hádanek a rebusů obdrží odměnou velmi pěknou knihu. Jména odměněných označena jsou hvězdičkou.

Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 3.

1. Slon, Lima, oměj, Najm. — 2. Rukavice, kalina, vina, ce. — 3. Kdo stojí o cizí, přichází o své. — 4. Kamna, kamzík, vana, lana, láva, Labe, Bela. — 5. Ta povídla mi dobře chutnala, povídala Mařenka. — 6. Celovec. — 7. a) Přerov, b) jednotu, c) tovar. — 8. Vnada. — 9. Podobizna. — 10. Slepec. — 11. Pikolo. — 12. Zubr. — 13. Pokora. — 14. Obzor.

OBSAH: Nebeská hudba (báseň). — Obrázky z přírody. — Vánoční hra. — Posvátný domek Loretský (s obr.). — Dvě myšky (bájka). — Vzducholoď (s obr.). — Nejlepší volba. — Svatý Mikuláš (báseň). — Betlemský pastýř (s obr.). — Veselá chasa (báseň s obr.). — Povídka o Vašílkovi. — »Umělec« (báseň s obr.). — Obrázky z katol. missií. — Vlastovka a ledňáček (bájka). — Pohádka o králi oblaků (s obr.). — Hádanky a rebusy.

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

VÁNOČNÍ.

Zaspíval na nebi
malý andělíček:
„Pojede již na zem
božský pacholíček!

Āby mohl vézti
mnohý pěkný dárek,
tož před sáňky dáme
holoubků mu párek.

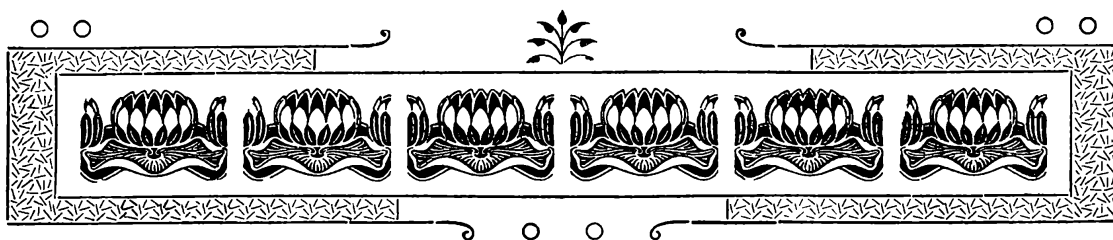
Stromky osvětlené,
pod něž dárky složí,
doveze všem dítkám
svaté Dítko Boží.

Svaté Dítko Boží,
jehož pousmání
klid na zemi sije,
hojné požehnání!“

Tak zpíval andílek!
Vštipme v pamět sobě
vítati Ježíška
o vánoční době

s čistými srdéčky,
s duší plnou vděku
za tu velkou lásku.
Boha ku člověku!

EUGÈNE BERNAUD:

Vánoční povídka.

Z francouzského přeložil Aug. L. Tvrzký.

Petřík.

Co pak je ti, hošíčku, že tolik pláčeš? Kdo ti ublížil? Pověz mi. Dej mi ručku. Půjdeme spolu a při tom mi povíš, co tě trápí.“

Vezmu dítě za ruku načisto zkřehlou — jeť konec prosince a padá hustý sníh — a jdeme svou cestou. Dítě přestalo plakat. Jenom ještě škytavka mu hrudí trhá.

„Jak ti říkají?“

„Petřík.“

„Petřík! Hezounké jméno. A kolik je ti let?“

„Šest.“

„Víš, to jsi již velikým chlapcem. A takový šestiletý již nepláče. A kde býváš?“

„V ulici Valentové.“

„A tož co tu děláš, tak daleko od domu?“

„Maminka mne poslala. A mně je tuze zima.“

A po té dvojí odpovědi dal se Petřík znova do pláče.

„Ale jdi a neplač už, Petříku. Zavedu tě do jizby vytopené a osvětlené. Tam uvidíš krásné věci, že budeš mít velkou radost. A potom tě zavedu k tvojí mamince. A povíš jí, cos viděl a slyšel. A také dostaneš koláček pěkný, takový kokrhák s černýma očima a svítivýma, krásný pomeranč žlutounký a knížku s hezkými obrázky. Pravda, to bude dobře? A tož už nebudeš plakati?“

„Nebudu,“ odvětil Petřík a usmál se.

„Víš, Petříku, jaký den máme dnes?“

„Nevím.“

„Tak ti povím. Dnes je neděle, vánoční neděle. Víš, co jsou vánoce?“

„Váninka, to je děvčátko u Jašků. Ano, říkají jí Váninka.“

„Vánoce, povídám, ne Váninka. No, však hned poznáš, co jsou to vánoce, dáš-li pozor, co v té jizbě uvidíš. Pravda, že dáš pozor?“

„Ano.“

„Máš říci: Ano, pane, chceš-li býti zdvořilým.“

„Ano, pane.“

„Dobrá. A hle, již jsme tu. Vejděme. Ale nepuť se mé ruky. Jinak se mi ztratíš.“

„Ano, pane.“

Uhodli jste zajisté, přátelé; vstoupili jsme s Petříkem do slavnostního sálu. Ještě slavnost nezačala, a tak všechny hlavy — a je jich a je jich tu! — obracejí se po nás, drcají se lokty, šeptají, usmívají se, i sami pořadatelé a dohlížitelky, i sám pan farář, jinak muž obyčejně velmi vážný. A to proto, že chudinka Petřík vypadá jako zmoklé kotě! Děravé šaty a rozplývající sníh na nich. Děrami prokukovaly kousky prádla kdysi bílého a kousky kůže, jichž bohužel ani sníh neoprál!

„Sdělej čepici, Petříku, sdělej čepici! Tady se smeká! Vidíš jesličky, to je jako v kostele.“

Bohužel! Petřík snad dosud nebyl v kostele. Ale hned pokorně smekl. A přece jenom je hezký ten Petřík: oči živé a bystré, nos i ústa drobná a rty plné vyzývají o hubičku, kdyby . . . kdyby . . . byly měly méně strachu před vodou ze studně. Ale to není tak vinou té chudinky malé.

„Teď ticho! Bude modlitba. Sepni ručky, Petříku! Ten velebný pán bude vykládati o Pánu Bohu milém!“

Modlitba, po ní píseň. V tom okamžiku Petřík byl jako vyjevený. Ústa dokořán, oči vyvaleny, ručky dosud sepjaty, hledí, poslouchá, oči vidně zaujat a dojat. Tolik světla, tolik hlasů! A jak málo vše to podobá se tomu, co vidá a slýchá v domě otcovském!

Otcové, matky, popřejte dětem štěstí. Na štěstí má právo každý, chudý právě tak jako bohatý, protože Pán Ježíš je přinesl světu Myslete na Ježíše, věřte v Něho, mluvte o něm svým dítkám, a vaše příbytky, jak jsou tmavé a nízké, promění se v paláce světla. Či není Ježíš Světlem světa?

A nyní nastalo podělování.

Petřík doufá také v něco a natahuje ruce. Oči se mu smějí.

„Oj, oj! To je všechno moje? Opravdu? Dám také bratříčkovi z toho. A až to maminka uvidí všechno, nebude se se mnou vaditi. Díky, díky, pane!“

Jaký pokrok! Petřík umí teď již říci „díky“ dvakrát po sobě a přidat „pane“! Naučili se tomu všeci hoši i hošici, dívky i děvčátka.

„Petříku. Zítřa navštívím tvoji maminku. Jak přijdeš domů, řekni jí: Jdu ze slavnosti jesličkové. A to nesu od Ježíška!“

„Ano, pane, díky!“

Odcházíme. Brrr, jaká to zima a tma! A lidí! A hluku!

„Ale nebuďte lidé tak rámusiví! Pozor! Netlačte se! Vždyť toho chlapce povalíte! Petříku, pozor, teď přijdou tři schody — — spadneš . . .“

Ale v tom už Petřík vzal převahu a převalil se na hromádku štěrku, na štěstí zasněženou. Pustil své poklady: koláč, pomeranč, knihu . . .

Někteří se smáli a posmívali. Zlá srdce.

Petřík nepláče; vríská!

Zdvihneme jej rychle, oprášíme sněh. Jeden chopí chléb, druhý pomeranč. Děvčátka jej obstoupnou: „Udeřil jsi se, bolí to? Neplač, já ti odrhnu ruce a zahřeji.“ A opět: „Tu máš můj pomeranč. Mně ho netřeba. Tatínek mi dá jiný.“ — „Chceš můj koláč? Jenom si jej vezmi.“

A natahuje ruce opět pro ty dary jemu vzácné, usmívá se Petřík skrze slzy.

„Vidíš, Petříku, jak je k tobě dobrý ten Pán Ježíš! Neboť On ponuknul srdce těch dětí, aby ti daly své koláče a pomeranče“

Děti, děti, jež se těšíte z blahobytu, jakého vám popřál dobrotivý Pán Bůh, pamatujte tohoto dne, pamatujte vždy na ostatní děti méně obdařené a šťastné než jste vy a dejte jim něco ze své hojnosti!

„A teď, Petříku, domů! Na shledanou zítřa!“

ED. ELPL:

Štědrovečerní.

Štědrý dnes večer zas snesl se v kraj,
v utichlá políčka, lada i háj.

V chatách již veselo, radost a ples,
Ježíšek dárečků nadělí dnes.

Z okének přítytků zaplála zář,
blahem a pětýchou zakvítá tvář.

Hruď země matičky štěstím se chví,
přeradostnou zvěst dnes všecek svět zví.

V andělském průvodu člověk a Bůh
sestoupí opět k nám, v pozemský luh.

Potěší ve strastech, setře bol, žal.

Ejhle, již přichází — nebeský král!

DR. RUDOLF ZHÁNĚL:

Betlemský pastýř.

Vánoční povídka z dob Krista Pána.

(Dokončení.)

Otec a syn umkli v tichém zadumání. Po chvíli pravil otec: „Synu, blíží se již půlnoční hodina, neboť měsíc již zachází; vzdejme proto chválu Hospodinovi!“ I modlili se střídavě žalm Davidův (133.): „Aj, nyní dobrořečte Hospodinu všichni služebníci Hospodinovi, kteříž stojíte v domu Hospodinovu, v síních domu Boha našeho. V noci pozdvihujte rukou svých ku svatyni a dobrořečte Hospodinu. Požehnejž tobě Hospodin ze Sionu, kterýž učinil nebe a zemi.“ Když se domodlili, promluvil otec k synu: „Eliude, nyní již čas, abys si poněkud odpočinul, já budu zatím bdíti u stáda.“ Mladý pastýř zahaliv se do svého pláště a položiv si kámen pod hlavu, usnul, kdežto otec posadiv se na balvan hlídal svěřeného stáda.

Zadumán hleděl Eliud v temnou noc, neboť měsíc byl již zapadl a minula půlnoční hodina. Pojednou zdálo se mu, jakoby na východním nebi na temném obzoru se zatetelil bílý, jasný světelný paprsek; udiven hleděl v tu stranu; vždyť měsíc již zapadl, do svítání jest ještě daleko, žádná hvězda nevydá světla tak jasného; či mámi ho smysly? Aby se o tom přesvědčil, mnul si oči, ale bílý paprsek na východě měnil se v jasnou zář, která letem rozšiřovala se po všem nočním nebi, převyšujíc daleko záři hvězd a měníc černou noc v jasný den, zároveň pak nesla se tichem nočním dojemná, tajuplná, kouzelná harmonie, jakoby vycházela z neznámých končin ztraceného ráje.

V té probudil se spící hoch Eliud; vida nebe jasně ozářené a slyše tajemné harmonie, volal udiven: „Otče, co se to děje?“ — „Věru nevím, milý hochu,“ odpovídal otec, „jakživo nestalo se mi nic podobného, jest mi, jako bych slyšel zpěv andělský z luhů rajských.“ — „Ale co znamená to světlo?“ volal hoch hledě k jasně ozářenému nebi; „snad nevychází z oné veliké hvězdy, o níž vykládal prorok Balám?“ — „Nevím, synu; velicí jsou skutkové Hospodinovi, vyhledání ke všem vůlím jeho; sláva a velebnost díla jeho a spravedlnost jeho zůstává na věky věků; památku učinil divů svých milostivý a milosrdný Hospodin,“ tak modlil se zbožný Eliud (Žalm 110, 2—4), vida podivné ty úkazy; obraceje pak svou tvář k nebesům, dodal: „Vzbudím druhy, aby pohleděli na tento zázrak.“ Vešed do nedaleké salaše, kde ostatní pastýři odpočívali, volal na ně, aby vstali; po chvíli pak vyšel se všemi ven, kde všichni stanuli zastírajíce si oči, neboť tak mocným stalo se nebeské světlo.

V témže okamžiku mihla se jasným nebem bílá záře, a aj, stál opodál nich štíhlý anděl s bělostnými křídly, přívětivou tváří, s jasnou hvězdou na bílém čele, přioděn v roucho bílé jako čerstvě padlý sníh. Pastýři zalekli se velice (Luk. 2, 9), byli by snad samou bázni padli na zemi, kdyby jim nebyl anděl vlídně pokynul a nepromluvil jasným, lahodným hlasem: „Nebojtež se, neboť aj, zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu.“ Pastýři slyšíce vlídný hlas a pozorujícíe laskavý úsměv na jasné tváři andělské, hleděli nyní beze strachu na nebeského posla; ba i hošík Eliud dodav si myslí přistoupil k otcí a patře na jasný zjev nebeský, naslouchal bedlivě, když anděl pokračoval: „Narodil se vám dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán, v městě Davidově. A toto bude vám znamením: Naleznete nemluvnátko plénkami ovinuté a položené v jeslích.“¹⁾ Plni údivu a radosti poslouchali dobří pastýři milou tu zvěst, lpíce na ústech jasného nebeského hlasatele; udiveně spínali ruce a pohlíželi radostně na sebe, kdežto anděl patřil doposud vlídně na ně, jakoby se těšil radostnému překvapení jejich a milému účinku slov svých. Ale v tom již otvírala se před žasnoucími zraky pastýřů neviditelná nebesa, s nich plynul jasný zástup andělský, zároveň pak ozýval se jásavý zpěv a nebeská hudba, jak neslyšeli jí doposud nikdy prostinci pastýři; zcela pak jasně zaznívala v přerokozkošných melodiích těch radostná slova andělská: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ (Lukáš 2, 14). Ani nedýchajíce naslouchali pastýřové nevycházející z údivu andělským zpěvům; ale po chvíli vraceli se andělé zase do nebe, krásný zpěv se ztrácel, záře bledla, pak byla zase kolem temná noc, jen třpytivé hvězdy kmitaly se na tichém nočním nebi.

III. Ve stáji Betlemském.

Bolestně hleděli betlemští pastýři na mizící nebeskou vidinu. Když opět obklopovala je jen temná noc, pravil jeden z nich: „Bratří, sním či bdím; nechci ani věřiti smyslům svým, že prokázal nám Bůh takovou milost.“ — Druhý pak odpovídal: „Byli jsme svědky slávy Boží a slyšeli jsme radostnou zvěst, na kterou těší se již národ náš od věků; bratři, radujme se, narodil se nám Vykupitel.“ — Jiný opět mnil: „Anděl nařizoval, abychom šli do Betlema; ale kde najdeme dítě plénkami ovinuté a položené v jeslích?“ — Načež dí Eliud: „Což nejsou jesle v našem stáji před Betlemem?“ — ale jiný přerušil ho, řka: „Snad nemíníš, že narodil se Kristus Pán v našem chudém chlévě?“ — „Nuže, tedy hled!“ odpovídal Eliud, poukazuje ve stranu, kde ležel Betlem. Všichni pastýři, dosud obrácení k východu, pohleděli nyní k Betlemu a vykřikli jako

¹⁾ Lukáš 2, 10 - 12.

jedněmi ústy: „Hle, nebeská zář obklopuje náš stáj!“ k čemuž dodal Eliud: „Nuže pojďme až do Betlema a vizme tu věc, jež se stala, kterou Pán ukázal nám!“ (Lukáš 2, 15). Kterýsi namítl sice: „Kdo však ostríhati bude stád našich, aby nepřišel vlk a nepohltil jich, nebo člověk nepřítel neodehnal jich pánu našemu?“ Když však Eliud odpověděl: „Hospodin, který přikázal nám ústy anděla, bude ostríhati stáda naše, jakož děl již skrze praotce našeho Davida (Žalm 90, 4): Rameny svými zastíní tě a pod křídly jeho doufatí budeš,“ zvolali všichni ostatní jakoby jedněmi ústy: „Nuže pojďme až do Betlema a vizme tu věc, jež se stala, kterou ukázal nám Pán.“

I dali se všichni chvátající na cestu, kterou dobře znali, dnes pak byla jim vůdcem podivná zář, obklopující chudinkou jejich stáj. Když tam došli, našli prostinkou jeskyňku ozářenou nadzemským světlem, které obklopovalo jednoduché jesle a drobné dítě ležící v nich a zavinuté v chudé plénky. U jesliček seděla mladistvá dívka překvapě a překrásně tváře, že málem pastýři byli by ji považovali za anděla nebo nějaký zjev nebeský, kdyby nebyli jasně viděli liliové ruce její, urovnávající skromnou postýlku nemluvnátka, laskavou tvář vlídně se usmívající, blankytné roucho, bílý závoj kryjící zlaté kadeře, volně splývající s mladistvých skrání. Vedle jesliček stál opřen o sukovitou hůl starší, ctihodný muž, jehož mozolnaté ruce připomínaly sice těžkou práci, ale z jehož vážné tváře, ověněné prokvetlým vousem, vyzírala velebnost patriarchů, důstojnost jakoby královská a ctihodnost proroků. A což to spanilé nemluvnátko, jež na znamení andělem předpověděné bylo plénkami obvinuto a leželo v dřevěných jesličkách! Pastýři nemohli se na ně dosti vynadívati, jak tu před nimi leželo velebné a svaté ve své prostotě a chudobě! Nemluvílo a zdánlivě nelišilo se od jiných drobných dětí, jenom chvílemi hluboce si povzdychlo, ale přece jímala prosté pastýře v přítomnosti jeho jakási tajuplná úcta, již překonání klesli na kolena a klaněli se mu pokorně.

Vykládali také pastýři Marii a Josefovi, co byli viděli a slyšeli této noci, kterak zřejmým způsobem vydal Hospodin Bůh israelský svědectví o nemluvnátku, že jest zaslíbeným Messiášem lidí. Maria a Josef, slyšíce o zázracích a divech, srovnávali slyšené se vším, co doposud byli zažili, chválili a velebili Boha, Marie pak zachovávala všechna slova ta v paměti své, skládajíc je v srdci svém. Prodlevše ve stáji a poklonivše se ještě nemluvnátku vraceli se pastýři temnou nocí opět ku stádu a salaši; ale na spánek již nepomýšleli, nýbrž rozmlouvali mezi sebou o podivných událostech, jichž byli svědky. Jakmile pak rozbřesko se ráno a dostavili se druzí pastýři, aby je vystřídali u stád, rozešli se po rodinách svých, aby i těm zvěštovali radostnou zvěst, která přinesena jim anděly nebeskými.

IV. Odměna dobrého skutku.

„Viděli jste ty veliké věci dnes v noci?“ volal z rána hošík Eliud již z daleka na své bratry a sestry, když vracel se s otcem z noční hlídky domů.

„Co pak se stalo, neviděli jsme ničeho,“ odpovídal Jakub za ostatní.

„Což nevíte o tom, že narodil se dnes v noci Spasitel náš, Kristus Pán?“ tázal se Eliud.

„Ne, neslyšeli jsme nic o tom!“ odpověděly děti.

„Tedy poslyšte,“ pravil vážně Eliud. „Dnes v noci viděli jsme na poli, kde jsme hlídali ovce, jasnost Boží, anděly a množství vojska nebeského, jeden pak z andělů — byl to bezpochyby Gabriel — zvěstoval nám, že se narodil Kristus Pán. To vám bylo krásné, milé děti; jakživ jsem neviděl nic tak pěkného! Šli jsme pak všichni do Betlema a tam ve chlévě poklonili jsme se narozenému Spasiteli. Je ubožátko chudičký, leží jen v jesličkách, ale je tak milounký a líbezný!“

„Pojďme se tam také podívat,“ žebronily děti; „zaveď nás tam Eliude!“

„Počkejte, nedočkaví,“ pravil Eliud, „až co nám řeknou rodiče!“

„Otče, matinko, dovolte nám podívat se na milého Krista Pána,“ hnaly se všechny děti, spínajíce ruce, k otcí a matce, které byl právě pastýř vypověděl, co zažil této noci.

„Ano, děti,“ odpověděla matka, „půjdeme tam všichni poklonit se svému Spasiteli.“

Urovnávši poněkud dětem jejich šaty, ubírala se Anna i Eliud se všemi k jeskyni; cestou vykládala muži včerejší příhodu o neznámých poutnících, o jejich nesnázích stran noclehu a o tom, jak zavedla je do jeskyně, která bývala někdy stájem. „Již hned včera, ač neznala jsem jich, cítila jsem v přítomnosti jejich jakousi zvláštní moc; ó jak dobře učinila jsem jsouc poslušna tohoto vnitřního hnutí srdce svého a prokávavši neznámým službu lásky,“ končila Anna své vypravování.

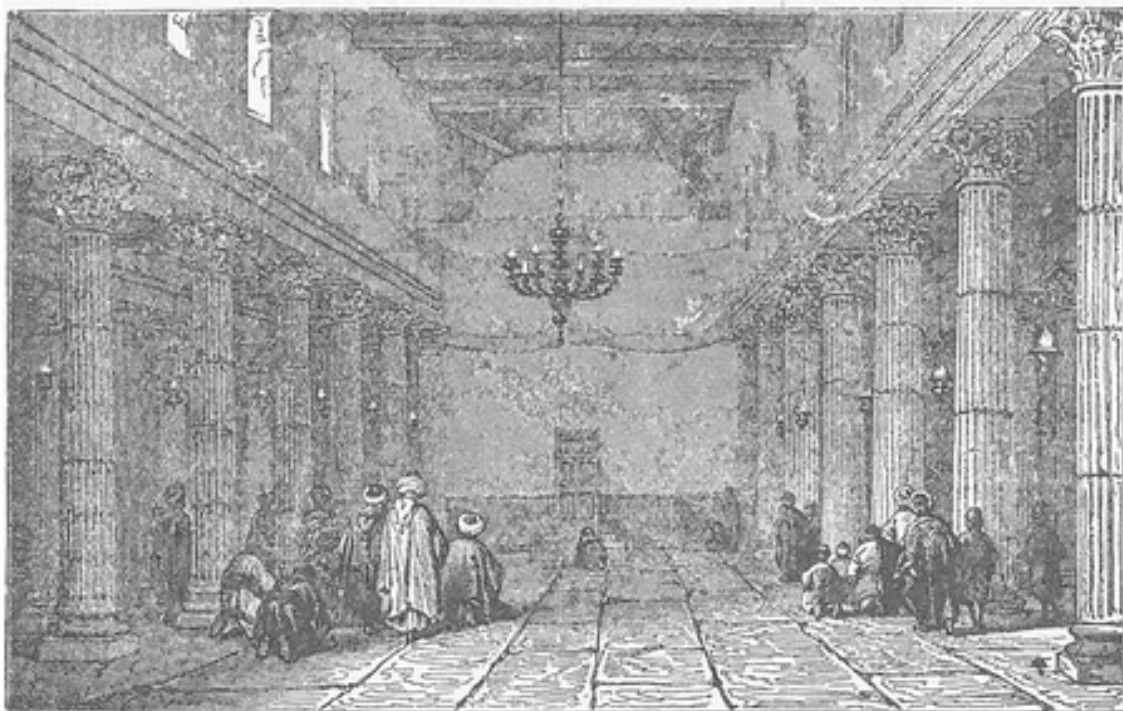
Zatím došli k stáji; vstoupivše dovnitř poklonili se hluboce milostnému dítěti, zvláště pak děti nemohly se ani nasytití pohledu na milé a přívětivé nemluvnátko. „Děkuji Bohu Hospodinovi, že dopřál mi viděti tento den,“ pravila pastýřka Anna k Panně Marii. „Toť odměna tvého dobrého skutku, který jsi učinila na nás,“ v odpověď dala Maria Panna.

Častěji ještě navštívila pastýřka Anna, Eliud a děti sv. Rodinu v Betlemském chlévě, rovněž i ostatní rodiny pastýřské složily hold novorozenému Spasiteli. Ano Eliud nabízel sv. Josefu, aby vzal po dobu pobytu svého v Betlemě skromnou chyši jeho za příbytek pro Marii a Ježíše; dobře míněná nabídka jeho byla však s díkem odmítnuta, poněvadž

mělo se vyplnit každé slovo Písma, kteréž předpověděno jest o Spasiteli. Ve svatém míru pobyla sv. Rodina ve skromné sluji Betlemské, až na rozkaz anděla Božího bylo jí před úklady tyranského Heroda prechati nehostinnou pouští do vzdáleného Egypta. Betlemští pastýřové, zvláště však Eliud, zachovávali u vděčné paměti památku novorozeného Spasitele.

* * *

Pole pastýřů lze viděti doposud nedaleko Betlema; až do dnešního dne pasou se tam v zimě na zeleném trávníku pod olivami bílé ovce. Poněvadž v krajích těch bývají v prosinci častější pršky, je všude dosti

Vnitřek kaple v basilice Betlemské.

pastvy a za lepšího počasí mohou stáda dobře zimovati na širém poli, neboť není tam zimy tak tuhé jak u nás; rovněž mohou se ovce pásti a pastýři ve stanech a salaších bydlet, což i v Itálii se děje. Ano i u nás někdy vodívají o vánocích ovce na pastvu, aby požívaly obilí sněhem nezakrytého. Ve Sv. zemi bývá někdy počasí nejkrásnější a přitahuje teprve v lednu.

Na místě, kde andělé nebeští zvěstovali pastýřům radostnou zprávu o narození Spasitelově, postavila zbožná císařovna řecká sv. Helena nádherný chrám, zasvěcený kůrům andělským; ještě v sedmém století ukazovali tam hroby tří pastýřů, kteří viděli božské Dítě. Chrám ten jest

nyní rozbořen, zachovala se jen podzemní krypta, do níž se vchází po desíti schodech. Na štědrý večer scházejí se na posvátném tom místě obyvatelé betlemští a modlí se tu zbožně ku svatým andělům a zbožným pastýřům, svým předkům.

Stáj, v níž narodil se Pán a Spasitel náš Ježíš Kristus, byla proměněna v kapli, první pak císař křesťanský Konstantin Veliký dal nad posvátnou tou jeskyní vybudovati veliký a nádherný chrám, zasvěcený neposkvrněné Matce Boží, Panně Marii. Chrám ten šťastně přetrval všechny bouře neklidných časů a stojí až po dnešní den. Jeskyně narození Páně je doposud pod kostelem tím, stěny její jsou obloženy skvělým mramorem a hoří tu neustále veliké množství stříbrných lamp; místo, kde narodil se Kristus Pán, jest označeno stříbrnou hvězdou a nápisem. V Čechách je viděti ve chrámě na Karlově v Praze věrně napodobenou jeskyni Betlemskou; dal ji roku 1708 zhotoviti tehdejší opat na podnět řehořníka Jana Václava Dvořáka z Boru, který si za tím účelem opatřil půdorys z Betlema. Tam také slouží se každý rok vánoční mše sv.

ANUŠE MITTENHUBROVÁ:

Nový rok.

Nový rok stojí před vraty,
promrzlý chudák na paty,
prosí on tklivě, prosí zas,
s čela sí zlatý hladí vlas.

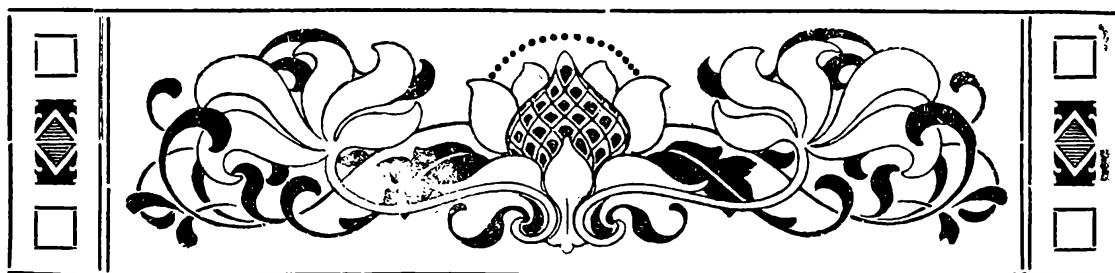
Dovolte jen mi dále krok,
vězte pak, že jsem Nový rok,
věru že dobrý, říkám vám,
štěstí že pro vás pravé mám.

Nemocným nesu po zdraví,
mrzutost smích můj napraví,
chudým pak blaho přines' jsem,
zvonivý jásot v ztichlou zem.

Poučení dobré, věru,
pro vás sem na svět já беру:
chce-li kdo, by měl ho Bůh rád,
povinností svých musí dbát.

Novot též nesu plný vak,
ty však vám, milí, povím pak.
Nuž požehnaný buď můj krok:
„Veselý, šťastný Nový rok!“

Na škodnou.

Lovecká črta od J. Dědinského.

Starý revírník Doubrava díval se oknem své kanceláře do pochmurného podzimního dne a usmíval se spokojeně. Padal sníh, první sníh — jaksi nesměle proletoval řídce drobounkými vločkami tichým a jakoby spícím vzduchem a tvořil na skřehlé půdě lehounký poprašek.

V tom vstoupil do kanceláře adjunkt Březina. Vracel se s večerem z lesa Končiny zvaného, kde se kácelo dříví.

„Nesu novinu, pane lesní,“ pravil takřka ještě ve dveřích. „Máme v revíru vzácnou návštěvu . . .“

„Škodnou?“ tázal se lesní živě.

„To si myslím, a jakou — starou kunu!“

„Pěkné nadělení!“ zvolal revírník, „a kdo vám to řekl?“

„Hajný Vávruška, a můžeme mu věřit —“

„Jak to, pane příručí?“ tázal se lesní.

„Inu, zpusťošila mu kurník,“ smál se příručí, „a to právě když byl u přátel v Květinově na posvícení. Udělala si také hody.“

„To je ďábelský lupič,“ ulevil si revírník, „ale počkej, však my ti sprážíme kožich! Jen kdyby už napadlo trochu sněhu!“

„Také jsem si to už myslil, neboť dříve jí nevystopujeme, je příliš chytrá,“ podotkl adjunkt.

Venku zatím sněžilo hustěji a hustěji a také se rychle tmělo. V kanceláři však bylo teplo a útulno, a oba myslivci umlouvali výpravu na kunu, tohoto zlopověstného škůdce lesního ptactva i zvěře.

Druhého dne skutečně vydali se ráno na obchůzku, ale bohužel nenalezli ani jediné stopy — sníh přes noc i ráno vše zavál.

Zastavili se v Končinách u hajného.

„Dobře, že jste přišel, pane lesní,“ zvolal Vávruška, vyšed před hájovnu, „právě jsem se chystal k vám jít.“

„Nu, co je zas nového?“ tázal se revírník nedočkavě.

„Špatné zprávy,“ povzdechl hajný vskutku starostlivě. „Včera odpoledne jdu bažantnicí a koukám po zemi, hledaje v zamyšlení stopu škodné a hle, tu najednou spatřím na zemi peří. Zdvihnu to, koukám — vskutku peří bažantí, jak jsem si hned myslil!“

„Kýho výra!“ zvolal pan lesní překvapen

„A kousek dál ležely bažantí nohy a hlava —“

„Prach a broky!“ vzkřikl revírník, „to nikdo jiný neprovedl, než ten lesní zloduch!“

„Také jsem toho mínění,“ souhlasil hajný a pan příručí Březina podotkl:

„Mohla by to býti také liška — pokud nemáme určité stopy.“

„Pravda,“ zvolal revírník, „stopu musíme mítí, jen stopu! A teď bychom ji mohli snad najítí — je obnova!“

„Chce-li pan revírník se podívat ještě do bažantnice, jsem hned hotov,“ odvětil hajný a nečekaje ani na odpověď, běžel si pro pušku.

V okamžiku byl zpět a s ním vylítl vesele statečný ohař Brok, který ihned přidružil se k malému jezevčíku Šotkovi, kterého měl s sebou pan lesní. Oba byli staří kamarádi a jali se spolu hned bavití. Ale sotva naši tři myslivci se dali na pochod, letěli psi jako vítr před nimi do lesa a zmizeli v houštině.

Myslivci kráčeli v hovoru, bedlivě si všímajíce okolí. Jak podivné tu ticho panovalo! Nedávno ještě zazníval les čilým ruchem života — dnes již je tu ticho hřbitovní. I ty vrány se odstěhovaly blíže k příbytkům lidským. Jen holé metly bříz, olší nebo lísky — ostatně vše jehličí a sníh! A ten i kroky myslivců ztlumil, aby nerušily zimního spánku přírody.

Tak dospěli naši tři lovci šťastně až do Končin. Byly tam vysoké skalnaté stráně, které místy příkře skláněly se k řece dole hučící. Celkem krajina divoká, plná skal a balvanů, mezi nimiž bylo skryto tak mnohé doupě lesního škůdce.

Zde zdvojila se ostražitá pozornost lovců. Krajina tato byla pro lišky, kuny a jiné šelmy zákeřné jako stvořena.

„Zde musíme naléztí stopu!“ pravil lesní.

„Dost možná, že najdeme, ačkoli ve dne kuna nerada loví, leč z velké nouze,“ podotkl příručí.

„Ó ta nemá nikdy dost a dává zvěř jen z pouhé krvežíznivosti,“ mínil hajný Vávruška.

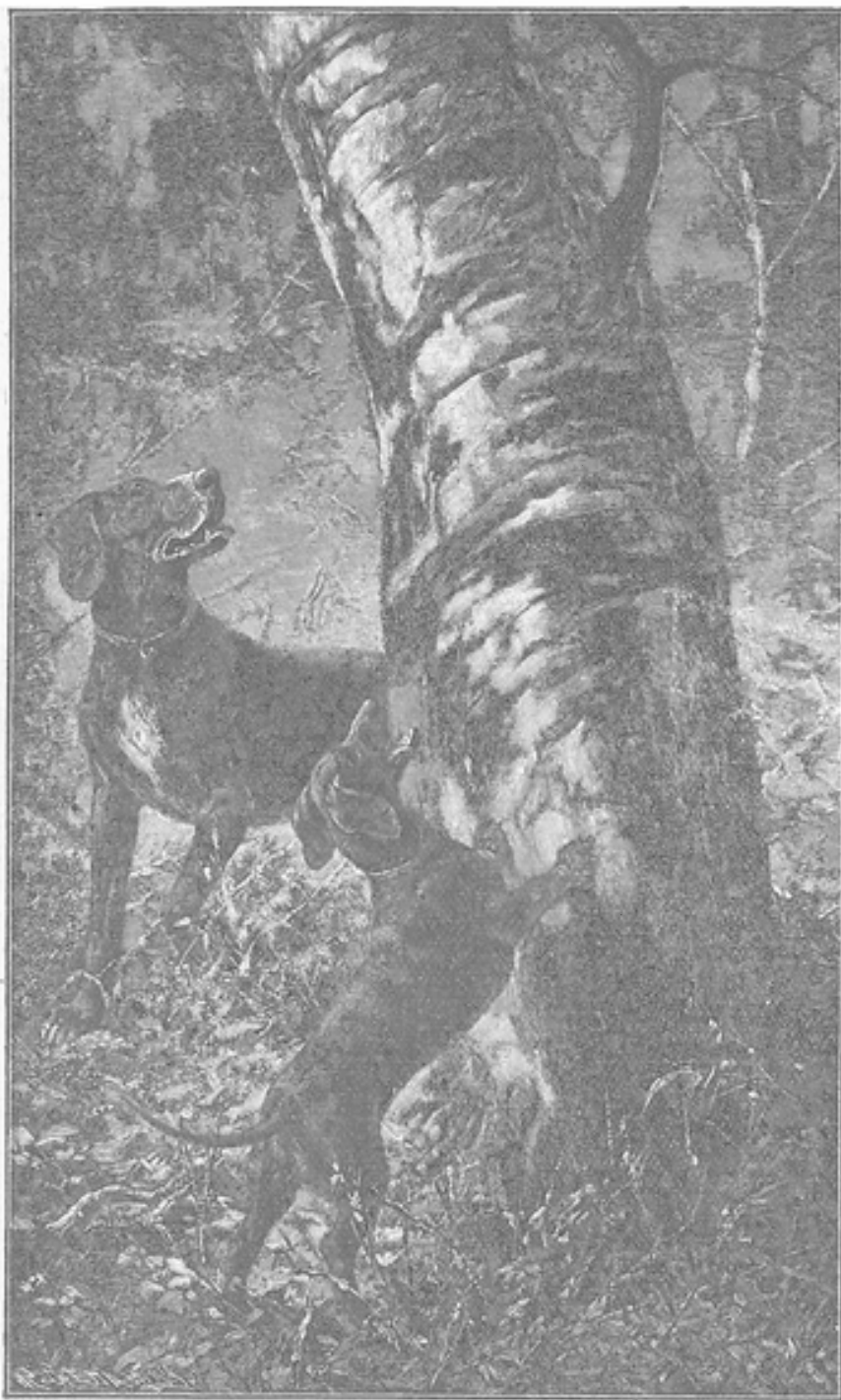
Co tak muži hovořili, zaslechli ostré štěkání psův a pustili se ihned v tu stranu.

Brzo spatřili jezevčíka, an ostrý čenich maje při zemi pronásledoval stopu jakousi stále štěkaje, co zatím Brok sem a tam pobíhaje, čile po zemi slídl.

„Má stopu! Šotek má stopu!“ zaradoval se lesní.

A všichni tři myslivci pátrali po zemi. Brzo stopu našli a rozpoznali hned podle otisků tlapek ve sněhu, jakož i dle zvláštního jich sestavení neomylně, že je to stopa kuny. Vzdor tomu však bylo dosti

spatřili, an Brok i Šotek vyskakovali na statný buk.

obtížno stopu tu sledovati, ana brzo mizela u nějakého stromu, na nějž patrně kuna vyšplhala, nebo u holé skaliny či v houštině, kde sněhu nebylo a stopy tudíž nebylo znáti.

Lovci tedy postupovali pomalu v před a nebýti psů, byli by snad musili se vrátiti, když stopa konečně zavedla je v nepřístupné bludiště skalní, kde zcela přestávala. Psi zmizeli záhy mezi skalami a lovci stánu v rozpacích.

Najednou psi jali se zuřivě štěkati a když lovci po mnohých obtížích dospěli na volnější prostranství, spatřili, an Brok i Šotek vyskakovali na statný buk, kam pronásledovaná šelma patrně se uchýlila nebo dokonce hřadovala.

„Tam ji najdeme!“ pravil revírník a rychle sundal pušku s ramene, aby ji měl v ruce k ráně připravenou. Druzí dva následovali jeho příkladu. Tak přirazili ke stromu, jež obklíčili. Marně však hleděli vzhůru, nemohli v rozložitě koruně lesního velikána ničeho rozeznati; nejen husté větvoví, ale i vyrudlé zbytky zeleného letního hávu, sporé lupení bránily zraku proniknouti do nitra koruny.

Konečně spatřili v rozsoše větvi jakýsi neveliký tmavý chomáč.

„Patrně hnízdo veverčí nebo nějakého dravého ptáka,“ mínil adjunkt Březina.

„V takových se kuna ráda ukrývá,“ podotkl hajný.

„No, však se brzy přesvědčíme, skrývá-li se tam,“ řekl revírník a již přiložil pušku k lici a lesním tichem zahoukla rána, jež se od skal i protějších strání lesních mnohonásobnou ozvěnou odrážela. Na zemi sypal se v chomáčích se stromu sníh, drobné větvičky i žluté lístky, ale hnízdo se ani nepohnulo a byla-li tam kuna, nepohnula se také, domnívajíce se snad, že je dobře skryta a že jí na počest strážce lesa rány nevypálil!

„I tisíc rohatých!“ zlobil se pan Doubrava, což pak jsem netrefil?“ A když pozoroval, že se příručí usmívá, dohřál se a prohodil:

„No, zkuste teď zas vy štěstí lovecké!“

Pan Březina nenechal se dvakrát pobízeti. Postavil se zé široka dlouho mířil a — bác!

Opět sypalo se leccos dolů, ale kuna mezi tím nebyla . . .

„Buďto tam nic není a střílíme Pánu Bohu do oken, anebo tam přece jest a nechce se hnouti,“ pravil adjunkt mrzutě.

„Vidíte, a mně jste se smál!“ podotkl s uspokojením lesní a obrátiv se na hajného, řekl: „Teď je řada na vás, Vávruško —“

„Kdybych aspoň to hnízdo srazil,“ usmál se hajný a mířil. „Však již z něho cáry visí“ — —

V tom zavzněla opět rána — a šťastná! Hnízdo se poroučelo dolů a zároveň bylo viděti, kterak z něho vylítlo jakési zvíře, které padající zachycovalo se větviček, ale konečně bezvládně dopadlo k zemi. Psi okamžitě se naň vrhli. Než mohli je lovci zavolati, již Šotek bolestně

zavyl, neboť potměšilá šelma sekla jej drápy do nosu. I Brok hned uskočil a jen z opatrné vzdálenosti na kunu vrčel a cenil zuby

I lovci drželi se opodál, prohlízejíce si dokonávající kunu.

Starý revírník poklepal hajnému na rameno a pravil spokojeně: „Vy jste přece jen střelec, Vávruško, — zahanbil jste nás oba —“

„Ale kdež!“ bránil se hajný, „toť pouhá náhoda — hnízdo tam beztoho již sotva drželo a kuna asi byla také raněna —“

Adjunkt zatím s pravým mysliveckým zájmem a znalostí prohlížel si dnešní úlovek.

„Krásný kus!“ pochvaloval a vida, že je kuna již mrtva, zvedl ji do výše za ohon a ohmatávaje hustou a jemnou srst, doložil: „Jaký to skvostný kožíšek a jak vybarvený! Jen škoda, že je trochu prostřílený.“

Přistoupili druzí dva lovci a prohlíželi si šelmu. Byla velká jako hodná kočka, barvy však tmavohnědé, jen pod krkem pěkně žluté. Také pod břichem táhl se světlý pruh.

„Vskutku pěkná kořist!“ zvolal revírník potěšen, „s dneškem můžeme býti spokojeni. Vezměte ji, hajný, a doneste ji do myslivny — my se ještě podíváme dále . . .“

Rozešli se a brzo v Končínách vládlo opět mrtvé ticho.

ED. ELPL:

Vyslyšená prosba.

Stěžoval si borek v lese
on že nikdy v kráse, v plese,
jako smrček o vánocích,
o zelených velkonocích.

Na štědrý den dárky, svíce
kryjí uzardělé líce;
na velkonoc vajíčky
zdobené má větvičky.

Slova jeho k nebi letí
slzou zroseny jsou sněti. — —
V jitru tělo mladounké
jiní kráslí hebounké.

Spokojil se borek mladý
patří v svoje krásy, vnady.
Ozářený měsíčkem
vánočním je stromečkem.

Vít. UNZEITIG:

Uánoční zvony.

Uánoční zvony slavně znějí,
mile hlas jejich hlafoli,
zpěv jejich padá do zřavějí,
do lesu, do lin, do poli.

Uánoční zvony slavně znějí —
rostelík samá zář a svit —
pobožných davy sevšad spějí
zrogené Dítě poždravit.

Uánoční zvony slavně znějí,
ogvěna táhne z niv a hor,
ve hvězdné výši něžně pějí
andlíků ústa sladký sbor.

AUG. L. TVRZKÝ:

Starý soused.

Dětičky potřebují dědečkův, a stařečci nemohou se obejít bez dětiček. To jsou dvě lásky, jež se vyhledávají.

V pátém poschodí vysokého domu velkoměsta devíti, desítměsíčné děvčátko hopsá chůvě v náručí. Chůva fuká na sklo, jako na piano, aby bavila dítě, jemuž odpoledne jest dlouhým. Venku lije jako z konvi. Nelze vyjít. Říkejme tomu robátku Milka, chcete-li. Říká si tak totiž sama. V tom věku mladinkém nemůže ještě vysloviti celého jména.

Naproti ční dům stejně vysoký. V jeho pátém poschodí viděti oknem tvář starého pána. O jaká to ctihodná podoba, s modrýma, smavýma očima. Stříbrobílé vlasy činí rámec kolem ní. Milce se zdá, že toho bubnování na okno je dosti, a toho zpívání — pořad stejného — také. Již jest to nudné. Kouká oknem tedy a najednou spatří tu staříčkou milou tvář. Přeruší svoje tiché jukání a mrnění a usměje se na ten zjev, jenž se jí hned zalíbil. Růžovou, buclatou ručkou mu pošle hubinku.

Po té dítě i staříčkův obraz nechtějí od okna. Modré oči omládnou, rozveselí se, aby odpověděly očím tmavým. Jakoby chtěly vypravovati událost z tajemného kraje, na nějž si vzpomněly. Na jedné dělají panáky a všeliké hlouposti, na druhé straně žvatlají, vzpínají ručky po protějšku.

Chůvě se to nejspíše zmrzelo. Položila dítě na koberce mezi rozbité hračky. Milka vřeští. Ale chůva nepovolila a chopila se svojí práce. Ostatně noc se již snáší se zimní mlhou. Neviděti již ničeho na druhé straně ulice a dítě brzo usne v kolébce s růžovými nebesy.

Starý pán ve svém bytě sám celý ten dlouhý večer myslí jen na toho andílka smavého a roztomilého, jenž po něm ruce spínal. Po čtyřadvacet let postrádal tepla lásky. Teď jakoby se mu vracela při posledním záblesku večera. Těší se na zítřek.

* * *

Zítřek po zítřku... a Milka dorůstala. Starý soused zase tou měrou stárnul. Často s děvčátkem stávala u okna i matinka. Všimla si dobře, že vstává vždy obtížněji se svého křesla, aby šel k oknu pozdravit svoji

Najednou se mu vrhla kolem krku

malou přítelkyni. Nastalo posléze jaro, kdy již vůbec neměl síly dojít až na pavláčku.

V té době vypadalo to velmi hezky na balkonech obou domů. Sám květ, sama zeleň. Stará služka sousedova všecko mřížení propletla

řeřichou. Krásné květy, žluté a šarlatově žíhané pokukovaly na děvčátko a obracely se po slunku.

Děvče zase pěstovalo ve květináčích tři jahodníky z lesa donesené. To byla její zahrádka. Stařec rád se na ni díval, jak je opatruje a rosí z červené koněvky. Jednoho dne shledali, že jahody tak dlouho ošetřované, najednou zčervenaly a uzrály. Večer starý souseď poslal Milce růži ze svého balkonu. Milka zase mu darovala své tři jahodníky.

* * *

Stařec měl jediné přání: přivinouti jedenkrátě svou maličkou přítelkyni k srdci. Viděl ten hezký kvítek růsti a se rozvíjeti den ode dne. Nepatřila tedy tak trochu i jemu? Odvážil se tedy jednoho rána ve svátky vánoční poslati Milce obrázkovou knížku. Byly v ní jesle s Ježíškem a krásná skvoucí hvězda na nebi. Na první straně zastaralým a třesavým písmem a starodávným pravopisem napsal: „Své malé souseďce starý souseď“.

Matka uhodla hned, co činiti. Dítě ustrojila, dala mu do rukou květník s azalkou, plnou růžových květů, řkouc: „Milko, služka naše zavede tě k starému souseďovi“.

Neviděl ji přicházeti. Dřímáť právě v křesle. Ale nespáť. Štědrý den byl pro něho smutnější než ostatní.

„U mé maličké jest asi veselo“, myslil si, „a také všeci jsou spolu. Svíčičky září na vánočním stromku a snad tam mají svého dědečka.“ Vešla Milka, tvář zarůžovělou jako ta azalka, již držela nastavenu před sebou. Starci to připadalo jako vidění. Nebyť to Pán Ježíš sám, jenž ubohému opuštěnci a samotáři poslal toto velké potěšení? Otevřel po dítěti náruč.

Milka mu napřed dala květinu. Chvíli stála zaražena, velmi nespěšná. Viděti zrovna před sebou starého přítele svého, jenž se jí tu zdá ještě starší než zdaleka, to bylo tak neobyčejného, cosi divného! Ale jistě pohled a úsměv starcův byl neodolatelný. Neboť najednou se mu vrhla kolem krku a zasypala jej polibky.

Chůva Milčina dávno znala jméno starého pána. Služky toho vědí vždycky tolik, protože mají všude oči, všady uši. Ale Milka se po jménu nikdy neptala. Byla jista, že v nebi, kam se odebral brzy po tomto posledním Štědrém dnu, pozná vždycky svého „starého souseďa“.

PAVEL HORYNA

U vánočního stromku.

Vánoční stromek celý vzplál
ve světél třpytném jase,
byť jsi jej stokrát uhlídal,
radost máš vždycky zase.

Byťsi už dávno minul čas,
kdy jsi žil mládí děje,
vánoční stromek zas a zas
duši tvou rozechvěje.

Čarovnou dětství pohádkou
ožije duše znova,
dobou tou drahou, přeslaskou,
pro niž jsou slába slova.

Ve světél jasné záplavě
vzpomínek řad se mihne,
hlava se tulí ku hlavě,
cítíš, jak srdce jihne.

VÁCLAV STANĚK.

Polabští Slované.

Vezměte si, čtenářové moji milí, mapu Německa a pozorujte jména některých měst a řek, na př.: Zvěřín, Střelice, Volyně, Uznojmo, Roztoky, Štětín a j. Podivná věc! Je to kraj přece čistě německý, kdežto ta jména jsou přece tak jaksi známá, uchu našemu tak příjemná a milá. Snadno možno okolnost tu vysvětliti. Tam, kde nyní ozývá se sebevědomá řeč německá, tam v krajích těch hlaholila před věky libozvučná řeč slovanská a úrodná země byla vzdělána pilnou rukou příčinnivého Slovana. Než časy ty jsou dávno odváty v moře minulosti! Jen jména zeměpisná vydají výmluvné svědectví o bývalých pánech krajů těch...

„Les, řeky, města a ves změnití své jméno slovanské
nechtěly, než tělo je v nich, ducha Slávy není.

O kdo přijde tyto probudit hroby ze sna živého,
kým přiveden slušný k své bude vlasti dědic? ...“

Tak volá veliký náš básník Jan Kolár v nadšeném předzpěvu ku „Slávy deeří“, a poutník, jenž putuje krajinami těmito, s bolestí poznává trpkou pravdu slov těch.

A jak vymizel národ slovanský, který před několika sty lety obýval téměř celou říš německou? Možno říci, že vyhubeni byli z větších částí svým vlastním působením. I jim vrozena byla ona kletá vlastnost slovanská, nesvornost, která shladila je s povrchu zemského.

Jak již praveno, téměř v celém Německu rozléhal se měkký zvuk řeči slovanské. V dobách pradávnych přišli sem z prvotní pravlasti všech Slovanů, již někteří učenci kladou pod hory Tatranské, jiní zase k Uralu a nížině Sarmatské v Rusku a dokonce jiní pod nebetyčné Himalaje v Indii. Rozdělovali se na více kmenů. Nejmocnější byli Bodrei, Lutici a Srobové.

Náboženství byli pohanského, ale mnohem ušlechtlejšího nežli většina národů jiných. Nejvyšším bohem byl Svantovít, k jehož počtě byl vystavěn v Arkoně na ostrově Rujaně veliký chrám (božnice), v němž byla veliká socha Svantovítova o čtyřech hlavách. Nesmírné množství pokladů bylo nahromaděno v chrámu tomto.

Když Avari vtrhli do Evropy, tu spojili se i kmenové těchto Slovanů, kterým Polabané říkáme, na pomoc proti nim s udatným Samem a uznávali jeho nadvládu. Ale po Samově smrti veliká říše slovanská, která sáhala od moře Baltického až k Jaderskému, se rozpadla a kmenové bojovali proti sobě, ničíce se takto vespolek.

Hrozného nepřítele dal osud Polabanům v osobě mocného franckého krále Karla Velikého. Ten pod záminkou, že chce rozšiřovati mezi nimi náboženství křesťanské, vtrhl do jejich území a chtěl je násilím přinutiti k víře křesťanské. Ale Němci nerozšiřovali svaté učení Spasitelovo láskou a vlídností, nýbrž ohněm a mečem. Přirozeno jest, že nechtěli Slované se vzdáti bohů svých, a takto jen Němcům záminky ku krvavým bojům dávali. Zajisté kdyby Polabané měli takové věrozvěsty, jako my svatého Cyrilla a Methoda, nebyli by k takovým koncům přivedeni. A od časů Karlových jeden nepřítel za druhým plenil krásnou zemi polabskou a hubil domorodý národ, až konečně jej úplně vyhubil. Sami Polabané nabízeli svých služeb Němcům jedni proti druhým ze zášti a nesvornosti. Z takových zrádců zachovala se jména knížat Tugomíra, Pribislava, Kazimara, Bogislava a Vislava.

Vedle Němců byli úhlavními nepřáteli Polabanů Dánové. Byl to především dánský král Valdemar Veliký, který se proslavil jako Slovanobijce.

R. 1168. padla po zoufalém odporu posvátná Arkona a za ní jedno místo za druhým. Nejdéle se bránili Bodrovcové, ale po smrti svého knížete Niklota, který hrdinně bojuje padl, i oni byli podmaněni.

Pak nastalo poněmčování. A za několik set let vymizel národ polabských Slovanů z řady žijících národů.

Avšak úplně přece ne! Jako zázrakem přes veškeré bouře a pronásledování zachovala se malá hrstka těch Polabanů, jimž říkáme Srbové Lužičtí a Němci Vendové či Vinidové.

Není jich mnoho. Všech se čítá pouze 108.900. Jaká to malá hrstka v porovnání, že Němců, kteří je se všech stran obkličují, jest asi 40krát více! A přece i ten malý, osamocený slovanský ostrůvek nemusí býti zaplaven dravými vlnami německými, ježto Lužičané mají již i svou literaturu a své obětavé vlastence. Jako kdysi v národě našem, kdy celý národ byl v dvoustoletém spánku po osudné bitvě bělohorské, povstali nadšení buditelé, kteří zburcovali a vzkřísili k novému žití náš národ, tak i malému zbytku udatných Polabanů Bůh dal vzdělané křesťanstvo, jimž se podařilo, že v maličkém národě probudili vědomí národní.

Obývají tito Lužičané v Lužici, která kdysi patřila ku koruně české, čili v části nynějšího Saska a Pruska. Střediskem duševního života jejich jest město Budyšin nad řekou Sprévu, asi 34 000 obyvatelů čítající, z nichž však pouze něco přes třetinu jest Srbů. Více jest Srbů v Židově, který úzce s Budyšínem souvisí a v němž z 3000 obyvatelů jest větší polovice Lužičanů. Kromě toho jsou Lužičané roztroušeni ve vesnicích.

Povahou jsou dobrosrdeční, učenliví, pracovití, pohostinní, ačkoliv k cizincům dosti uzavření. Kroj jejich, který jest velice malebný a pestrý,

trati se čím dále, tím více a kroj městský jako u nás nabývá nad ním převahy. Rozkošný jest věru pohled, když jdou Srbové v neděli do kostela! Jako v poli, kde mezi šedými hroudami plane rudý mák, vyhlíží skupina lužického lidu. Pestrá sukně, dlouhé, barevné fábory, vyšívaná šněrovačka a tak zvané „lapy“ na hlavách, které se podobají „holubinkám“ na národním kroji plzeňském, vyznačují národní kroj lužický. Někde však jest kroj místo pestrých barev černý. Při tom jest zvláštní, že děti, byť i sebe menší, mají tentýž kroj jako starší, ovšem v zmenšení, takže činí to dojem velice roztomilý.

Náboženství jsou většinou evangelického a z menší částky katolického. Řeč jejich jest velice melodická, měkká a svěží, velice se podobající polštině. Ukázkou, jak zní jejich řeč, uvádím jejich „Otčenáš“ :

„Wótce naš, kiż sy w njebiesach, swatosćene budź twoje meno, pšindź k nam twoje kralewstwo, twoja wola so stań, kaž nanjebu, tak tež na zemi. Naš wšědny chleb daj nam džeńs, a wodaj nam naše winy, kaž tež my wodawamy našim winikam a njewjedź nas do spytowanja, ale wuměź nas wot zleho. Amen Strowa sy, Maria, hnady polna, kujez je z tobu, żohnowana sy mjez żónsoimi a żohnowany je plód twojoho žiwota Jėzus. Swjata Maria, maczeř Boża, proš za nas hrěšnikow nětk a w godzinje našeje smjereže. Amen.“

Z lužických spisovatelů a buditelů jsou nejdůležitější tito: Smoleř, Michal Hórnik, Tecelin Mět, K. A. Fidleř a zvláště básník Handrij Zejleř, jehož krásné básně do češtiny přeložil p. Adolf Černý, spisovatel a velký přítel utlačovaných Lužičanů.

Jak dopadne nerovný ten boj malého náruďku s ohromnou přesilou německou? Zahynou i poslední potomci Slovanů polabských, či podaří se jim uhájití svého jazyka a národnosti? Bůh jediný to ví. Ale doufejme, že jako o pevnou hráz rozbijí se málomocné divoké vlny, tak že o hráz udatných Srbů marně rozbíjeti se budou vlny němectví, které pohlití chtějí i ten poslední zbytek obyvatelstva domorodého. Doufejme pevně, že i těmto opuštěným vlastencům zasvitne hvězda lepších časů, že úsilí horlivých buditelů nebude nadarmo a že vyplní se věštba velikého básníka Jana Kollára :

„Čas vše mění, i časy, k vítězství on vede pravdu ;
co sto věků bludných hodlalo, zvrtné doba.“

ANUŠE MITTENHUBROVÁ:

Starosti hospodyňky.

(Deklamovánka.)

Koupila jsem u kupce dnes
cukr, kávu, čočku,
k hokynáři hrnek dala
na mléko pro kočku.

U řezníka koupila jsem
kosti pro Puntíčka,
o zob zas mne upomíná
kanár, holubička.

Je to starost, věřte mi to,
býti hospodyňkou,
ke všemu se ještě musím
zlobit s mojí Mínkou.

Nemohu se na ni ani
trochu spolehnouti,
místo by mně pomáhala,
jde si ulehnouti.

Ach, vařiti, drůbež krmit,
velikou dá práci,
že se moje namáhání
skoro nevyplácí.

Všecko všude podražilo,
že to hanba věru,
na domácnost, velké daně,
nevím, kde seberu.

Proto musím, ač nerada,
úřadu se vzdáti.
Nežli takto hospodařit,
rač si s pannou hráti.

FRANTIŠEK VŠETEČKA:

Obrázky z katolických missií.

Princ návštěvou v missii.

Missii Trappistů v Mariannahillu v jižní Africe (v Natalu) navštívilo již mnoho vynikajících osobností, lidí vznešených neb učených, kteří v oněch končinách pro zábavu, poučení nebo za důležitým posláním prodlévali. Byli mezi nimi i nekatolíci. Všichni byli překvapeni tím, co tu uzřeli a vzdali také jak slovem, tak mnohdy i ve svých spisech¹⁾ nadšenou chválu missionářům za jejich působení.

Číslo 9. letošního ročníku mariannahillského časopisu přináší zprávu o návštěvě, kterou vykonal v Mariannahillu člen panovnické rodiny

¹⁾ Roku 1897 byl na př. v Mariannahillu americký spisovatel Mark Twain, který se o kláštere tomto velmi pochvalně zmiňuje ve spise »Cesta kolem světa«. Jeho chvála, kterou vzdává katolickým řeholníkům, má tím větší cenu, že Mark Twain katolíkem není.

německé. Doufám, že i čtenářové „Anděla Strážného“ rádi poslechnou, co vypravuje o návštěvě té africký missionář:

V sobotu, dne 20. dubna t. r. 1907 dostalo se našemu klášteru řídké cti, že směl uvítati prince, jenž jest velmi blízkým císařské rodině německé.

Den před tím jsme dostali k večeru z Durbanu od německého konsula¹⁾ telegram následujícího obsahu:

„Jeho Král. Výsost princ Joachim Albrecht pruský vyjede o 10. hod. zítra z Durbanu a přijede do Mariannahillu na návštěvu.“

Pan opat²⁾, který hodlal časně ráno odejeti do okolních missijních stanic, vzdal se okamžitě tohoto úmyslu a zůstal doma, by mohl osobně vznešeného hosta uvítati. Sestrám, v jejichž budově měl býti hostu připraven oběd, také se hned oznámilo, kdo přijede na návštěvu.

Času nebylo nazbyt, dosti však bylo horlivosti a pilných rukou. Za chvíli již vlály s brány, s opatství i věže prapory v barvách zemských i papežských.

Opat jel s převorem³⁾ kláštera na nádraží do Pinetownu královskému princovi vstříc. Setkání bylo velmi srdečné. Pak představil princ opatovi své průvodčí a všichni se vydali bez odkladů na cestu do kláštera.

O 1/2 12. hod. stanuli u brány, nad níž jest upevněn veliký nápis hlásající pravidlo, jímž se řídí Trappisté. „Ora et labora“, „modli se a pracuj!“

Tam stály husté řady školních dítek, vítajících hlučným voláním: „Bayet inkosi“, „Sláva, pane!“ Volaly tak horlivě, že by se byli málem koně splášili. Kromě toho zazpívaly veselou píseň. Stateční hoši se hostům velmi líbili. Od brány se šlo za rachotu bubnů k domu ctih. sester, kde stály a zpěvem vítaly návštěvu děvčata. Tam hosté pojedli a občerstvili se plodinami, jež v klášteře a v missijních stanicích Trappistů byly vypěstovány, na př. vínem, banány, ananasy⁴⁾ a j.

Princi se u nás tak zalíbilo, že dal ihned telegrafovat do Durbanu, že se vrátí až pozdě večer.

Po jídle nastala prohlídka. Navštívena nejdříve v domě sester dílna na kostelní roucha, pak pletárna košíků, kde byla bohatá výstava pěkných výrobků košíkářských, pak se šlo do pokoje, kde šila černá děvčata rozmanité oděvy, jiná hotovila krajky (paličkování) a opět jiná tkala punčochy. Některé vystavené práce tak se zalíbily pánům, že je ihned

1) Zástupce německé vlády.

2) představený kláštera, mající odznaky biskupa.

3) druhý představený kláštera.

4) jižní plodiny, které se u nás prodávají pouze jako lahůdka. V Africe však rostou velmi hojně a jsou obyčejným pokrmem.

zakoupili, by i ve své vlasti mohli ukázati, co dovedou děvčata v Africe. Že z toho měly dívky radost, netřeba podotýkati.

Odtud se šlo do tak zvaného „domu marianského“.

Tam bylo ve dvou prostranných síních zaměstnáno přes 60 dospělých Kaferských děvčat šitím na strojích šatů pro čínské dělníky, pracující ve zlatých dolech jihoafrických (Transwaal). Tak si mohou mladé černošky vydělati peníze, které jim missionáři uschovávají a v čas potřeby vyplácejí.

Překvapen tímto zařízením podotkl vznešený host, že sice slyšel mnoho o Mariannahillu, že však shledává vše daleko krásnějším, než si to předem představoval.

Od dívek se šlo do čtvrt hodiny vzdáleného mlýna, v němž se však kromě skutečného mlýna nalézá tiskárna, knihařská dílna a pila. Při mlýně jest veliká zelinářská zahrada.

Pak navštíven klášter Trappistů, kde poděkoval pan opat vřelými slovy za čest klášteru návštěvou prokázanou. Princ mluvil s jednotlivými řehelníky vlídně a dotazuje se, odkud kdo jest, vypravoval jim mnohé zajímavé zprávy z jejich domoviny, jimiž jim způsobil jistě radost.

Po prohlídce chrámu Páně a stavenišť druhého kostela pro lid, jehož v missii stále přibývá, následovala návštěva dalších dílen: kovárny, kolárny, truhlárny a dílny malířské, kde právě jeden řeholní bratr sestavoval oltář. Ve stavební kanceláři ukazoval a vysvětloval stavitel, bratr Uivard plány celého kláštera a budov ku klášteru patřících i všech missijních stanic Trappisty spravovaných. Věrné pak všeho toho podobizny bylo lze spatřiti v dílně fotografické, kde byly všem nabídnuty obrazy na památku a kde i celá vzácná společnost byla vyfotografována. Prohlídka zakončena návštěvou musea a nemocnice, o níž se vyjádřil jeden člen společnosti, štábní lékař dr. Géronne (čti Žeron) velmi pochvalně. Na podrobnou prohlídku dílen dalších, krejčovské, pekařské, klempířské, koželužské, obuvnické a sedlářské nezbylo času. Jen několik okamžiků jim bylo věnováno.

Slunce se již chýlilo k západu, když princ vešel ještě do chlapecké školy, aby vyslechnul několik písní na rozloučenou. Po krátké večeři se pak vydal se svými společníky provázen opět opatem na nádraží.

ED. SCHUBERT:

Stará a nová moda.

Opálkově byla svatba. Pan starý, sládek, provdával svou dceru setníkovi, rytíři Horskému. Ku svatbě a svatební hostině dostavilo se několik pozvaných důstojníků, starších i mladých kavalírů. Také byl pozván na svatbu i k hostině sládkův bednář, řádný i zbožný to řemeslník. Když se počaly pokrmy donášeti na tabuli, přisedli k ní na vykázaná místa hosté za hluku, aniž se před jídlem kdo pomodlil. Bednář však postavil se stranou a vykonav svou modlitbu před jídlem, teprv se posadil, aby požíval donešených pokrmů a nápojů. Za stolování bylo veselého hovoru dosti, jen bednář byl jaksi málomluvným. Tu oslovil ho vedle sedící nápojem trochu rozjařený hejsek: „Je-liž pravda, mistře, ve vašem domě řídí se vše ještě starou modou? Tu se zajisté všecko modlí?“ „Všecko?“ odpověděl bednář. „To bych neřekl“. „Jakže, vy jste pánem v domě a neřídí se vše dle vašeho vzoru?“ „Ne“, odvětil bednář, chápaje, že si ho mladík chce dobrati; „mám ve svém chlívečku dva vepříky; ti se nikdy nemodlí, když jim do koryta nandám krmiva. Ti jsou nepochybně podle nové mody“. Mohl-li bednář hejskovi trefněji odpověděti?

ED. SCHUBERT:

Dva mírumilovní sousedé.

Míruhádkově žili vedle sebe dva již obstárli sousedé, Nechavý a Povolný, kteří neměli nikdy mezi sebou hádky, neboť vždy jeden druhému vyhovoval, řídíce se příslovím: „Ruka ruku myje“ a „Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim“. Jinak to bylo u sousedů Hádka a Svárky. Ti se co chvíle hádali a hádkou jeden druhému škody nadělali; ano došlo to často až ke rvačce a po rvačce k soudu. Jednou napadlo sousedovi Povolnému způsobiti hádku se sousedem Nechavým. Vyzval jej ku hádce, jak to činívají sousedé Hádka a Svárka. Soused Nechavý byl k tomu volným; i ptal se souseda Povolného, kterak míní hádku vyvolati? Soused Povolný pravil: „Zde vidíš husu“. Já řeknu: „Ta husa je má“, a ty zas řekneš: „Nikoli, ta husa je má“ a tím povstane hádka mezi námi. Soused Povolný tedy začal: „Ta husa je má“. Nechavý: „Nikoli, ta husa je má“. První opět: „Ne, ta husa je má“. Druhý: „Nuže, je-li ta husa tvá, tak si ji nech a jdi po svých“. I bylo po hádce. Seznavše takto oba, že jim nelze hádati se, nechali toho a každý šel po svých.

PAVEL HORYNA:

Strašidlo.

Nechoďte k nám, braši,
u našeho straši.

Hrozný obr bílý,
zrozen v bujné chvíli.

Hlava jako z vola,
oči jako kola.

Ruce jako klády,
ale beze vlády.

A když slunko hřeje,
s obra pot se leje.

Zkusí mnoho strachu,
pak je náhle v prachu

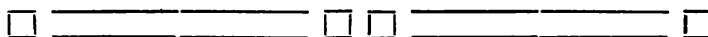
JOS. V. ŠKRDLÍK,
žák obecné školy:

Zima.

Odily kraje se v bělounké šaty,
snížek se chumelí na pole, chaty.

Na okna maluje květy mráz tichý
kraj celý halí se v zvonivé smích

Zahalen blankyt je ve chmury sněžné,
v noci však zasvítí hvězdičky něžné.

Obrázky z přírody.

Sebral Ignát Zháněl.

Výstava koček. V Anglii přibývá lidí, kteří si velmi oblíbují kočky. Každého roku bývá v Londýně uspořádána výstava koček, která je umístěna v kryštálovém paláci, což je veliká místnost, místo střechy sklem pokrytá. Při poslední kočičí výstavě, která byla roku 1907 na jaře, bylo vystaveno 510 koček. Nejkrásnější z nich bývá vyznamenána nějakým pamětním penízem. Tentokráte dostala první cenu kočička z rodu činčila, již její majitelka šlechtična Deciesová pojmenovala Zajzou. Některým návštěvníkům tak se tato kocička zalíbila, že ji chtěli koupiti, ale majitelka žádala za ni obrovský obnos — 48 tisíc korun, a ač jí některá bohatá dáma nabízela za ni 42 tisíc korun, odmítla tuto nabídku s nesmírným rozhořčením.

Kočka vražednice. V Prusku, v osadě Freudenthalu šla nádennice Bémová odpoledne na pole. Protože její deset měsíců stará dceruška Aninka právě usnula, neměla o ni žádného strachu; neboť nešla daleko od chalupy a chtěla za chvíli přijít a podívat se, co děvčátko ležící v kolébce dělá. Když matka za nedlouho se přišla na dítě své podívat, našla je mrtvé, neboť ležela mu na obličejí kočka a udusila ubohé děvčátko.

Kočka zlodějka. Ve Štrassburgu pozorovala domácí paní, že se jí po delší dobu vždy ztrácejí zlaté peníze, jež nechala ležeti na stole ve světnici. Ač dávala bedlivě pozor, přece peníze zase se ztratily a věděla přece, že kromě jejího manžela nikdo nebyl ve světnici. Zbystřila ještě více svou pozornost a co uviděla? Sotva položila na stůl zlatý peníz, dvacetimarku¹⁾ a otočila se, tu zablédla kočku, která peníz vzala do tlamy a bleskurychle utíkala pryč. Paní ji hned pronásledovala a uviděla, že kočka utekla do zahrady, kdež si vyhrabala jámu a do ní uložila peníz. Když pak blíže ono místo prohledali, našli tam všechny dříve již ukradené peníze.

Přátelé zvířat. 1. V Berlíně žije paní Alžběta Henzová, která je velkou přítelkyní všech zvířat a kde může jim pomáhat a mírní jejich bolesti. Chodí každého dne po městských ulicích a vidí-li někde nemocné zvíře, anebo ubližuje-li mu někdo, hned ze všech sil pomáhá. Protože je bohatá, může této své libůstce po vůli vyhověti a nepotřebuje se starati o každodenní chléb. Často ptali se jí již lidé, jak rozpozná, chybí-li něco některému zvířeti? Tu vykládala: jen se podívám na zvíře, na příklad na koně a jediný pohled mi ukáže, že se zvíře třese, pak je jistě někde poraněno. Již celých patnáct let ujímá se tato šlechetná dáma zvířat a ještě jí žádný kuň nekopl, žádný pes nekousl a žádná kočka nepoškrabala.

Proč ji asi milují zvířata a nijak jí neublíží? Snad cítí, že se blíží jejich dobrodítelka, nikdy nekladou odpor, aby prohlédla jejich rány i když jsou velmi bolestné. Často varují kočí a volají na ni: dejte pozor, kůň kouše, kope a podobně. Paní jen laskavě promluví, koně pohladí, poklepe lehce a kůň si dá jako jehňátko obvázati své rány. Paní Henzová má doma psíčka a havrana. Psíčka našla na ulici se zlomenou nohou; ujala se ho a protože se nikdo o něj nepřihlásil, nechala si ho. Jednou ujížděla na kole a jela domů. Najednou ucítí, že jí něco padlo na rameno; ohlédne se a vidí černého havrana, že jí sedí na rameni, kdež zůstal, až dojela do svého bytu; havran jí více neopustil. Tak cítí asi zvířata, že je tato paní miluje a odplácení jí její lásku svou přítulností. Proč to cítí, je zrovna tak veliké tajemství, jakož nevíme, co je ona láska, již má k nim paní Henzová.

2. V Paříži žije lékař, doktor Gruby, který je všeobecně znám jako velký přítel zvířat. Nikdy nedopustí, aby je někdo trýznil, chrání i menších zvířat, jako na příklad mouchy. Jednou seděl u oběda a slyšel, jak stále bzučí u okna veliká moucha. Když mu donesl sluha jídlo, pravil: Josefe, buďte tak laskav, otevřete okno a vypusťte tu bručalku ven! Venku však přšelo, jen se lilo a Josef se bál, že když otevře okno, zmoknou záclony, proto řekl: pane doktore, venku silně prší. Ale lékař nemyslel na své podušky ani na záclony, nýbrž jen na mouchu a proto rozkázal sluhovi: „Josefe, pozorně chytněte mouchu do sítě, zanešte ji do předsíně, dejte ji tam za okno a až bude venku pěkné počasí, vypusťte ji ven.“

Podivné dary. 1. V Indii jest zvykem, že boháči tamnější, chtějí-li někoho obzvláštním způsobem uctíti a vyznamenati, dají mu v dar divokou šelmu. Protože je indickým císařem Eduard VII., král anglický, pamatovali jednou na něho a nic neohlásivše, poslali mu do Londýna darem dva skvostné tygry. Když bylo králi oznámeno, jaký prapodivný dar obdržel, pravil s úsměvem: mám dosti stájí pro koně, krávy, voly, mám dosti boud pro psy a kočky, ale pro tygry nemám místa, pro ty nejsem zařízen. Poslal tygry do přírodovědecké zahrady.

2. Anglická zpěvačka Langtryová zpívala jako host v divadle v jednom městečku v Americe, které bylo odlehlé ode všeho světa. Její zpěv i hra tolik se zalíbily všem obyvatelům, že by jí byly vše udělali, co jí viděli na očích. Donesli jí mnoho darů a mezi nimi byly i následující: pár pěkných vraníků, ochočený medvěd, jedovatý pavouk ve stříbrné kleci. Zpěvačka však s díky tyto dary odmítla a děkovala za dobrou vůli, že ji tak velice chtěli vyznamenati.

HÁDANKY A REBUSY

1. Koníček.

(Al. Hejdušek.)

		ři.	až	dé	vám		
		kaž	B.	lů	vé,		
	A.	stný.	tvá	k	tí.	do	
ko	v	Al.	sle	Šta	vás	sno	zlí
H.	Ve	vé;	ná	pl	bla	Ště	ob
dost	díl	dě	psal	dře	ček	kou	ši
se	Ra	chví	vy	že	ní	da	me
an	ra	te	ti,	za	stro	va	Vy
duj	dou	pod	le	se	šek	tí,	ří:
ním	jej	ky	zá	Je	vá	lé.	již
dár	ří,	bu	zí	mi	le	ží	pro

2.

(Al. Hejdušek.)

789 zbraň,
 239 zavazadlo,
 189 bývá ve dřevě,
 1523 pták,
 6343 část nohy,
 6789 oddíl vojska,
 6754 ohrada,
 9731 část obilí,
 45657 strom,
 75893 pozemek,
 65459 tekoucí voda,
 123456789 známý král.

3. Čtvercovka.

Seřadte číslice tak, aby všemi směry daly patnáct.

1	2	3
4	5	6
7	8	9

4. Číselky.

- a) Co 12 zdá, je 123, či 32?
 b) 12324 5 321 jsou ptáci, 546 velmi se liší.

5. Hádanky.

(J. Milota.)

- a) V lese to bylo,
 listí to mělo —
 a teď to nosí
 tělo i duši.
- b) V kalužině nožky smáčí,
 po podlaze čisté kráčí,
 nic ji neumaže —
 hádej, kdo to dokáže?

- c) Z kamene jsem a přec hořím,
když se svým kmotrem hovořím.
- d) Jsem z toho, z čeho stvořen Adam,
lidem jíst a pítí dávám —
a když umru, ani mne nepochovají.
- e) Dennice to roztrousila, slunce sebralo, měsíc vrátil.
- f) Červená osnova, zelený outek a bílý ostřížek.
- g) Jak chodí husy do vody?
- h) Kdo je doma bez hlavy?
- i) Kterého oka nejlépe se zbaviti?
- j) Který -vlak nejezdí?

6.

S „t“ ze země se dobývá,
s „d“ na nebi se rozplývá.

7.

P 1907 CÍ Š
1908 8

8.

S lovce S

9.

R

10.

7' L K

Pilní luštitelé hádanek a rebusů obdrží odměnou velmi pěknou knihu. Jména odměněných označena jsou hvězdičkou.

Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 4.

1. Pomni: Kdo lže, ten krade. S Bohem buď! 2. a) Opatrovník. b) Rok, rek, rak. 3. Příjmění, sýkora, květy, frak. 4. Moře, oves, řeka, Esau. 5. Jak si kdo ustele, tak si lehne. 6. Na rámě, náramně, na rámě. 7. Velitel. 8. Podbaba. 9. Nadávka. 10. Nápoj. 11. Poděbrady.

OBSAH: Vánoční (báseň). — Vánoční povídka: Petřík. — Štědrovečerní (báseň). — Betlemský pastýř (s obr.). — Nový rok (báseň). — Na škodnou (s obr.). — Vyslyšená prosba (báseň). — Vánoční zvony (báseň s obr.). — Starý souseď (s obr.) — U vánočního stromku (báseň s obr.). — Polabští Slované. — Starosti hospodyňky (deklamovánka). — Obrázky z katol. missí. — Stará a nová moda. — Dva mírumilovní souseď. — Obrázky z přírody. — Strašidlo (báseň s obr.). — Zima (báseň). — Hádanky a rebusy.

ED. ELPL:

ZIMNÍ.

Již zima krutá přitáhla,
všude zas led a sněh,
kam dechem svým jen zasáhla,
hned život zmlkl, ztich'.

Však u krbu zas veselo,
zde blaze v zimní čas.
Sotva se v jizbě setmělo,
● duší plyne krás!

Však ze všech blahých, šťastných chvil,
jež v noci kreslil sen,
na oknech stříbrný květ zbyl
za jitra v druhý den.

Zde sivohlavá babička
pohádek spřádá báj;
nám radost sedá na líčka,
s ní spějem' v tajů kraj.

Tam v zámky pěkné, čarovné,
přes moře v dalný svět,
v zahrady krásné, malebné,
jež zlatý zdobí květ.

Provolání.

Milé děti! Zařídme družinu sběratelskou!

Několik přátel přírody umínilo si, že posbírají, popíší a určí, možno-li, všechen hmyz v naší milé vlasti česko-moravské se vyskytující. Poněvadž však není jim možno právě v té době, kdy rozličný hmyz se vyskytuje, vlastní naší cestovati a hmyz sbíratí, obracejí se na vás, milé děti, abyste každý ve svém okolí hmyz pilně sbíraly, chycený pak a usmrcený hmyz podepsanému zaslaly.

Zařídíme tudíž družinu sběratelskou! Jak si při tom, milé děti, počínati máte, bude vám v „Andělu Strážném“ oznamováno. Pro začátek sbírejte rozličný hmyz (brouky, hmyz blánokřídlý, síťokřídlý a pod., kromě motýlů, kteří jsou k chytání a neporušenému zaslání nejchoulostivější a které si ponecháme na dobu pozdější, až budete v chytání poněkud vycvičeny), a co naleznete a chytnete, usmrťte a podepsanému zašlete.

Jak a co budete chytati a sbíratí? Hned nyní již koncem února a počátkem března v prvních slunečných dnech sbírejte rozličné brouky a různý jiný hmyz pod kameny a kůrou stromův. Až se stromy rozzelenají a květiny rozkvetou a bude se všude hmyzem jenom hemžiti, oznámím vám další návod později. Sbírejte však nejenom hmyz největší, nýbrž, a to nejpečlivěji, také hmyz nejmenší. Ti nejnepatrnější broučkové, ty nejmenší mušky jsou nejzajímavější

A jak chycený hmyz usmrtíte? Opatřte si, možno-li, dvě láhvičky se širokým hrdlem, korkem dobře zacpané. Jednu určete si pro větší hmyz a tu naplňte líhem z polovice vodou rozředěným a do této směsi větší hmyz vbazujte a tak usmrcujte. Do druhé láhvičky, kterou si určete pro menší broučky a útlejší hmyz, nasypete trošku drtin (dřevěných piin), které nemáte-li doma, u stolaře si vyprosíte. Drtiny v láhvičce pokropte několika kapkami benzínu (ale jen tak, aby drtiny v benzínu neplovaly, nýbrž pouze navlhčeny byly) a do navlhčených

drtin menší broučky vhazujte. Výpary benzínovými hmyz brzo zahyne. Vypaří-li se drtiny a oschnou, znova je několika kapkami benzínu navlhčete.*)

Jak mně budete usmrcený hmyz zasílati? Budete-li mítí nachytáno a usmrceno již tolik hmyzu, že by stál za poštovní zásilku, opatřte si nějakou malou, třeba již opotřebovanou krabičku (postačí z obyčejné lepenky), nasypete do ní na dno malou vrstvu suchých drtin a opatrně, aby se usmrcenému hmyzu tykadla a nožičky neulámaly, usmrcený hmyz z láhviček na drtinovou vrstvu vysypte, hmyz suchými drtinami v krabičce zasypte a krabičku naposledy pomačkanými kousky nepotřebného papíru vyplňte. Krabičku potom zabalte bílým papírem a zavažte silnější nití. Na jednu stranu napište mou adresu (dole uvedenou) s poznámkou „Vzorek bez ceny“ a krabičku jako vzorek bez ceny poštou mi pošlete. Poštovné, které zaplatíte, budu si poznamenávati a vždy po čase je zasílatelům svědomitě nahradím.

Aby zásilka měla pro mne cenu, vložte do krabičky také malý lístek papíru, na který napište své jméno a bydliště a možno-li, také měsíc, ve kterém jste hmyz nasbíraly. U bydliště budiž poznámka, je-li na Moravě, v Čechách nebo ve Slezsku. Tedy asi následovně:

Jan Svozil, Tuřany. Morava. Duben.

Nebudete-li si snad někdy se zásilkou rady věděti, poproste o radu svého velect. p. učitele nebo důst. p. katechetu.

Velect. pp. učitele a dpp. katechety prosím, aby sběratelům radou a návodem jmenovitě při zásilkách byli nápomocni.

O výsledku sbírek budou v „Andělu Strážném“ podávány zprávy, a nejhorlivějším sběratelům určil jsem pěkné odměny.

Ze zasláního a určeného hmyzu budou seřaděny časem sbírky, které darovány budou školám, jmenovitě v chudších obcích.

Naší sběratelské práci „Zdař Bůh!“

Zásilky, dopisy a dotazy buďtež adresovány:

Aug. Senz, farář
v Hostímě u Mor. Budějovic.

*) Zacházejíce s benzínem buďte velmi opatrný, aby se nevzňal, jeť velmi hořlavý a vybuchuje!

VÍTĚZSLAV UNZEITIG:

Trudné začátky.

Obrázek z moravského Valašska.

I.

Štědrý den kvapem schyloval se k večeru. Do vrchu Soláně namáhavě a pomalu vystupoval čtrnáctiletý hoch prostřední postavy, zdravých, mrazem do krvava zardělých tváří a jiskrných očí, všecek zamotaný do teplého ženského vlnáku a s nevelikým uzlíkem na zádech. Cesta do příkrého kopce byla obtížná: ve dne tálo, a když k večeru udeřil prudký mráz, silnice pokryla se jedinou hladkou vrstvou ledu. Nohy ujížděly, a hoch, ač mrzlo jen fičelo, přece všecek byl spocen od ustavičného sklouzání a obtížného vystupování do vrchu. Občas stanul, aby setřel si s čela pot hrubým rukávem kazajky a ohlédl se, jak veliký kus cesty už byl urazil.

Nežli dospěl vrcholku kopce, kde v zátočině cesty stojí malá hospůdka a starý, nahrbený dřevěný kříž, bylo se už valně setmělo. V celém tom údolí, jímž prošel, kde v jediné nepřetržité řadě vedle sebe leží Rožnov, Tylovice, Hážovice, Vigantice a Hutisko, mlhami prosincového večera jala se proskakovati veselá světélka jako bludičky. Vyskakovala druh za druhem i po velikém svahu, jímž na druhé straně Soláně spadá do dlouhého údolí ke Karlovicím a Hrozenkovu. Na té straně kopce, neolesněné a chráněné od severních větrů, nepravidelně natroušeno jest pasek¹⁾: zde jedna, onde druhá, tam třetí — jako když vítr v zimě zatřás stromem setřese s něho napadaný sníh, ale tu i tam na větvi přece vločka bílá, sypká a studená se udrží.

Metudovy oči bystře rozběhly se po protější stráni. Rázem tichá spokojenost vstoupilá mu do srdce. I u nich doma už svítili. Maličká, k samému vrcholku protějšího svahu přilípnutá chyška hleděla do tmy dvěma jasně osvětlenýma okénkama, za nimiž očekávaly hoča radostné dojmy významného svatvečera. Jizbou mihal se stín matčiny postavy, a Metud už v duchu cítil se doma, za stolem, v teple.

Na Štědrý večer těšival se Metud Chumchal od nejútlejšího mládí po celý rok napřed a ani nyní ještě, když už byl vyšel ze školy a pomalu dospíval, nedovedl ubrániti se kouzlu památných těch okamžiků. Jako všude v horách, kde lidé naši, třebaš byli chudičtí a úporně musili zápasiti o každé sousto chleba, přece ve shonu tohoto denního zápasu nepozbývají víry a na dně svých srdcí uchovávají pravou a upřímnou zbožnost, i u Chumchalů Štědrý večer odjakživa oslavoval se co nejokázaleji.

¹⁾ Paseky říká se na moravském Valašsku stavením o samotě.

Smolná louč, která za nekonečně dlouhých zimních večerů obyčejně osvětlovala prostičký jejich příbytek, toho večera nahrazována lampou, skutečnou petrolejovou lampou, při jejíž světle čistě uklizená světelnice vypadala mnohem útulněji a úpravněji; stůl pokryt čistým, bílým, boží-hodovým ubrusem a několika mísami, z nichž vystupovala příjemná vůně; pak malá rodina, otec, matka a Metud, zasedala k večeři. Po ní vytasil se otec s korunou všeho večera: s malým vánočním stromkem, zářícím několika lacinými svíčkami; pod něj vzájemná láska těchto tří dobrých duší dovedla nakupiti dárky, třebaš ne drahé, ale přes to milé a ceněné. Zprvu Metud, dokud byl malý, přijímal jenom dárky od svých rodičů, ale když vyrůstaje přivydělal si pletením vkusných košíků sem tam halěr, odkládal z výdělku po celý rok stranou, aby i on mohl při štědrovečerním nadílení překvapiti své drahé. V záři svíček vánočního stromku zazpívali si potom z hloubi duše radostnou vánoční píseň „Narodil se Kristus Pán,“ a otec nebo Metud, když už chodil do školy a uměl pěkně čísti, předčítali ze staré bible v kožených deskách, která byla drahým dědictvím po dědech. Nezřídka otec vyprávěl příhody ze svého života.

I dnes Metud, nežli přeběhl nevelikým údolíčkem se Soláně do protější stráně, předem už živě představil si nastávající večer. A oklepav se na zápraží z jíní, jež se mu nachytalo na huňatou beranicí a vlňák, radostně proběhl tmavou síňkou do teple vyhřáté, slavnostně osvětlené světelnice a veselým hlasem dal pozdravení matce, šukající horlivě kolem kamen.

„Jisté jsi dnes dobře pochodil!“ řekla matka, všimnuvši si Metudovy rozradostněné tváře.

„A jak dobře, maminko!“ pochlubil se Metud. „Pan Pavlát pochválil moje výrobky a nejen že přidal mi dvacet halěrů na kuse, ale kromě toho, co jsem zasluhoval, ještě zvlášť daroval mi čtyři koruny, abychom si prý o svátcích přilepšili.“

„Bůh mu to zaplat! To i náš Ježíšek jistě bude letos bohatší nežli jiná léta!“ usmála se Chumchalová.

„Ba bude, ale nevyzradím vám ani tatínkovi, co pěkného jsem vám koupil, leda až k tomu bude pravý čas — jinak by potom už nebylo žádného překvapení.“

„Nu dobrá, dobrá, budu se těšiti už od této chvíle. Divím se však, že otec ještě nepřichází.“

„Z Kopčisk sem jest daleko,“ poznamenal Metud, „a zdrželi se tam patrně až do večera, aby vykonali co nejvíce práce. Ve svátky se pracovati nebude a ujde jim výdělek. Pán platí od metru, a tu naši jistě chtějí nadělati co nejvíce dříví.“

Matka neodpověděla na to nic a jala se chystati na stůl. Kdyby si však Metud byl všiml výrazu její tváře, byl by poznal, že je znepokojena a že nepokoje jejího, třeba se snažila utajiti to, čím dále přibývá. Každý okamžik vybíhala ven, ale vždy vracela se zklamána. Večer byl tmavý a se zápraží nedohlédlo se daleko. Kolem dokola bylo mrtvé ticho a žádný zvuk nevěstil, že by se někdo blížil.

Metud dbal svého a nepozoroval tudíž nepokoje matčina, který znenáhla bezděky měnil se v úzkost. Ohráv se po dlouhé cestě mrazivým podvečerem u teplých kamen, jal se ze smolného pařezu štípati tenoucké dračky a louče, aby se jich o svátcích nenedostávalo.

Zatím míjel čas a na starých hodinách naproti nízkým dveřím odbíjela půlhodina za půlhodinou. Když před Metudem byla už hromada naštipaných draček a hodiny zachrčevše odbily osmou, i hochovi začalo býti nápadným, že otec ještě nepřichází. Té chvíle po prvé všiml si i matčiny úzkostlivé tváře a podivný smutek, tajuplná úzkost ploužila se mu do srdce. Snažil se zapuditi je násilím, nemysleti na ně, ale nedařilo se mu

Jindy tou dobou mívali už po večeři. I předešlá léta odcházival otec o Štědrém dni za každodenním svým zaměstnáním, dřevorubstvím, ale ještě nikdy nezdržel se tak dlouho v lese. A zvláště toho večera, kdy už dávno se setmělo a bylo neobyčejně tma, nebylo lze si ani mysliti, že by byli v lese pracovali déle nežli do paté hodiny. Od té doby mohl otec býti doma ne jednou, ale dvakrát. Či se snad zastavil a pozdržel u některého soudruha, on, jenž zvláště v tento významný večer vždy spěchával, aby co nejdříve byl u svých milých? Aby se poněkud upokojil, Metud posléze připustil i toto vysvětlení

Konečně — ach, po dlouhém ještě, předlouhém čekání, co celé chvíle tajíce dech naslouchali, neozve-li se venku známý krok a na každé nahodilé zašustnutí vybíhali na zápraží v naději, že konečně uvidí přicházeti toho, jehož dlouhá nepřítomnost působila jim úzkost — po předlouhém marném čekání ozvaly se zřetelné kroky a zmatený hovor několika mužských hlasů.

„Konečně jde!“ zvolala Chumchalová a kámen spadl jí se srdce. A znova, tentokrát už na jisto, vyběhla z jizby, zatím co Metud chvatně sklízel naštipané louče, aby, až otec vkročí do světničky, všecko bylo v pořádku a přichystáno.

Pojednou zaslechl hrozný, srdcervoucí výkřik venku. Metud poznal hlas matčin a všecek dech se v něm zatajil. Okamžik zůstal jako omráčen — zbledl a kolena se pod ním chvěla. Ale v příští vteřině se vzchopil a vyrazil ze dveří.

Několik luceren v rukou známých mužů ze vsi, soudruhův otcových v těžkém jeho zaměstnání, osvětlovalo truchlivou skupinu. Na hrubých, z větších větví na rychle zrobených nosítkách leželo bezvládné tělo dřevorubce Chumchala. Tvář byla smrtelně bledá, oči zavřeny a na zsinalých rtech rděla se krvavá pěna. Vedle nosítek ve sněhu klečela v němém žalu Chumchalka, hlavu položenou majíc na prsou nešťastného živitele, který už nedýchal. Neplakala — nemohla; jenom prudké vzlykání otrásal celým jejím tělem.

Metudovi rázem bylo jasno vše. Viděl, že pojednou z čista jasna přikvačilo neštěstí, kterého strachovali se společně s matkou každého rána, když otec odcházel za nebezpečným svým zaměstnáním. Kolikráte tázávali se sami sebe se srdcem úzkostlivě tepajícím, zdaž jim ho nepřinesou zasaženého kácejícím se stromem, ulomenou haluzí? A teď se to stalo skutečně, ach, a právě v den, na který se všichni nejvíce těšili.

Když smutný průvod vešel do chyšky a nešťastného otce uložili na postel, Metud smutným okem pohlédl na přípravy k významnému večeru. Přemáhal se napětím všech sil, aby nevypukl v zoufalý pláč a matčině žalu ještě nepřitížil. Ale ze smrtelné jeho bledosti, z očí, které jakoby se byly povlékly tuhoun skleněnou kůrou, patrno bylo nezměrné jeho hoře...

Byl to tenkrát přesmutný Štědrý večer v Chumchalově chyšce!

II.

Dni a týdny, které následovaly po truchlivém Štědrém večeru, byly pro Metuda Chumchala plny ran, plny bolestných překvapení

Napřed onemocněla mu matka; neštěstí otcovo uvrhlo jí na lože. Divná a zlá byla její nemoc: nespala, oči měla otevřeny, ba vytřeštěny široce a přece mluvila podivná slova jako ze sna, volala a oslovovala osoby, kterých ve stavení nebylo, vyskakovala náhle z postelě a chtěla kamsi utíkat do zimy, do sněhu a do tmy tak jak byla, a jenom s největší námahou dovedla utišiti ji sousedka Pernicová, která sem, měla-li chvílemi trochu kdy, docházela dohlédnout, Metudovi v tom či onom poradit a pomoci. Při tom byla nemocná všecka rozpálena a zejména hlava jí jen jen hořela. Studené obkladky vyměňovaly se ve velmi krátkých přestávkách.

Lidé zapadli v horách, kam uvědomělost proniká mnohem pomalejším krokem než-li do úrodných rovin a k městům, nechovají přílišné důvěry ve vědu lékařskou, pomáhajíce si v nemoci sami různými prostředky domácími. I vrozená šetrnost jejich nutí je čekati co nejdéle s povoláním zkušeného lékaře k nemocnému, protože stojí peníze; v nejvíce případech stává se to, když nemocný už v pravém slova smyslu „má duši na jazyku“ a když mu už není pomoci.

Tak i sousedka Pernicová, jejíž obětavost ostatně byla hodna všeho uznání, zkoušela dříve všemožné domácí prostředky, které kdy osvědčily se proti „horké nemoci“; vařila rozmanité byliny, zhotovovala náplasti

Kuřík máje u nohou, držel stařenku za ruce a stařenka hovořila k němu svojí líbeznou slovinčinou.

(Obr. k povídce »Klobouk Konciljův«.)

z rozdivného kořání — ale bez výsledku. Tu poznala, že to není „horká nemoc,“ že jest to jakási nová, v kraji tom nikdy ještě nevidaná choroba, na niž všechny osvědčené domácí prostředky jsou sláby, a že nezbyvá než zavolati lékaře.

Přijel. Vyšetřil stav nemocné a dlouho nad ní kročil hlavou. Úzkostným zrakem lpěl Metud na jeho rtech. Lékař všiml si jeho pohledu a uspokojil ho.

„Není ještě tak zle; ale byl nejvyšší čas, že jste pro mě poslali. Zítřka, pozejtří neodvážil bych se už zaručiti, že zůstane zachována na

Děvčátko drželo matku kolem krku a plačíc prosilo ji, aby jí neopouštěla .

(Obr. k povídce »Klobouk Konciljův«.)

živu. Není sice ještě ani teď vyhráno, ale přece jest naděje, že při pečlivém ošetřování a bude-li se dbáti mých pokynů, nemoc zažehnáme.“

Metud si bezděky oddychl. Lékař potom Pernicové dlouho dával návod, kterak má nemocnou ošetřovati, předepsal též jakýsi lék a vzal Metuda zrovna s sebou, aby donesl jej z lékárny ve městě.

Ve zlé té době sousedka Pernicová byla v chyšce Chumchalových pravým andělem spásy. Měla i doma dosti co oháněti se, aby opatřila malé hospodářstvíčko, muže tkalce a kupu drobných dětí, i bylo jí dvojnásob otáčeti se, aby mohla ošetřovati nemocnou Chumchalku. Nebylo ovšem možno, aby doma opatřila všecko jako jindy, ale muž, rovněž srdce zlatého, rád prominul mnohé utěšuje se, že beztoho nemoc Chumchalčina nepotrvá příliš dlouho, a vida dobře, že ubohý Metud, odkázán sám na sebe, zhola nedovedl by si poraditi.

Tak péčí dobré té ženy a přispěním lidumilného lékaře, jenž častěji dojížděl k nemocné, pokud nebyla mimo nebezpečí, Metudova matka vyvázla z nejhoršího a ponenáhlu začala se zotavovati. Ale u Chumchalů bylo hůř a hůře. Pernicová nemohla déle zanedbávati vlastní domácnost; mimo to napadl toho času sníh neobyčejně vysoko, takže jenom s nesmírnými obtížemi soused dostal se k sousedovi, byť byli od sebe vzdáleni jen několik kroků, jako Pernicovi a Chumchalovi. Horské to zákoutí docela odděleno bylo od ostatního světa; z okének viděli jenom smutné šedivé nebe a sníh. Ten bořil se záludně pod nohou náhodného chodce a nezřídka zapadl člověk do něho až po pás. Noviny dokonce zaznamenaly z toho kraje tehdejších několik případů neštěstí: lidé zapadli do sněhu, aby nikdy už živi z něho nevybředli. A divotvorný mrazík, který jediný nesmírné ty sněhové pláně a zrádné závěje nad propastmi činí schůdnými, povlékaje je pevnou korou, nechtěl uhoditi.

Ale přes nesnáze cesty přece jeden host našel do sněhu zapadlou chyšku Chumchalovu, ale host nevitáný a příšerný — bída, bída s nejhroznějším svým druhem — hladem. Bylo to zcela přirozeno. Úspor Chumchalovi neměli mnoho; ty a malé odbytné, které rodině dal zaměstnavatel, pro nějž Chumchal pracoval, strávila matčina nemoc. Lékař sice, pozoruje poměry u Chumchalových, za svoje přičinění nevzal ničeho, ale byly tu mnohé jiné potřeby, léky, vyžadovala se silná strava pro nemocnou, a Metud jsa, když Pernicová odešla, ustavičně ošetřováním matky zaměstnán, nemohl vydělávati.

Tak dočkal se jednoho rána chvíle, že načínal poslední bochníček chleba a že po zakoupení kousku masa na polévku pro nemocnou nebylo v domě ani haléře. Z čeho budou žítí zítra? On, Metud sice snad vydržel by hladověti po několik dní, až by naskytla se nějaká pomoc, ale co ubohá chorá, tak pomalu okřívající matka, která leží na svém loži bolesti beze hnutí, na úmor slabá? Ještě dobře, že následky prudkého mozkového zánětu dosud zatemňují jí smysly, takže pozoruje a chápe málo; při zdravých smyslech snad pohled na utrpení hochovo i vlastní, na hrozná, bezpomocná utrpení, znova by jí přitížil, snad by ji dokonce usmrtil!

Večer toho smutného dne — sám po celý den ani kouska ničeho nevzal do úst — Metud dlouho přemýšlel, dlouho uvažoval o svém postavení. Kde, u koho hledati pomoci? Jakým způsobem pomoci si k žádoucímu výdělku? Kdyby aspoň matka byla zdráva a on mohl vzdáliti se a najíti si nějaký pramen příjmů, byť i při tom musil podstoupiti práci nejnamáhavější! Ale takhle?

Příštího dne Metud Chumchal, zápase do vysílení se sněhem a vichřicí, po prvé hledal pomoci u soucitnosti nejbližších sousedů. Dostalo se mu jí po prvé, po druhé, po třetí, ale nadešla chvíle, že odešel s prázdnou. Nutno míti na paměti, že obyvatelé zapadlého toho horského koutu vesměs jsou chudičtí a nemají sami pro sebe nazbyt. Byli by dávali ochotně i dále, kdyby jen bylo z čeho.

Tak dočkala se chyška Chumchalova chvíl, při nichž jiné srdce, jiná, méně silná povaha, nežli měl statečný tento hoch, byla by klesla. Nadešly dni, že za celých dvanáct hodin vzal do úst malý, směšně maličký krajíček chleba, opuštěn od celého světa, osamělý v nepatrné chyšce se svou chorou matkou, staraje se pokud možno, aby jí se ne nedostávalo. Ale když nadešel den, že neměl pro ni v poledne nic jiného než suchý chléb, a když nemocná, která — třeba rozum její ještě nepracoval jako za úplného zdraví — přece poznala nedostatek obvyklé stravy, upřela naň udivený pohled, sevřelo se Metudovi srdce, v hrdle bylo mu jakoby se dusil, do očí vyskočily mu slzy, a vyběhnuv do síňky, padl na starou, nyní už dlouho prázdnou skříň na mouku a rozplakal se usedavě

Zamečení kozy vedle v chlívků po chvíli vytrhlo ho ze zoufalého jeho žalu. Ach ano, byl by na ni hnedle zapomněl! Pospíší dáti jí sena; toho mají, díky péči mamincině, s níž shromažďovala po celé léto, na malé hůrce dosti. Kozička sice, jsouc před kůzlaty, nedojí, ale přece zasloužila si už dosti, aby jí dbal. Kéž by aspoň mléka jejího mohl matce podati k suchému chlebu

Metud vstal, omyl si na rychlo od slz zvlhlou tvář a vystoupil po žebříku z náspů na hůrku pro seno. Vzal ho notnou náruč a nesl do chlívků; kozička po něm už žádostivě otáčela hlavu. Se zřejmou chutí dala se do sena. Hledě na ni mimoděk pomyslel si Metud, kdy i matce a jemu bude přáno takhle nasytiti se po chuti.

Pojednou, co tak hleděl na milé zvíře, šlehla mu hlavou podivná myšlenka. První okamžik ho zrovna ohromila a násilím snažil se vypuditi ji z mozku, ale vracel se k ní bezděky zas a zas a pak už nepřipadala mu tak neuskutečnitelnou. Což aby kozičku prodal? Ovšem zbaví se posledního svého statečku, zbaví se milého zvířete, které s ním rostlo od dětství, ale což zbývá jiného? Matčino zdraví jest přednější; mimo to

kozička té doby beztoho neposkytuje užitku, což potrvá ještě několik týdnů, a ostatně, až matka bude úplně zdráva, společným přičiněním oba brzo jistě seženou tolik peněz, aby si mohli koupit kozu jinou.

Takové myšlenky vzezely po celý ten den Metudovi v hlavě jako trn; ale nesnažil se už zbaviti se jich, nýbrž obíral se jimi, nacházeje je čím dále přirozenějšími a začínal na konec přemýšleti na jejich uskutečnění. Ano, je už vidět, že nezbude nic jiného!

K večeru už byl rozhodnut. Nyní jen kéž hodně brzo uhodí silný mráz, aby bylo možno dostat se s kozou do Rožnova nebo na Hrozenkov! Odbude ji snadno a matčino ozdravení bude zajištěno. Za nynějšího stavu počasí není ani pomyšlení, že by se zvířetem dostal se přes Soláň.

Co se následující dni navyhlížel, brzo-li šedý příkrov oblohy začne se trhat, brzo-li ve dne ukáže se slunce a v noci hvězdičky, s nimiž přichází kouzelník Mráz! A dočkal se. Byl také už nejvyšší čas. Sám nepožil už po dva dni ani sousta; pro matku měl odloženo pečlivě ještě půl bochníčku chleba, už tvrdého a okoralého. Dlouho kýžený mráz konečně se dostavil se samým večerem. Mrzlo jen fičelo; přes to však Metud každé chvíle vybíhal z chatky, aby se přesvědčil, jak pokračuje spasné dílo očekávaného zachránce, jak tuhne a tvrdne povrch sněhové pláně v pevnou kůru, po níž zítra časně z rána vydá se s kozičkou na poslední její pouť, která přinese mamince kýženého zdraví. Zítra z rána!

A Metud pln radostné naděje rozhlédl se po kraji třpytícím se myriadami dýmantových ledových jehliček.

V noci po prvé po dlouhé době spal jako zabitý. (Pokračování.)

V. HÜBNER:

Do sněhu!

Dnes je pěkná chumelice,
bílých vloček statisíce
lítá ve vzduchu.

To zas budou radovánky,
schystejte si svoje sánky,
hoši, ejchuchu!

Tam s protější stráně naší
jezdit budem, milí braši,
s větrem o závod.

A v sněhovém litém boji
budeme se v síle svojí
tužit pro národ.

Padlým v boji za vlast — matku
postavíme na památku
sněžnou mohylu;
a vítězům, pane, taky
postavíme sněhuláky
za jich přesilu. —

Doma civět, zaháleti,
to by bylo věru, děti,
škoda na stokrát;
proto chutě do vánice,
budeme si dovádíce
v sněhu pěkně hrát.

Klobouk Konciljův.

Povídka z cest. Napsal Karel J. Z á k o u e k ý.

Na roztomilého, asi dvanáctiletého hošíka, Štěpána Koncilju, budu dlouho, dlouho vzpomínati. Poznal jsem ho letos na zpáteční cestě z Opatie, kdež trávil jsem vánoční svátky. Vracel jsem se rozladěn, smuten. Zanechal jsem v Opatii svoji choť, která tam byla již od podzimu u své těžce nemocné sestry, a odvážel jsem domů svoji neteř, která též byla u své nemocné matky. Vzal jsem ji domů, protože jsem se obával, aby mnoho nezanedbala ve škole.

Byl to smutný návrat. Bylo mi jasno, že malá Mařenka bude sirotou a to mne rozrušovalo; při každém pohledu na dobré dítě vstoupily mi slzy do očí, jež musel jsem rychle a tajně utírat, abych nerozlítostnil děvče, aby snadněji se od matky odloučila. Viděl jsem, kterak se s matkou loučily, znal jsem její smutek.

Vracejíce se z Opatie, museli jsme ve Sv. Petru přesešedati.

Přesešel jsem spěšně, abych si zajistil pěkné místo.

Abych myšlenky Mařenčiny, jež zajisté poutaly se na nemocnou matku, rozptýlil, usadil jsem ji k oknu. Chtěl jsem, aby pozorovala kraj, jímž budeme projížděti a jenž je velmi zajímavý.

„Also schnell, schnell!“ („Tedy rychle, rychle!“) uslyšel jsem náhle německy volati průvodce vlaku a ohlédl jsem se; ohlédl jsem se, ale nikoliv, že by mne překvapilo, že jižní dráha projíždějíc na jihu krajem čistě slovanským, pranic nešetří národního citu tamního obyvatelstvo, jež to trpí a nijak se dosud nezvzdá po svém právu, to znal jsem již, ale ohlédl jsem se, že jsem byl zvědav, na koho to volá.

A popatřiv z vozu, spatřil jsem chlapce, stařenku a jakés děvče.

Byl to Štěpán Koncilja. Kuffík maje u nohou, držel stařenku za ruce a stařenka hovořila k němu svojí libeznou slovinčinou a při tom hleděla naň, jakoby v něm viděla všecko své štěstí. Dívka, kteráž stařenku provázela, stála opodál.

Pozoroval jsem je a neušlo mi, že babička ještě mnoho ráda by mu řekla, ale průvodce vlaku, stoje u otevřeného vozu, byl netrpěliv.

Jako by neviděl, jak se babička těžko loučí se svým vnukem, znovu a znovu, ač bylo dosti času, vybízeli je, aby se rozešli a usedli.

Na páté asi vybidnutí pocelovala babička chlapce na čelo, chlapec políbil babičce ruku a sliboval, že vše splní, jak si žádala a uchopiv pak svůj kuffík, vskočil do vozu.

Položiv kuffík na sedadlo, hnal se k oknu.

Tam však seděla Mařenka a já. Rozuměje mu, pustil jsem ho, a hoch přistoupiv k oknu, zadíval se na babičku, usmíval se na ni a ještě několik slov s ní vyměnil.

Posléze vlak se hnul — babička zmizela chlapci s očí.

Chlapec zvažněl a poodstupuje od okna pravil:

„Chvala lepa, gospodje!“

Děkoval mi, že jsem ho pustil k oknu a zase moje místo uvolňoval.

„Jen zůstaň a dívej se ven,“ řekl jsem zvolna a že jsem zvolna mluvil, chlapec mi porozuměl. Porozumějí si Slované dosti dobře, hovoří-li na sebe zvolna. Některé slovo je ovšem nejasné, ale význam jeho se domyslí, smysl celé věty je doplní.

„Chvala lepa!“ děkoval opět a sundávaje si klobouk pravil:

„To si však klobouk sundám! Mohla by se mi státí nehoda, jako se mi stala, když jsem jel sem na svátky!“

„A co se stalo?“ vyzvídal jsem.

„Uletěl mi oknem, ale že mi uletěl, nelituji toho! Pro mne byla to nehoda, ale věřte, pane, že tato nehoda potvrzuje mi přísloví: Cokoliv Bůh činí, dobře činí!“

„A co se stalo?“ vyzvídal jsem, ježto se mi dosud nic nevyjasnilo.

„Jak jsem již řekl, uletěl mi z vozu, když jsem před svátky jel babičce .“

„Ale jak to možno?“ vyrušil jsem ho. „Vždyť přece v zimě nebývají okna otevřena?“

„Nebývají, ale to bylo, ježto je jeden pán, jak jsem se později dozvěděl, pan Tomašic, otevřel. Dlouho seděl jaksí zadumán. Náhle se svého místa vyskočil, spěšně k oknu přistoupil a je otevřel. Při svém rychlém pohybu vrazil mi do klobouku a klobouk vyletěl ven!“

„Tento?“

„Ano!“

„A že jsi ho dostal!“

„Nebylo to nesnadno!“

„Přece! — Či ti onen pan Tomašic pro něj běžel, když jste ve Sv. Petru vystoupili?“

„Neběžel, ale pan Tomašic šel .“

„A nalezl ho?“

„Nalezl, ale nikoliv zde u dráhy, ale v příbytku děvčete, které ho nalezlo! Šel jsem s ním, musel jsem.“

„A jak jste se dozvěděli, které děvče ho nalezlo?“

„Nebylo to těžké! — Příčinou, že pan Tomašic tak zprudka se svého místa povstal, byl neobvyklý průvod, jenž ubíral se pěšinou podél dráhy. Kněz nesa Svátost oltářní, chvátal, aby kdes v blízkých domech

nemocnému udělil svátost posledního pomazání; na této smutné cestě provázal ho kostelník, chlapec a děvče. Děvče plakalo. — A tento neobvyklý průvod chtěl pan Tomašic dobře viděti. Proto vyskočil a můj klobouk ocitnul se venku. Pana Tomašice však duchapřítomnost neopustila. — „Děvčátko, děvčátko, chytň ten klobouk!“ zvolal dobrou slovinčinou a obrátiv se ke mně, pravil: „Nedostanu-li ho, zaplatím ti jej. — Kam jedeš?“ — „Do Sv. Petra,“ odpověděl jsem. — „To je dobře, já tam chci také vystoupiti. Půjdem spolu a děvče vyhledáme.“

„Pak jste je ovšem našli brzy!“

„Ovšem, mezi těmi málo domky snadno bylo naléztí domek, v němž byl kněz ‚s Pánem Bohem‘. A bylo dobře, že jsme ho našli. Bylo to snad řízení Boží, že se tak s tím mým kloboukem stalo. Kněz právě odešel, když vstoupili jsme do příbytku chudé, nemocné ženy. Zastihli jsme ji, ona ležíc na loži objímala své dítě a s pláčem tesknila, co asi z něho bude, až oči navždy zamhouří, až je opustí!“

Děvčátko drželo matku kolem krku a plačíc prosilo ji, aby jí neopouštěla, a Boha se doprošovalo, aby jí neopouštěl, aby matce zahynouti nedal.

„Sirotou bych byla, která by neměla v širém světě nikoho!“ hořekovala.

„Tak nehořekuj! Kdybys osiřela, tak budeš mítí mne,“ zahovořil pan Tomašic a nedbaje překvapení ani děvčátka ani nemocné, přistoupil k jejímu loži a laskavými slovy, vlídným hlasem zahovořil, aby odpustila, že vstupuje do jejich příbytku, že je vyrušuje v tak nepříhodnou dobu.

„Snad Bůh mé kroky řídí. Přicházím si pro klobouk, jež dceruška vaše zachytila, když jsem ho tomuto chlapci s hlavy shodil. — Zachytila jsi ho?“ hovořil pan Tomašic.

„Zachytila! Tu jest!“ řeklo děvče a obrátivši se ku prosté skříni, vzalo z ní tento můj klobouk a podala mi ho.

„Děkuji ti,“ řekl jsem a sáhnuv do kapsy, chtěl jsem jí dáti všecky své haléře, jež mi dal otec na cestu k babičce.

Ale pan Tomašic toho nedovolil.

„Nikoliv! Ty nesmíš děvče odměňovati, mou povinností jest tak učiniti, neboť já jsem zavinil Tvou nehodu,“ řekl pan Tomašic a vytáhnuv peněženku, položil na stůl k lůžku nemocné padesatikorunovou bankovku a přeje nemocné šťastné a veselé svátky, jakož i šťastné pozdravení chystal se k odchodu.

Když jsme vyšli, prohlásil, že mne doprovodí až k babičce, a když jsme k ní došli, upřímně jí vypověděl, proč tak pozdě přicházíme od vlaku (a babička prohlásila, že mne již nečekala, ač se na mne velmi těšila). —

Když babičku upokojil, prosil ji, aby mu poradila lékaře, kterého by měl vyhledat a k nemocné poslati.

„A `uzdravila se nemocná?“ přerušil jsem chlapce.

„Uzdravila. Pan Tcmašic zůstal ve Sv. Petru přes celé svátky. Teprve, když nastal obrat k lepšímu, odejel. Jak se mi svěřil, býval chudým kupeckým mládencem a jsa příčinniv, když se učinil samostatným, nabyl jmění. Ale protože nemá na světě nikoho, jězdívá o vánocích

Něwskij Prospekt.

(Obr. ku článku »Petrohrad«.)

do svého domova a připravuje chudým ,vánoční stromek'. Letos asi připravil ho později.“

„Pak jest zajisté hodný,“ poznamenal jsem.

„Jest! Všichni jsme tak usoudili, ale také jsme řekli, že cokoliv Bůh činí, dobře činí!“

„Inu nevyzpytatelné jsou cesty Páně,“ řekl jsem a za milého hovoru s roztomilým hošíkem, Konciljou, jeli jsme dále.

Škoda, že nás v Postojně opustil.

Ptáci v zimě.

(Obr. ku článku na str. 181.)

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

Petrohrad.

Největší národ slovanský, Rusové, za hlavní a sídelní město celé rozsáhlé říše dlouho považoval staroslavnou Moskvu, již do dnešního dne Rusové nazývají „matuškou Moskvou bělo-kamennou“. Zde ve starobylém Kremlu bývali ruští carové korunováni i ukládáni po smrti k věčnému odpočinku až do časů cara Petra Velikého, kdy význam Moskvy značně poklesl založením nového sídelního města Petrohradu, jemuž tamější lid prostonárodně říká „Pitěr“.

Petrohrad byl založen roku 1703. Slaveno tudíž právě před 5 lety velice blučně a okázale 200. založení nynějšího sídelního města nejen v Petrohradě samém, nýbrž i po celé širé Rusi.

Záměry tak velkolepé a dalekosáhlé, aby po obou stranách řeky Něvy na místě bývalých bezedných bažin a močálů povstalo čilé město obchodní, takové záměry mohl uskutečniti pouze panovník, v němž moudrý, osvícený duch spojoval se s neohroženou pevností nelekající se ničím překážek. Ruský car Petr Veliký byl takovým panovníkem. On sám vlastní ruce k dílu přikládal, pomáhaje budovati lodi, po nichž svázela se potrava i jiné potřeby na místo dosud neobydlené. Kázal vysušovati močály, bahnité břehy se upevňovaly, nedaleko přístavu povstávala budova za budovou, až konečně se zde car nadobro usídlil, vzdor nelibosti tehdejší mocné ruské šlechty, kteráž mnohem raději v Moskvě pobývala.

Než panovník nepovolil, neustávaje nově založené sídlo všemožně zvelebovati, tak že jím založený Petrohrad nyní náleží mezi nejslavnější města světová. Krásné, nádherné a skutečně velkolepé jest nynější sídlo ruských carů, jenže zde pohříchu panuje velice nezdravé povětří, vlastní bažinatému a vlhkému podnebí; jeť Petrohrad zvláště za léta pro škodlivé zemské výpary jedním z nejnezdravějších měst v Evropě vůbec a nikde není tak značný počet plieních onemocnění jako právě tam. Proto v létě kde kdo, jak poměry mu to dovolují, odjíždí na venek k letnímu pobytu „na dáču“, jak nazývá se ozdobný dřevěný domek někde na vesnici poblíže lesů a zahrad.

Za to v zimě přituhne-li notný mrazík, bývá petrohradský vzduch neobyčejně čistý, křišťálově průhledný, což vysvětluje se tím, že všude vytápí se toliko dřívím. Uhlí je v Rusku velice vzácné a používá ho jen něco málo továrních podniků. Na vysoko zasněžených ulicích panuje čilý, veselý život, jak probání se tam množství „trojek“ (saně s trojspřežím) četnými rolníčkami, zvonky a fabory ozdobených; touto dobou bývá tam nejživěji.

Ovšem je též v Petrohradě mnoho památností, výstavných chrámů, pomníků i různých budov veřejných.

Pestrost pouličního života zvyšují dělníci a vůbec mužové nižší třídy, kteří za leta chodí po ulicích v pestrobarevných „rubáškách“ (rubáška = dlouhá dělnická halena). Policisté a vojáci odění jsou v létě i v zimě v bílé kabátce i pláště. Velkolepost Petrohradu zvyšována přechetnými chrámy, z pomníků dlužno uvésti kromě jezdecké sochy cara Mikuláše I. před katedrálou sv. Isáka také pomník carevny Kateřiny II. na hlavní třídě Něvskim Prospektu, sochu zakladatele města Petra Velikého, který zvěčněn se vztyčenou zbraní na vzpínajícím se oři, stojícím na ohromném balvanu; pomník tento, zřízený carevnou Kateřinou II., postaven byl před 150 lety a je pozoruhodný zvláště tím, že balvan, na němž kůň s jezdcem stojí, vytesán z jednoho kusu kamene. Obrácen jest pomník Petrův směrem k řece Něvě na nábřeží v pěkném sadu a proti němu trochu opodál přes vodu stojí dvě obrovské kamenné sfingy přímo z Egypta sem přivezené, jež jsou skutečně zvláštní a pěknou ozdobou nábřeží na Vasiljevskim Ostrově, nedaleko přístavu obchodních lodí, poblíže mostu Nikolajevského. Dále uvésti sluší pomník ruského spisovatele Krylova a hudebního skladatele Glinky; tento poslední pomník odhalen byl r. 1906 a stojí na divadelním náměstí mezi budovou konservatoře hudby a „malým divadlem“. Zvláštní jest pomník sestavený ze samých děl, nkořistěných Rusy ve válce rusko-turecké, stojící před chrámem nejsvětější Trojice na živé třídě vedoucí k varšavskému nádraží. Tím ovšem není vyčerpán počet skvostných pomníků, ale uvedeny zde aspoň ty nejpamětihodnější a nejvýznamnější.

Kromě hlavní řeky Něvy, která je tak mohutná a hluboká, že i válečné koráby velikosti patrových domů houpají se po její hladině jako lehounké ořechové skořepiny, protékají městem ještě řeky Fontanka a Moika, přepažené nesčetnými mosty, které spojují také množství vodních kanálů, na nichž malé parníky cestující po celý den čile rozvážejí.

Význačným je též carský zimní palác vystavěný v letech 1732 až 1862. Je to široká, rudě natřená, dvoupatrová budova. Sídlil v ní děd nynějšího cara, Alexandr II., a komnaty, které obýval, jsou zařízeny s překvapující jednoduchostí. Nynější ruský car Mikuláš II. sídlí v létě mimo Petrohrad a v zimě se zdržuje v paláci Aničkiném na Něvskim Prospektu. Proto téměř po celý rok okna zimního paláce bývají z vnitřku natřena vápnem. Však je též Něvskij Prospekt hlavní a nejkrásnější třídou města; jest nejen značně široký, ale táhne se do dálky celých dvou hodin! Zde jsou ty nejpřednější obchody, bohaté výklady a ne jeden obchodní dům od základů až po střechu z mramoru vystavěný má cenu několika millionů rublů! (1 rubl = 2 K 63 h). Zde se též nalézá městská

radnice, tak zv. „duma“, ale vyřizují se zde toliko záležitosti města se týkající, co pak se týče veřejného života, projednávají zástupci lidu v jiné „dumě“, která zasedá v Taurickém paláci. Obrázek předvádí pohled na Něwskij Prospekt. Budova s věží a hodinami je městská дума čili radnice. Naproti (za skupinou domů vypíná se pozlacená hlavní bář velechrámu sv. Isáka. Na téže straně nedaleko dumy za rohem ulice jest výstavná a proslavená kathedrála Kazaňská, pojmenovaná tak dle obrazu Matky Boží Kazaňské a je vystavěna ve slohu Petrského chrámu v Římě, s nesčetnými sloupy po stranách, jež sbíhajíce se do podkovy tvoří pěkná loubí a chodby.

Hned naproti radnici je katolický chrám Páně zasvěcený sv. Kateřině, několik domů opodál mají luteráni svůj kostel Petra a Pavla.

Ona malá, nízká a bělavá stříška pod věží radnice náleží ku kapli vydržované bohatými kupci, kteří ve vedlejším „Gostinom dvoru“ (je to ono stavení se sloupovím) mají bohaté obchody a sklady nejrozmanitějšího zboží.

Petrohradští obchodníci jsou příslovečnými boháči, většinou millionáři; svědčí o tom ve výkladních skříních klenotníků vystavené předměty, jejichž cena ndávána na 10—80.000 rublů a jdou ty šperky dosti na odbyt. Kupci, jací u nás obchodují s osadnickým zbožím, mívají tam pravidelně až dvacet, ne li více obchodů; jiní opět vydržují četné zřízení v obchodech, kde se společně prodává zelenina, maso i drůbež.

Ovoce bývá v Petrohradě dosti vzácné, poněvadž se v okolí nedaří, v bahnitě půdě rostou leda obrovské vrby, proto tím větší obdiv vzbuzuje ve výkladních skříních lahůdkářů vyložené, z ciziny přivezené ovoce takové krásy a velikosti, jak pouze zřídka jinde lze spatřiti, je ovšem tak drahé, že dopřáti si ho mohou jen největší boháči.

Při ohromné rozlehlosti Petrohradu, kde všecky městské čtvrti jsou od sebe velmi vzdáleny, lidé většinou po ulicích jezdí, buď si najímajíce izwozčíka, nebo se svezou po tramvaji koňmi tažené. (Příště dále.)

ED. ELPL:

Sirotek.

Umřela matka
dobrá a milá,
první když snížek
oblaka sila.

Děvuška mladá
mát želí zlatou,
zní pláč a nárek
chudičkou chatou.

Studený vítr
v jizbu se tlačí,
modrá dvě očka
pláčí a pláčí.

Severní vítr
květinky zdusá.
„Kam se poděješ,
hlavinko rusá!“

Povadlá kvítka
sníh bílý chrání,
v jaru zas nově
rozkvetou v stráni.

Děvušky nikdo
ochránit nemá,
zlatá tam ústa
zsinalá, němá.

Sirota v koutku
ve smutku, pláče,
mdlobou se k spánku
víčka již tlačí.

Děvušce ve snách
máť šepce bledá:
„Pán Bůh ti, dítě,
ublížit nedá!“

„Jako těch kvítek
v zahradě, stráni,
i tebe sirou
nebe ochrání!“

„Slzy ti setře
s očí i tváří,
každá ti v žití
šťěstím zazáří.“

Ptáci v zimě.

Bude zima, bude mráz,
kam sa, ptáčku, kam schováš?
Moravská národní.

Již je tady. Bílá a studená jako sama smrt. S vánocemi přiletěla a ve svém chladném náručí svírá celý širý kraj. Ve sněhu tonou pole i les, města i dědiny. Zasněžené domy, hospodářská stavení i chaty tulí se k sobě jako stádo oveček, a zdá se, že v milé přítulnosti čas jim plyne rychleji. Zdá se také, jakoby tak chtěli vzdorovati dotěrné zimě, která nemilosrdně rádí v celé boží přírodě.

Venku ničí a hubí vše, co není před ní dostatečně chráněno. Mocně dere se i do chyší a sužuje lidi bez míry. Boháč ubrání se zimě snadno, ale chudák stěží. Nemá někdy ani na chléb, ba ani sůl. V té době jest nuzným zle, zle je též všeliké zvěři. Nejhuře však bývá ubohému ptactvu, které tu s námi zůstalo. Prokřehlé a vyhladovělé přeletuje s polí a lesů do zahrad ku příbytkům lidským, dožadující se našeho milosrdenství a slitování. Nouze je k tomu dohání. Vždyť nouze, jak se říká, i železo láme.

Žel však, že jest málo srdcí útrpných, jež bídu a hlad těchto ubožáčků vycitují a nad nimi se smilovávají. Není divu, že potom za krutých mrazů a sněhových vánic hyne drobných našich ptáčků každým rokem na tisíce.

A přece tito ubozí ku svému zachování nepotřebují mnoho. Čeho od nás žádají, je tak málo, že každý jim může pomoci. Malí ubožáčkové vezmou za vděk vším, co je pro ně. Někteří spokojují se několika zraky obilí, mákem, semenem řepkovým, zelným nebo bobulemi, jiní sbírají rádi drobtý chleba, kousky rohlíku, vařené brambory a jiní zase pochutnávají si na odpadcích masitých, na loji, slanině a j

Jistě každý člověk může jim dopřát těchto nepatrných věcí, neboť nemají takové ceny, aby nemohly se oželeť. Leč neděje se tak po většině z netečnosti a lhostejnosti k němým tvorům, kteří také rádi žijí na světě. Jest tedy svatou povinností všech upřímných přátel ptactva, aby se snažili život jim usnadnit a nedopustili hromadné hynutí jich.

Ale dáváme-li jim krmiti, dávejme ji na místa určitá, vhodná. Aby sníh potravu nezavál, krmiště má se zastříti ze tří stran chvojím. Čtvrtou stranou, která jest volná, slétají se ptáci ke společné hostině. Tu hodují každodenně, dokud nemohou k zemi a pokud štedrá ruka otevřena.

Nejčastějšími našimi hostmi budou šediví vrabečkové. Většina jich choulí se ke studeným větvím staré jabloně a kalným očkem pohlížejí kolem sebe. Jak smutně nyní zaznívá jejich hlas proti radostnému cvrlikání v létě!

K vrabcům přidružují se obyčejně žlutí strnadi a pěnkavy, které rády slupnou nějaké to zrnko, ač jim nejlépe chutná símě řepkové a j.

Zlý hlad však připudil i sýkorky ku příbytkům lidským. Ty zase rády zobají mák a se zálibou pochutnávají si na masitých odpadcích, na loji a slanině. Kosi a hýlové milují hlavně rozličné bobule keřů a stromů (jeřabiny). Nemají-li bobulí, jedí i jinou potravu.

Kromě těchto i jiní a jiní ptáčkové tulí se k našemu obydlí, vždyť louky, pole, pastviny a sady — štěpnice — vše čirá prázdnota!

A proto, milé dítky, obracím se i k vám, abyste ani vy na ptáčky ve zlých časech nezapomínaly. Zejména na ně pamatujte, když jest nejhůře. Jen si představte, kdyby některé z vás mělo celý den ve sněhu a mrazu prodletí někde v zahradě a při tom nemělo sousta, a na noc nevědělo, kde hlavu před ostrým větrem skrýti!

Považte: Vy si hovíte v teplých světelných, matičky vám dají chleba do syta — ó jací jste proti nim boháči! Ptáčkům peří k zachránění od smrti nepostačí; oni k svému životu potřebují nevyhnutelně též potravu, která dodává tělu síly a tepla.

Avšak já dobře vím, že máte dobrá srdéčka, která se nad nimi smilují. Několik drobtů, které vám při jídle odpadnou, budou jim velikým dárkem a mnohého zachrání. Můžete je položiti za okno nebo jinde umístiti. Všude je najdou, vždycky je sesbírají. Buďte ujištěni, že se vám za vaši lásku odvděčí. Ovšem nemohou se vám odměniti hned, ale učiní tak až na jaře. Který z nich jest z povolání zpěvák, pěkně vám zazpívá, a přátelé jeho pilně budou sbírat housenky a vajíčka v sadech a v zahradách, abyste měly v létě dosti třešní a na podzim hojně ovoce. Za každý drobeček, který jim dáte ve dnech strastných, stonásobně se vám odmění.

Obrázky z přírody.

Sebral Ignát Zháněl.

Co dovede kůň. V Mirandě ve Francii byl výroční trh. Přijel tam také mezi jinými kramář Jean (čti Žán) a večer nechtěl již jeti domů. Zajel do hospody, konika vypřáhl od vozu a zavedl do stáje, kdež ho přivázal. Když se ráno vyspal, šel dát svému koňovi trochu sena, ale jak se ulekl, když ho nikde neviděl. Kůň úplně zmizel; též podomek nic o něm nevěděl. Dívali se po dvoře, šli i do zahrady, ale koně nikde. Kramář byl úplně přesvědčen, že mu ho někdo v noci ukradl. Již chtěl jíti k četníkům, když uslyšel z horního poschodí jakési těžkopádné kroky. Šli nahoru a tam k velikému svému podivení uviděli koně, o němž myslili, že jest již někde daleko přes hory a doly. Zvíře bylo asi špatně přivázáno, utrhlo se v noci a patrně přivábila je lahodná vůně čerstvého sena na půdu, na niž vedly úzké a velice příkré schody. Dalo mnoho práce, než se jim podařilo svéstí dolů labužníka-koně, který si v noci pochutnal na seně.

Nebezpečná opice. Někteří lidé mají zálibu ve věcech, jež nejsou zrovna chvalitebný. Soustružník Mayer v Berlíně přál si mítí jako domácí zvíře opici. Šel k obchodníkovi a ptal se, kolik stojí. Když uslyšel, že má za ni dát něco přes 100 korun, zarazil se, neboť tolik peněz neměl pohotově. Ale umínil si, že bude tak dlouho spořítí, až mu bude možno vyplnit své vroucí přání a zaopatřit si opici. Konečně tedy měl opici ku své veliké radosti, ale k veliké mrzutosti všech, kteří s ním bydlili v témže domě. Opice totiž znepokojovala hlavně děti, a ty bály se jí velice. Proto byl soustružník nucen, aby neměl zbytečných mrzutostí, pilně střežiti svou opičku a hlavně dbáti, aby mu neutekla ze světnice. Jednou však přece unikla; vlezla otevřeným oknem do vedlejšího bytu nádeníka Šleja a uviděla tam ležící v kolébce maličké, třínedělní děvčátko. Opice se vrhla na nemluvně, rozkousala mu obličej, tak že dítě v několika hodinách zemřelo. Opici sice okamžitě zastřelili, ale pán její byl pohnán k soudu a odsouzen do několikaměsíčního vězení, že měl tak nebezpečnou opičku a málo o ni dbal.

Opice a klokani. Německý poštovní parník „Neuenfels“ jel z Bom-baye do své vlasti. Mezi jiným nákladem vezl klec s opicemi, vedle nichž byla umístěna klec s třemi klokany. Jednou v noci podařilo se opicím, že otevřely si svou klec. Okamžitě skočily ke kleci klokanů, otevřely ji a vnikly dovnitř. Hned začala krvavá vojna. Opice skočily na hřbet klokanům, kousaly, škrabaly, křičely; klokani bránili se, jak mohli, ale bohužel nebylo jim lze nijak se ubrániti. Vyskočili z klece, opice však seděly jim na hřbetech jako jezdcí; ubozí klokani nevěděli si jinak pomoci, než že skočili přes palubu do moře. Ač byli lodníci hned pohotově se sítěmi, přece se jim nepodařilo, aby byli mohli klokany zachrániti.

Vojna s opicemi. Mnoho opic vyvází se ze Žaponska. Jednou jela anglická, nákladní parolod „Montrose“ z Yokohamy do Nového Yorku v severní Americe. Mimo jiné měla též jako náklad dvě stě opic, jež byly určeny pro kteréhosi obchodníka v Novém Yorku. Opice byly zavřeny po dvacítí ve velkých klecích, upletených z prutů vrby a lodní kuchař, Číňan Sing-Hoj, měl se o ně starati. Z nepozornosti nechal Sing-Hoj jednu z klecí otevřenou; všech dvacet v ní uzavřených opic použilo této vítané příležitosti a vylezlo ven. Sotva se dostaly na svobodu, skočily k druhým klecím a pět jich otevřely, z nichž ovšem opice také hned vyskákaly. Tak se osvobodilo sto opic, ale k malé radosti námořníků. Kapitán sice okamžitě poručil, aby lodníci schytali opice; avšak dáti rozkaz tento byla přesnadná věc, obtížno však provésti ho. Opice rozlezly se do lanoví, na stožáry a lodníci nemohli chytiti ani jedné. Ještě hůře bylo večer; opice měly hlad, slezly dolů a ukradly vše, co kde bylo k jídlu, ano otevřely si i kuchyni a vše v ní pobraly. Po celý týden trval boj s nimi; ve dne v noci se musili proti nim brániti a nejvíce vystál ubohý Číňan, jehož neopatrností opice byly osvobozeny; všichni lodníci mu dělali proto výčitky, neboť nyní musili ve dne v noci býti na stráži a brániti se. Kapitán rozkázal, aby opice zastřelili, ale málo kterou z nich zastihla kulka, protože při pohybu lodi těžko bylo dobře mířiti. Číňan se zbláznil a když u něho nikdo nebyl, skočil přes palubu do moře a utopil se. Konečně se podařilo opice hladem zkrotiti. Čtyřicet opic námořníci zastřelili, některé pak při různých útocích padly do moře. Největší radost měli všichni, když dojeli do Nového Yorku a mohli své trapiče odevzdati obchodníkovi, pro něhož je vezli.

Boj opice a psa. Posádka anglického parníku „Kastille“ mnoho vystála na cestě na ostrov Manilu. Vezli z Indie velikou opici šimpanze, jež měl s sebou jeden z cestovatelů. Opice byla úplně krotká, proto ji nechali volně choditi po celé lodi. Najednou však šimpanz nějak se rozdivočil, aniž mohl někdo udati příčinu, proč se tak stalo. Každého kousal, a když ho chtěli chytnouti, skočil na lana, kdež ho ovšem nikdo nemohl dostihnouti. Na lodi měl kapitán překrásného, velkého psa buldoga. S počátku dobře se snášel pes s opicí, ale pak se nějak rozhněvali a vypuklo mezi nimi nepřátelství. Často se rvali spolu a skoro vždy byl poražen pes, který se nemohl ubrániti mnohem hbitějšímu šimpanzovi. Jednou dostali se zase do obzvláště tuhé šarvatky; pes byl opět poražen a ve strachu utíkal před opicí, aniž sám věděl kam, skočil totiž do moře; opice byla však tak vášnivě do boje zabrána, že též přeskočila zábradlí, skočila za psem do vody a utopila se, tak že námořníci se zbavili nebezpečného nepřitele. Psovi pomohli, aby se zase mohl dostat na palubu.

Štěňata. (Obr. k básni na str. 186.)

V. HÜBNER:

Štěňata.

Jednou měla naše Běla
roztomilá štěňata,
v zádném čase nebála se,
vždycky byla srdnata.

Musím říci, že ti psíci
bavili nás velice:
třeba malí, ale znali
aportovat čepice.

Jednou trepky naší Pepky
uvidí vám pod židlí,
a hned spolu za stodolu
rádi by je odnesli.

A že byli v téže chvíli
ve světnici sami jen,
proto směle a vesele
běží hned s trepkami ven.

Cestou ale štěně malé
jednu trepku ztratilo,
ihned v spěchu bez oddechu
hned se pro ni vrátilo.

Jak to spatří jeho bratři,
smějí se mu potají,
a jen k cíli s druhou pílí,
v nesení se střídají.

A již hezky přes dvě desky,
jež tu byly ohradou,
pěkně spolu za stodolu
s kořistí se příkradou.

Zde však oba pojme zloba,
každý chce mít kořist svou:
a v té chvíli ze vší síly
do trepky se zakousnou.

V tom však čase příběh' zase
jejich bratr s trepkou sem,
a po straně kouká na ně,
kdo z nich bude vítězem.

E. Š.

Žertovné hádanky.

Dám vám, milé děti, těžkou hádanku, a to z mluvnice. Zdali pak dovedete udělati z předložky podstatné jméno, ale tak, abyste na slově nic neměnily, nic nepřidávaly a ničeho neubíraly? Řekne asi mnohý: To nejde; podstatné jméno zůstane vždy podstatným jménem a předložka předložkou. Vidíte, a já vás přece naučím tomu umění (ovšem žertem). Vložte jen do následujících 4 vět místo hvězdičky po každé přiměřenou předložku a hned z ní bude podstatné jméno, jednou dokonce příslovce.

1. Na té naší * , roste pěkné březí.
2. Dva sousedé jsou spolu ve * ,
protože se jim pokousali jejich vepři.

3. Stál jsem právě na cestě před naším polem,
když tudy jel mladý pán s pěkným novým *.
4. Tento člověk pozbyl úcty svých spoluobčanů,
neboť je podváděl a zrazoval, vůbec choval se
nečestně a *

Prohlédněte si tato slova: řečník - řečnice, panovník - panovnice, dělník - dělnice atd. Jsou to slova, která znamenají osoby jistého stavu nebo povolání, a to na -ík rodu mužského, na -ice rodu ženského. Tak je tomu u životných. Ale u neživotných (někdy však i životných) jest jinak. Tu značí mnohdy slovo na -ík něco zcela jiného nežli na -ice. Na př.: zimník je jiná věc nežli zimnice, ručník je jiný nežli ručnice. Podávám tu ještě několik takových slov: deník, večerník, poledník*, obězník, rovník*, slunečník, jaterník, vodník*, vápeník, skleník, perník, letník.

Abyste se zábavou spojili také užitek, všimněte si, co které slovo znamená, a bylo by dobře, kdyby některý čilý čtenář popsal význam slov hvězdičkou poznačených a sem zaslal.

Pozn. red.: Nejlepší práce bude uveřejněna a pěknou knihou odměněna.

FRANTIŠEK VŠETEČKA:

Obrázky z katolických missií.

Sůl ve střední Africe.

Chceme-li naznačiti, že něčeho nezbytně potřebujeme, říkáme, že toho potřebujeme jako soli. Má-li pak někdo veliký nedostatek, říká: „Nemám ani na sůl.“

Tato přísloví vyjadřují jednak důležitost a potřebu soli, jednak její hojnost a poměrnou láci. V našich krajinách si nemůžeme naříkati, že by bylo zle o sůl. Dobývá se jí v krajinách přímořských ze slané vody

mořské, v Solné Komoře se kope v nitru alpských velikánů a k užítku upravuje v tamějších solivarech a v Haliči ve Véličece se nalézají světoznámé doly solné, o nichž se již malí záčkové dovídají v čítankách. Dobývání, úprava i prodej soli se děje u nás na útraty státní a také výtěžek z oněch dolů i solivarů přináleží státu. Říkáme, že sůl jest státním monopolem. Snad bude někoho zajímati, zda i v krajinách obývaných černochoy jest sůl známa, zda se jí tak zhusta užívá jako u nás a jak si ji černoši opatřují.

Že jest sůl známá černochoům, kteří přebývají blízko moře, není třeba podotýkati. Ti jí dovedou zajisté nejen sami pro sebe použití, nýbrž jí také obchodovati.

Avšak Afrika jest ohromným dílem světa. V jejím nitru přebývají národové, kteří o moři ani nevědí a kteří s pobřežím naprosto žádného spojení nemají a míti nemohou pro nesmírnou jeho vzdálenost. Teprve od missionářů, pokud tito k nim pronikají, dostává se jim zpráv o světě jim neznámém. Missionář Van der Wee, z řádu bílých otců, působící v Africe na rovníku, vypravuje v kalendáři vydaném družinou sv. Petra Klavera (na rok 1908), že tamější černoši znají sůl, že jí neužívají sice ku přípravě svých pokrmů, na př. pečených bílých mravenců a kobylek, ale že jí požívají asi tak, jako naše mlsné dítky bonbonů — po zrnkách. Vydobývají sůl z ložisk na mnohých místech z nitra země až na povrch vystupujících, která jsou někdy barvou půdy již z daleka znatelná. Čím jest vlhčí rok, čím více prší, tím více lze soli vytěžiti, neboť se deštěm vždy více vrchní prsti odplaví a tak na novou vrstvu soli se přijde. Dle pověstí mezi černochoy udržované, povstala ložiska tím, že jistý kmen černošský, Matussi, který tuto zemi opanoval, solná zrnka sem přinesl a do země zasil. Od té doby prý tu sůl stále roste a nikdy ještě nevyhynula. Jiná pověst — pověřčivá — pak dí, že by se sůl ztratila, kdyby na místa, kde se kope, přišla noha králova. Proto, musí-li se král oněmi končínami ubíratí, bývá nošen na nosítkách. Dobýváním soli se obírají ženy. Muž vůbec nepracuje. Bylo by to pod jeho důstojnost. Lenost a vážnost jsou pojmy, které tamější černochoi zaměňují. Práce jest mu porušením vážnosti.

Jak si počínají ženy při dobývání soli? Časně z rána vycházejí z domu k ložiskům. Nahrabou hlínu se solí smíšenou, vloží do nádoby, v jejímž dně jest dírka a nalévají pak na hlínu vodu. Voda solí nasycená teče z nádoby ven, chytá se do hrnce, který se pak postaví nad oheň a tak dlouho tam zůstává, až se z něho voda odpaří a na dně se nahromadí sůl. Pilná žena nastrádá za den — jsou-li jí také jiné okolnosti příznivy na př. je-li v hlíně hojně soli — až dva kilogramy soli. Chce-li muž

svoji manželku pochváliti, říká, že mu opatří za měsíc dvakrát třicet kilo soli.

Co nashromáždil a sám nespotřeboval, odnáší černochoi na trh. Prodává jednak za peníze, jednak výměnou. Za 200 kg dostane tučného vola. Sůl kupují z daleka přicházející kramáři, kteří ji později sami dobře prodají. Neboť měří kupujícím — po trochách, jež by se vešly do náprstku.

Šelma černochoi se již naučil také šiditi. Dá-li se kupující napáliti, přimísí mu k soli popela. Jinak chválí missionáři sůl černochoi vyrobenou. Není sice tak bílá jako evropská, ale lze jí zcela dobře použiti.

Dělníkům za práci se ku mzdě také přidává trochu soli.

V novějších dobách se staví stále nové dráhy, které spojují vždy víc a více nitro Afriky s kraji vzdálenějšími. Tím se naskytuje i černochoi více příležitosti své výrobky zpeněžit i zároveň i zdokonaliti. Možná, že jednou budou solná ložiska ve střední Africe pramenem hojného zisku pro vzdělané černochoi.

JAN BENEŠ:

Vyslyšená modlitba.

Jistý lékárník vypravuje: Když jsem byl v lékárně města K. příručím, bylo mi v noci často vstávati, abych nutné léky ihned připravil. A stalo-li se tak někdy několikrát po sobě, býval jsem pak již velmi mrzut, vždyť jinochu třeba, aby se vždy dobře vyspal.

Kdysi v noci jsem byl již po třetí sotva ulehl, a zase zvoněk silně zacinkal. Ovšem vstal jsem rychle a za chvíli jsem byl dole. Stál tu malý chlapec, který byl kvapně k lékárně přiběhl, aby koupil lék pro svou těžce nemocnou matku. Ne příliš laskavě ho uvítav, spěšně jsem lék žádaný připravil a pak hošíka nevlídně propustil. — Nahoře jsem nemohl však hnedle usnouti; tu mi rázem napadlo, že jsem se omýlil, naliv dole do láhvičky jedu, an jsem ve chvatu popadl nepatřičnou láhev. Ó, jak jsem se lekal! Chlapec jistě byl již příliš daleko, snad již doma; kde ale bydlí, jsem arci nevěděl.

V této své úzkosti jsem vstal a poklekl; modlil jsem se co nejvroucněji: „Pane Bože na nebi! Zachraň — třeba zázrakem — ubohou tu matku! Nedopusť, abych já byl příčinou její smrti! Ach, Bože, pomoz!“

Ani jsem nedokončil, a již to zvonkem trhlo — po páté v té noci. Nyní jsem šel skoro rád, ačkoliv rozčilení a zima mnou lomeovaly. Otevru

a co vidím? — Stojí tu tentýž hošík; chudák plakal a třásl se na celém těle. „Račte odpustit, pane!“ plačky žadonil, „že vás opět vyrušuji. Upadl jsem, a láhvička se mi rozbila. Prosím vás, nehněvejte se a udělejte mi to ještě jednou, aby maminka mi neumřela!“

Kdo však nyní plakal, to jsem byl já. Objal jsem hochu a políbil jej, posadil jsem ho na pohovku. Chlapec byl jako v Jiříkovu vidění; takový obrat mého smýšlení! Mezi tím, co tak o tom uvažoval, připravil jsem žádaný lék, ovšem z pravé láhve. Potom jsem hošíka propustil slovy: „Řekni doma, že jim přeji brzké uzdravení nemocné matinky!“

Od té doby jsem tím pevněji přesvědčen, že Bůh naše prosby slyší, a jsou-li k našemu dobru, též vyslyší.

Něco pro zasmání.

Čínské anekdoty. — Upravil K. Z.

Děd, vnuk a syn. Vnuk O-aši děda Daimia nebyl právě nejhodnější. Co chvíle děda pohněval. Děd mnoho a mnoho musel se přemáhati, aby nezvedence zaslouženě nepotrestal, ale posléze došla mu přece trpělivost. Milý O-aši spáchal jednoho dne takovou nezbednost, že Daimio se již neopanoval, vnuka chytil a zaslouženě ho potrestal. V té chvíli právě vrátil se Oašiův otec, a když viděl, co se děje, počal ze vsí síly bušit do sebe. — „Co děláš?“ zvolal Daimio všecek udiven a vnuka pustil. „Zbláznil jsi se?“ — „Nikoli,“ zněla synova odpověď, „ale biješ-li ty, otče, mé dítě, já biji za to tvé!“

Z deště pod okap. Nervosní lidé nejsou dnešní doby jen v Čechách a na Moravě, ale i v Číně. Jeden takový nervosní Číňan měl neštěstí, že bydlel mezi dvěma řemeslníky, jejichž zaměstnání bylo velmi hlučné. Jeden byl kotlářem a druhý kovářem; hluk, který oba po celý den tropili, byl s to připravit zdravého člověka o rozum, nerci-li nervosního, jakým právě byl vzpomenutý již Číňan. Proto vyhledal přítele a prosil ho, aby slíbil těmto nemilým sousedům, že jim vystrojí znamenitou hostinu, vystěhuje-li se každý ze svého bytu. Kdož by pohrdl hostinou! Nikdo — a proto oba řemeslníci byli ihned ochotni nabídnutí přijmouti a nervosní pán vystrojil jim hostinu, která předstihla všecko jejich očekávání. Ke konci hostiny otázal se jich pán, kam se přestěhují. — „A nedaleko, milý pane,“ odpověděl kovář. „Máme své zákazníky v tomto okolí, nemůžeme je proto opustiti. Pouze dílny přeměníme.“ — „Ano, já se přestěhuji do dílny mistra kováře a on zase do mé dílny,“ doložil kotlář.

HÁDANKY A REBUSY

1. Hádanky.

†		d		l
	†	i		a
	y	†		a
		r	†	l
	t		o	†
	a		a	†
	e		†	a
	o	†		n
	†	r		k
†		t		c
	†	e		p
	e	†		r

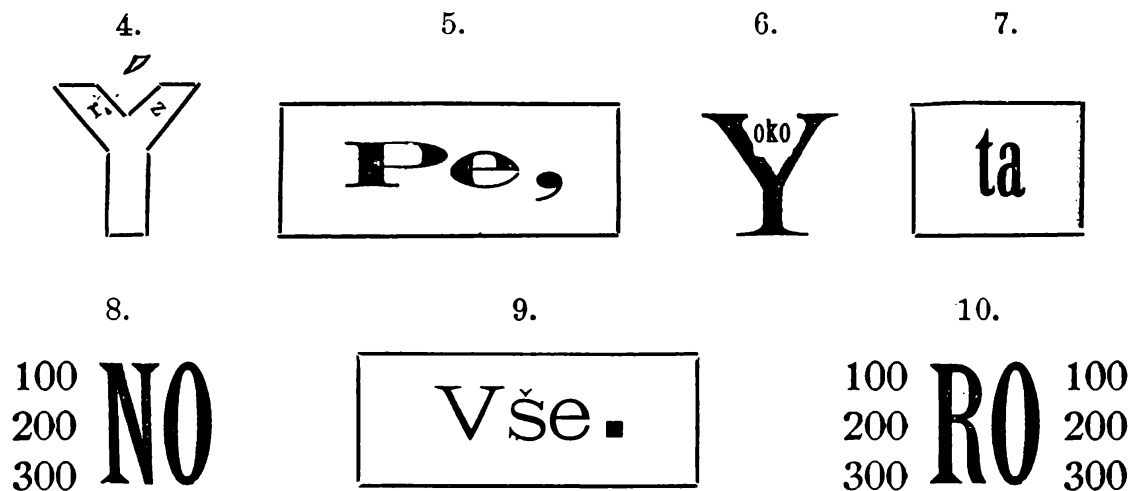
1. Duch.
2. Učebná pomůcka.
3. Rybářům škodlivé zvíře.
4. Křestní jméno.
5. Část rostliny.
6. Druh ryby.
7. Část oděvu.
8. Náboženská kniha.
9. Evangelista.
10. Město české.
11. Původce známé kávy.
12. Básník český.

Písmena na místě křížků dají jméno známého časopisu.

2. Které -hany rádi posloucháme? — Které -vlaky nejezdí. — Které -vory neplují po řece? — Ve které -radě dívky rády dlí? — Které -zlo je znakem královské důstojnosti? — Které -pivo nedá se pít? — Který -rytec neryje, ale kroutí očima? — Který -celek zůstává i v kouscích celkem? — Které -lišky nejsou ani houby ani zvířata?

3. Číselky.

- a) Bůh 1234567, ale 89234567.
- b) 1234 1232 myje.

Pilní luštitelé hádanek a rebusů, kteří svá rozluštění nejdéle do 20. února 1908 redakci zašlou, obdrží odměnou velmi pěknou knihu. Jména odměněných označena jsou hvězdičkou.

Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 5.

1. Koníček: Radujte se děti, Ježíšek již letí, provází jej andílkové; vyplní se vaši snové, až k vám dolů sletí. Štědře vás obdaří: stromeček zazáří, pod ním budou dárky milé. Vykouzlí blažená chvíle radost v každé tváři. A. B. Šťastný. Vepsal Al. H. — 2. Luk, vak, suk, sova, pata, pluk, plot, klas, topol, louka, potok, Svatopluk. — 3. První řada: 6 7 2, druhá: 1 5 9, třetí: 8 3 4. — 4. a) Co se zdá, je sen či ne? b) Sokol a kos jsou ptáci, ale velmi se liší. — 5. a) Dřeváky; b) péro; c) kresací kámen a očilka; d) hrnek; e) rosa; f) žito; g) bosy (chodí); h) kdo vystrčí oknem hlavu ven; i) kuřího oka; j) povlak. — 6. Tuha — duha. — 7. Pletací stroje. — 8. Mezislovce. — 9. Sever. — 10. Šedlák.

OBSAH: Zimní (báseň). — Milé děti! Zařídme družinu sběratelskou! (Provolání). — Trudné začátky. — Klobouk Konciljův (s 2 obr.). — Petrohrad (s obr.). — Širotek (báseň). — Ptáci v zimě (s obr.). — Obrázky z přírody. — Štěňata (báseň s obr.). — Žertovné hádanky. — Obrázky z katol. missií. — Vyslyšená modlitba. — Něco pro zasmání. — Hádky a rebusy.

Ročník ▽▽▽
dvacátý sedmý.

▽ ▽ Číslo 7.
Březen - 1908.

Příchod jara.

Jaro se hlásí,
pukají ledy.
Ukrutné zimy
mizejí sledy.

Vesele ptáci
do našich hájů
opět se vrací
z dalekých krajů.

Milounká záře
probouzí zemi.
Nám planou tváře
zas nadějemi.

Příroda celá
k životu vstává,
zimnímu spánku
výpověď dává.

U srdci též našem
kéž jaro vzpučí —
a pestré kvítky
vykvetou v duši.

Kvítky, jichž jména
předobře znáte:
Upřímnost — láska —
poklady zlaté!

Ungeitig J. M.

DR. RUDOLF ZHÁNĚL :

Bůh láska jest.

Bůh láska jest.“ (1 sv. Jan 4, 16). Slovy těmito vyznačuje sv. apoštol Ján velikou lásku Boží k pozemským tvorům. Nevýslovná láska ta svolala ho s nebe na svět. „Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo věří v Něho, nezahynul, ale měl život věčný.“ (Jan 3, 16). Z lásky k nám stal se Syn Boží člověkem, věčná láska jeho jevila se ve všech činech jeho. Proto zarmoutilo se dobré srdce jeho, když putuje po vlasti, viděl bídu, soužení a strasti lidu svého, tak že zvolal: „Líto mi zástupu!“ (Matouš 15, 32). Hluboce dojat poslouchal volání prosebníků, vztáhnul ruce své, aby jim požehnal a osvobodil je od strastí jejich. Proto na sta a tisíce stálo jich u cest, kudy se měl ubírat, kteří volali úpěnlivě: „Synu Davidův, smiluj se nad námi!“ Ba nejednou ani cesty, ulice a náměstí nestačily; vyzdvihovali nemocné na střechy a spouštěli je před nohy jeho, aby jich uzdravil. Apoštolové, vidouce lid stále se za ním hrnoucí, chtěli jej zadržeti, ale dobrý Pán Ježíš volá: „Pojďtež ke mně všichni, kteříž pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím!“ (Mat. 11, 28).

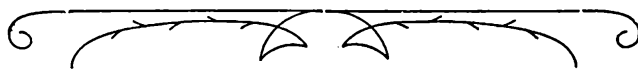
Velikomyslná láska dobrého Spasitele nesla se nejen k dobromyslnému lidu, nýbrž i k jeho nepřátelům. Jako mocný vichor neuhasí ohně, nýbrž ještě více ho rozdmýchuje, právě tak ani zášť nepřátelská nemohla zameziti, aby tím mocněji nevzplanula láska Spasitelova k lidem. Tak když apoštolové se horšili nad nehostinným městem samaritánským, které nechtělo Ho přijati, a žádali, aby nevlídní měšťané byli ztrestáni ohněm s nebe, odpověděl jim, řka: „Nevíte, čího ducha jste. Syn člověka nepřišel duši zatracovat, ale spasit.“ (Lukáš 9, 55—56). Když spatřil před sebou nevděčný Jerusalema a vzpomenu si na smutnou jeho budoucnost, zalily hořké slzy svatou jeho tvář a zalkal smutně: „Jerusaleme, Jerusaleme,

. kolikrát jsem chtěl shromáždit syny tvé, jako slepice shromažďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi!“ (Mat. 23, 37). Když pak umírajícího na kříži obklíčili nepřátelé se všech stran, posmívající se a lající mu, tu modlil se za ně a otvíraje zkrvácená ústa svá volal k nebeskému Otci: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ (Lukáš 23, 34).

Vpravdě „Bůh láska jest!“ (1. ep. sv. Jana 4, 16). Doposud bydlí mezi námi na oltáři v nejsvětější Svátosti Oltářní, kde otevírá nám prameny všech milostí, kde dnem i nocí jest přítomen, aby slyšel prosby naše. Zvláště v posvátné době postní máme co nejúžeji s láskyplným Spasitelem se spojití, přijímající zbožně sv. svátosti.

Proto přináší vám, milé děti, milý náš časopis „Anděl Strážný“, jako v jiných letech, na počátku posvátné doby postní opět obrázek dobrého Spasitele (viz obr. na str. 201). Pravá Jeho ruka je vztáhnuta k vám, jakoby chtěla vás obejmouti, levá spočívá na láskyplném srdci Jeho, kam chce vás přivinouti, milostné oči Jeho hledí přívětivě na vás a svatá ústa jeho zdají se dobrotivě promlouvati k vám: „Nechtež dítek přijíti ke mně a nebraňte jim: nebo takových je království Boží.“ Ó, milé děti, slyšte hlasu toho, smiřte se upřímnou, řádnou, kající zповědí s dobrým Spasitelem, přijměte vděčně svaté Tělo jeho a Krev ve sv. přijímání a pak zůstaňte navždy jeho! Rády navštěvujte Ho ve Velebné Svátosti oltářní; když vidíte kostelní dvěře pootevřeny, vstupte na okamžik do kostela a pozdravte několika upřímnými slovy dobrého Spasitele ve Velebné Svátosti tu přítomného; a je-li kostel zavřen, tu smekněte slušně anebo poznamenejte se sv. křížem, řkouce v srdci svém: „Pochválen buď Pán Ježíš v nejsvětější Svátosti Oltářní!“

Nezapomeňte nikdy, že „Bůh láska jest“, zůstávejte vždycky v lásce Boží, kéž nic neoddělí vás nikdy od ní!

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

Z večera.

Ztemnělý obláčku,
neskrývej do mráček
hvězdy, hvězdy;
lehkými mlhami
ať svítí nad námi
vezdy! —

Jako když nahrne
zářivě stříbrné
kvítí, kvítí,
tak to tam nahoře
v nebeské prostora
svítí. —

Za noci, z večera,
ranního za šera
k ránu, k ránu
v duchu se skrívánky
létám nad červánky
k Pánu!

VÍTĚZSLAV UNZEITIG:

Trudné začátky.

Obrázek z moravského Valašska. — (Pokračování.)

III.

Několik dní po té přinášely noviny tuto zprávu: „Vlci na Rožnovsku. Zima, jež letošního roku udeřila s krutostí za let posledních nezvyklou, přinesla moravskému Valašsku nepříjemné nadělení, vlky. Několik těchto dravců puzeno hladem a nedostatkem zatoulalo se z uherských Karpat až na Rožnovsko a Vsetínsko; ojedinele byli zpozorováni po prvé už před čtrnácti dny u Nového Hrozenkova. V posledních dnech jeden z nezvaných těch hostí, kteří jinak velmi zřídka odváží se na blízko lidských příbytků, patrně donucen hladem, přepadl chlév paseky Chumchalových, která jest od Velkých Karlovic nejbližší, a odnesl si tučnou kořist, kozu, poslední majetek ubožáků, kterým nedávno zahynul otec, zasažen padajícím stromem, a matka nyní už po delší dobu zotavuje se po těžké nemoci. Podobné případy opakovaly a opakují se i v jiných obcích; na Horní Bečvě dokonce přepaden byl dvěma starými vlky za bílého dne tkadlec Zgabaj, a že nestal se jejich obětí, má co děkovati jenom přispění hajného Orsága, který náhodou byl na blízku místa, kde dravci Zgabaje napadli, a jenž oba skolil. Aby se řádění dravců učinila přítrž, určilo okresní hejtmanství ve Valašském Meziříčí značnou odměnu pro toho, kdož vlka zahubí.“

Noviny, v nichž byla tato zpráva, proběhly mnohýma a mnohýma rukama; mnohý a mnohý zrak zastavil se na těch řádcích, ale málokteré srdce pohnulo se při zmínce o novém neštěstí, které navštívilo chyšku Chumchalových. Což má ten, kdo má vlastních starostí dosti, tím méně ten, kdo nemá žádných, soucit s neštěstím cizím, s hořem člověka jemu neznámého, třebaš všichni jsme byli bližní, všichni bratří? A tak stručná, suchá ta zpráva zapadla bez dojmu, zapomnělo se na ni, jakmile jen noviny daly se z ruky a zatím těm, jichž se týkala, v malé chaloupce bylo tak zle, ach, tak zle!

Vám všem, moje drahé děti, které s účastí sledujete příběhy trpce zkoušeného Metuda, zajisté zkormoutilo se soucitné srdéčko nad novým neštěstím, které ho stíblo, a tážete se v duchu nedočkavě: „Jak bylo dál? Co počal si Metud vůči nové této pohromě?“

Jest ovšem lehce pochopitelné, že statečný hoch v první chvíli, když uvědomil si tuto ránu, byl zdrcen. Neviděl, neslyšel, necítil, nemyslel;

vědomí, že poslední naděje na záchranu zmařena, umrtvilo jeho smysly. Dlouhé a dlouhé hodiny seděl na troskách chlěva, jenž byl tak vetchý, že jeho ztečení bylo hladovému vlku hračkou, a tupým pohledem těkal po zasněženém kraji; nejčastěji zrak jeho obracel se k lesu, kam dle zanechané stopy dravec zavlekl svoji kořist. Když v poledne zalehl na výšiny slabý ohlas zvonku z údolí Leskovce, zvedl se jako stroj, aniž jasně byl si vědom, co činí, a šel nemocné matce dát poslední kousek chleba. Všimnuv si, že jest poslední, usmál se hořce. Všecko srdce jeho naplněno bylo zoufalstvím.

Večer nebylo co dáti do úst. Metud zdrcen neodvažoval se matce ani na oči. Na štěstí nemocná usnula ještě nežli nadešel večer a spala tvrdým, zdravým spánkem. Ale co bude zítra?

Dlouho do noci Metud v zoufalé náladě chodil kolem chaloupky. S bezděčným vztekem hleděl k nedalekému lesu, kde jistě skrýval se ten, jenž připravil ho o poslední naději. Ano, skrýval se tam; chvílemi lehký větérek přicházející z té strany zřetelně donášel jeho vytí. Jedné chvíle dokonce domníval se Metud, že zahlédl jeho postavu: vynořila se z hloubi lesa, aby za několik okamžiků opět v něm zmizela.

Ráno přišel k Chumchalovým obecní posel a doručil Metudovi neveliký peněžitý obnos se vzkázáním, aby si, pokud matka nebude docela zdráva, každý týden přicházel ke starostovi pro podporu; také pan farář prý slíbil, že sem tam dle možnosti přispěje.

Byla to pomoc v nejvyšší čas. Ovšem nebyla veliká, protože v horských krajích má obec i farní úřad na starosti mnoho chudáků, kteří potřebují podpory, ale za stávajících poměrů byla Metudovi pravým štěstím. Už bylo možno nejen koupiti si chleba, ale zbývalo i na kousek masa pro matku — a nemocná zajisté, bude-li se jí dostávati po několik týdnů výživné stravy, zotaví se rychle.

Metud vřele děkoval Bohu za neočekávanou záchranu, ale klid, s nímž dříve nesl všecky strasti svízelného života, do srdce se mu již nevrátil. Nemohl zapomenouti na kozičku. Jednak, vyrůstaje s ní od malička, byl k ní přilnul celou silou duše venkovského dítěte, které rádo ulpívá na předmětech jemu nejbližších, a smutný její konec těžce ho kormoutil; ale větší zármutek působilo mu vědomí, že bez kozičky jsou teprve hotovými chudáky. Koza je nuznému horalovi pravým bohatstvím, jest předním pramenem jeho výživy. Ach, a co řekne mamička, až procitne v ní jasné vědomí, a ona ke všemu neštěstí, jež dosavad jich stíhalo, pozná i tuto ztrátu!

Podobné myšlenky neopouštěly Metuda ani na okamžik a přirozeným jejich pochodem vznikl v jeho hlavě a začal uzrávati šílený plán. Ano, musí se nazvati šíleným — Metud, tento mladý hoch, třebas na svá leta

vyvinutý, otužilý a silný, ale přece jenom hoch nezkušený a nerozvážený, chystal se na vlka! Zcela vážně chystal se naň, a jedinou jeho zbraní měla býtí pádná otcova sekyra, kterou si už po několik dní bedlivě brousil. Jest ovšem pravda, že Metud řádně dovedl jí se oháněti, ale — děti drahé — dovedete si představití vlka?

Mnozí z vás, hlavně větší, znají ho z přírodopisu, a co tam o něm jest napsáno, daleko neoprávněje k naději na šťastný výsledek zápasu člověka s dravcem. Opět jiní z vás, kteří měli příležitost viděti jej ve zvěřinci, kdež bývá zjevem velmi častým, mají o něm představu nesprávnou; ve zvěřinci přestává vlk býti šelmou, tam jest zvířetem zcela krctkým, bázlivým a plachým. Ale vlk na svobodě je dravcem nebezpečným; má-li hlad, stává se hrozným. Při jeho vytí zaznívajícím z lesů, kde ve dne se ukrývá, stydne v žilách krev; setkaná s hladovým vlkem končívá pro člověka zpravidla nešťastně. Je-li více vlků pohromadě, roste jejich odvaha; zatím co jednotlivý vlk jenom zřídka odváží se až k příbytkům lidským, je-li jich smečka, bez rozpakování přepadají osamělá stavení. A čím starší vlk, tím zavilejší a nebezpečnější. I ten, jenž odnesl Chumchalovým kozičku, asi byl už starý, soudě z drzé smělosti, s jakou sám a sám odvážil se napadnouti lidský příbytek. A mimo to: zdaž jest v těch lesích sám, zdaž nedostalo se mu poslední dobou druhů stejně hladových a stejně hrozných?

O tom všem Metud nepřemýšlel. Jej zaměstnávala jediná myšlenka: skoliti vlka stůj co stůj, pomstít kozičku a — nad to: dobytí si určené odměny (ve vsi zaslechl dokonce mluvití o padesáti zlatých!), která by umožnila opatřiti si kozu novou, bez níž nedovedl si Metud další bytí představití! Na nebezpečí tohoto záměru ani nepomyslel. Představoval si pořád jenom hotovou již událost — zabije vlka a koupí kozu. Mamičku uchrání zármutku. Jak ho zabije a že bude nutno podstoupiti nebezpečí života, o to se nestaral. Byl všecek zaslepen a ohlušen naději na šťastný výsledek.

Šlo ještě jen o to, kdy a jak záměr provésti. Kterak to zaříditi, aby mamička na tu dobu, kdy Metud bude vzdálen, nezůstala ve stavení sama. Mimo to už po několik večerů nebylo slyšetí dravcova vytí, — zdaž nezatoulal se jinam, kde nadál se spíše kořisti? To působilo Metudovi jistou starost, — neboť pak plán jeho byl by zmařen.

Ale po několika dnech ohlásil se vlk opět. Metud už ležel na své písce, když zcela zřetelně zaslechl příšerné vytí. Seskočil s pece a spěchal k okénku, které hledělo k lesu. Měsíc byl v úplňku, celý kraj jasně byl ozářen. Zcela zřetelně spatřil Metud svého nepřítele — od té chvíle, co uzrál jeho plán, považoval dravce za svého nepřítele, jemuž vyhlásil boj

na život a na smrt. Vlk potuloval se po sněhové pláni, chvílemi se zastavoval a vyl. K pasekám se však ještě neodvažoval; patrně nebyl příliš hladov.

Ani nedýchaje pozoroval jej Metud ze svého okénka téměř hodinu. Pak zmizela šelma v lese a Metud šel spat. Rozčilením však nemohl do rána usnouti. Rozhodoval se, má-li k provedení podniku svého přistoupiti už následující noci, anebo posečkati, až hlad sám dravce vydá mu do rukou. Byl na váhách.

Ráno vstal, opatřil matku a sběhl do vsi ke starostovi pro týdenní podporu. Tam urychlilo se jeho rozhodnutí, — zaslechl totiž, že umlouvá se několik odvážnějších mužů, kteří byli opatřeni střelnou zbraní, že se v nejbližších dnech vydají na vlka. Nový důtklivý přípis okresního hejtmanství, kterého odevšad docházely zprávy o škodách nadělaných dravci, je k tomu přiměl, neméně však též vysoká odměna, stanovená na zahubení každé šelmy.

Na zpáteční cestě zastavil se Metud u Perniců. Poprosil Pernicovou, aby toho večera přišla dohlédnout k jeho matce; on že má naléhavou cestu a že se bojí nemocnou zůstaviti doma samu; vrátí prý se však brzo. S pravou přičinou svého odchodu ovšem vytasiti se neodvážil; dobří ti lidé, pozorující zdravým rozumem celou nesmyslnost jeho plánu, kteréž on ovšem nebyl si vědom, jistě tím či oním způsobem byli by mu jej překazili.

Na účel jeho naléhavé cesty se Pernicovi hocha nevyptávali, a to bylo mu dobrým znamením; neboť na podrobnější jejich otázky při vrozené svojí upřímnosti jistě by se byl podřekl, a tím by celý záměr jeho byl zkažen. Pernicová slíbila ochotně, že na tu chvíli z domu k Chumchalovým odskočí.

IV.

Večer mrzlo jen fičelo. Na nebi byl měsíc a tisíc hvězdiček.

Pernicová dle slibu dosti záhy přišla k Chumchalovým. Metudovi nebylo ani příliš milo, že přišla tak brzo. Vydati se za svým cílem bylo ještě příliš záhy. Tvářil se tedy, jakoby ještě měl co dělati doma; sekal klesti, štípal dračky a louče, třebaš jich měl zásobu od dřívějšíka.

Konečně ozvalo se od lesa kýžené zavytí. Všimla si ho i Pernicová. Lekla se a pokřížovala se.

„Pán Bůh s námi a zlé pryč!“ řekla. „Dej pozor, Metude, aby se ti cestou něco nepříhodilo!“

„Nestrachujte se, tetko, nejsem už malé dítě,“ upokojoval ji hoch. Byl bled, ale kliden. „Tak s Pánem Bohem! Vrátím se brzo!“

Navlékl na sebe krátký, volný kožíšek, jenž nikterak nepřekážel v pohybech, na hlavu narazil si beranici a vyrazil ze dveří. V sínce popadl sekyru. Její ostří zlověstně lesklo se v tom temnu, do něhož nepatrným okénkem stěží pronikala hrst měsíčných paprsků.

Jakmile ucítil pádný, smrtící nástroj v ruce, hoch, jenž v rozhodné chvíli přece jenom trochu se pozarazil, znova nabyl ducha. Zmužile vykročil z chaloupky.

Venku byl krásný zimní večer se sněhem, mrazem, měsícem a hvězdami, ale Metud, který vyrostl uprostřed přírody a vždy jindy měl smysl pro vznešenou její krásu, dnes jí nepozoroval. Všecky smysly jeho soustředěny byly na tmavý bod, pohybující se v malé vzdálenosti od lesa sem a tam a vydávající chvílemi naříkavé i vzteklé vytí. Rozčilením chvěl se na celém těle a snažil se násilně je potlačit, neboť tolik ještě dovedl nahlédnouti, že rozčilenost je špatným pomocníkem při vážném podniku a že stůj co stůj nutno na dravce jíti s chladnou krví.

Ano, řekne se lehce: s chladnou krví, ale kterak zachovati chladnou krev, když uskutečnění plánu, na němž závisí tolik, tolik, je tak blízké! Ale což, jestli ho dravec nevyčká, jestli mu zaběhne nazpět do lesů, marno bylo by hledati ho, kam ostatně vůbec nebylo by radno odvážiti se?

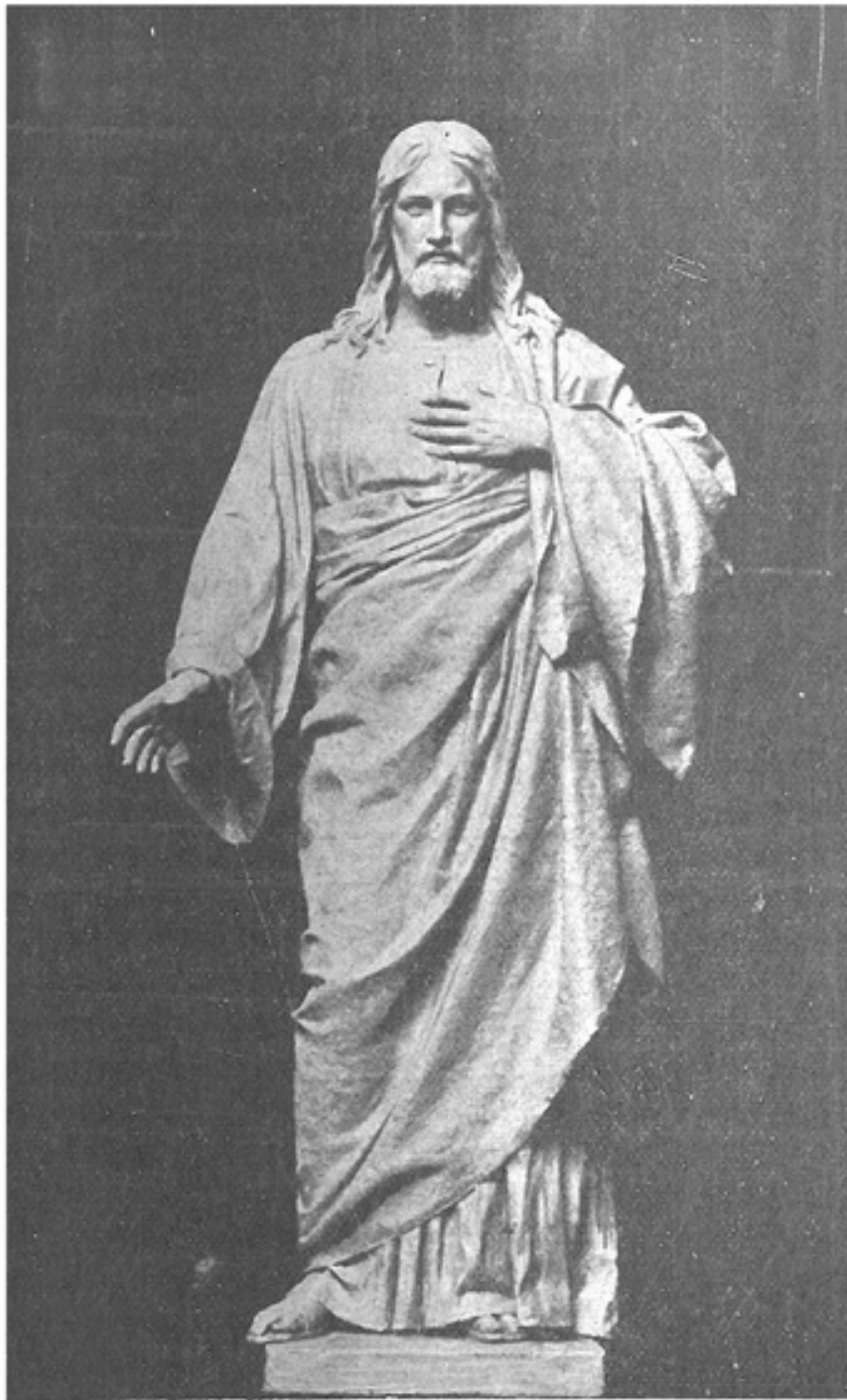
Při tomto pomyšlení Metud dal se do šíleného běhu. Spotil se a tepny ve spáncích div mu nepraskly, jak nesmírně byly napjaty. Brzo však ustal v úprku; pozoroval, že by se příliš schvátil a k zápasu přece potřebuje sil čerstvých. Ale napadla ho dobrá myšlenka: což aby pokusil se šelmu přilákati blíže umělým napodobením hlasu některého domácího zvířete, na příklad kozy?

Nerozmýšlel se dlouho. Přikrčil se k zemi a zamečel, jak uměl nejdovedněji. Se zatajeným dechem pozoroval účinek své lti . . .

Podařila se. Vlk, přebíhající dosud sem a tam, stanul a naslouchal směrem, odkud ozval se známý hlas, slibující kořist. Druhé zamečení uvedlo jej v pohyb, zprvu mírný poklus nazdařbůh, pak v zběsilý úprk, když zpozoroval tmavou hmotu pohybující se po sněhové pláni a vydávající zvuky uším jeho tak příjemné. Zaslepen hladem ani si nevšiml, že to není zvíře, na něž si brousil zuby, nýbrž člověk, a pak, když zpozoroval svůj omyl, bylo mu to dokonce jedno, čím toho dne zažene svůj hlad, jenž stával se dotěrnějším a dotěrnějším.

A tak pojednou stanuli si tváří v tvář zcela zblízka dva nesmířitelní nepřátelé — vlk a člověk. Starý, zkušený a prohnaný dravec a smělý hoch, jemuž šlo na patnáctý rok a jenž do nerovného boje přinášel si jenom chrabré srdce a těžkou sekyru po otcí. (Dokončení příště.)

Bůh láska jest.

(Obr. ku článku »Bůh láska jest« na str. 194.)

J. DOLNÝ:

Statečný školáček.

Smáli se mně naši, smáli,
že jsem ještě školák malý,
že prý cestou k naší škole
slabikář mne k zemi svalí.

Zmýlili se všichni hezky!
Už rok šlapu k škole stezky,
chlapík jsem — však slabikáři
zbyly všeho všudy — desky.

PAVEL HORYNA:

Skřítkové.

Pohádka.

Na okraji jezevčího brlohu mezi kořáním veliké sosny, jež jeho majitel už dávno opustil, buď že jej skolila ručnice myslivcova, buď že necítil se v těchto končinách dosti bezpečným, ukázala se malá hlavička s pitvornou tvářičkou. Šibalská očka zírala potměšile z červeného, čtveráckého obličejce, obrostlého věncem bílých, dlouhých vousů a na hlavě seděla čepička tvaru homole cukru, pestrá jako klobouk muchomůrky. Celá hlavička byla veliká jako ořech a prstíčky, jimiž se osůbka držela okraje svého úkrytu, jako stébla slámy.

Maličká očka těkala pátravě na všechny strany. V lese bylo ticho. Ani jediný lísteček se nepohnul, ani jediná noha zvěře nezadusala v hebkém mechu. Jenom v korunách stromů švitořili neunavní zpěváčci, a kde byl les řidší, v paprscích slunce bzučela hejna komárů.

Na ta zadíval se malý človíček poněkud déle a s jistou úzkostlivostí. Komár byl pro něho velkou obludou a nejednou bylo mu podstoupiti s ním úporný zápas.

Pojednou však se mužiček rozhodl a rázem vyšvihl se z brlohu. Objevilo se útlé, směšné a pestré oděné tělíčko na dlouhých a hbitých nožkách. Celá postavička nebyla větší nežli prst. Lze si tedy pomyslit, že když dala se na cestu, neotrásala se pod ní země jako pod krokem nesmírných obrů z pohádky a že nahnala hrůzu jenom dvěma jepicím, které odpočívaly na blízku v listí osladiče. Jaktěživy neviděly takového stvoření. Ráno zrozeny měly za chvíli už zhasnouti a tato postavička připadala jim jako tvor nikdy nevidaný a hrozný. Zděsily se, vyvalily oči a bezděky schoulily se do listí. Když postavička zašla, rozlétly se za svými družkami, aby jim vylíčily hroznou tuto setkanou.

Zatím ubíral se skřítek cestičkami jen jemu známými, jichž by oko lidské nikdy nepostřehlo, stále vpřed. Tu a onde obešel kmen stromu, přešel svižně kořání, vyhnul se velikému kameni, který byl proň značným kopcem, propletl se mezi skupinou hub, které proň byly velikými stromy.

Pojednou stanul a dech se v něm zatajil zděšením. Přes jeho stezku ležela potvora nevidaných rozměrů, z nichž vynikaly zvláště dlouhé uši. Byla všecka chlupatá, měla kračoučkový ocásek a ač měla oči otevřeny, zdálo se, že spí. Oddychovala klidně a vousy visely jí bez pohnutí kolem tlamy.

„Zajíc!“ řekl si v duchu skřítek. Ještě nikdy nesetkal se s touto obludou v širém lese. Třebas neměl zvláštní příčiny báti se tohoto plachého ušáka, jeho rozměry jej ohromily a rázem vzpomněl si na vypravování svého dědečka, jak jednou, když celý les hřměl strašlivými ranami a štěkotem psů, oblud to ještě větších a krvežíznivých, jedna taková ušatá příšera štvána vrazila ve zmatku do brlohu, jež obsadila jejich skřítkův rodina. Na tu hrůzu nezapomene se v jejich rodě do posledního pokolení.

Skřítek se opatrně pohnul. Pro případ, že by netvor projevil nepřátelské úmysly, byl hotov vklouznouti pod nejbližší kámen.

Ale ušák se nehýbal. Skřítek učinil několik lehoučkových kroků, obešel příšeru velikým kolem a jal se upalovati, co mu nohy stačily, aby co nejdříve se vzdálil od nebezpečného protiyníka.

Pojednou zastavil jej žalostný nářek, zaznívající v trávě nedaleko něho. Strýtkovi zježily se vlasy. Poznal hlas svého přítele Šelmovského, volajícího úpěnlivě o pomoc. Zajisté nachází se v kruté tísní, ne-li v nebezpečí života. Skřítek byl na rozpacích. Vrozená bázeň přikovala ho na místo. A zase bylo mu krušno opustit dobrého přítele v nesnázích.

Tu vzpomněl si, kterak mu Šelmovský před nedávnem přispěl v těžkém zápase s velikým hlemýžďem, jemuž unikli pak jen díky rychlosti svých nohou, a rázem nabyl odvahy. Ozbrojiv se jako hrášek velikým kamínkem, který byl v jeho očích mohutným balvanem, rozběhl se k místu, odkud křik zazníval.

Co tam spatřil, div ho neomráčilo. Ubohý Šelmovský byl v křížku s velikým roháčem; ten držel ho svými parohy za dlouhý vous a snažil se předními nohama přitáhnouti si jej do kusadel. Podaří-li se mu to, bude po ubohém příteli veta. Zdrímnuv si v trávě, nenadál se ani, že ho roháč s výše bude považovati za chutnou housenku a že se naň zuřivě vrhne. A nyní marně bojoval ubohý Šelmovský sítkou na motýly, s níž si do lesa vyšel, a hlavně hrdlem, z něhož vydával ječivé výkřiky. Rozzuřený roháč držel oběť svou pevně a už už ji zmáhal.

V té pocítil bolestnou ránu na pravé noze. Náš skřítek uhodil ho do ní ze vsí síly balvanem, kterým se byl ozbrojil.

Boj rázem nabyl obratu. Brouk pustil Šelmovského a rozebral se po nenadálém jeho záchranci. Ale kdež pak tomu už byl konec! Jenom šibalská jeho očka vykukovala čtverácky zpod velikého omšného kamene, pod nějž byl vklouzl. A když se roháč ohlédl po Šelmovském, ten už krčil se pod druhým kamenem, vykukuje toužebně po sílce, která zůstala ležeti na bojišti.

Sklamán odlétl roháč, slibuje všemu skřítkému plemeni krvavou pomstu. Raněná noha bolela jej silně a doma musila mu na ni žena dáti ihned studený obkladek. —

Po chvílce vylezli oba skřítkové ze svých úkrytů. Šelmovský děkoval příteli Čtverákovi vřele za vydatné přispění. Procházku, k níž vybídl ho Čtverák, přijal rád; bude při té příležitosti lovit hmyz. Maličké mušky, kterých my lidé okem sotva postřehneme, bývaly jeho obětí a v zacházení sítkou dosáhl nemalé zručnosti, pro kterou mezi svými velmi proslul.

Den byl překrásný a les nádherný. Skřítkové odvážili se na mýtinu, která byla všecka zalita slunečními paprsky. Pojednou hrozná překážka vyvstala jim v cestě. Přes jejich stezku a snad přes několik skřítkých stezek sousedních leželo obrovské těleso. Bylo, pokud oba přátelé mohli dohlédnouti, zahaleno v látky a když je obezřele obcházel, všimli si pěti velikých klad, které vypadaly zrovna jako jejich vlastní prstíky. Když zašli dále, spatřili na zemi ležící obrovskou kouli, která vypadala jako jejich vlastní hlava.

Šelmovský vylezl na stvol blízké kapradě a viděl na té hlavě zavřené oči, nos jak horu a ústa jako propast a z nich vycházel zvuk, jako když řeže sto skřítkých pil najednou.

Slezl rychle a řekl Čtverákovi:

„Jest to člověk a spí!“

Člověk! Čtverák slychal dosud jenom ve vypravování svých daleko starších přátel o člověku, ale na vlastní oči ho ještě nespatriil. Vylezl proto také rychle na kapraď a dlouho a dlouho prohlížel si člověka.

V té malá muška usedla spícímu na tvář. Zalechtalo ho to patrně, neboť ve spánku mávl rukou, aby ji sehnal. Jak zvířil vzduch tímto pohybem, odletěl Šelmovský, jenž stál dosti blízko, na deset kroků a Čtverák spadl s kapradě.

Teprve na klobouku mohutného ryzce se vzpamatovali z leknutí. Aby se posilnili, vyndal Čtverák z kapsy objemnou tabatěrku, šňupl si s chutí a dal šňupnout i soudruhovi.

Šňupli si jednou, dvakrát a přemýšleli, co by člověkovi vyvedli, čím by ho pozlobili. Strach je už přešel a mimo to věděli, že člověk nechová se nepřátelsky k malým obyvatelům lesa, skřítkům.

šňupl si s chutí a dal šňupnout i soudruhovi.

(Fotografie z nákladu F. Hanfstaengla v Mnichově.)

„Poslyš, Čtveráku, mám myšlenku!“ řekl pojednou Šelmovský.
„Zašimráme člověka pod nose, co bude na to říkat.“

Čtverák vypouklil na přítele úžasem očí. A bylo věru proč! Odvážiti se takto pro pouhý žert na velikána, vydati se zrovna v jeho moc! Úmysl Šelmovského připadl mu nesmírně nebezpečným.

Ale Šelmovský měl dar neobyčejné výmluvnosti. Mluvil do Čtveráka a přesvědčoval ho, až ho přesvědčil. Nebezpečí není tu pražádné. Usne-li člověk, spí a spí po několik skřítčích dní. Není tedy aňi možno, aby se tenhle jen tak probudil. A jak to bude zábavné, až budou rejdití po jeho tváři.

Za chvílku po té šplhali se oba šibalové statečně na hlavu člověka. Čtverák použil ku své cestě vlasů, Šelmovský proplétal se mu vousem, do něhož zapadal chvílemi až po pás.

Konečně stanuli mu pod nosem, do jehož direk byli by mohli bez velikých nesnází vklouznouti. Odvážlivější Šelmovský začal obratně šimrati člověka sítkou na motýly po chrupavkovité přehradě mezi oběma dírkami.

Člověk spal a patrně necítil ničeho. Šelmovský stal se odvážnějším. Čtverák hleděl naň s němým obdivem, když přiblížil se ještě více a začal sítkou pracovati uvnitř nosu člověkova.

Pojednou — nesmírný otřes a strašlivá rána. Člověk kýchl.

Dvě drobné postavičky mihly se vzduchem, provedly několik kozelců a odletěly asi na padesát skřítčích kroků od člověka. Díky pružnosti svých kostí neublížily si. Oklepaly se a uháněly schlíple do svých domovů. Šelmovský nesl si v srdci lítost nad ztracenou sítkou, která uvázla kdesi v člověkových vousech.

A člověk když se probudil, vstal a vybral si z vousu drobounkou sítku na motýly, dlouho kroutil hlavou nad tímto nálezem. Pak se ohlédl po slunci, které schylovalo se už ke korunám stromů, a bral se domů.

Čtverák a Šelmovský spali už dávno ve svých příbytcích, aby se posilnili na nová čtveráctví dne příštího.

J. BENEŠ :

Naučil se od mravence.

Tatarský vojevůdce byv několikrát po sobě poražen, skoro si již zoufal; zemden kdys odpočíval pod hrubou skálou. Neusnul však, ale díval se pozorně na mravence, který malinké své břemeno do výše nesl. Ubožáček, když dolezl k vypuklému místu, ztratil rovnováhu a spadl na zemi. Zde arci nezůstal, nýbrž sebrav všecku sílu, nesl své břeménko opět vzhůru; došed však k onomu místu, zase spadl. A padal chudáček asi sedmdesátkrát. Konečně přece i onu vypuklinu zdolal a nyní stoupal dál a dál. — Vojevůdce překvapen tak velikou vytrvalostí mravence, ještě jednou svolal své vojsko, a udeřiv vší silou na nepřítele, zvítězil. A štěstí mu od té doby přálo.

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

Petrohrad.

(Dokončení.)

P očet obyvatelstva Petrohradu páčí se na 1,439.000 duší, ale kromě Rusů žije zde též mnoho přistěhovalců, zvláště Němců, kteří na úkor nevědomého domácího lidu dovedou své vědomosti dobře uplatnit zvláště při obchodech a továrních podnicích, kde ruský člověk je sice dobrým dělníkem, ale na úředníka málo kdy to přivede, nikoli snad, že by se mu nedostávalo vrozených schopností, ale postrádá úplně jakéhokoliv vzdělání, neboť není v Rusku dostatek škol, ani povinné návštěvy školní, tak že ubohý, nevědomý lid schopen je pouze těžké práce. Jak mnohem lépe je to u nás, a važte si toho, dívky, že máte školy, v nichž se vzděláváte na užitečné členy lidské společnosti!

I v Rusku bude snad po čase lépe, pracujte se v době přítomné na úpravě školství, ale kdy nastane úplná náprava a kdy i vrstvy méně zámožné budou též účastny povšechného vzdělání, dosud není jisto. Kéž by se tak stalo co možno záhy!

Nejvýznačnější budova na Něvskim Prospektu, „Gostinný dvor“, stojí věru za bedlivé prohlédnutí. Obrovské stavení do čtverce zbudované obehnáno pohodlným, krytým loubím ze sloupoví. Ve dvorech panuje též rušný život, neboť skupinami budov zevně i uvnitř „Gostinný dvor“ tvoří takřka malou vesnici, ovšem je to řečeno jenom obrazně k posouzení velikosti tohoto pověstného tržiště. V nádvořích prodává se levnější zboží, na př. obuv, dětské hračky a pod., kdežto krámy na hlavní třídu obrácené kromě klenotníků mají najmuty též obchodníci hudebninami, optikové (hotovitelé brejlí, dalekohledů atd.), prodavači církevních rouch a potřeb chrámových, knihkupci a ozdobníci. Po stranách nalezájí se po nejvíce obchody modní a se zbožím střížným. I venku pod loubím lze spatřiti menší zlatnický krámek. Na všech čtyrech nárožích „Gostinného dvora“ zřízeny jakési oltaříky s obrazy svatých, kde stále světélka kmitají.

Kráčíme rovným směrem po Něvskim Prospektu, jenž nedaleko zimního paláce počíná, mineme na levo nejprve Kazaňskou kathedrálu, pak radnici a Gostinný dvor, kus cesty opodál vypíná se carské sídlo, palác Aničkin, kde vojenská stráž po ulici přechází anebo stojí před strážními, bílé a černě natřenými budkami. Na blízkém mostu Aničkiném jsou dvě mramorové sochy, představující, jak obrovští zápasníci krotí vzpínající se oře. Je to vzácné umělecké dílo.

Na blízku nalezá se Nikolajewskij vaksal (nádraží), odkud se jede do Moskvy. Tato jinak střízlivá a na pohled nezajímavá budova s hodi-

novou věží vystavena byla roku 1851, ale náš obrázek předvádí nám ji v tom zvláštním okamžiku, kdy nádražní budova ozdobena je prapory smutečními, svítilny černou rouškou zastřené a před sv. obrazem zřízen oltář, kde konají se modlitby za předčasně zemřelého člena panující carské rodiny, v Moskvě zhynulého, jemuž celé shromáždění vyšších důstojníků a carských hodnostářů odjede odtud z „Nikolajewskiho vaksalu“ zvláštním vlakem do Moskvy na pohřeb.

Z tohoto místa Něwskiho Prospektu se cesta poněkud zahýbá ku předu, zde též počíná parní tramway jedoucí opět rovně po Něwskim

Nikolajewskij vaksal (nádraží).

Prospektu kolem výstavného a velice bohatého „monastýru“ (klášteřa) sv. Alexandra Něwskiho dále do předměstí a kde končí hlavní petrobradská třída, počíná dělnická i tovární čtvrť, kudy možno po jízdě dosti dlouhé vyjeti k cestě vedoucí do lidnaté a úpravné vesnice Muržinky. Takováto jízda je velice zajímavá zvláště za nedělního odpoledne, kdy dělníci i venkované pestře ustrojeni procházejí se po ulicích, bavíce se hrou na ruční harmoniku i zpěvem. Méně hezké pak bývá, že napijí-li se při tom „vodky“ (pálenky), nezřídka se potom krvavě poperou. Ale to jest již za obvodem města Petrohradu, jehož některé památnosti zajisté budou čtenáře zajímat.

Psiček nenasyta.

(Obr. k básni na následující straně.)

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

Psíček nenasyta.

Pod okapem na dvorečku
myslivcova Poldinka
pozoruje, kterak k světu
má se ta psí rodinka.

Diana si leží v budce,
snad ji mrzí každý krok;
za to znají dováděti
čilý Sultán, malý Brok.

Neposedni, nenasytni,
mají v těle raracha,
zvláště Sultán se při jídle
vždycky notně zamáchá.

Brok ho škrabe po kožíšku,
kňučí ve psím nářečí:
„Že mně patří polovička,
jisto je i bez řeči.“

Ale Sultán hltá, hltá,
myslí: „Také pravda je,
kdo první u plné mísy,
také vždycky vyhraje!“

Sultán mlašká! Brok ho škrabe,
zavrčela Diana:
„Jedli by nenasytové
od večera do rána.“

„Moje též je snídaníčko,“
dál Brok třepe bratříka,
ale Sultán od nádoby
— prázdné — rychle utíká.

Žalostně Brok poštěkává:
„Já bych také něco jed’,
a Poldinka usmívá se:
„Sečkej, donesu ti hned!“

Jiné mléko do nádoby
nalila, a dívá se,
ale hledme! Sultán opět
do nádoby hrabá se!

Nežli však Brok zanaříkal
nad novým zas ústrkem,
Diana již „pohladila“
nenasytu nad krkem.

Jako klubíčko se tulil
malý Sultán do trávy,
a dívěnka zasmála se:
„Aspoň lépe vytráví!“

Denně hraje smíšek v očích
myslivcově Poldince,
když donáší snídaníčko
veselé psí rodince.

FRANTIŠEK VŠETEČKA:

Obrázky z katolických missií.

Afričtí zaklinačové deště.

Důležitější věcí při polním hospodářství jest déšť v příhodný čas
přicházející. Od něho závisí úroda. Tak je tomu u nás i v Africe.
Ba tam jest ještě mnohem více třeba osení hojného deště v pravý čas.
V horkém africkém podnebí vyprahne půda daleko více než u nás, a

proto nepřijde-li v pravý čas vydatný déšť, nemůže osení vyrůst a nastane hlad, což se velmi často stává.

Pohanští, pověrám oddaní černoši vymýšleli rozmanité způsoby, jimiž by mohli kýžený déšť přivolati. O některých takových zaklínáních chei dnes vyprávěti.¹⁾

Jak lze donutiti mračna, by přinesla déšť? Skoro každý kmen afrických černošů má svůj způsob přivolávání deště. Černoši kmene Svasi házejí oštěp proti mračnům, by je podráždili, aby ona pak proti nim metala vodu — déšť. Pondové obětují jistý druh jasně červených ptáků, které zabíjejí a házejí do řeky, neboť v řece sídlí duchové předků, které lze touto obětí smířiti. Jiní házejí do vody kůže zbaveného mrtvého psa.

Obyvatelé krajiny kolem zálivu Delagojského²⁾ vysílají na přivolání deště ověnčené ženy, které provádějí rozmanité tance za zpěvu jednotvárných písní a putují ke kalužinám, kde si omývají nohy. Pak navštěvují hroby předků a vylévají na ně vodu.³⁾

V zemi Zulů jdou dívky za tímže účelem ke stromu a vylévají k jeho kořenům v nádobách přinesenou vodu. Tázány byvše od misijnářů, proč tak činí, odpověděly, že pod stromem jest pochován jeden z předků, jenž býval znamenitým zaklínačem deště. Proto polévají jeho hrob, by jim poslal déšť.

Basutové obětují duchům pivo, které nalévají na kraj kukuřičného pole.

Matabelové a Zulu zaněcují na polích ohně, jichž kouř má odstraniti škodu a přinésti déšť a vzrůst obilí.

Z toho, co dosud bylo pověděno, následuje, že lid vůbec činí pokusy, jimiž chce přivábiti déšť. Kromě toho jsou však zaklínači či přivolavači deště z povolání, kteří se chlubí, že mají zvláštní moc a že jistě dovedou včas déšť zavolati.

A skutečně přicházívá po jich kejklech déšť. Než nemysleme si, že dovedou opravdu zázraky činiti. Oni začínají jednoduše svoje kouzla konati teprve tehdy, když se dostavují v přírodě známky brzkého deště, které dobře znají.

Všimněme si poněkud takových kejkličů. Někteří z nich na příklad potírají svoje tělo bahnem a obětují duchům předků vola. Výsledek však závisí od barvy obětovaného zvířete. Proto někteří vychytrali náčelníci

1) Dle článku v časopise natalských Trapistů.

2) Záliv Delagojský při východním pobřeží jižní Afriky.

3) Z toho možno poznati dobrou a následování hodnou vlastnost pohanských a nevzdělaných černošů, že si totiž váží hrobů svých předkův.

chovají velká stáda volů takových barev, jakých žádají kouzelníci, a osada, která si deště přeje, musí pak voly ty za drahé peníze od nich kupovati.

Při porážení obětovaného zvířete zachytí se krev do dýně;¹⁾ ani kapky se nesmí rozlít. Nádoby s krví i maso se pak uloží na noc do jedné z chyší, by si na jejich vůni duchové pochutnali. Druhého dne sní lid maso a třetího dne se pálí ohlodané kosti. Kouzelník prý nad zabitým zvířetem vyznává hříchy lidu, což ostatně — jak tvrdí o věci dobře zpravení — záleží v tom, že vyzná, že lid nectil dostatečně duchů předkův.

Neprší-li hned, dovede se postarati zaklínač, aby získal ještě času. Řekne, že se musí ještě obětovati jiné zvíře a určuje nějaké zvláštní vzácné zvíře určité barvy. Pak žádá ještě chycení živého levharda a paviána. A když přece ještě neprší, následuje výmluva, že jistě nějaký sousední zaklínač a kouzelník jeho práci svým opačným čarováním maří. Toho nutno vypátrat, čili, jak říkají černoši, „vyčichati“.

Neprichází-li déšť dlouho, musejí mužové nositi velké kameny na kopce a pouštěti je dolů, by tím „obrátili vítr“. Konečně nadcházejí známky blížícího se deště a tu se staví kouzelník slavnostně před lid a volá: „Nechť prší!“ A pověrečný lid věří, že prší proto, že jejich kejklíř déšť přivolal!

Někdy však se stane něco jiného. Nechce-li dlouho pršet, pozbude lid důvěry k svému zaklínači a hodí jej prostě do vody a utopí. To prý se stává dosti často.

I ženy bývají zaklínačkami a „umějí“ přivolávati déšť. Užívají ku svým kouzlům žlučového váčku,²⁾ černé ovce neb černé kozy. Žluč přidávají k jakýmsi lékům, jež částečně požívají a zbytkem potírají tělo. Černá barva zvířat prý způsobí černé mraky dešťové.

Maso obětovaných zvířat se peče nad ohněm zaníceným třením dvou dřev o sebe. Černý kouř z oběti vystupující má také moc přivolati mraky. Pak odchází kouzelnice do pole a počne křičet proti nebi, jakoby se hádala a chtěla déšť vynutiti. Prý to „znamenitě pomáhá“.

Jak nemilosrdnými dovedou býti černoši ve svých pověrách, dosvědčuje zpráva missionářů ze země Zulů, že matky v čas sucha zakopávají své dítky do země až po krk a nechají ubohá stvoření po celé hodiny plakat a křičeti. Nebe prý se nemůže na utrpení ubožátek dívati a počne plakat — přijde déšť.

Prší-li mnoho, musí se zase hledět déšť zastaviti. To se děje pomocí spálené králičí kůže, neb tím, že se zabitý pták hází do vody. Též se zavěšují proti větru na tyče kůže a nosí po dědině kohout!

¹⁾ Dýně se u nás nazývá také zhusta turkem. Z baňatých plodů hotoví si černoši nádoby.

²⁾ V útrokách při játrech nalézá se váček obsahující žluč.

Pošetilost pověry takové musí každý nahlédnouti. Příčinou její jest ovšem nevědomost, která černochoy omlouvá.

Je-li však pověřčivým křesťan, věří-li v nesmyslná kouzla a užívá-li jich, zasluhuje nejen posměchu, nýbrž pokárání, ba opovržení.

JOSEF BROŽEK :

Pan professor.

Konečně po prázdninách počal Šikolův Jeník choditi do školy. To bylo radosti a výskání. Ještě byla ráno tma v den, kdy měli žáci jíti do kostela prosit za dar Ducha svatého, ale Jeník budil už matku, aby šla vařit snidání, aby do kostela nezmeškal.

„Lež jen pěkně, Jeníku,“ kárala ho matka, „jsou sotva tři hodiny.“

„Snad už bude víc,“ namítal Jeník, který by byl přece rád vstal.

„Není a nepospíchej tak. Možná, že časem, jak teď do školy pospícháš, budeš se škole vyhýbat.“

„To, mamínko, nebudu.“

„No, dobře, dobře; ale teď už jen lež a nezlob!“

Matka ztichla a Jeník též. Byl zvyklý matku i otce poslouchati a nechtěl už zlobiti. Ale neusnul. Zamhouřil oči a činil si představení o škole. Už viděl jak čte, píše a počítá, a opravdu se na to těšil. Mnohé z dětí musí se lichocením, ano i hrozbami do školy poprvé vésti, ale u Jeníka toho potřebí nebylo. Ten, kdyby to bývalo bylo možno, byl by chodil do školy už dávno. Konečně se přece dočkal, že touha jeho po škole byla vyplněna.

Jeník již, než začal do školy choditi, uměl něco čísti a psáti. To pochytil od své starší sestry Anny, která již čtvrtý rok do školy chodila, a jejímž pilným žákem Jeník byl.

Konečně, když sám do školy choditi začal, byl všecek blažen. Učení se chopil celou duší, školu miloval jako druhou matku svou a páni učitelé nemohli si pilného žáka dosti vynachváliti.

„Je to nadaná hlava, tenhle váš Jeník,“ řekl několikráte pan třídní učitel Jeníkovu otci, hajnému Šikolovi; „bude-li se stále tak učiti, učinil byste dobře, kdybyste ho dal studovati.“

„Na to, pane učiteli, se neodvážím ani pomysli,“ povzdechl hajný. „Jeník není sám, jsou ještě vedle něho tři holky; jmění nemáme žádného, a ta služba, kterou jako hajný dostávám, je maličká, sotva stačí na živobytí.“

„Škoda,“ pronesl pan učitel a v tu chvíli litoval, proč on také není bohat. S jakou radostí by nadaného a pilného hochu na studiích podporoval. Zatím však to zůstalo jen při skromném přání. —

Vedle pilného učení také Jeník rád četl. Školní knihovnu už měl dávno celou přečtenou, ale to mu nevadilo. Poprosil pana učitele a ten ze své soukromé knihovny vhodné knihy vybral a půjčil, neboť věděl, že Jeník, který byl na knihy velmi opatrným, jich nepotrhá, ani nepošpiní.

Tu a tam dočetl se Jeník o chudých studentech, o dobrodincích, kteří je na studiích podporovali, a nejednou si povzdychl: „Kéž bych mohl také já studovati!“ Poznal však, že rodiče jeho jsou chudí, aby jej mohli dáti studovati, a dobrodinců, nevěděl, kde by získal. Bydlil v chudé víscce, každý ze sousedů měl se sám co oháněti, aby živobytí uhájil, a v městě nikdo Jeníka neznal. A kdyby i znal, tak hned nikdo pro cizího oběti nepřinese, jakou by bylo podporovati někoho na dlouhých studiích. Toho ovšem Jeník dobře uvážiti nedovedl.

Učil se však dále, a když mu bylo jedenáct roků, prosil otce, aby mu dovolil choditi do měšťanské školy, do které bylo z Hrušovan, kde Šikolovi bydleli, asi hodinu cesty.

„Budíž,“ rozhodl se otec, to snad nebude státi svět; nějaké knihy ti koupím třeba starší, ráno půjdeš po snídání, k večeri přijdeš a k obědu si vezmeš kousek chleba. Dokud to vydržíš, choď!“

A Jeník počal choditi do měšťanské školy. Ale obědy, skrovné sice, přece však teplé, dostával ve městě, kde založen jest spolek „Stůl pravdy“, kterýžto spolek má účelem, podporovati jídlem chudé žáky. Obědy tedy dostával Jeník od zmíněného spolku.

I v měšťanské škole Jeník výtečně prospíval a po celé tři roky do školy chodil. Jak mu však bylo líto, když mnozí ze žáků, kteří s ním do školy v T. chodili, po ukončení třetího roku, v měšťanské škole ztráveného, šli na další vzdělání do škol vyšších, buď do gymnasia nebo reálky, na ústav učitelský nebo do škol obchodních, průmyslových a pod. Jen on, Jeník, nemohl dále studovati. Otec mu ničím pomáhati nemohl a Jeníkovi nastalo, aby se sám o živobytí staral.

„Vydělej si a potom dále studuj,“ řekl mu otec, když ho Jeník prosil, aby mu dovolil dále studovati.

Tu poznal Jeník, že musí se vzdáti už docela vši naděje. Ohlížel se tedy po nějakém zaměstnání. Líbilo se mu broušení granátů a drahokamů.

Otec zavedl jej do větší dílny v městě, kamž Jeník dříve do školy chodil a kdež byl také skutečně přijat.

Asi půl roku musel Jeník jako nováček pracovati zdarma, a když první mzdu rodičům přinesl, řekl mu otec: „Ulož si, Jeníku, první svůj výdělek — na památku.“

„Jen si to, tatínku, vezměte; naživil jste se mne již zadarmo dosti,“ odporoval Jeník.

„No, pokud budu moci, budu tě živiti a peníze si ukládej; nebudu ti moci více dáti, než co sám si uspoříš.“

Po těch slovech napadla Jeníka jakás divná myšlenka, s níž však se nikomu nesvěřil.

„Děkuji vám, tatínku,“ vřele děkoval otcí. „Ale i dále mi budete nechávat moji mzdu?“ ptal se nesměle.

„No ovšem, pokud uvidím, že peněz zbytečně nevyhazuješ?“

Jeník znova ještě otcí děkoval, a když nadešla neděle, šel k panu řediteli měšťanských škol. Půjčoval si od něho knihy, neboť po práci rád četával. A když už knihy v balíčku držel, ještě otálel.

„Ještě si něčeho přeješ?“ ptal se pan ředitel.

„Rád bych se vás, pane řediteli, něco otázal, dovolíte-li,“ podotkl nesměle Jan.

„I jen se ptej, hochu, směle,“ dodával mu pan ředitel kuráže, „co v mé moci bude, rád ti posloužím.“

„Rád bych věděl, pane řediteli, do kolika roků přijímají na učitel-ském ústavě posluchače.“

Ředitel patřil s údivem na Jeníka. „To záleží na posluchači, aby obstál při zkoušce přijímací. Ale patnáct roků mu býti musí.“

„Ale starší může býti?“

„Ovšem, třeba osmnáct roků. Ale snad, Jeníku, nemíníš jíti na ústav?“

„Šel bych rád, jenom kdybych měl peníze.“

„Ty prožlукlé peníze; ty každému scházejí,“ kýval hlavou pan ředitel, „no, co platno, hochu, jen nezapomeň, čemu jsi se naučil, a dále se vzdělávej; i takto bude z tebe řádný občan, který může býti nejen sobě, ale i jiným a vlasti ku prospěchu.“

Jeník poděkoval panu řediteli a ten jej vlídně propustil. — Od té doby Jeník jen málo četl knihy zábavné, raději četl poučné a zvláště často si opakoval, čemu se v měšťanské škole naučil. Pracoval pilně, měl dosti slušný plat a šetřil. Nepil, nekouřil, jako mnozí ku svého těla škodě jinocí v jeho věku činí, a prázdné chvíle jen vzdělání věnoval. Neušel při tom ovšem posměchu špatných druhů svých, ale Jeník nedbal.

Tak uplynula tři léta. Jeník měl ušetřeno několik set zlatých, neboť měl mzdy denně 1 zl. 20 kr. i více.

Byl konec prázdnin. Na učitelský ústav v J. hlásilo se mnoho posluchačů a mezi nimi i — Šikolův Jeník. To bylo divení a smíchu, neboť každý pochyboval, že by tak velikého (Jeník byl na svůj věk příliš vzrostlý) a již staršího na ústav přijali. Ale páni professoři soudili jinak. Jeník šťastně odbyl přijímací zkoušku, při níž skvěle obstál, a počal studovati.

Avšak i zde zažil mnohé trpké zkušenosti. Jsa veliký, starší již a sedaje mezi nejmladšími studenty, byl od nich žertem „panem professorem“ nazýván, což Jeník zprvu trpěl rád, ale když žerty byly stále hrubší, bolelo jej to přece. Než trpěl dále.

Konečně dověděl se to skutečný pan professor, Jeníka měl v lásce a proto jej to na ostatní studenty mrzelo. Ujal se snaživého jinocha a studenty otcovsky napomenul, uveda jim na mysl, co bylo Jeníkovi bojů a útrap zakusiti, než domohl se vyplnění své vroucí touhy, a že spíše měli by spolužáci snahám jeho se obdivovati, míti jej v úctě, než žerty si z něho tropiti. A konečně že při jeho neunavné snaze je možno, že bude moci jednou skutečně býti professorem. A byť by i starším byl, nemá mu nikdo zazlívati, touží-li po dalším vzdělání; neboť člověk není nikdy dosti učeným.

Spolužáci Jeníkovi se zastyděli, odprosili jej a potom už ho nezlobili, leč jen někdy v přátelském žertu pronesli k němu „pane professore“, což Jeník rád přijal.

Za podpory pánů professorů stačily Jeníkovy úspory až na dokončení studií. Roku loňského došel svého cíle, vyšel z ústavu učitelského, a učí ve škole v N. v severních Čechách. Jsem jist, že bude z něho vždy výborný učitel a přehorlivý pěstitel české mládeže.

Tento Jeník je zajisté skvělým příkladem mravenčí píce a vytrvalosti, která zasluhuje nejen chvály, nýbrž i následování.

Pračky zajíců.

Krutá zima již pominula a nastalo mírnější počasí. Z toho se těší kde kdo. Největší potěšení však mají zajíci. Ve dlouhé, třeskuté zimě příliš mnoho zkusili a bylo jim často vyhýbati se nesčetným nástrahám. I jest opravdu veliký div, že všecko šťastně přestáli. Teď veseleji prohánějí se po polích a lesích, vyhledávajíce si štavnatější pastvy. Hlodavé zuby jejich okusují nejhutnější lístečky. Měsíc nebo hvězdy jim obyčejně svítí při večeri. Zajíci jsou přátelé noci.

Po západu slunce vycházejí na známá místa. Ale že opatrnosti nikdy nezbyvá, vědí ze zkušenosti i oni, a proto též dle starodávné této průpovědky se řídí. Častokrát se zastaví a dlouhýma ušima naslouchají. Vzduch přináší všechny zprávy z celého okolí. Na radost nikde nic podezřelého. Všude ticho, i větérek usnul na chvíli v korunách stromů.

Nedaleko lesa jsou pole oseta řepkou, jejíž listí jest jim pochoutkou. Sem přicházejí noc jak noc a hodují tu bezstarostně.

Po nasycení hledí se též povyraziti, obveseliti. Přes tu chvíli panáčkují a druh druhu dráždí, jakoby chtěli spolu zápasiti a zkoušeti se, kdo z nich je silnější. Leč hra promění se brzy v boj. K půdce

Pračky zajíců.

zavdá příčinu někdy nepatrná věc. Na příklad některý ušák přeskočí druhého. Tomu se to nelíbí a jest zle. Chce opovázlivce ztrestati. Ale se špatnou se potáže. Starý „Matěj“ postaví se na odpor a zasazuje soupeři notné škrabance a pohlavky. (Viz obrázek.)

Leč mladší druh brání se udatně a nechce býti zahanben před družkami, které se zájmem sledují statečný jeho zápas. I jiní zajíci se sbíhají, aby přiblíželi k boji a potom oslavovali vítěze. Někteří dosud ještě ani k místu nedošli.

Co takto soupeři spolu zápasí, na blízku zašteká z nenadání pes, jenž zaběhl do polí a našed stopu zajecí, běží po ní a štěká.

Do našich bojovníků jako když st'eli. Bylo po boji. Jeden sem, druhý tam a hned všichni jsou titam. Jen jeden se opozdil. Nemotorný chundeláč žene se za ním, ale marná jeho naděje! Zajíc jest rychlejší. Uhání jako střela. Z obavy před nepřítelem kličkuje v pravo, v levo. Konečně po dlouhých oklikách dostihl lesa. V hustém podrostu se zastavil. Má tam svoje lůžko.

Hup — hup! a již byl v něm. Hezky se přikrčil, přední nohy natáhl, hlavu na ně položil, sluchy přitiskl a zadní běhy skrčil. V tomto položení potom usnul. Spal až do rána a od rána do večera, nebyl-li dříve odtud vypuzen. Teprve s večerem opustí svůj osamocený „pě aby oddati se mohl opět ve společnosti životu radostnějšímu.

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

Květiny skutečné a umělé.

B á j k a.

Na hřbitovech konala se slavnost z mrtvých vatání. Téměř všechny hroby i hrobky byly ozdobeny množstvím skutečných i umělých květin, zrobených z barevného hedvábí nebo papíru.

U zdi kostelní těsně vedle sebe sousedily dva hroby; na jednom byla kytice prostého lučního kvítí, na druhém nádherný věnec z umělých květin.

Hrdě shlížely veliké růže z nachového hedvábí na prosté lesní zvonky a chudobíčky. „Jak jste nuzné a nepatrné a ani z daleka nemůžete se vyrovnati naší skvělosti,“ neslo se šelestění hedvábí k polním květům.

„Za to jsme přirozené a máme cit,“ hájily se tyto.

V noci rozpoutal se liják a když za jitra slunko vysvitlo, chudobky i zvonky dýchaly novou svěžestí, kdežto z nádherných růží pozůstala beztvorná hmota.

Prostá přirozenost má větší cenu nežli planá nádhera a pýcha.

Obrázky z přírody.

Sebral Ignát Zháněl.

Umělý chov motýlův. Jak málo motýlů lze uviděti v městech! Zdá se, jakoby tam byli vymřeli. A přece jaká to radost kochati se na pestrosti barev poletujícího motýla! V Londýně učinili letos následující zajímavý pokus: zřídili u Scarboroughu zkušební stanici, kdež uměle pěstovali všechny možné druhy motýlů, od nejjednodušeji obarveného až do nejpestřejšího. Vypěstili 60 tisíc motýlů a když nastalo v létě příznivé počasí, vypustili jich dvacet tisíc do všech veřejných londýnských zahrad a zároveň zakázali přísně, že jich nikdo nesmí chytati. Zajisté něžná to pozornost správy města, aby obyvatelé se obveselili pohledem na pestře zbarvené motýly!

Fialkové stromky. Jak krásně vypadá trávník, vidíme-li v něm něžné, modré fialky; jaká omamující a líbezná vůně, držíme-li v ruce kytičku krásných fialek! V letošší zahradnické výstavě londýnské byla novinka, a to bylo tam vystaveno několik maličkých fialkových stromků. Kmen měl tloušťku mužského palce a výšku skoro půl metru. V koruně tohoto fialkového stromku kvete nesmírný počet květů, na něž je hlavně na jaře a na podzim nádherný pohled. Přičichne-li někdo k tomuto kvetoucímu stromku, je až skoro omámen silnou vůní.

Hmyz jako jídlo. Ve Francii vařila se vloni v době, kdy bylo mnoho chroustů, chroustová polévka, kterou však již znali ve středověku a doporučeli ji jako dobrý prostředek ku sesílení žaludku. V Africe je všeobecně zaveden zvyk, že se pojídají kobylky, ovšem mnohem větší nežli naše. Hottentoti sbírají vajíčka kobylek a připravují z nich polévku. Na slunci usušené kobylky se též rozemelou a k moučce takto vyrobené přidá se máslo, z čehož pak je, když se to upeče nebo usmaží, chutné jídlo. V Egyptě smaží brouky podobné našim smrtníkům obecným a pojídají je ve směšenině s medem, olejem, máslem a kořením, což prý velmi prospívá ku tloušťce těla. U Arabů je zvyk, že pojídají každodenně ráno i večer po třech těchto broucích. V Nové Quinei je rozšířen obyčej, že sbírají housenky jistého druhu, pekou je nad ohněm a pak namáčejí v hrnci, v němž je těsto urobené z chleba, soli, pepře a muškátového ořechu, smíšené se šťávou citronů a pomerančů. V Indii pojídají mouchy a komáry, též i malé včelky. V jižní Americe připravují mravence za jídlo, které prý chutná jako jaternice.

Hmyz jako děšť. V Sandwichu, městě u Londýna, byla na jaře velká maha. Najednou uviděli obyvatelé asi dva kilometry dlouhý, úplně černý, hustý mrak, který se hnál směrem k městu. Tu se rozdělil a spadlo z něho na miliony hmyzu, který byl podobný okřídleným mra-

vencům. Pokryli vše, ulice, střechy, cesty, silnice a bylo jich na sedm centimetrů vysoko. Protože štípali, musili lidé utéci před nimi do domů. Na štěstí hmyz tento po několika hodinách pošel.

Kratší zprávy přírodopisné. Zvláštní zaměstnání. V Japonsku je též asi tři tisíce lidí, jejichž zaměstnáním je cvičiti „zpívající brouky“. Je to hmyz podobný našim cvrčkům, které dávají v Japonsku do klecí. Hlas mají sice jednotvárný, podobný zvuku maličkého zvonku, ale Japoncům se velice zamlouvá.

Obrovská ryba. V Bretoňsku lovili na mořském pobřeží slanečky. Rybář Simonot měl v moře vrženy sítě, jež pomocí soudruhů vytahoval. Najednou sítě se počaly trhat a bylo vidět, že jest v nich velmi velká ryba. Když ji vytáhli z vody, uviděli skoro osm metrů dlouhou rybu, žraloka, jehož maso však není k jídlu. Rybář nemohl ovšem ryby prodati a měl ještě aspoň 600 K škody, protože se mu sítě velice poškodily.

Stará želva. V londýnské přírodopisné zahradě posla obrovská želva, která byla nejméně 350 let stará. Neboť dalo se dokázat, že byla před tolika lety dovezena do Londýna. Protože však, když ji chytli, čítala nejméně 50 let, žila v celku skoro čtyři sta let. Spotřebovala každodenně tolik trávy jako kráva.

Zvěřinec ve světnici. Obyvatelé jistého domu v Lyoně nemohli několik noci spáti pro jakýsi hluk, o němž nikdo nemohl uhodnouti, od čeho vlastně pochází. Někteří již se domnívali, že tam straší. Oznámili vše domácímu pánovi, který zavolal policii, jež prohledala celý dům. Našli v přízemní jedné světnici ubytovaného pana Bona, který tam měl dva medvědy, pět psů, opici a dva maličké pony (koníky). Vyprávěl, že byl dříve ve službách cirku, odkudž ho před několika dny propustili. Poněvadž nemá peněz, aby pronajal pro svá zvířata stáj, vzal je s sebou do světnice.

Nové druhy ovoce. V Anglii vypěstili nový druh jablek, která nemají jader. Jablko je úplně podobno jablkům, která mají jádra, jenom že má lepší chuť. Je však velmi drahé, neboť prodávali kus po 36 korunách! — Jakýsi zahradník vypěstoval velké ořechy, které nemají tvrdé skořápky, nýbrž obyčejnou, měkkou slupku.

Orel ukradl dítě. V severním Švédsku sedělo jednou odpoledne na výsluní dítě, jemuž bylo osmnáct měsíců, a hrálo si za dozoru matčina. Matka odešla na několik okamžiků domů. V tom přiletěl obrovský orel, chňapl dítě a odletěl s ním. Matka ho ještě zahlédla, jak letí k blízkým horám. Okamžitě svolala celou osadu, aby šli dítěte hledat; našli je sice v hnízdě orlově, ale jen jako strašně zohavenou mrtvolu.

Islandský pony. Na ostrově Islandě jsou maličtí koníci — pony, kteří mají výšku jen 60 centimetrů, tedy něco málo přes půl metru.

V Anglii si je nedávno oblíbili a je velmi pěkný pohled, jede-li na tomto malém koníku chlapec a zvláště sejde-li se několik malých jezdců, kteří umějí jezdit a provádějí různé jezdecké kousky. Koníci tito jsou velice krotcí a zvláštní krásy dodává jim dlouhá hříva.

ED. ELPL:

Skřivánek.

Skřivánek vrací se opět k nám,
přes nivy letí a lada;
kam květ písni jeho dopadne,
příroda vítá nás mladá.

Skřivánek přilétá z daleka,
jaro k nám přináší nové.
Z výšiny jása modravé,
šťastní že vzejdou zas dnové.

Z hrdélka milého perličky
v chladnou již padají půdu;
budí vše, co ještě ve spánku
spoutáno v smutku a trudu.

Z milých těch písni teplý dech
v bezduché zavanul lány;
vše v život zas se probouzí,
zakletí strhány brány.

Buď vítán, pěvče ty milený,
buď vítán v rodné nám kraje!
Kam květy svých písni rozseješ,
nové hned vykvetou ráje.

Pro „družinu sběratelskou“.

Milé děti!

Přečetly jste si pozorně „Provolání“ v minulém (únorovém) čísle „Anděla Strážného“? A dostalo z vás mnoho chuť vstoupiti do naší „družiny sběratelské“? Nuže sbírejte pomaloučku objevující se již hmyz a zasílejte mi jej usmrcený na adresu dole uvedenou.

Mnoho hmyzu vyvinulo se z kukel již na podzim a zimu přespalo. Za prvních jarních dnů slunečných najdete hmyz takový (jmenovitě rozličné brouky) buď pod kameny ukrytý, nebo skrčený či pobíhající ve

štěrbínách kůry na rozličných stromech. Proto, kteří nemáte do lesa daleko, hledejte! S lovem dozajista budete spokojeni

Kdo nemáte daleko k potoku nebo k řece, hledejte pozorně v náplavu, který nyní na jaře rozvodněné potoky a řeky ledakde v zátočinách na břeh vyhodí. Voda s hor, lesů a rolí se stékající spláchla a vzala s sebou rozmanitý hmyz, který v náplavu mezi travou, větvičkami a listím naleznete. Má-li maminka nějaké staré, opotřebované síto, přesívejte náplav sítem tím a podíváte se tomu, co tam všechno uvidíte. Náplav prohlédávejte však, pokud jest vlhký, protože z něho, je-li sluncem zahrát a vysušen, hmyz odlétá. — Ale pozor, milé dívky! ať se mi neurousáte a celí nepomažete; aby se s vámi potom snad rodiče vadit nemusili! Anebo aby snad někdo z vás do studené vody nespádl a se neskoupal a nerozstonal! — I později během celého léta u vod rozličný hmyz hledejte. Zejména po deštích a přívalích, vystoupne-li voda v březích anebo rozleje-li se až na okolní luka, najdete na kraji u vody na stéblech trávy a rostlin rozmanitý hmyz, který po stéblech vzhůru leze, aby se neutopil.

Začnou-li stromy a křoviny pučeti a kvésti, setřásejte s rozzelenalých a rozkvetlých haluzí hmyz do čepic a klobouků nebo do deštníka; děvčata také do zástěrek, které jedna druhé pod haluzemi podržíte.

Na zelenajících se a zvláště na kvetoucích lukách sbírejte hmyz sítkou, kterou po trávě a květech smýkáte. Sítko ta však nesmí býti z řídké sítkoviny (do jaké jste již dozajista motýly chytaly), tou by mnoho črobého hmyzu propadlo a se vám ztratilo, nýbrž ušijte si (to snad dovedete?) sítko jako pytlík z hustého plátna. Podíváte se dozajista, co všechno, smýknete-li několikráte sítkou po květinách, v ní objevíte.

Chycený hmyz hned v láhvičkách usmrťte a usmrcený na mou adresu zašlete. Snad by vždycky žáci celé třídy mohli svou společnou kořist v krabičce mi zaslati. Velmi vhodné pro zásilku jsou krabičky od cigaret „sportek“, které v trafice vyprositi si můžete.

Čtenáři a čtenářky „Anděla Strážného“ v cizině mimo vlast českomoravskou bydlící se dotazují, mohou-li mi také chycený a usmrcený hmyz zasílati. — Ovšem, že mohou; hmyz cizozemský bude mi též a to zvláště velevítaný. Jenom vás všechny, jmenovitě pak vás v cizině žádám, abyste nezapomněly k zásilce přiložiti lístek s udáním svého jména a naleziště.

Jsem opravdu zvědav, odkud první zásilka poštou do Hostíma přiletí! Zdař Bůh! Pozdravuje vás všechny

váš druhý strýček sběratel,

Aug. Senz, farář
v Hostímě u Mor. Budějovic.

HÁDANKY A REBUSY

1. Skládanka.

Z těchto písmen: **A, a, a, o, k, n, o, o, r, r, r, ú, ú, v, z, z**, sestavte čtyři slova, kteráž by s leva na pravo i shora dolů stejně zněla! Význam slov: 1. stromy odívá, 2. tělo bolívá, 3. část dne je to, 4. ruské město.

2. Šarády.

a)

Prvá květem louku posívá,
v druhé klásek dozrává,
třetí plody rozdává,
v čtvrté ptáček nám již nezpívá.

b)

Prvá obec malou značí,
druhá po válce až bývá,
celek svět ten v sobě skrývá;
myslím, že vám to již stačí.

3. Číselky.

1. Had má 1 2 3, pozor, dítě, 3 2 1.
2. Z vůle otcovy 1 2 3 dej žebrákovi 3 2 1.
3. Vše, co on 1 2 3 2, druzí 3 2 1 2.
4. 1 2 3 odpočinku dopřeje ti po životní pouti,
3 2 1 po řece do dalných krajin musí plouti.

4. Hádanky.

a)

1. Kolik snopů vejde se do plného mandele?
2. Kdo to hotoví, ten to nepoví, kdo to nezná, přijme to, kdo to poznal, nechce to?

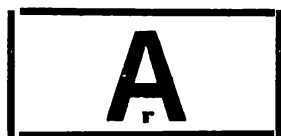
b)

1. Které -pivo sládek nevaří?
2. Který -rek byvá u nás v zahradách?
3. Který -štěp bývá často v lese?
4. Který -lín nehodí se za pokrm?
5. O kterých -čidlech s hrůzou čítáme?

5. Záměnka.

S „a“ jest město všem tak známé,
bez „a“ bylinu však máme.

6.

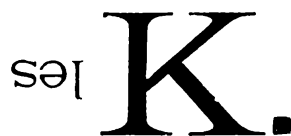
7.

8.

9.

Pilní luštitelé hádanek a rebusů, kteří svá rozluštění nejdéle do 20. března 1908 redakci zašlou, obdrží odměnou velmi pěknou knihu. Jména odměněných označena jsou hvězdičkou.

Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 6.

1. Anděl, kniha, vydra, Karel, stvol, karas, vesta, koran, Marek, Žatec, Kneip, Zeyer — Anděl Strážný. — 2. Varhany, povlaky, závory, v zahradě, žezlo, topivo, pokrytec, ocelek, pampelišky. — 3. a) Bůh dopustí, ale nepustí. b) Ruka ruku myje. — 4. Výraz. — 5. Pečárka. — 6. Okovy. — 7. Samota. — 8. Přednosta. — 9. Všetečka. — 10. Starosta.

OBSAH: Příchod jara. Báseň. — Bůh láska jest. (S obr.) — Z večera. Báseň. — Trudné začátky. Obrázek z moravského Valašska. (Pokračování.) — Statečný školáček. Báseň. — Skřítkové. Pohádka. (S obr.) — Naučil se od mravence. Anekdota. — Petrohrad. (S obr. — Dokončení.) — Psíček nenasyta. Báseň. (S obr.) — Obrázky z katol. missí. Pan professor. — Pračky zajíců. (S obr.) — Květiny skutečné a umělé. Bájka. — Obrázky z přírody. — Skřivánek. Báseň. — »Pro družinu sběratelskou.« — Hádanky a rebusy.

Ročník ▽▽▽
dvacátý sedmý.

▽ ▽ Číslo 8.
Duben - 1908.

Za Svatoplukem Čechem.

Zavlály prapory smutečnými dechem,
zavlály po vlasti Slovanů všech,
šuměly tichounce bolestným echem:
umřel náš miláček — Svatopluk Čech.

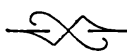
Zavlály prapory po České vlasti,
ku zemi klonily černou svou líc,
větřík je kolébal, mírně jich strastí;
šeptal jim tichounce — není ho víc!

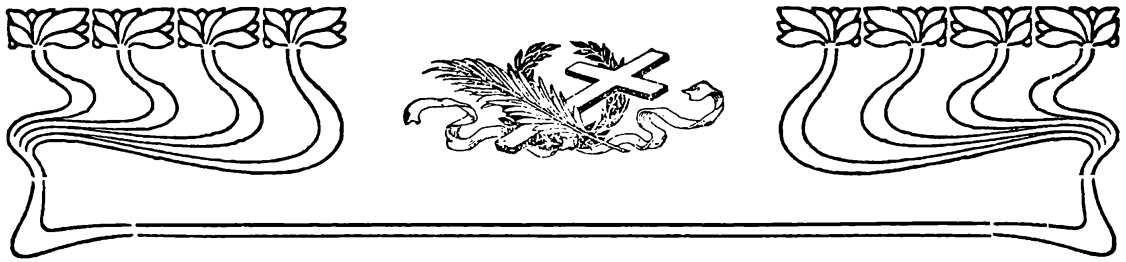
Zavlály prapory v slovanské říši,
ve hrob že sklonil se veliký duch,
hlásaly národům v nesmírné výši,
že si jej do ráje povolal Bůh.

Zavlály prapory, zvonily zvony,
v Čechách i v Moravě zaplakal lid,
ze srdce bolestné draly se stony
přejíce básníku kýžený klid.

Zavlály prapory na vsi i v městě,
do smutku halil se celičký svět,
však v srdcích Slovanů zůstane ještě
vzpomínka na něho tisíce let.

Marie Kadlečáková.

Svatopluk Čech.

Dne 23. února roznesla se po všech českých krajích nade vše truchlá zvěst o úmrtí největšího našeho básníka a spisovatele Svatopluka Čecha. Jsem jist, že mezi Vámi, milí čtenářové, není jednoho, který nebyl by slyšel o tomto velikém Čechu, nadšeném vlastenci a Bohem samým vyvoleném básníkoví.

Teprve před dvěma lety slaveny jeho 60. narozeniny. Kdo by se byl nadál tenkrát, že tak brzo vyrván bude nám miláček náš Svatopluk Čech!

Narodil se v Ostředku v Čechách 21. února 1846 z rodiny upřímně vlastenecké. Již v mládí vštěpována malému Svatoplukovi otcem jeho, jenž byl hospodářským správcem, vroucí láska ke všemu českému. Píšeť sám o otci svém: „Nam dětem vštěpována láska ke všemu českému, my slychali tutěž ukolébavku, táž říkadla dětská, tytéž pohádky a báchorky, jež slychají naše vesnické děti pod střechou doškovou. — Více, tisíckrát více než odkaz stříbra a zlata zanechal mi otec ve své památce.“ Otec jeho jsa důvěrným přítelem českých velikánů Palackého, Riegra, Tomka, Boženy Němcové a j. nejraději Svatoplukovi vypravoval o nich, vyzýváje ho vždy, aby usiloval též tak vyniknouti a zanechat po sobě památku nehynoucí. A to se také stalo, neboť byl Svatopluk Čech jedním z největších mužů a nejryzejších povah, jež naše vlast kdy zrodila.

Jak vřelou láskou lnul ke drahé matičce, o tom svědčí verše:

„Ó, tu jsem poznal celou, neskonalou,
tu vroucí lásku dobré matěře.“

Vystudovav gymnasium v Praze a odbyv vysoká učení tamtéž stal se právníkem. Ač i v tomto oboru vynikal, přece vzdal se tohoto povolání o oddal se r. 1873 zcela písemnictví.

Psal nejvíce mluvou básnickou, vázanou. Všecky pak práce jeho směřovaly k tomu, aby probouzely u čtenářů lásku k vlasti, k národu, k drahé mateřtině a ku práci, k touze po právu a spravedlnosti, pravdě, kráse, dobru, svobodě a lidskosti. Jak krásně pěje o naší mateřtině:

Svatopluk Čech.

„Nechť rajskou hudbou zvoní, půlí světa vládne
jiná řeč,
 nám královnou je všech a neustoupí žádné
naše řeč.
 A necht' by popelkou a žebračkou jen byla
naše řeč,
 my chceme, by se v pyšnou kněžnu proměnila
naše řeč.“

Zlaté jsou verše jeho o lásce k národu :

„Čím jsi, tím zůstaň! Chraň, co tobě svato,
 co poutem lásky s bytostí tvou spjato;
 máš národ svůj; ať slabý je a chudý,
 onť drahým tobě, buď mu věren všudy.“

Práci rolníkovu oceňuje :

„A nejpřednější ze všech prací
 ta, již koná pluh;
 jí pusté zemi ráje vrací
 žehnající Bůh.“

Jakým ctitelem pravdy byl, dokazují verše :

„Ó věřte, pravda, krása věčně bydlí v sobě,
 jen v pravdě krása žije, pravda v krásy zdobě.
 Kde pravda bez krásy, toť pravda není celá.“

Svatopluk Čech byl však nejen velikým básníkem a Čechem, nýbrž i velkým člověkem. Prost všech lidských slabostí, byl vtělená добрota, láska k bližnímu a skromnost. Sám o sobě pravil:

„Já člověk prostý jsem, syn prostřednosti.“

Byl v první řadě básníkem výpravným. Nejlepší jeho práce jsou: „Václav z Michalovic“, „Dagmar“, „Lešetínský kovář“, „Ve stínu lípy“, „Evropa“, „Hanuman“, „Písň otroka“, mnohé povídky, humoresky, „Výlety pana Broučka“, různé cestopisy a j.

I pro Vás, milé dívky, napsal veršovanou povídku „Zlatý pavouk“, která učí, že nemáte toužiti po vnějším štěstí, bohatství a nádheře.

Svatopluk Čech žil v posledních letech v roztomilé vilce nade Trojí u Prahy, kdež i tiše skončil 23. února.

Paměť jeho nevyhyne v srdcích českých. Díly svými postavil si pomník nejkrásnější, jenž přetrvá věky.

B.

Veselé jaro.

Ach, to jaro, milé jaro,
to je čtverák, čaroděj;
nedávno vše ještě spalo,
teď je všecko jeden rej!
Kde se vzalo, tu se vzalo,
náhle kvítka tu i tam!
Špaček hvízdá a ten skřivan
letí k modrým výšinám.

A na holém kdysi proutí
teď je plno kočiček —
věru, člověk ani neví,
co by tomu všemu řek'?
U rozpacích jen usmívá se,
cítí v srdci něco hřát —
Ach, ty jaro, krásné jaro,
kdo by tebe neměl rád!

J. M.

VÍTĚZSLAV UNZEITIG:

Trudné začátky.

Obrázek z moravského Valašska. — (Dokončení.)

Vlk první okamžik, když přiválal velikým skokem a před ním náhle ze sněhu vyvstal člověk, z jehož očí svítil vztek a zoufalá odvaha a v jehož ruce točila se pádná sekyra, přece se překvapením poněkud pozarazil.

A to bylo mu dosti osudným. Metud, jenž, stoje už nebezpečí tváří v tvář, pojednou zúplna nabyl vrozeného klidu a chladné rozvahy, nečekal, až se dravec vzpomene z překvapení, ale bleskem vedl první ránu. Těžká sekyra mihla se vzduchem a dopadla dobře. Vlk se zapotácel zpola omráčen. Z pravého oka začala proudem erčeti mu krev. Viděl, že je zle, ale na útěk nepomyslel. Naopak, vztek jeho rozpálil se na nejvyšší míru. Nezavyl ani; vydal jen chroptivý jakýsi zvuk a vrhl se na svého soupeře.

Metud vyhnul se jeho útoku odskočiv obratně stranou. V příštím okamžiku nová strašná rána zasáhla lebku rozvzteklé šelmy. A pak začaly přeteti jedna za druhou na hlavu, na záda; zpola oslepen a omráčen zmítal sebou dravec nazdařbůh na všechny strany, chňapaje ostrými tesáky po Metudovi, jenž dovedl vyhýbat se jim s obratností podivuhodnou.

Život člověka a život jistých dravých zvířat podstatně liší se v této věci: člověk čím je starší, tím více slábne a zdraví jeho chátrá, — dravec čím starší, tím tužší má život. Ukázalo se to i v případě našeho hrdiny:

tam, kde by mladší vlk už dávno byl nedýchal, starý tento lupič s hlavou zpola roztřepenou, zpola zpřerážen držel se na nohou a měl ještě dosti síly, aby záludnými skoky snažil se dostatí soupeře, ježž zprvu podceňoval, pod sebe.

A já, kterýž dle pravdy vypisují příběhy tyto, musím bohužel znamenati, že šťastný průběh zápasu Metuda poněkud zaslepil; jednak už, neobávaje se již nikterak zpola poraženého protivníka, nevyměřoval tak pečlivě rány, které zadával, tak že mnohá šla nazmar a on zbytečně se vysiloval, poněvadž boj trval již drabnou chvíli; jednak nevěnoval již té pozornosti pohybům vlkovým, jež ostatně byly mdlejší a mdlejší, — a tak se stalo, že pojednou, kdy se toho nejméně nadál, dravec posledním zoufalým skokem dopadl přímo na něho, a již oba, člověk i zvíře, váleli se ve sněhu.

A to byla nejrozhodnější chvíle nepřírozeného toho zápasu. Teď ovšem ve výhodě byl dravec. Leže celou tíží svého těla na Metudovi, že se ani pohnouti nemohl, snažil se zachytiti ho zuby. Metud ovšem ihned pustil sekuru, která mu již nebyla nic platná, z ruky, a vším napětím sil všemi deseti prsty sevřel chřtán dravcův, snaže se zející jeho tlamu s krvavým jazykem a řadou smrtících tesáků vzdáliti od svého obličej. Zoufalost a strach, že v poslední chvíli snad měl by zmařen býti jeho plán, ježž již již viděl vyplněný, dodávaly mu síly nadlidské. Cítil, jak ostré spáry dravcovy pronikají mu cděvem až do masa, ale necítil bolesti. Cítil však také, že jeho nepřítel vůčihledě slábne, ale zdaž vystačí mu síly do konce? A pak zdaž bude míti dosti sil, aby těžké to zvířecí tělo svrhl se sebe bez cizího přispění?

Ach, cítil, že síly jeho nevystačí! Pojednou zmocnil se ho nepřekonatelný pocit vlastní slabosti, zachvátila ho kormutlivá malomyslnost. V hrozném zoufalství, že zahyne tu osaměle a tak blízko cíle, jehož úžasnou nesnadnost chápal teprve nyní, rozkřikl se s napjetím posledních sil do tichého zimního večera, jehož klid lomozem zápasu přerušen byl jenom na několik chvil:

„Pomoc! . . . Pomoc! . . .

A rozčilením a vysílením omdlel. Leč také starý vlk už nedýchal . . .

* * *

Metudovu zvolání o pomoc zoufalost dodala nadpřirozené pronikavosti, tak že rozlehlo se široko daleko. Zasmušilý les vrátil je sterou ozvěnou; zaslechli je i na nejbližších pasekách.

Tam ostatně už chvíli panovalo vzrušení, za těch okolností zcela pochopitelné. Zápas člověka s dravcem nezůstal nepozorován. Obyvatelé pasek, kteří byli zvyklí na přirozené vyty hladového vlka, ježž poslední

dobou slýchali velmi často, nemálo byli udiveni, zaslechnuvše pojednou zvuky, v nichž patrný byly nesmírný vztek a potom řev bolesti. Rázem domyslili se, že dnes děje se něco neobyčejného. Druh po druhu vybíhali na zápraží svých chatek a pátravým zrakem hleděli směrem k lesu, odkud donášely se nezvyklé ty tóny.

Tam na bílé podložce sněhu zmítala se dvě tmavá tělesa. Pro dálku nebylo možno rozeznati je, ale ježto od nich přicházelo zoufalé to vytí, při němž bezděky tajil se dech, bylo jisto, že jedním z nich jest vlk. Hlasu lidského slyšeti nebylo; nikoho tedy ani ve snách nenapadlo, že by druhým účastníkem boje, jenž tam se odbýval, byl člověk. Jak ostatně tam, kudy žádná cesta nevedla, přišel by rozumný tvor boží?

Hádáno tak a hádáno onak; pronášeny domněnky nejrůznější, ale aby se někdo pokusil přiblížiti se k záhadnému místu a rozřešiti hádanku, to z přirozené příčiny — lidského strachu, který častokrát mívá velké oči — se nestalo.

Ve skupině pasekářů, kteří se sběhli k pasece Šimurdových, od níž po chajdě Chumchalových bylo k lesu nejbliž, za pravděnejpodobnější uznáno mínění souseda Janíka, že asi dva vlci z hladu dali se sami do sebe a že tam o svou kůži zápasí. Nikdo nedbal krutého mrazu, při němž dech, sotva vyšel z úst a nosu, měnil se v jíní; zvědavost obecně byla napjata očekáváním, jak to dopadne.

Pojednou utichlo vytí vlčí; za to tím zřetelněji zalehl ke skupině mužů zoufalý lidský výkřik:

„Pomoc! . . . Pomoc! . . .“

„Pro Boha, tam je člověk!“ vykřikl Šimurda. „Honem za mnou!“

Na okamžik zmizel v sňíce, ale vyrazil hned ozbrojen pádnou tesařskou širočinou a rozběhl se k lesu. Tři, čtyři jiní popadli, co se jim naskytlo, a dali se za ním; ostatní se opatrně vytratili; k tomu nemálo přispěl zoufalý nářek jejich žen a dětí, které už už myslely, že vlk rdousí jejich otce a živitele, třeba z toho, že výkřik lidský ozval se teprve, když vytí vlčí bylo již utichlo, bylo lze souditi, že ze zápasu vítězem vyšel člověk.

V.

Tři roky po té ohydlí Chumchalových nikdo by nebyl poznal. Starý, vetchý a nahrbený baráček změnil se jako zázrakem. Všecek prohlédl a zkrásněl. Dřšková střecha, dříve porovy rvavých horských vichřic dosti pocuchána, byla z brusu nová, zdi obíleny. Před malými okénky, vesele hledícími do světa, vlídně usmívala se neveliká, roztomilá zahrádka, plná kvítí a vůně. K lesu byla chaloupka obehnána důkladnou zdi dostatečně výšky; k ní krčil se úhledný, zděný chlív. Na střeše chaloupky komín

furiantsky dýmal do světa a okolo ohniště šukala Chumchalka připravující večeři. Byla zdráva a spokojena. Chvillemi vybíhala na zápraží podívat se, jak veliký kus ještě zbývá zorati Metudovi, aby die toho mohla s večeří býti hotova.

Kus nad chaloupkou Metud v potu tváře pracoval celé odpoledne. Pracoval na svém, svými nástroji a svým potahem.

Kterak se stal ten zázrak? Ano hotový zázrak Boží: v nedlouhé době po dnech svrchované nouze, po chvílích, kdy byl blízek zoufalství a už už přestával věřit v milosrdenství Boží, po hrozných strastech, které vtiskly mu do chlapecké dlaně sekýru k šílenému zápasu s dravcem, stává se Metud majitelem pěkné chaloupky, malého hospodářstvíčka, kravky a kousku políčka, stává se hotovým boháčem mezi svými spoluobčany, kde panuje tolik nouze! Jak se stal ten zázrak?

Po událostech popsanych na posledních stránkách není těžko vysvětliti jej. Když odvážlivější z pasekářů, kteří se na lidské volání rozběhli na pomoc, dorazili k místu zápasu, stanuli v úžase nad podívanou, která se jim naskytla. Nejdříve padlo jim do očí chundelaté, natažené a již ztuhlé tělo dravcovo; ležel s jazykem vyoláznutým, hlavu všecku maje v krvi. Pod velikým jeho trupem bylo Metuda sotva viděti; prostovlasá jeho hlava ležela na sněhu, potřísněném krví a na několik kroků dokola udupaném; oči byly zavřeny a obličej smrtelně bledý. Opodál ležela zakrvácená sekýra.

„Ale jest to pořádný klacek!“ poznamenal soused Zgabaj, když se vzpamatovali z prvního překvapení. Zgabaj byl malý, suchý mužiček, nevyznamenávající se zvláštní odvahou; nyní však, jsa jist, že vlk jest mrtev, zasadil mu nohou důkladnou ránu.

„Neklábos' a nedělej hlouposti,“ osopil se naň Šimurda, „a přilož raději ruku, ať vyprostíme Metuda. Kdo ví, zda ještě žije!“

Žil; mdlobu jeho přivodilo pouze nesmírné rozčilení a nadlidské napětí sil, mimo to též ta okolnost, že tíže dravcova trupu, spočívající na něm, překážela mu v dýchání. Když v nejvyšších úzkostech vyrazil zoufalé volání o pomoc, v duchu se loučl se světem, se vším, co mu bylo drahé, neboť lidské pomoci v tu dobu a v té samotě věru se nenadál. Nabyv nyní vědomí, otevřel oči a spatřiv nad sebou známé tváře a vedle sebe ve sněhu ztuhlé tělo dravcovo, rázem byl jako znovuzrozen.

Povstal rychle, bez cizího přispění. Cítil sice v údech tíži, i hlava ho bolela prudce, avšak jinak neměl na sobě úrazu. Trochu pokulhával.

„Opři se o mne, půjte se ti lépe,“ nabízel se Janík.

„Není třeba, mohu jít sám. To jsem se při pádu jenom trochu uhodil do kolena,“ vysvětloval Metud. „Prosím vás, sousedé, pomozte mi odvléci toho škůdce.“

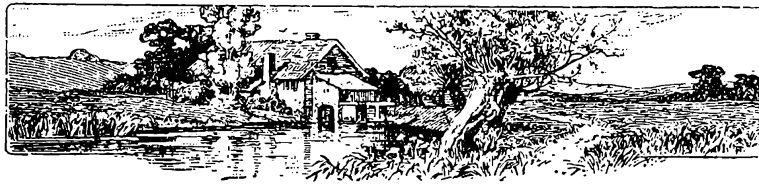

Usmála se na Jeničku a k sobě ji přivinula
(Obr. k povídce »Babiččino potěšení«.)

Ochotně chopili se zahubeného dravce. Nevypřádali se Metuda na nic, neboť pochopili všecko. Na zpáteční cestě měli všichni hlavy plné myšlenek. A čím déle přemýšleli o tom, co podnikl Metud, tím více trnuli nad tím. Nejvíce žasli nad tím, že podnik, jenž připadal jim šílený a jež přičítali jen mladické nerozváznosti hochově, skončil šťastně. Jakým divem stalo se, že tento nezkušený hoch zdolal starého, hladem nejvyšší měrou rozzuřeného dravce?

A on sám, kráčeje za mrtvým nepřítelem, jehož trup vyrýval hluboké brázdy do bílého povlaku sněhového, byl jako ve snách. Směsici myšlenek, které mu vířily hlavou, bylo by nesnadno sledovati. Ale mezi nimi jako světlý bod ve tmách vznášela se nejasná dosud předtucha, že odměna tohoto činu, jehož smělost poznával teprve nyní, když jej vykonal, vyjasní budoucnost jeho a matčinu. — — —

A vyjasnila vskutku. Zpráva o hrdinském činu valašského hochu rozletěla se záhy nejen po okolí, ale prostřednictvím novin i po širší veřejnosti. Nedostl na tom, že se Metudovi dostalo pochvaly a značné odměny, vypsáné úřady za zabití vlka; upozorněn novinami, upjal na hochu pozornost jeden z předních lidumilů a chtěl proň něco učiniti, čím by jeho budoucnost byla zajištěna. Přesvědčiv se o Metudově lásce k matičce a rodnému, ač chudobnému kraji, zakoupil mu malé hospodářstvíčko. A proto dnes Metud Chumchal za slunného odpoledne pracuje vesele na svém poličku, proto mu radostný popěvek plyne až z duše a srdce se mu šíří blahou nadějí do budoucna, utvářivšího se mnohoslibně z trudných začátků . . .

Velkonoční.

Hody, hody do provody,
o červený vejce;
nemáte-li vejce,
dejte kus mazance.
Jaký je to mazanec,
bez koření, bez vajec?
Byla paní krásná,

dala lžíci másla,
bylo líto maličko,
přidala k tomu vajíčko,
vajíčko je v komoře,
slepička je na dvoře,
na dvoře v koutku,
na vrbovým proutku;

proutek se ohýbá,
slepička kokrhá;
dejte jí píti,
dejte jí žráti,
dejte jí semence,
ona vám snese
za den tři vejce.

J. M.

Babiččino potěšení.

Pro čtenáře »Anděla Strážného« napsala L. Grossmannová-Brodská.

e stavení u Potůčků bývalo nyní smutno — stonal tam dědoušek, otec paní Potůčkové, který měl své drobné vnoučky tolik rád a oni mu také stejnou měrou spláceli.

Mláčkem dědouškovým byla malá Jenička, nejmladší z Potůčkových dítek; bývala téměř po celý den ve světničce, kde bydlel dědoušek s babičkou, a i když v létě sedávali starouškové v domácí zahradě pod stinnou jabloní, Jenička nosívala jim v malém košíčku na pochoutku dozralé maliny, angrešt, rybíz, a veselý její smích rozléhal se kolkolem.

Tak bylo v létě. V zimě opět si dívinka donesla své loutky i jiné hračky ku starouškům do světnice anebo naslouchala babiččiným pohádkám, sedíc na nízké stoličce u nohou dědouška, zabořeného v měkké lenošce u kamen. Ještě nedávno — o vánocích — radoval se stařeček z hojného nadělení, jakého se vnoučkům dostalo pod okrášlený vánoční stromek, ale když potom nastaly studené plískanice a dusivé mlhy, dědoušek Potůčkovíc si počal stěžovati na těžký dech, také ho píchalo v těle, až konečně musil ulehnutí. Jenička lítostivě se rozplakala, vidouc bledou a vyhublou tvář stařečkovu, která na bílé podušce zdála se býti ještě chorobnější.

Potom začal chodit do stavení pan doktor a Jenička chodívala se služkou do lékárny, odkud nosívaly na předpisy páně doktorovy malé krabičky s prášky anebo v láhvičkách jiné léky.

Divila se Jenička, že dědoušek užívá ty hořké prášky i vodičky, ona když někdy zastonala, bránila se zuby nehty užívati medicínu, a maminka mívala s ní veliké trápení, proto také nyní povídala:

„Ne, já bych neužívala těch hořkých prášků.“

Dědeček se jen slabě usmál, ale babička řekla:

„Kdo chce býti zase zdrav, musí poslouchati pana doktora. Kdyby dědoušek neužíval toho léku, nemohl by jísti a tak by ještě více seslábl.“

Tato slova způsobila mnohem více než jakékoli napomínání. Jenička si umínila, když ještě někdy měla stonat, že bude poslušnější; proč nemohla by také ona spolknouti lžící trpkého léku, když činil to dědoušek, jemuž to nikdo neporoučel? Ale choroba stařečkova se protahovala; někdy bylo mu lépe, jindy zase hůře a nebohá babička byla sama také již všecka utrápená.

Kteréhosi dne, když dědoušek zdříml, tiše jako myška vklouzla Jenička do světnice k babičce. Staruška sedíc u stolu, podpírala si rukou čelo.

„Jdu se podívat na dědouška, je-li mu již lépe,“ zašvitořilo děvčátko.
 „Ach, nemoc je stále stejná,“ řekla babička a v očích zaleskly se jí slzy.

Jeničce přišlo to velice líto, hladě babiččinu ruku, řekla:

„Neplačte, babičko. Tatínek povídal, že už bude brzo jaro a na teplém sluníčku prý každý člověk zpět pookřeje. Počkejte, já vám zazpívám, co mě starší sestra naučila, a děvčátko milým hláskem spustilo:

„Každá babička stará
 je veselejší z jara,
 vezme svou berličku
 sedne na sluníčku
 řekne: Bych byla jen mladší
 což bych to byla radší!“

Skončila a tázala se:

„Že je to pěkné, babičko?“

„Ano, pěkná je to písnička a pravdivá.“

„Tak vidíte, babičko. Proč by také dědeček na jaře nebyl veselejší? Jen až bude moci chodit, vyvedeme ho na sluníčko, já mu donesu kytičku fialek, a zítra půjdu se podívat, jest-li se rozvily sněženky, jistě ho potěší, když mu jich něco přinesu.“

Neodolala stařenka upřímnému žvatlání přítulného děvčátka; usmála se na Jeničku a k sobě ji přivinula. (Viz obr. na str. 233.)

„Hleďte babičko, dědoušek již nespí,“ náhle řekla Jenička.

Pospíšily obě k lůžku nemocného a babička zaplesala. Dědoušek se usmíval řka:

„Pěkně mne klidný spánek posilnil a ještě větší radost mám nad slibem Jeničky, že mne vyvede na sluníčko. Zajisté tam opět pookřeji.“

Potom po prvé po tolika týdnech opět děvčátko pobladil.

Plna radosti běžela Jenička zvěstovati rodičům, že se dědoušek pozdravuje; bylo tomu tak skutečně a pan doktor prohlásil, že k uzdravení nemocného přispěla také radost a babička dodala:

„To snad měl dědoušek radost z Jeničky, když hleděla potěšit svoji zaraoucenou babičku.“

Soublasně kýval k tomu stařeček hlavou bělounkou jako pampeliška.

A babička někdy s úsměvem Jeničku nazvala:

„Ty moje malá, upřímná těšitelko.“

Potůčkovíc dědoušek se skutečně uzdravil, ovšem byl dlouho sláb a musili ho voziti na židli s kolečky, přece však se radoval z krásného jara, z kvetoucího stromoví, z květinek i ptačího zpěvu. Pozoroval, že tou předchozí nemocí stal se všem domácím ještě dražším

a vzácnějším, a to ho těšilo. I toho se dočkal, že mu Jenička opět nosila nachové sladké maliny. A Jenička také ještě později, když odrůstala, nepřestala býti útechou babiččinou, která milou vnučku nazývala: „Ty moje zlaté potěšení.“

FERD. PLACHÝ:

Koza a vlk.

Původní bájka z Hané.

Jedna koza měla pěkné kozlátko. Jednou odcházejíc na trh do města, pravila ke kozlátku: „Neotvírej žádnému, dokud nepřijdu. Budeš-li poslušné a nebudeš plakat, donesu ti z města vítané, jablek.“

Kozlátko zapřelo za matkou dvéře na závoru.

Za nějakou chvíli přišel ku chlévu vlk a dobýval se dovnitř. Kozlátko bylo potichu.

I volá vlk: „Kozlátko, kozlátko, otevři mně!“

„Neotevru, ty nejsi matička, matička má tenký hlásek, jak stařenčin bílý vlásek.“

I odešel vlk ke kováři: „Kováříčku, kováříčku, upiluj mně kus jazýčku!“

Když mu kovář jazyka upiloval, vrátil se a praví: „Kozlátko, kozlátko, otevři mně!“

„Neotevru, ty nejsi matička, matička má tenký hlásek, jak stařenčin bílý vlásek.“

Vlk odešel zas ke kováři: „Kováříčku, kováříčku, upiluj mně kus jazýčku!“

Po třetí se vrátil a řekl tenkým hláskem: „Kozlátko, kozlátko, otevři mně!“

Kozlátko nyní nerozeznalo vlkova hlasu od matčina a otevřelo. V té popadl vlk kozle a pohltil ho. Potom si ulehl na pec.

Stará koza přišla domů a když nenašla kozlátka ve chlívku, šla do jizby. „Jsi tam?“ volá na pec.

Vlk dělaje se nemocným kozlátkem odpověděl: „Máti, mně je těeeežko.“

„Tak — je ti těžko, proč pak? Pojď, já tě pokolíbu a bude ti dobře.“

Vlk slezl s pece a ulehl do kolébky.

Koza ho kolíbala: „Hajej, hajej, vlčíště, pometliště, chvoštiště,“ až vlk usnul. Potom vzala v kuchyni ostrý nůž a milého vlka rozpárala. Pak ho mrtvého hodila do vody a naházela naň kamení.

Buď opatrným — nepřetvařuj se, sic neujdeš trestu!

Po druhé na novém, netušeně krásném letním bytě.

Vzpomínky. — Popisuje Karel J. Zákoucký.

Po svém návratu ze Slovenska nemohly děti páně Karkulíkovy na svůj letní pobyt zapomenouti. Myšlenkami opět a opět vracely se tam v ty krásné kraje, mezi ten dobrý, ale ubohý lid, a odbyly-li si své školní povinnosti, probíraly se ve svých zápiskách a hovořily o všem, co tam prožily.

Bývala radost je poslouchati. Očka jim planula, líčka hořela a ústa nadšením přetékala. Jakoby o něčem neobyčejně zvláštním hovořily, taková byla jejich řeč; nikdy tolik pozornosti nevěnovaly výběru slov, jako mluvily li o Slovači. To byla slova pečlivě volená, dobře promyšlená. Rodiče naslouchali jim s opravdovou radostí.

Hovořiti o Slovači měly děti dosti příležitosti. Vypytávaly se spolužákyně, hovořily s nimi o Slovensku slečny učitelky. A dívky vypravovaly. Spolužákyně poslouchaly ani nedutajíce, slečny učitelky spokojeně se usmívaly. Měly to příjemnou chvíli. Dosud nikdy neslyšely tak upřímně líčiti krásy Slovenska jako z úst této dívek. Slečna učitelka, do jejíž třídy chodila Mařenka, rozhodla se a dala jí za úlohu popsatí pobyt na Slovensku.

Mařenka dala si na úloze záležeti. Vylíčila v ní vše, co na Slovači prožila a to tak vřelým a procítěným slovem, že dojati byli rodiče, když jim úlohu předčítala, pohnuta byla slečna učitelka, když ji přehlížela. I dětem ji v hodině slohové přečetla a poznamenala, jak by to bylo krásné, kdyby tak každý dovedl cizí kraje popisovati, kdyby tak každý se Slovenskem cítil.

„Pak-li se ti na Slovači líbí, podíváme se tam příštím rokem zase,“ rozhodl pan Karkulík, když Mařenčinu úlohu vyslechl a paní Karkulíková s jeho rozhodnutím souhlasila.

„Ale dědeček musí s námi jeti hned! Zná Slovač, bude se to s ním pěkně po Slovači potulovati!“ podmiňovala si Mařenka.

„Musíte ho požádati,“ poznamenal pan Karkulík.

„To požádáme,“ zvolaly děti jako by jedním hlasem a co slíbeno, vykonáno. Nejbližší příležitosti použily a řekly mu a dědeček jim neodřekl.

Nastalo nové těšení, nové dychtění. Otec říkal jim, aby o tom tak často nemluvily, že by se dočkati nemohly, že by jim čas zvolna jen ubíhal, ale každé napomenutí bylo marným.

Děvčata těšila se na novou cestu na Slovač opět a opět a šťastně se odjezdu dočkala. Ještě nikdy nebyla rodina páně Karkulíkova tak rychle připravena k odjezdu jako tentokráte. Ještě v den ukončení školního roku odjeli a dědeček odjížděl s nimi.

Na Slovači je již čekali. Psaní, kterým svůj příjezd oznámili, všecky potěšilo. Lidmilka Bunčáková běhala s dopisem po celé dědině a každému hlásila, kdo k nim na dědinu zase přijede. Že tato zpráva každého zajímala, rozumí se samo sebou. Hned si každý vzpomněl na ty roztomilé děti, na ty hodné lidi a hned se umlouvali, že je musí náležitě uvítati.

A také je přivítali. Dobrá polovice osadníků vyšla jim vstříc a druhá polovice je očekávala před najatým bytem.

Pana Karkulíka to překvapilo, ale byl tomu rád. Mohl se hned s každým pozdraviti a přivítati.

Také dědeček byl tomu rád. Musel by následujícího dne po všech známých, s kterými se vloni seznámil, a takto odbude si to najednou a bude se moci věnovati vnoučatům.

Ta se těšila, že ho letos budou mít u sebe od počátku, že mnoho výletů podniknou, mnoho pohádek uslyší.

A nepřepočítaly se. Dědeček jakoby věděl, na co se děti těší, pozval je k sobě ještě téhož večera a umlouval se s nimi o pořadí vycházek. Že při této poradě nescházela Bunčáková Ludmilka, je jisto. Za hovoru vypravovala, co se navzpomínala na milé známé své a naříkala si, jak je u nich zle. U nich ve škole. Ten pan učitel, který je učival po slovensku, musel odejít a přišel jiný, jemuž nerozumí, mluví maďarsky.

Dědeček slyše to, ničeho neřekl, ale povzdychl. Vnučky se po něm podívaly, podívaly se na Lidmilku a sesmutněly. Bylo jim Lidmilky líto.

„Snad bude lépe,“ řekl dědeček. „Budeme vycházet a jen po slovensku mluvit a tím se ve své mateřštině zase utvrdíš.“

„Ale až odjedete, zase bude zle! Zase musím do školy a tam slova nerozumím!“

„Musíš čísti! Hodně čísti a nebudeš-li mítí knih slovenských, dopíšeš tuto mým vnoučatům, ty mezi spolužákyněmi seberou něco českých knih pro mládež, my dospělí sebereme knihy pro dospělé a budete čísti a své drahé libozvučné slovenčiny nezapomenete! Kniha jest dobrá věc. Náš český národ také jen česká kniha zachránila a dá Bůh, že zachrání. Kniha jest učitel, posilovatel!“ těšil dědeček Lidmilku a vnučky k jeho slibu hlavou pokyvovaly.

„Hned jak domů přijedeme, zahájíme sbírku! Nepochybuj, že sebereme mezi družkami hodně knih a která nebude moci knihy dát, dá peníze a za ty předplatíme pěkné časopisy pro mládež.“

„Již předem vám děkuji,“ poznamenala Lidmilka s upřímnou vděčností.

„A na zítra se připrav! Zahájíme dobu vycházek!“ doložil děd.

A vycházely děti skutečně často. Jak otec tak i děd chtěli, aby děti letos poznaly velikou část Slovenska a s lidem se úplně seznámily.

A děti chodily rády. Starý pan Karkulík zúmýslně zastavoval se s lidmi, navštěvoval je a hovory s nimi začínal. Chtěl, aby se děti naučily trochu slovenštině a děti se učily, neboť se jim slovenčina líbila.

Starý pan Karkulík uměl své vnučky na procházce pobaviti. Tu s nimi trhal květiny a jmenoval jim je, jindy sbírali broučky nebo chytali motýle a děd pověděl jim nejen jejich jména, ale i mnohé z jejich života a jindy opět vypravoval jim různé příhody a události, jež souvisely s dějinami Slovenska.

„A tu slíbenou pohádku nám, dědčku nepovíš?“ zahovořila jednoho dne Cyrilka, připomínajíc dědovi slib.

„Ale povím, dítě, povím!“

„Tak vypravujte, nebo bych si myslěla . . . .“

„Co bys myslěla si?“ usmál se děd a vzav Cyrilku za bradičku, nazdvíhl jí hlavičku a usmívaje se zadíval se jí do očí.

Cyrlilka byla plna rozpaků. Nevěděla, co by řekla.

„Že jste třeba zapomněl,“ připojila spěšně po chvíli a hlavičku svou snažila se sklopiti.

„Ty čtveračko, to si o mně myslíš?“ pohrozil jí s úsměvem děd. „Co jsem ti již něco slíbil a slibu nedodržel? Na něco jsem snad již zapomněl?“

„Nezapomněl, ale nyní byste mohl zapomenouti,“ vytáčela se Cyrilka.

„A proč?“

„Je tu kolem nás tolik míst a ta všecka vyžadují, abyste nás s nimi seznámil a poučil . . . .“

„A ty si myslíš, že na pohádky nezbude času?“

„Ano!“

„Ale zbude, dítě, zbude!“ uspokojoval ji děd. „Abychom na nic nového nepřišli, usedneme si tamto pod javorem do stínu a já budu vypravovati,“ znovu sliboval pan Karkulík.

Cyrlilka se uspokojila. byla ráda, že uslyší pohádku. Více než dějepisné zkazky těšily ji pohádky. Také Anička a Mařenka, ač rády historické vzpomínky slyšely, těšily se na pohádku. S chutí byly by se rozběhly, aby raději dříve byly pod javorem, ale pováživše, že by jim to neprospělo, že by děd ani otec kroku nezrychlili, přemohly svoji dychtivost a šly za dědem tak volným krokem, jak děd si přál jíti, a starý pan Karkulík pamětliv toho, že si chce usednouti, šel krokem volným, aby se snad neupotil a pak nanachladl. Opatrnosti nikdy nezbyvá.

Když došli pod javor, usadili se a děd rozpomenuv se na jednu ze svých pohádek, počal vypravovati:

„Smluvili se jednou tři drotáři, že se jako každoročně vydají opět do Čech. Rozloučivše se s matičkou — otec jim dávno zemřel — vzali své tlumoky a dráty a vydali se do světa.

Cestou smutno jim nebylo. Věděli, že jdou do Čech mezi své slovanské bratry a tam že jim zle nebude. Čech poutníka ode dveří neodžene, nercili Slováka. Jest pohostinný. Proto si zpívali a výskali, ano, div že si neposkočil.

změnil se ve velikého kocoura, který usadiv se vedle nich . . .

Když pak se rána dočkali a mlhy se poněkud zdvihly, viděli, že zbloudili. Ulekli se, neboť viděli, že jsou v cizím neznámém lese a že jim bude těžko pravou cestu hledati a nalézti.

Usoúdivše, mají-li se dostat domů, že jim nezbývá nic jiného, než hledati ztracenou cestu, zdvihli se a šli.

Také hlad je nutil.

A šli-li bratřídrotari veselí z domu, tím veselější se na podzim vraceli. Dařilo se jim v Čechách dobře. — Vraceli se majíce kapsy plné stříbrňáků. Zpívali si a chvílemi se i do tance dali.

Cesta je vedla přes Javořinu.

Když došli na nejvyšší místo, dosti — jak vám asi známo — vysokého vrchu, obklopila je mlha tak hustá, že druh druhá neviděl. Aby o sobě věděli, museli na sebe mluvit, ale když pak je náhle jakási tesknost pojala, přešla jim všechna hovornost. Bratři, aby se nyní od sebe neodválili a některý z nich snad s cesty nesešel a nezbloudil, vzali se za ruce a držíce se tak, šli zvolna ku předu. Po bývalé jejich veselosti nebylo ani stopy.

A mlhy rostly a houstly, že nebylo ani na krůček viděti, šli zvolna a opatrně. Posléze, když cesta stala se jaksi neschůdnou, když klopytali přes kořeny a balvány, rozhodli usednouti si a čekati rána.

Ale ať dali se v kteroukoli stranu, vždy zašli do houštin nebo roklín, že nemohouce ku předu museli se vrátiti. A tím mátlí se víc a více. Dlouho chodili sem a tam, dlouho bloudili, až posléze, když počalo denního světla ubývatí, znavení a rozmrzení počali se raditi, co by měli dělati.

„Kdybychom tu alespoň nějakou chatrč našli, v níž by i sám čert hospodařil, vejdemo do ní, aby nás pohostil,“ prohodil nejstarší všecek nevrlý.

A sotva poslední slova domluvil, kde se zablýsklo, tam se zablýsklo, z houštiny ozářeným oknem vstříc jim kynula lesní chaloupka.

Zaradovali se bratři, zaplesali a hned vydali se směrem ke světlu. Jak šli, houštiny se rozestupovaly, cesta se šířila a chaloupka jakoby rostla.

Když došli k ní, viděli, že to není chaloupka, nýbrž jakýs podivný dvorec obehnaný vysokou zdí a uzavřený pevnými dubovými vraty. Všecka jeho okna byla ozářená jako o nějaké slavnosti.

Starší dva bratři majíce hlad a nic nedbajíce napomenutí bratra mladšího, aby tam nevcházeli, že kdož ví, jací podivní lidé dvorec obývají, zatloukli na vrata.

Na jejich zatlučení vrata se otevřela a v nich objevil se muž podivného vzezření a všecek černým šatem oděný.

Nejmladší drotar stoje opodál a spatřiv ho všecek se zachvěl a již ho ani nenapadlo, aby blíže přistoupil; zůstal opodál a podivného muže pozoroval. A jaká hrůza ho pojala, když ten podivný muž na prosbu bratří, aby jim poskytl večeři a nocleh, slíbil, že jim všecko dá, uhodnou-li tři hádanky. Nejmladšímu se zdálo, že mu oči hoří podivným ohněm a z úst že mu za řeči srší jiskry.

Bratři jsouce hladovi a unaveni nedbali toho, ba ani neuvažovali o tom, jaké to mohou býti hádanky, ale slíbivše, že všecko uhodnou, těšili se na chutnou večeři a milé odpočinutí.

Neznámý muž se usmál.

„Ale zle pochodíte, neuhodnete-li,“ poznamenal a podíval se po drotařích, jakoby chtěl vypátrati, nezvíklají-li se ve svém rozhodnutí.

Ale starší bratři toho pohledu nedbali. Pokynuli nejmladšímu, aby šel s nimi, ale ten nebyl tak spěšný a ukvapený, a to zvláště, když dobře povšimnuv si neznámého, viděl, že jeho nohy jsou podobny koňským kopytům. Poznal, že je to čert. Rychle požehnal se svatým křížem a modle se, prosil v duchu Boha o radu a pomoc.

Teprve když se pomodlil, vkradl se za bratřími do světnice, ale neusedl k nim, kteří se tu již pohodlně usadili u stolu plného vonných jídel a nápojů, ale opatrně vlezl na pec. Odtud rozhlédl se po jizbě. Byla podobná všem jizbám, jaké vidáme po venkově, pouze v koutě

nad stolem místo obrázků svatých, jak zvykem jest, byly obrázky podivných stvůr a oblud a vedle nich visely hodiny, jež cvakaly, jakoby někomu poslední hodinku odzváněly.

A neznámý podivný jejich hostitel vstoupiv do jízdby, aniž by bratři pozorovali, změnil se ve velikého kocoura, který usadiv se vedle nich, zamňoukal první hádanku, ale tak, že starší bratři opět nepozorovali, kdo jim tu hádanku předložil. (Viz obr. na str. 241.)

„Z čeho jest stůl, u něhož jste se usadili?“

Bratři majíce již chuť na libě vonící jídla, jmenovali různá dřeva, z nichž by stůl mohl býti, ale kocour jen mňoukal a to takovým hlasem, že se bratřím zdálo, že jim hostitel odpovídá: Ne! ne!

„Z koňské kůže!“ vykřikl nejmladší za pečí, když viděl, že bratři něčeho neuhodnou.

Kocour se ohlédl a zelené jeho oči jiskřivým ohněm zahořely.

„A z čeho jsou trnože?“ pln hněvu předložil kocour druhou otázku, ale zase tak, že starší bratři opět nepoznali, odkud ten hlas pochází.

Ostatně bratři o to ani nedbali. Toužíce již již po libě vonících pokrmech počali hádati. Jmenovali opět různá dřeva, ale ani jednou neuslyšeli přesvědčivého: „Ano,“ nýbrž stále jen: „Ne!“

„Z koňských hnátů jsou trnože!“ odpovídal zase nejmladší za pečí vida, že bratři jsou již ve skutečných nesnázích.

Kocour ohlédl se zlobněji než před tím a zajiskřil očima.

„A z čeho jsou ty nádoby, jež stojí na stole!“ byla třetí otázka kocourova a hlas jeho zněl tak podivně, že starší bratři už jakousi hrůzou a úzkostí se zachvěli a tak zmátli, že ani na nádoby nepohlédnuvše jmenovali sklo, achát, stříbro, zlato, ale nejmladší za pečí jim pomáhal.

„Z koňských kopyt jsou ty nádoby, a ty nejsi kocour, ale čert — čert jsi a bratři se dali svěsti!“

To bylo vše, co chtěl hostitel před hostmi utajiti. Všecek hněvem vzplanul a zamňoukal, že se až okna zatřásla a stavení zachvělo.

To bylo také jediné, co mohl čert udělati. Moc jeho byla zlomena. Sám se přiznal.

„Kdybyste nebyli mých hádanek uhodli, byl bych vás všecky roztrhal,“ zakňoural zlobně a než se z bratří některý nadál vyrazil kocour oknem ven a zmizel.

V té chvíli mlhy se zdvihly a bratři poznali, že jsou na mýtině neda-leko domova. Zmizelo v té chvíli vše. Poznavše kraj, zapomněli na své unavení, na svůj hlad a kvapili domů, aby svou opuštěnou matičku potěšili.

„A my půjdeme snad také domů,“ poznamenal pan Karkulík, otec dívek.

„Půjdeme, ale...“ přisvědčil děd, ale byl Cyrilkou přerušen.

(Pokračování.)

Svatopluk Čech:

Věnování.*)

Za vlast, pravdu, lásku k lidem, světu,
co mne k písni budí, za to vše,
za dědictví krásných snů a vzletů,
za památku muže poctivce,
za otcovskou převelikou lásku,
za oběti, za nadějí zmar,
za hrud' zemdlenou a v čele vrásku —
přijmi, otče můj, ten skrovný dar!

Za tu píseň, jíž's mne uspávala,
za ty kyvy prosté kolíbký,
za ten křížek, jímž's mne žehnávala,
za ty tiché, vroucí polibky,
za ty dobré oči, plné lásky,
za mateřských cností řídký zjev,
za líc ubledlou a v ní ty vrásky —
přijmi, matičko, můj chudý zpěv!

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

V obydlí cara-těsaře.

te se to jako pěkná pohádka a poslouchalo by se to jako neuvěřitelný příběh, co činil, jak a kde bydlil slavný ruský panovník car Petr Veliký, ačkoli vše, co zde uvedeno, jest dějepisem potvrzená pravda. A poněvadž mně bylo dopřáno prodlévat osobně na památných a proslavených těchto místech, mohu našim rozmilým čtenářům „Anděla Str.“ z vlastního názoru všecko vylíčiti, což mileráda činím.

Tož dejte pěkný pozor, dítky!

Před více než třemi sty lety vládl na Rusi car Petr Veliký, kterého tak na počátku jeho vlády nazývali pro jeho vpravdě obrovskou postavu, neboť carova obyčejná hůl, které používal na procházkách (uložena je v museu petrohradském) vzrostlému muži dosahuje až na ramena.

*) Ze sbírky »Menší básně«.

Honosil se car Petr Veliký velice hloubavým a probudilým duchem. Hodlaje kromě Ruska seznati také obyčeje a život jiných národů, odebral se nejprve do Holandska. Tehdy bylo Rusko velice pozadu za jinými zeměmi a Petr v holandském městě Zaardamu s překvapením pozoroval stavbu lodí, na nichž se majitelé vydávali za výnosným obchodem po moři i řekách do jiných krajů.

V carovi uzrál úmysl, aby něco podobného také doma zavedl. Jsa uvyklý spoléhati na vlastní sílu, na zapřenou, aniž by se dal poznati, vstoupil jako obyčejný tesařský dělník do práce v dílně loďařské. Zdokonaliv se náležitě v tomto oboru, rozhodl se Petr, že založí město, odkud by umožněna byla plavba po vodě, a proto navrátil se ze Zaardamu jako vyučený tesař, v pusté krajině na břehu mohutné řeky sroubil si dřevěný domek, odkud řídil vodní stavby i zakládání města, které po svém zakladateli obdrželo jméno Petrohrad.

Přes tři sta rokův uplynulo od té doby, ale skrovné dřevěné obydlí cara-tesaře posud stojí na témž místě, jsouc chráněno před škodlivými vlivy povětrnosti a před zkázou tím způsobem, že nad původním malým dřevěným domkem vystavěna taktéž nevysoká, ale pevná budova z cihel a vnitřek nevelké světnice, v níž car Petr býval a studoval, proměněn v kapli Spasiteli zasvěcenou. Proto se toto místo nazývá „u Spasitele“.

Světnička malá, do jejíž dveří car jistě hluboko shýbati se musil, i vedlejší bývalá Petrova ložnice je tak úzká, že roztaženýma rukama možno dotknouti se dřevěných, z hrubého dřeva tesaných stěn. Toť veškeré místnosti bývalého carského obydlí. V malém přístavku opodál se nalézala carská kuchyně a příbytek služebnictva.

Kdo navštíví Petrohrad, zajisté neopomene zajeti si „ku Spasiteli“. Cesta vede od „zimního dvorce“ (carského zimního paláce) po nedalekém mostě Troickém na onu stranu řeky Něvy, kde na levo nalézá se Vasiljevskij Ostrov, v jedné čáře s pevností Petropavelskou, odkud je „ku Spasiteli“ jen malý kousek cesty.

Nově překlenuté bývalé obydlí Petra Velikého přívětivě vyhlíží ze svěží zeleně sadu obehnaného vysokou železnou mříží. Návštěva je stále velice četná a vždy na ulici i před vchodem možno spatřiti „izwozčíky“ (izwozčík = kočí, řídí-li malý, jedno- neb dvouspřežní kočárek) čekající na své panstvo anebo na jiné pasažery. Hned u vchodu v malé předsíni prodávají se svíčky, obrázky svatých na tenké dřevěné destičky nalepené, medailonky a podobné památky na posvátné místo. Též je zde veliká nádoba se svařenou vodou, jíž návštěvníci připisují zvláštní blahodárnou moc a hojně ji pijí, nabírajíce jí do kovových pohárků.

Úchvatně krásný je vnitřek nevelké svatyně. Přispívá k tomu asi provedení obrazu Spasitelova dle ruského způsobu, a to tak, že pouze

obličej a ruce jsou malovány, zbývající pak celá plocha uměle je utvořena z tenkého zlatého plechu. Všude skvostné, drahokamy posázené visací lampy, na tisíce malých i velkých voskovic odráží se na stěnách původně dřevěných, pokrytých hedvábnými rouškami nebo posázených neobyčejně velkými plochami polodrahokamů.

Dlužno dodati, že obraz zde se nalézající (poprsí Kristovo v přirozené velikosti) je tentýž, který cara Petra svého času všude na jeho cestách provázel. Dále jsou zde starožitné malby představující manželku i dospělou dceru Petrovu, kteráž poslední oba obrazy vymalovala, taktéž vyšila vlastníma rukama podobu Kristovu na jiném obraze. Vedle dřevěného sedadla Petrova je zde též zasklená skříňka, v níž uloženy kusy spuchřelého lodního lana, pomocí jehož car Petr i za nejlítější bouře na moři zachraňoval námořníky, počínaje si při tom nejen statečně a hrdinně, ale vyvinuje při tom též neuvěřitelnou sílu.

Putující sem zástupy přicházejí v pevné víře k zázračnému obrazu Spasitele, a lze zde uviděti malé, ze stříbra vyrobené lidské údy, na př. nohy, ruce, srdéčka, hlavy a oči, kteréžto obětovali choří prosíce za uzdravení nemocného údu. To vše se časem roztaví a lijí se pak veliké svícny a jiné bohoslužebné nádoby. Pod přístřeškem na levé straně nachází se neveliká loď, kterouž car Petr sám vlastnoručně zhotovil; ačkoli je stářím zčernalá a velmi jednoduchá proti nynějším parním plavidlům, nicméně všichni Petrohradané a Rusové vůbec pohlízejí s velikou úctou na tento výrobek svého proslaveného cara.

V hustém bělavém dýmu plapolajících světélek jeví se vnitřek ozdobné svatyně jakoby v lehcunké, průsvitné mlze. Zástupy návštěvníků se množí, všichni hluboko se klaní před obrazem Boha v bývalém těsném příbytku velikého cara, jehož následníci nyní obývají prostorné, mramorové paláce zařízené s pravou královskou nádherou.

Mlsoun.

Uláďa nikdy smutkem
hlavu nevěsí,
najde-li však cosi,
vždy rád smlsne si.

Aj, tu stojí ucháč!
„Inu, zvíme hned,
co v něm as je skryto, —
jistě sladký med!“

Na stoličku vystoup',
ruce vzpíná výš —
bouch bác! všechno letí
a máť v síni již.

V. S. Ungeitig.

FRANTIŠEK VŠETEČKA:

Obrázky z katolických missií.

Obchod otroky.

Čtenářové „Anděla Strážného“ sbírají na mnohých místech — jak tomu nasvědčují zprávy na obálce téhož listu — peníze na vykupování otroků. Jinde, jak je mi dobře známo, donášejí svému katechetovi opotřebované poštovní známky, staniol¹⁾ („stříbrný papírek“) neb i uspořené haléře s prosbou, by je zaslal „Družině sv. Petra Klavera“ do Prahy. Je to spolek rozšířený po celé Evropě, jehož účelem je posílati katolickým missionářům peníze a jiné potřeby, by mohli africké pohany obracet na víru Kristovu a vykupovati otroky v tomto — jak se říkává — černém díle světa.

Aby milí čtenářové poněkud více o ubohých afrických otrocích slyšeli, chci dnes něco o otrocích vyprávěti.

Slyšíme-li jméno „otrok“, představujeme si vždy bytost ubohou, člověka násilně zbaveného osobní svobody, který jest nucen konati jiným těžké práce rozmanitého druhu, který zakouší mnohých útrap od nelidských pánů, jimž jest pouhou věcí, která může býti kdykoliv buď zničena neb jinému prodána. Při tom se nedbá, by celá rodina zůstala pohromadě. Jinému se prodá otec, do jiné krajiny matka a opět jinam dítě.

V dobách předkřesťanských mívali otroky všichni národové. Byli to ponejvíce váleční zajatcové. Osud otroků nebyl všude stejný. Někde se s nimi zacházelo krutě, jinde dosti laskavě. I Slované měli otroky. Přijetím křesťanství se dostalo otrokům osobní svobody.

V Africe jest otroctví dosud. Tam se konají na otroky honby jako na zvěř. Hlavní toho vinou jest náboženství mohamedánské, které jest u tamějších národů velmi rozšířeno a které otrokářství dovoluje.²⁾

První omezení ohavného obchodu otroky nastalo r. 1876 (23. prosince), kdy bylo zvláštním zákonem v Turecku otroctví zrušeno. To platilo ovšem jen pro tureckou říši.

V krajinách Turecku nepatřících se obchodovalo lidmi dále. Jak obromný to byl obchod, poznáme z okolnosti, že v jediném přístavu Kilva³⁾ bylo v letech 1862—1867 dle úředních záznamů naloděno a vyvezeno 97.200 otroků. Evropské vlády se počaly brzy potom, když nabyly nad jednotlivými kraji Afriky panství neb alespoň mocnějšího vlivu, starati o potlačení tohoto ohavného kupčení. Roku 1872 vymohl anglický

¹⁾ Staré pošt. známky a staniol lze ve velkém množství zpeněžit a peníze se posílají na podniky missijní.

²⁾ Herder Lexikon.

³⁾ Kilva leží při vých. břehu Afriky. Patří říši německé.

zástupce Sir John Kirk, že zanzibarský¹⁾ sultán Sejjid Barkaš zrušil tržiště na otroky v Zanzibaru a r. 1873 i jiná tržiště ve svých krajích. R. 1897 bylo v téže zemi otroctví zcela zrušeno.

Podobně se stalo na Madagaskaru²⁾ r. 1877. Ne tak snadno dalo se otroctví rušiti ve středních krajinách Afriky. Než i tam mělo zakročení Anglie a Německa aspoň částečně účinek.

Arabští otrokáři, jimž takto ucházel zisk ďábelského obchodu, povstali válkou proti evropským mocnostem r. 1888, nepořídili však ničeho. Otroctví bylo zatlačeno opět dále k ohromným vnitrozemským africkým jezerům.³⁾

Jest přirozeno, že i papežové, jako náměstkové Krista, jenž učil, že všichni lidé stejně drahou duši mají a stejně jsou vykoupeni pro nebe, také pozvedali hlasu svého proti otroctví. Z nich uvádím i zvěčnělého papeže Lva XIII., který vydal r. 1888 (20. června) okružní list, v němž se ujímal ubohých afrických národů. Alžírský arcibiskup, lidumil jména světového, kardinál Lavigerie (čti Lavizeri) putoval pak Evropou a konal nadšená kázání o práci protitrokářské a zavedl tak příčinu k mnohemu důležitému kroku mocných pánů ve prospěch otroků. Sněm protitrokářský,⁴⁾ který byl králem belgickým r. 1889–1890 svolán a jehož se účastnili zástupcové všech evropských říší, učinil nová důležitá opatření v této příčině, na př. ustanovení o dozoru nad karavanami a omezení dovozu zbraní do Afriky. Německo pak, které má v Africe velká území, stanovilo r. 1895 na obchod lidmi trest káznice.

Mýlil by se však velice, kdo by se domníval, že jest již docela veta po hnusném obchodu lidmi. „Allah⁵⁾ jest vysoko a sultán daleko“ — říká mohamedán, chce-li říci, že si ze zákona mnoho nedělá. Evropští panovníci mohou sice některého otrokáře lapiti a potrestati, ale ne všecky, neboť Afrika je nesmírně rozsáblá, nemá dostatek železnic a moc evropských knížat nemůže proniknouti všechny její končiny. Proto v odlehlých místech až dosud úpí tisíce otroků pod jařmem necitelných otrokářů.

Dokladem toho jest na př. zpráva missionáře⁶⁾ P. Paulina Liekense z Benghasi,⁷⁾ který praví: Na trhu ve Vadey⁸⁾ a jiných tržištích hlouběji

¹⁾ Ostrov severně od Kilvy.

²⁾ Madagaskar je veliký ostrov nedaleko jihových. břehu Afriky.

³⁾ Jezera: Viktoria, Tanganica, Banguelo, Njassa, Albertovo a j.

⁴⁾ Též i letošního roku konána podobná porada v Římě za účastenství italské vlády i zástupce papežova.

⁵⁾ Allah = Bůh.

⁶⁾ Z malé africké knihovny.

⁷⁾ Benghasi, přístav při středoziemním moři (záliv Vel. Syrta), nazváno dle mohamedánského světce, který je blízko pochován.

⁸⁾ Jižně od Sahary, blíže jezera Tsad.

v nitru Afriky se prodává dítě obyčejně za kus látky neb za zvíře v ceně 7—8 korun. „Zboží“ je proto tak laciné, že se nemohou Arabové snadno odvážit na pobřeží zavésti dítě na prodej

Zde v Benghasi se provozuje obchod otroky zcela nerušeně. Karavany přicházejí a odcházejí úplně klidně. Je však pozorovati v posledních letech přece jakýsi úbytek. Je tu několik židovských a arabských velkoobchodníků, kteří karavany vypravují. Jak ukrutně si při tom otrokáři počínají, vypravuje týž missionář:

Jistý Beduin¹⁾ koupil dva malé otroky. Jednoho asi desítiletého, druhého osmiletého. Když měli opustit město, nechtěl starší jíti a lehl si

Obydlí cara-tesaře.

(Obr. ku článku »V obydlí cara-tesaře« na str. 244.)

na zemi. Beduin jej bil holí, avšak ubožák, který byl úplně vysílen, hladem zmořen a polomrtvý, nemohl povstati. Rozzuřený netvor uhodil ve vzteku holí dítě do hlavy tak prudce, že kleslo mrtvo k zemi.

„Vězně vysvobozovati“ jest skutkem Bohu milým. Nechtě tedy čtenářové „Anděla Strážného“ nechabují v konání toho, co dosud ve prospěch missionářů a tím i ubohých afrických otroků činili. Někteří ovšem říkají, že prý máme mnoho potřeb ve své domovině a že proto nepotřebujeme starati o krajiny tak vzdálené. Mým však přesvědčením je toto: Kdo má lásku k bližním bydlícím v dalekých končinách, tím větší lásku

¹⁾ Arab.

bude míti ku své otčině. Kdo je štědrým ku vzdáleným trpícím, te bude jistě také neméně štědrým k trpícím, které má denně před očima. A koho srdcem nehne vypravování o bídě otroků zámořských, ten je také necitou k bolům domácím.

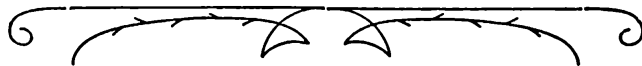

V. HÜBNER:

Loutka.

Velkou radost měla naše Běta,
když jí loutku darovala teta.
Byla to přec loutka, věru, hezká,
vyšňořená jako baroneska.
Stříbrem, zlatem se vám, pane, leskla,
nebyly to na ní tretky ze skla,
ale drahokamy, vzácné kovy,
jak vám Bětulinka podnes poví.
Šaty měla dle nového střihu,
botky, ne jak jiné mají z klihu,
ale z opravdové měla kůže,
na kloboučku kvetly vonné růže.
Aby šaty z předražené látky
měla čisté na neděle, svátky,
svlekla Bětulinka s ní ty skvosty,
oblekla ji v domácí šat prostý,
a pak v jednoduchém, prostém šatě
tančila s ní rychle po komnatě.
Brzy skočnou a zas kvapík spolu
zatančily sobě kolem stolu.
Loutce se již hodně hlava točí,
nožky jí však z taktu nevybočí,

sotva země dotýká se v spěchu
a již sotva popadává dechu,
přece se vám točí bez ustání;
neví nic, ba necítí vám ani,
že jí tancem spadla hlava s těla,
pod pohovku kamsi zaletěla.
Sesmutněla, zaplakala Běta,
ach, již po radosti její veta!
Veta, veta, po radosti její,
horké slzy se jí z očí lejí
a na loutku všele milovanou
v jednom proudu ustavičně kanou.
Bratr Miloš vida, co se bylo
Bětulince s loutkou přihodilo,
hned ji těší jako lékař pravý,
to že prý se všechno zase spraví.
Navařil hned klihu a pak hravě
přilepil zas pevně tělo k hlavě.
„Tu ji máš, a nelítej jak divál!
víš teď, kvap že smutné konce mívá.“
A již Bětce radost z očí září,
a hned loutku tiskne ku své tváři.

VILMA PRÁCHEŇSKÁ-ŠEVČÍKOVÁ:

Chroust.

(Bájka.)

V zahradě v trávě na hřbetě ležel chroust. Náhle přilezl k němu střevlík měděný, chtěje ho sežrati. Avšak chroust se bránil statečně. Nemoha chrousta přemoci, vzdálil se střevlík od něho.

Starší a zkušenější motýl, který zpozoroval z úkrytu listí kaštanového tento zarpudilý boj, sletl se stromu a upozorňoval chroustíka na brozící mu nebezpečí.

„Utec, chrouste! Vím ze zkušenosti, že střevlík, úkladný tvůj nepřítel, vezme si na pomoc svého druha a přepadne tě ještě jednou! Pak veta bude po tobě! Nad jedním dovedl jsi zvítěziti, přesile ale podleheš!“

Avšak chroust moudré rady jeho neposlechl. Roztáhnuv ještě více své nožky, líně dále se provaloval.

Mezitím odešel rychle střevlík do své díry, zavolal svého druha na pomoc, s jehož přispěním pohodlného chrousta znova přepadl a společně se svým druhem do díry zavlekl.

Staršího a zkušenějšího máme vždy poslouchati a líného povalování se varovati.

Osudná houpačka.

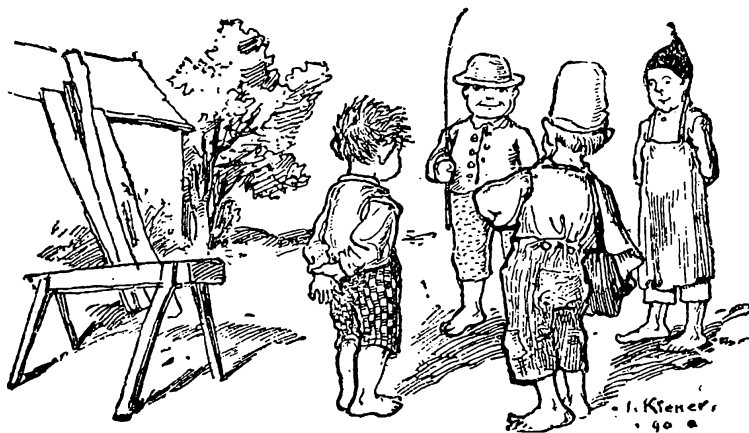
Napsal J. Milota.

Byli čtyři dobří kamarádi a osvědčení čtveráci. První se jmenoval mezi svými druhy „Husárek“, protože nosil kabátec přes rameno jako husarský pláštík; říkali mu také Homola — to zas podle homolovité čepice. Druhý byl neméně znamenitý chlapík, zvaný „Dědeček“ nebo „Noční čepice“, an nosil obyčejně dědečkovu noční čepici. Třetí slul Jurka Vojáček, protože chodil pořád s proutkem jako se šavličkou, a čtvrtého nazývali prostě Pepík-jeřabáč.

Tito čtyři chlapíci, dlouhou chvíli mající, Husar, Děd a Vojáček, jeřabatý Pepáček

sešli se kdysi za humny „u kolářů“ — to byli Pepáčkovi rodiče —

a brali radu (obr. 1.), kterak by nejlépe promarnili drahocenný čas, který podle jejich názoru k ničemu jinému tak dobře se nehodil, jako k provozování rozličného šelmovství.

Obr. 1.

„Hoši, pojďme na píšťalky!“ navrhol Husárek-Homola.

„To mne už omrzelo!“ odbyl ho Dědeček-Noční čepice a doložil: „To je lepší — špaček!“

„Tak budem hrát špačka!“ souhlasil Vojáček.

„Já proň doběhnu domů!“ hlásil se hned Pepáček a odběhl.

Ale než se vrátil se špačkem,
milý Husárek tu s Vojáčkem
povšimli si, jako mnozí,
blízko stojící tam „kozy“,

jež se nepásla, jen stála.

„Snad by si též ráda hrála?“
pravil Husárek a hned
plán měl hotov — jak by smet’.

„Budem jezdit na koze!“ křičel se smíchem a hned vyskočil na dřevěného čtvernožce. Ostatní dva ochotně ho následovali, a tak když Pepánek se vrátil, viděl, že se špačkem nebude nic.

Vyskočil si tedy za ostatní;
a tak „jeli“ rytíři ti statní,
harcovali a volali „hyje!“
Byla to však smutná historie;

neboť koza, dřevěná že byla,
nejen že se pranic neplašila,
ale nehnula se s nimi k posledu
ani o jediný krůček ku předu...

Slezli tedy. Co teď? Nápad drahý
zdařilo se přece dojít cíle! Pepánek zvolal:

Ale pevné vůli, tužbě ušlechtilé

„Hoši, víte co?“

A když nevěděli, tedy jim to řekl: „Budem se houpati na fošně!“

Návrh byl přijat se živým zájmem a netajenou radostí. Hoši zbystřili sluch a zraky upřeli na „řečníka“.

„A kde ji máš — tu fošnu? V kapse?!“ ptal se Homola. — Chudák nevěděl, že je to silné prkno. Hoši se mu smáli...

Obr. 2.

„Kde mám fošnu?“ opáčil Pepánek s úsměvem, jakoby řekl: „To je nejmenší“, a sděloval kamarádům s tváří vážnou šeptem: „Tatínek má pod kolnou několik suchých fošen. Ty jsou pro houpačku jako stvořené — ale já sám ovšem ani jedné neunesu!“

„Což, o to není!“ mínil Husárek-Homola a rozhlédl se opatrně dokola, „ale víš, aby nás někdo neviděl!“

„Tatínek není doma a náš Šotek vyhřívá se na sluníčku před okny a spí — pojďte a nebojte se.“

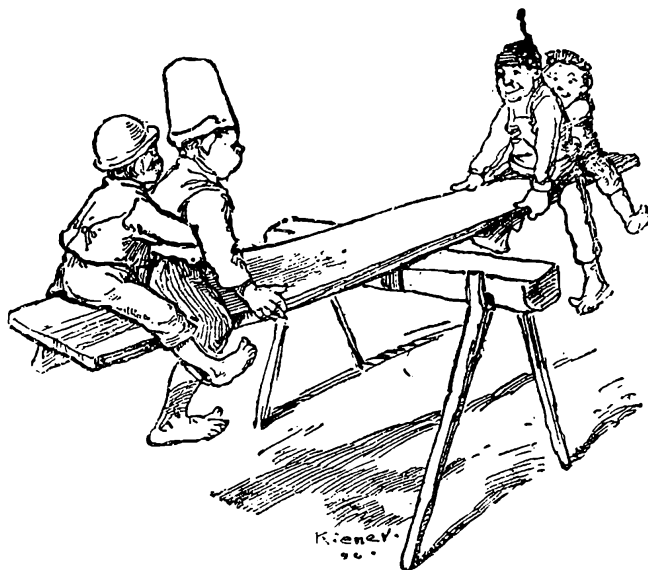
„Tak pojďte!“ rozhodl Vojáček srdnatě a první také vykročil za Pepánkem. Za ním opatrně se šoural Husárek a naposledy Noční čepice.

Výprava to byla odvážná — ale srdce jejich kurážná — překonala všechny překážky — a že byli při tom bosí, tito povedení kosi, neroztrhali si podrážky!

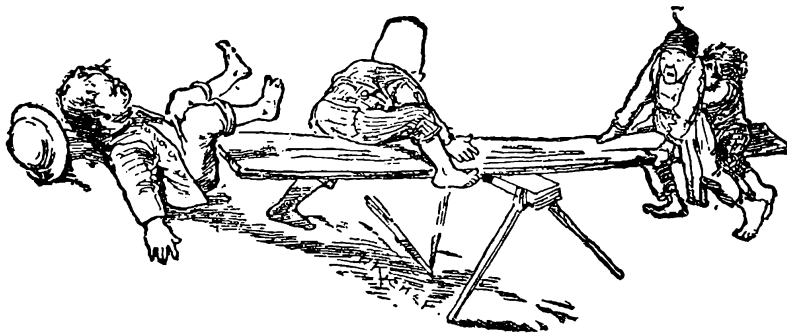
Brzo slavnostně se vraceli a „spojenými silami“ vlekli velikou fošnu ze dvora (obr. 2.). Před výpravou se vracející kráčel Pepánek, tančil nějaký neznámý tanec a zpíval vítězné písně . .

A než řek' bys: jeden, dva, tři,
už stanuli milí bratři,
a na čtyři, pět a šest
„koza“ přinesena jest,

na sedm až do deseti
fošnu na ni kladly děti.
Houpačka tu jako kvítí,
jenom na ni vyskočiti.

Obr. 3.

Obr. 4.

K tomu nemusil jich ovšem nikdo pobízeti. Husárek si sedl s jedné strany a Dědeček s druhé:

Husárek s jedné strany byl,
na druhou Děd se posadil;
prvního chyt' se Vojáček,
druhého vzadu Pepáček,

a už to šlo, jako když hraje. Nahoru — dolů, nahoru — dolů (obr. 3.) stále prudčeji a veseleji. Bylo křiku, bylo harcování, bylo smíchu, bylo radování, ale v tom, ó běda! — — —

Nějaký prudký náraz, Vojáček leknutím pustil Husárka a sletěl s houpačky (obr. 4.). Tím byla ovšem rovnováha citelně porušena. Druhý konec

houpačky prudce narazil o zemi a Dědeček s Pepáčkem ocitli se na zemi. Homola spadl ovšem také a ještě se chudák uhodil do kolena.

Obr. 5.

Smutně táhnou kamarádi,
teď už spolu nedovádí,
smutně domů všichni kráčí,
nesmějí se, ale pláčí,
jeden s hlavou zavázanou,
druhý s nohou porouchanou;
ten nos drží, onen záda —
nikdo nedbá kamaráda!
Tak to jako mnohé věci
skončilo se špatně přeci,
osvědčilo se tu dosti:
Žalost chodí po radosti.

Pro „družinu sběratelskou.“

Milé děti!

Byly jste již na honě za brouky a jiným rozmanitým hmyzem? — My v Hostímě jsme hledali koncem února na výsluní pod kameny na pastýrkách a na kraji lesa pod kůrou a mezi kůrou stromův, a našli jsme již dosti zajímavého hmyzu. Než radost naše se nám brzo pokazila. Najednou se nebe zachmuřilo, začal se chumeliti sníh a začátkem března bylo všecko bílo a zaváto sněhem jako o vánocích. Snad u vás, milé děti, také?

Než nermuťte se. To ta zima ještě naposledy chtěla ukázati svou moc. Nyní jarní sluníčko brzo sníh rozpustí, trávník se zazelená a pro pilné sběratele nastane příležitost k pravým hmyzovým honům. Nuže, milí sběratelé a sběratelky, pospěšte na výsluní! Pod kameny a pod kůrou, na stromech a pařezích najdete vyhřívající se na jarním sluníčku rozmanitý hmyz, kterým mi radost způsobiti můžete.

Přečtěte si ještě jednou návod v posledních dvou číslech „Anděla Strážného“ a s chutí do práce!

Pozdravuje vás všechny váš

Hostímský strýček sběratel.

HÁDANKY A REBUSY

1. Skříňka.

1	2
3	4
5	6

Do přihrádek dejte po slabice! Slova takto nalezená znamenají:

1—2 vodního savce,	4—5 vepřové zvíře,
1—4 obuv,	6—4 část nohy,
2—3 mor. město,	6—5 listy.
3—4 značku hudební.	

2. Skládanka.

Z písmen: **A, a, b, e, e, e, e, h, k, l, l, n, n, š, u, u** sestavte čtyři slova, která od levé strany ku pravé a shora dolů stejně znějí. Význam slov: 1. Zvíře lesní, dravé, 2. dobře v kamnech hoří, 3. duší místo pravé, 4. pěkné malby tvoří.

3. Záměňky.

- a) S »h« červeným se v žáru ukáže,   b) S »b« oslavence do měst vodí
 s »z« kdo je trpěliv, jej rozváže.   s »v« po polích si lítá, cl odí.

4. Hádanky.

- a) Ve kterých -dobách sládek nejvíce piva prodá?
- b) Která -liška drůbeži neuškodí?
- c) Který -rok nemá dvanáct měsíců?
- d) Který -rak nemá klepet?
- e) Které -čárky rostou?

5. Číselka.

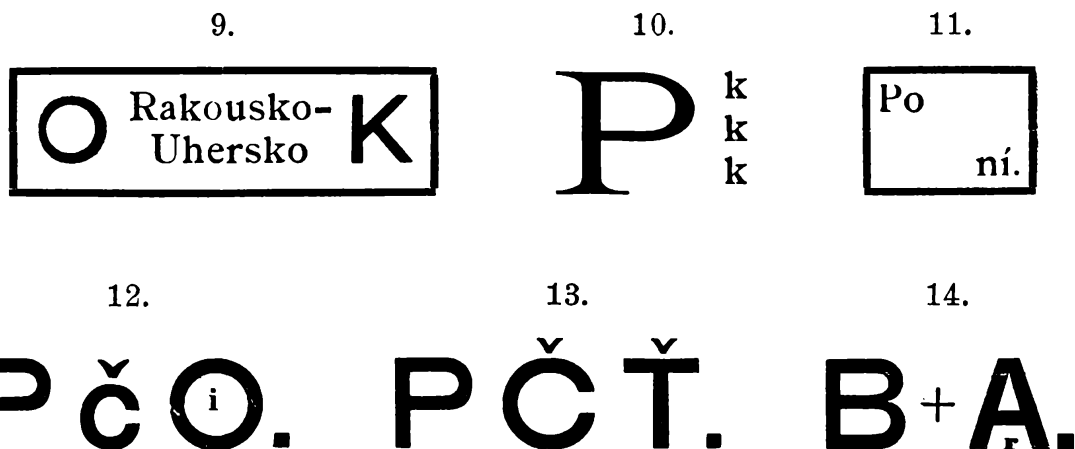
12343 lidí 565 43261 obstoupilo.

6.

7.

8.

K_zω 001 S.   ŘŽ.   ÁK.

Pilní luštitelé hádanek a rebusů, kteří svá rozluštění nejdéle do 20. dubna 1908 redakci zašlou, obdrží odměnou velmi pěknou knihu. Jména odměněných označena jsou hvězdičkou.

Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 7.

1. Kůra, úraz, ráno, Azov. — 2. a) Jaro, léto, podzim, zima. b) Vesmír. — 3. Jed, dej. — Rád, dar. — Činí, ničí. — Rov, vor. — 4. a) Žádny. — Falešný peníz. b) Topivo, turek, drvoštěp, blín, mučidlech. — 5. Praha, prha. — 6. Samovar. — 7. Pramen. — Portugalsko. — 9. Selka.

OBSAH: Za Svatoplukem Čechem. Báseň. — Svatopluk Čech. Životopis. (S obr.) — Veselé jaro. Báseň. — Trudné začátky. Obrázek z moravského Valaška. (Dokončení.) — Velikonoční. Báseň. — Babiččino potěšení. (S obr.) — Koza a vlk. Původní bájka z Hané. — Po druhé na novém, netušeně krásném letním bytě. Vzpomínky. (S obr.) — Věnování. Báseň. — V obydlí cara-tesaře. (S obr.) — Mlsoun. Báseň. — Obrázky z katolických missií. — Loutka. Báseň. — Chroust. Bájka. — Osudná houpačka. (S 5 obr.) — Pro »družinu sběratelskou«. — Hádanek a rebusy.

VILMA PRÁCHEŇSKÁ-ŠEVČÍKOVÁ:

Hudebníci.

Cvrček běžel do březinky,
přeskakoval kalužinky,
aby tam byl už.

Áj, tam v stínu podél křoví
s mandolinou libě hoví
sobě jakýs muž.

Sluníčko, hle, s nebe padá,
osvětčuje les i lada,
svítí spanile;
v tom již cvrček k šotku běží
v černých šatech, očka svěží
hledě naň mile.

Praví k němu: „Kmotře milý!
Zahrajem si spolu chvíli,
zahrajem si hned!
Umíš hrátí mandolinu,
já zas housle mám v svém klínu,
půjde to jak med!“

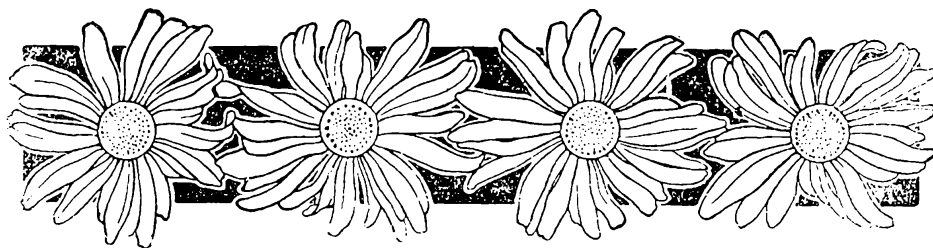
Šotek, že prý ihned počnou!
Začal hrátí svižnou skočnou
strany naladiv;
roháči a brouci malí
ze všech stran hned vybíhali,
byl to věru div!

Skáčí všichni na paloučku,
čím dál, tím víc je tam broučků,
svižných střevlíků,
mravenečků i čmeláků,
různě jiných darebáků,
líných chroustíků.

Píseň houslí letí v pole,
tam též skáčí všichni v kole
luční koníci;
píseň píská, hlučí, zvoní,
lesy šumí, květy voní
s rosou na líci.

„To je lesku! To je krásy!“
bzučí hlas té drobné chasy,
„tuzé velký ples!“
Čas je k tanci, však též k práci,
proto se teď všechno vrací
ve svůj starý les.

ZHÁNĚL IGNÁT:

Saragossa.

Vzpomínka na Mariánské poutní místo.

Je velká chyba, řekne-li pan učitel zkoušeje žáka: „Milý Josefe, vidím, že je pro tebe věc, na kterou jsem se tě tázal, španělskou vesnicí.“ Snad se vám nikomu z menších čtenářů doposud nepříhodilo, že by vás těmito slovy pokáral pan učitel. Ale kdybyste se zeptali některého z vašich starších bratří anebo sester, co znamená, když pan učitel řekne: „Sedni si; předmět, po němž jsem se tázal, jest pro tebe španělskou vesnicí,“ tož by vám vysvětlili:

Španělsko je veliká země, je v ní mnoho velkých měst, osad, nesčetných vesnic a dědin, jichž jmen nikdo z nás nezná. Řekne-li tedy někdo: toto jest pro tebe španělskou dědinou, španělskou vesnicí, chce tím říci: o této věci pranic nevíš, je ti zrovna tak neznáma, jako nějaká španělská ves. Jako nic nevíš o španělské dědině, zrovna tak nic nevíš o předmětu, na nějž jsi tázán.

Když jste četli, milí čtenářové, nápis tohoto článku: Saragossa, též jste všichni zvolali: co je to? snad město? Ale kde leží? Tedy je pro vás všechny Saragossa španělskou vesnicí, jen že náhodou není to dědina, nýbrž velké město, které má asi tolik obyvatel, jako naše starodávná Olomouc. Kdož by u nás na Moravě neznal sv. Hostýnu, našeho nejslavnějšího Mariánského poutního místa? Kdož by v Čechách nevěděl o Staré Boleslavě anebo o sv. Hoře příbramské, kdež se uctívá Panna Maria? Čím jsou nám Čechům a Moravanům tato a jiná památná poutní místa, tím je Španělům Saragossa!

Podíváte-li se na mapu Španělska, uvidíte, že dělí je od sousední Francie pohoří pyrenejské, zrovna tak velkolepé a krásné, jako naše Alpy. Asi uprostřed Pyrenejí se podívejte na jih a tu najdete při řece, jménem Ebro, město Saragossa, o němž si právě vykládáme.

Původ Saragossy je prastarý. Španělové jsou přesvědčeni, že kázal u nich evandélium Kristovo sv. apoštol Jakub Větší, který již založil Marianskou svatyni v tomto městě. Dostal totiž od samé Panny Marie malou dřevěnou sošku, postavenou na mramorovém sloupě. Vystavěl pomocí několika učedníků, jež získal v onom krásném kraji pro Krista, malou, dřevěnou kapli, z níž pak během století povstal nádherný kostel, jež vidíte na připojeném obrázku (str. 264). Ač stavějí na něm již po několik set let, není přece ještě úplně dokončen, vždyť věže, které jsou na jeho čtyřech rozích, nemají bání ozdobených křížem; jsou jen prozatímně pokryty neúhlednou stříškou, která, až budou po ruce potřebné peníze, bude odstraněna a nahrazena pěknou střechou.

Již z venku zamlouvá se nám tento velkolepý kostel; jestliť ozdoben mnohými báními, věžmi, kopulemi, na nichž jsou lesklé křidlice. Což teprve vkročíme-li dovnitř! Tu se podivujeme nádheře, vkusu, výzdobě a uznáváme rádi, že milují Španělé okrasu domu Božího.

U milostné kaple klečí mnoho zbožných lidí, kteří úpěnlivě prosí o přímluvu. Jak zajímavý je kroj zdejších venkovanů, jichž všude vidíme celé zástupy! Nejvíce nám padne do očí čepice mužů, která je bez štítu, čtverhranná, barvy hodně křiklavé, buď červená aneb modrá. Mužští nosí na nohou bílé punčochy, sahající až po kolena, místo našich bot mají papuče, jak je vidíváme u našich sklínkařů a dráteníků, kabátky i krátké kalhoty mají z černého aksamitu, vesta bývá z nějaké hodně pestré látky. Ženy mají skoro týž kroj, jako naše venkovanky, leda že si uvazují okolo ramen velký pestrý šátek.

M. UNZEITIGOVÁ:

Večer.

Již klekáníček dozpíval své „Ave“,
tajemné ticho halí kraje vděk
svým závojem, a na obloze tmavé
hle, zalesklo se tisíc hvězdiček.

Večerní vánek v listí stromů šumí
a letí, letí v zamlženou dál,
laškuje vesel, líbá modré chlumpy,
mu, duše moje, svěř svůj všecek žal.

A v háji zmlkla tklivá píseň ptačí,
jen slaviček u vody tluče kdes,
co sladká píseň pěvce noci značí,
jen srdce ví, jež chápe jeho ples.

Po druhé na novém, netušeně krásném letním bytě.

Vzpomínky. — Popisuje Karel J. Zákoucký. (Pokračování.)

Snad jste chtěl, dědečku, ještě jednu pohádku vypravovati? Umíte jich snad více? Tato byla velmi hezká!“ chválila Cyrilka.

„Ale umím, dítě, umím, a jsem rád, že se ti líbila, nyní však již půjdeme domů. Podívej se, slunko se již sklání za hory, večer bude pojednou!“

„Mohl byste, dědečku, některou cestou vypravovati,“ řekla Cyrilka a tak se k dědovi přitulila, že děd již již by se byl dal svésti.

Ale v tom objevil se sedlák Malnický. Pamětliv toho, co pro něho starý pan Karkulík učinil, uctivě zdravil již zdaleka.

„Tak odkud, hospodáři, odkud?“ poděkovav mu za pozdrav, zastavoval jej vlídně pan Karkulík.

„Ale z pole, prosím,“ odpovídal. „Žitko nám dozrává, díval jsem se, nebude-li již čas, abych je položil.“

„Je to radost, díváte se tak na to Boží požehnání, ale jsou s tím starosti, není-liž pravda?“

„Ba jsou, ale člověka to těší a blaží, ví-li, že jsou dosud hodní lidé na světě.“

„No, chvála Bohu, hodných lidí jest dosud dost na světě!“

„A nejhodnějším mezi nimi jste vy, pane Karkulíku!“

„To vy si myslíte a říkáte, ale ptejte se tuto naší Cyrilky a uslyšíte!“

„Snad že nejste hodný?“ podivil se pan Malnický a skoro káravě na Cyrilku pohleděl. „To bych se s ní sám vyvadil, kdyby si tohle myslila, a dokázal bych jí, jak se mýlí.“

„Vždyť já vím, že jest dědeček hodný!“ hájila se Cyrilka.

„A proč se tedy dědeček domnívá, jako byste o něm tak křivě soudila?“

„To mne dědeček jen zlobí!“

„A proč?“

„Chci, aby mi vypravoval pohádku . . .“

„. . . a on snad nechce!“ doložil Malnický.

Cyrlka neodpovídala. Nevěděla, co by řekla, a dědečka z neochoty obviniti nechtěla; proto mlčela.

„Když dědeček dovolí, přečtu vám jednu pohádku,“ nabízel se Malnický a sáhnuv do kapsy, vytáhl knížku. „Mám jich tu celou knížku. Nesu si ji od pana učitele ze sousední osady, objednal jich celou zásobu, abychom měli co čísti a své řeči nezapomínali. Jednu vám přečtu, tu nejkratší,“ znova se nabízel Malnický, a když všichni svolili, začal:

„Motýliky. I šli traja motýliky na prechádzku. Jeden bol biely, druhý červený a tretí žltý. Ako sa oni prechádzajú po krásnej zahrade, s kvietkami sa shovárajú, zabávajú, spustí sa veľký dážď a nemali sa kde skryť. Prišiel biely motýlik ku bielej lalii a ako sa prosí, tak sa

... s pláčem vrhla se mi do náručí a prosila ...

prosí: Pekná biela lalia, pust' nás schovať sa do svojho kvetu a zachraň nás pred týmto dážďom. Lalia odpovedala: „Teba pustím, ale červeného a žltého nie!“

„Keď nepustíš mojich bratrov, neôjdem ani ja, radšej budem spolu s nimi moknúť!“

„I šiel probovať šťastia červený motýlik k červenému tulipánu hovoriac: „Prosím ťa, krásny červený tulipán, pust' nás schovať sa do svojho kvetu pred týmto dážďom!“

„Teba pustím, ale bieloého a žltého nie!“

„Keď nepustíš mojich bratrov, nepôjdem ani ja, radšej budem spolu s nimi mokrúť!“

Teraz už bol rad na žltom, ten šiel k tulipánu žltému útulok pred dážďom hľadať.

„Smiluj sa ty, žltustkvúci tulipán, nad námi, pust' nás schovať do svojho kvetu pred týmto dážďom.“

„Teba pustím, ale bieloého a červeného nie!“

„Keď nepustíš mojich bratrov, nepôjdem ani ja, radšej budem spolu s nimi mokrúť.“

Počulo to slniečko, ako sa tie motýliky radi vidia, zahnilo čierne, dážďové oblaky, utešene zasvietilo, zmoknuté motýliky obsušilo a oni sa zase pekne spolu až do večera tešili a zabávali,“ končil pan Malnický.

„Ta jest hezká!“ zvolaly dívky jakoby jedním hlasem.

„A takových jest v knížce dvanáct a některé jsou dlouhé.“

„Tatínku, koupíš nám ji?“ prosila děvčata.

„I koupím,“ slíbil otec.

„Ale nyní musíme již domů,“ poznamenal děd.

„Musíme,“ souhlasili všichni a nastoupili cestu k domovu.

Když došli, čekala je Bunčáková. Nepřišla, aby hledala svoji Lidmilku, že dlouho nejde, ale přišla, aby promluvila se starým panem Karkulíkem.

„Již na vás čekám, pane Karkulíku, jako na spásného anděla,“ pozdravivši, oslovila pana Karkulíka prostě, jak si přával.

„Něco se stalo?“ otázal se starý pan Karkulík poněkud se zaleknuv.

„Ještě nestalo se nic, ale může se státi. Všecka trau . . .“

„A co se může státi, vypravujte přec!“ vybízel pan Karkulík netrpělivě.

„Ale musíte tu, pane Karkulíku, pomoci!“ místo odpovědi pokračovala Bunčáková. „Celá ves vám již důvěřuje . . .“

„To mne těší; aby se však někdo nesklamal! Nedovedu vždycky pomoci!“

„Ale tentokráte jistě dovedete! Vy ostatně dovedete vždycky. Alespoň já vím, že dovedete.“

„A v čem tédy, povězte přec!“

„Ano, ráda povím, vždyť jsem k vůli tomu vlastně přišla. Když je dnes ta Boží neděle, vyšla jsem teď odpoledne do sadu a usednuvši tu pod rozložitou hrušni na lavičku četla jsem si v modlitební knize, ale

nečetla jsem dlouho! Sotva jsem dvě, tři stránky přečetla, přiběhla Štefanikova Zuzka a s pláčem vrhla se mi do náruče a prosila (viz obr. na str. 261), abych se jejího bratra ujala. Jsou sirotky. Matka jim zemřela v zimě a otec kdesi ve světě zašel. Zuzka je starší, pracuje a o bratra se stará. Těžký vedou život, ale mají se rádi. Proto, když nyní rychtář přišel a jménem župního pána hlásil, že musí Janko do Budapeště na učení, zbrozila se Zuzka. Zná, jak to u nás známe všichni, co takovéto posláním sirotka ze Slovače na jih hloub do Uher znamená. Takový sirotek se musí odnárodnit, na rodný kraj zapomenout, své rodné řeči se odříci. Kde mohou, dělají to Maďaři a naši lidé, kteří zapomněli, že jejich otec ani matka maďarsky neuměli, jsou nejhorší.“

„Jako u nás Češi, kteří se poněmčili. Poturčenec vždycky Turka horší,“ přerušil ji pan Karkulík.

„A takovým jest náš rychtář. Za úsměv pana vrchního duši by dal. A také mu ji již dal, ale to mu nestačí. Nejraději by mu obětoval všechny zdejší Slováky. Avšak nemůže. Jsme na svoji řeč hrdi a své Slovensko milujeme, proto chce obětovati toho, na koho může. A to jest Janko, Zuzčin bratr. Chce jí ho odvézti a ona si neví rady ani pomoci!“

„A já mám poradit a pomoci?“

„Ano, prosím vás, pane Karkulíku! Vy to dovedete. Zuzka přišla mne prosit, abych se u vás za ni a za Janka přimluvila?“

„Ale co?“

„Abyste jí poradil, co má učiniti, aby jí Janka nevzali!“

„Dovedu-li to!“

„Dovedete!“

„Dovedu-li, pak se musí Zuzka s bratrem [stejně rozloučit. Poslal bych ho do Čech.“

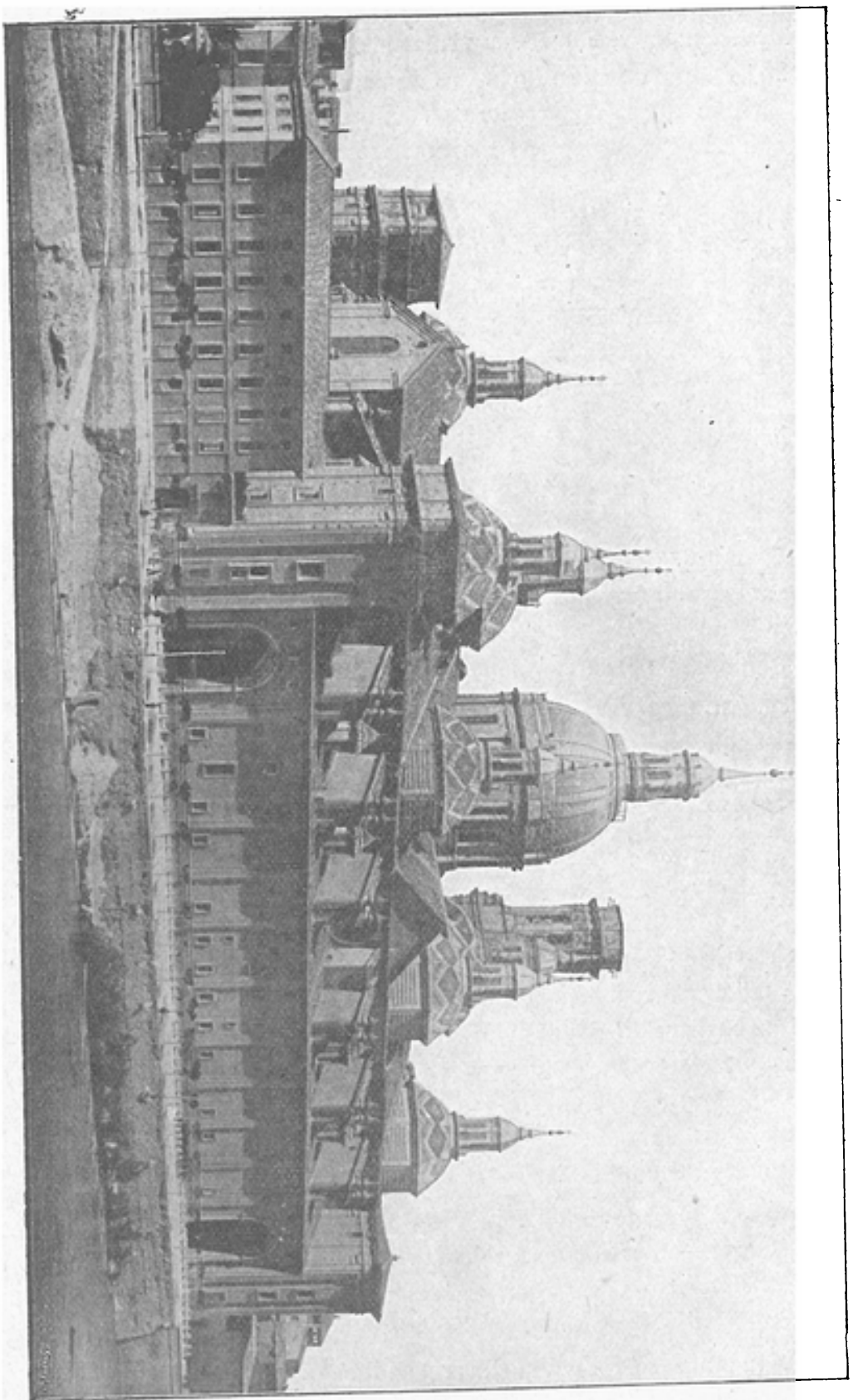
„To se ráda rozloučí. Vždyť mezi Čechy bude jako mezi bratry.“

„A nebude jí tu rychtář pronásledovat?“

„Pro bratra a pro jeho zachování našemu lidu všechno ztrpí. Může se tam nějakému řemeslu vyučiti a pak se navrátit mezi nás a býti nám oporou v urputném boji našem s těmi, kteří nám chtějí slovenský jazyk vyrvati,“ horkovala Bunčáková.

„Když v toto doufáte, učiním, co budu moci,“ slíbil pan Karkulík a ještě téhož večera psal do Prahy spolku pro zaopatřování míst učňům, a děti se těšily, že se seznámí se Zuzkou, která svoji mateřskou řeč a rodnou zemi tak vřele miluje.

A seznámily se. Když po čtyřech dnech Janko odjížděl do Prahy, vyprovázely ho a při loučení slzely jako Zuzka, která při svém bolu přec jen cítila se šťastnou, že se bratr nepomaďarí.

Mariánský chrám v Saragosse.

(Obr. ku článku »Saragossa« na str. 258.)

Lidové kroje v okolí Saragossy.
(Obr. ku článku »Saragossa« na str. 258.)

II.

Na knížku pana Malnického dívky páně Karkulíkovy nezapomněly. Zvláště Cyrilka. Hned ráno druhého dne přitočila se k matce a prosila, může-li jít k Malnickým. Paní Karkulíková sice tázavě se na ni podívala, ale dovolila jí. Věděla, že se jí tam nic nestane, že bude dobře zaopatřena.

„Bude si hrát se Štěpánkou,“ usoudila, ale jistě by byla užasla, kdyby byla věděla, že Cyrilka při své prosbě na Štěpánku ani nepomyslela. Dostavši dovolenou rovnou běžela k Bunčákovým, promluvila s Lidmilkou a s ní se vydala k Malnickým.

U Malnických spatřili ji rádi. Modré s nebe byli by jí hned snesli, ale Cyrilka nežádala si než knížku. Když ji dostala, podala ji Lidmilce, a Lidmilka, když Cyrilka se Štěpánkou vybraly si místo a usedly, četla jim. Tak tu strávily několik dopolední. Některou pohádku musila Lidmilka čísti několikráte.

Zatím pan Karkulík s Bunčákem smlouvali výlet, veliký výlet. Pan Karkulík se v duchu již těšil, jakou budou mít dívky radost.

„Dlouho budou na něj vzpomínati,“ říkal. „A věru, budou mít naě! Poznají nejkrásnější část Slovače! Nejkrásnější jezero, nejpůsobnější horu!“

„A kam to chceš?“ tázal se starý pan Karkulík.

„Na Kriváň!“

„A vystoupí naň dívky? Dojdou tam?“ obával se děd.

„Ba dojdou! Půjdeme opatrně a zvolna. A jak to bude hezké, až dostoupíme vrcholu a z plna plic si zapějeme:

Hej! Pod Kriváňom —
tam je krásny svet,
tam rastú chlapani
bystrí jako kvet.
Pod Kriváňom slnko svítí,
tam každý má vesel býti:

Pod Kriváňom, pod Kriváňom, pod Kriváňom . . .

a pan Karkulík si zazpíval, jakoby již stál na vrcholu Kriváně.

„A kdy vyjdeme?“ vyzvídal opět starý pán.

„Dosud určitě nevím, ale myslím, že čím dříve, tím lépe. Myslím totiž, bude-li se to dětem líbiti a budou-li statečny, ještě jiný výlet s nimi podniknout, aby se jim Slovensko stalo nezapomenutelným.“

„A kam?“

„O tom jsem dosud nerozvažoval; dříve vykonáme první výlet,“ určoval pan Karkulík.

Starý pan Karkulík uznal, že má syn pravdu a neptal se již, ale za příprav vydatně pomáhal. Těšil se nyní sám na ten výlet. Bunčák měl býti vůdcem, jeden juhas páně Malnického nosičem. Největší starost byla o Cyrilku. Byla obava, nebudou-li jí boleti nožičky, nezemdlí-li na cestě.

„Však se nestarejte, paní Karkulíková,“ těšil Bunčák. „Až jí budou boleti nožičky, chopím se jí a vynesu ji, že bude první na Kriváni,“ sliboval Bunčák a slova svá pronesl tak určitě, že se všichni upokojili.

Po dlouhých úradách a pečlivých přípravách nadešel konečně ustanovený den výletu.

Časně ráno vydali se na blízké nádraží a jeli do Štrby (maďarsky Csorba). Hučivý Váh byl jim průvodčím. Jeho vody valily se s hrozným hukotem podél dráhy údolím, jímž projížděli. Tu a onde přisedali cestující a ponejvíce jen slovensky mluvili; kdykoli však přišel průvodce vlaku, aby jim lístky prohlédl, vždy jen po maďarsku zahovořil, a to pana Karkulíka pohněvalo. Vzpomněl si na báseň Svetozara Hurbana Vajanského a část jí přednesl:

„Ja som pyšný, že som Slovák;
moje plemä ladné,
sto millionov duší čítá,
nad polsvetom vládne.
So slovenskou rečou prejdeš
čtyri čiastki sveta:
Jeden brat môj palmy sadí,
druhý večné vidí l'ady,
tretí morom lieta.“

A starý pan Karkulík nezůstal za synem. Znal básně Rudolfa Pokorného, velikého přítele Slovákův, a vzpomenuv si na jednu, skoro zlobně ji pronesl, a to tak, že ji průvodce vlaku musel slyšeti:

„Darmo Slovač věků dost
upí k nebi o milost:
jazyk dětem řeže z úst
ledačina bečár z pust —
dolů ho!
Krásným Tatrám loupí kov,
slovenčině stříbro slov;
a kdo páž zved v ochranu,
toho vedou k čakanu:
hore ho!“

Starý pan Karkulík zúmyslně pronášel báseň hlasitě. Byl opravdově pohněván. Věděl, že průvodce jest Slovák, ale zmaďarisovaný.

Slováci, kteří s výletní společností byli ve vlaku, pohlédli na pana Karkulíka významně, jakoby ho chtěli napomenouti, aby byl opatrný a mnoho si nedovoloval, že páni Maďari české vlastence neradi na Slovensku vidí. A také ho, když průvodce odešel, podobně napomenuli, ale pan Karkulík se jen usmál.

Děti hovorů nedbaly. Seděly u okna po levé straně a pozorovaly kraj. Konečně před Vážeckou stanicí ukázal se jim nepopsatelně krásný obraz — Tatry.

(Dokončení.)

J. MILOTA:

Zahrádka.

Zahrádko zelená, co v tobě rozkvétá, všecko jsem vypěstil od jara do léta.	Všecko jsem zaléval z rána i z večera — jak mne těšivala květina leckterá!	Leckterá květina, vonná rozmarina, a růže červená radost má jediná.
---	---	--

Mnohobarvé astry, karafiát pestrý, a v kole macešky, ty marnivé sestry.	Zahrádko zelená, ty místo milené, jak často srdce mé na tě si vzpomene.
--	--

Bohatství — mládí.

Pohádka. — Dle Gabányia Arpada upravil Karel Zatty.

I.

V chaloupce na břehu mořském žili kdysi prostí, chudí rybářští manželé. Muž jmenoval se Andrej, žena Avdoša. Byli mladí, plni síly, zdraví a jako lidé měli dobré i zlé vlastnosti, které s člověkem od mládí rostou jako růže s trním.

Jedinou jejich radostí byly dvě děti: starší Soňa, roztomilé a andělsky nevinné děvčátko, a Alexej, statný hoch a jako otec dobrosrdečný.

Pot — tato rosná perla práce — často padá na skalisko, které požehnání odpírání. Andrej nejednou vytáhl na břeh síť prázdnou. Vlny škodolibě zadržovaly mu kořist, která byla jemu a jeho rodině chlebem denně potřebným. Andrej všecek zklamán a roztrpčen opět a opět pokoušel se síť rozestříti, ale nejednou opět marně. Často uplynul mu den bezvýsledně.

A to přivedlo mu do hlavy divné myšlenky. Počal doma naříkati na svoje namáhání, počal mluvití o boháčích a netrvalo to dlouho, on i žena jeho Avdota počali boháčům záviděti a toužiti po pokladech.

„Avdoto, věř, mne už ty zápasy o kousek chleba a všecka ta bída, která nás obklopuje, omrzely,“ pravil Andrej jednoho dne k ženě. Lidé vypravují, že tam za mořem, za mnoha a mnoha ostrovy jest země, jejíž písek jsou zrnka zlata, že tam v hlíně více démantů, než tady oblázků. Kdo prý tam pracuje jako my zde pilně, zbohatne v době nepoměrně krátké. Já mám ku práci sílu i chuť, mám i trpělivost, půjdu tam a o štěstí se pokutím. Ty zůstaneš zde, budeš vychovávatí naše děti a budeš čekat a doufat. Nevrátím se, dokud nenashromáždím bohatství, jež uspokojilo by nás i děti naše. Chceš-li tomu?“

Ženu jeho rozhodnutí překvapilo. Neodpověděla, ale pohlédla na něho. Oči její byly plny slzí. V srdce zabodla se jí lítost a v mysli probudilo se jí vědomí její bídy, ale také obava, že by snad Andreje tam daleko za mořem mohla ztratiti. Jsou nemoce, jsou lidé zlí! Přemohla však úzkost svou a potlačivši slzy, odpověděla:

„Chei!“

„Budeš tedy tak dlouho na mne čekati, dokud se nevrátím s bohatstvím, abych založil nové štěstí naše?“ tázal se Andrej, jakoby pochyboval.

„Budu!“ řekla, pevně jsouc rozhodnuta a toužíc po lepším bydle.

„A věříš, že se vrátím?“

„Věřím! Doufám, že Bůh tě ochrání ode všeho, co by podlomilo tvé zdraví!“

„I já v Boha doufám, že nemoc nechromí mých sil!“

Rybář Andrej se rozloučil se ženou svou Avdotou, objal děti, jež s úsměvem odfukovaly vousy jeho, které je v obličejí lehtaly, načež rybář vstoupil na loď, aby odplul daleko, daleko, kdež by zbohatnouti mohl.

II.

I plynul rok po roce. Avdota každého večera vycházela s dětmi k moři, sedala tu na břehu a dívala se, neuzří-li loďky, na níž by přijížděl její muž s poklady, jež měly založiti nové štěstí jejich.

Ale Andrej nepřijížděl... nepřijížděl...

Srdce Avdotino bylo nezdolné, trpělivost její veliká. Pracovala celé dni a když děti usnuly, bděla nad nimi a snila o dobách, až se Andrej vrátí a budou boháči.

S počátku sedávali na břehu mořském tři, za nedlouho již jenom dva, strašlivá nemoc řádila v okolí a vyrvala jim Soňu.

Ta již byla bohatou. Avdoťa uložila mrtvé tělíčko dcerušky u lesa ve stínu smutné vrby. Dušička její odletěla daleko, daleko do říší nadhvězdných, kdež s anděly se dělí o poklady nebeské a k nim již nikdy, nikdy se nevrátí.

Ale Andrej, muž její, se vrátí, musí se vrátiti... Tak věřila a doufala Avdoťa, jejíž srdce doposud bylo nezlomno, jako tehdy, když v milém dychtění po bohatství svolila k odjezdu, řkouc: „Chci!“

A den prechal za dnem, čas v neznámo se ztrácel a Avdoťa čekala dále a dále a nejednou tázala se matka syna a syn matky:

„Vidíš-li již, že známá loď přijíždí?“

Alexej měl oči jak orel, ale ničeho neviděl a matka později nejednou mu poznamenala:

„Oči se ti kazí, Alexeji! Co s nimi děláš? Snad si jich nešetříš? O, važ si zraku! Zrak poklad veliký! Naber trochu vody do dlaní a navlhči si klapky!“

Alexej poslechl a navlhčil oči, ale tu loďičku, kterou očekávali, přece nespatriil.

Jednou se Alexej ztratil. Matka všecka nešťastná všude ho hledala, ale nebylo ho nikde. Hledala ho den první, druhý i třetí a čtvrtého dne uslyšela, že sousední rybáři vylovili na břeh mrtvolu jakéhosi chlapce. Nelenila a spěchala k rybářům a poznala, že to syn její Alexej. Za bouře omeškal se na břehu mořském a zkypělé vlny ho uchvátily a strhly ve své hlubiny a bijící moře v pěnivém vzednutí samo zahučelo mu píseň pohřební. Ubohá matka spatřivši dítě své zabědovala, zahořkovala. Od té doby počala žíti jakoby jí srdce zkamenělo. Osaměla a opuštěnost její doléhala na ni se vši krutostí, již svět může člověku nastrojiti. Nic nepracovala, a kdyby se nebyli sousedé nad ní slitovali, byla by jistě hladem zhynula.

Celé dny a noci sedala venku před chatrčí a zkřivená záda svá podpírajíc o polozřícenou zeď domku, upírala kalné oči své na hladké zrcadlo vodní a hleděla tam, odkud její muž musil s nabytými poklady přijeti. Ale moře jen šumělo a vlny jeho špoulchaly.

Bylo ráno. Jasně podzimní jitro zvedlo se nad mořem a nad vším pobřežím.

Avdoťa seděla na obvyklém místě a vyschlýma rukama netrpělivě si po šatech jezdila a ústa se jí pohybovala, jakoby si něco šeptala.

K samému břehu přistála jakási malá lodička a z ní vystoupil na břeh stařec, s vousem šedivým. Chvilí se rozhlížel na všecky strany, ale pak, jakoby se zmýlil, oslovil Avdoťu:

„Nevíš, ženo, kam se poděla ta krásná rybářka, která tu bydlela? — Avdoťa se jmenovala!“

Stařena dala se do tupého smíchu a přistoupila zcela blízko ke starci.
„To jsem já, kterou hledáš,“ pravila. „Já jsem Avdoťa! A kdo jsi ty, starochu?“

Starce pohlédl na ženu a poznav ji, uchopil ji za obě ruce a zvolal:
„To jsi ty, Avdoťa? — Ty že jsi moje žena? — Kde se vzaly vrásky na tvém krásném čele, kam se poděla červeň tvých tváří a všecka krása tvá! Kdo shrbil tvoji ztepilou, vždy vzpřímenou postavu? Avdoťa, ty že jsi bývalá moje žena?“

Stařena upřela na starce své tmavé oči a nevěděla, kterak by mu odpověděla.

„A kde jsou naše děti, Avdoťa, kde jsou? — Poslechni, Avdoťa, vracím se a jsme boháči, velicí boháči. Přivážím bohatství, že užasne všecken vůkolní svět, ale kde jsou děti? — Kde jest můj syn Alexej, kde dcera, vždycky dobrá Soňa, kde jsou? Pověz mi přec, abych je mohl vyhledat a bohatství, jež přináším, mezi ně rozděliti!“

Avdoťa se vzpamatovala.

„Pojď, ukáži ti je,“ zašeptala a zavravoravši sklesla a oči své zavřela navždy.

Dlouho klečel starý rybář vedle vychladlého těla své ženy, potom prudce vyskočiv hnal se ke člunu, ve kterém ležely balíky zlata, stříbra a drahých kamenů. Skočil do loďky a usednuv, tak dlouho jí kolíbal, až se s celým svým obsahem potopila. Vlny zavřely se nad loďkou, nad starcem i všemi jeho poklady a zůstalo ze všeho než několik bublinek.

III.

Bohatství jest kletbou, poněvadž mezitím co se za ním pachtíme, ztrácíme nejdražší svůj poklad — mládí.

ED. ĚLPL:

Třešňový sad.

Nad naší vískou třešňový sad
oděl se kvítečky v bělounký šat.

Jako když snížek napadne v kraj
všecek se zabělil třešňový háj.

Pilné již včelinky daly se v let,
usedly v bílý a voňavý květ.

Tisíce letí jich — veselý roj;
plno tu medných šťav, sladkosti zdroj.

Všude zas veselo, život a ruch,
vůní přelíbeznou plní se vzduch.

Pospěšme pookrát v třešňový háj!
Na krátko proměněn celý vrch v ráj.

FRANTIŠEK VŠETEČKA:

Obrázky z katolických missií.

Hraběnka M. T. Ledóchowska.¹⁾

Malí studentíci učice se počátkům latiny překládávali v dobách dřívějších a překládají bezpochyby až dosud větu: „Malá jiskra často veliký oheň působí.“ Na tuto větu jsem si vzpomněl již často v životě, kdy jsem měl příležitost se přesvědčiti, že z malých, ne-

Panna Maria „Na sloupě“ v Saragosse.

(Obr. ku čl. »Saragossa« na str. 258.)

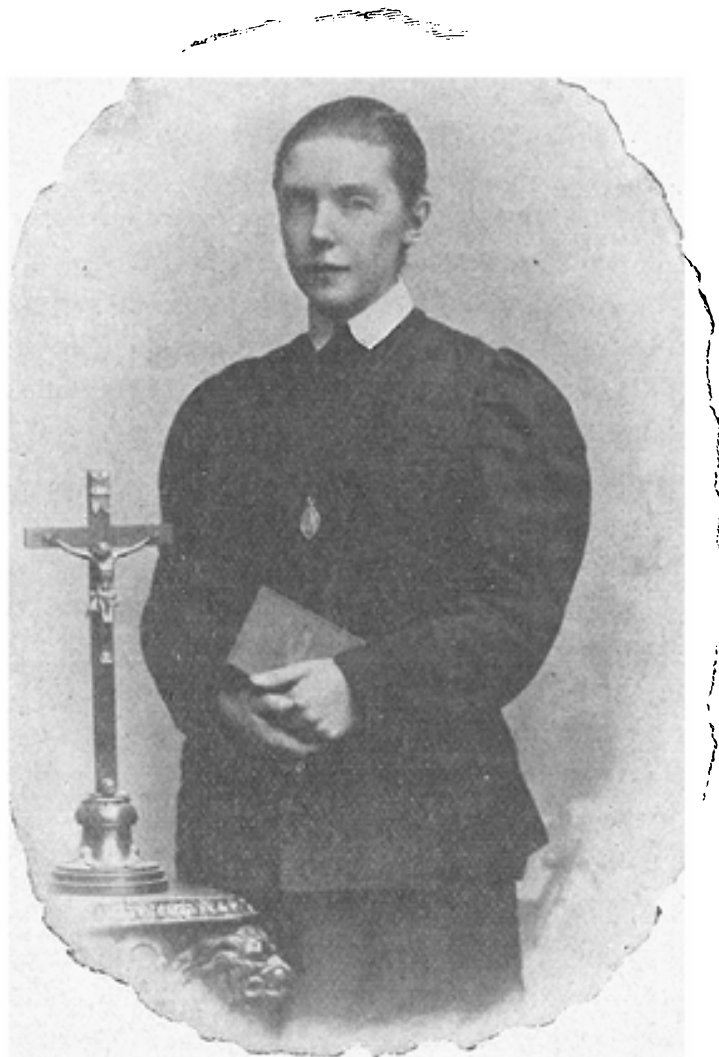
patrných začátků povstaly věci veliké. To platí jak o dobrých tak i zlých věcech.

V minulém obrázku z missií, kde jsem vyprávěl o otroctví, zmínil jsem se o Družině sv. Petra Klavera, která jest rozšířena po celé Evropě. Vznik tohoto velikého díla z nepatrného počátku i jeho rozšíření jest dílem Prozřetelnosti Boží a souvisí nerozdílně s životem jediné osoby, ženy, hraběnky Mar. Ter. Ledóchowské, polské šlechtičny. Působení této paní je tak podivuhodné, že nepřechybují, že

¹⁾ Poláci píší pouze krátké „a“.

bude čtenáře „Anděla Strážného“ zajímati, uslyší-li o této šlechetné lidumilce více.

Hraběnka M. T. Ledóchowska jest dcerou hraběte Antonína Ledóchowského a jeho manželky Josefy, rozené hraběnky Salis-Zizers. Otec byl Polák, jak již jméno Ledóchowski nasvědčuje, matka Švýcarka. Přebývali na zámku v Locsdorfě v Dol. Rakousích, kde se Marie Terezie dne 29. dubna 1863 narodila.

Hraběnka M. T. Ledóchowska.

Vyrůstajíc v krajině německé, mluvila zprvu pouze německy. Brzo však sama zatóužila naučiti se dokonale mateřskému jazyku svého otce, jazyku polskému. Otec se o to s radostí postaral. Patřilať rodina jeho vždy k oněm rodům polským, kteří se hrdě hlásili ku svému národu.

Strýc Marie Terezie byl arcibiskupem ve Hnězdně v Pruském Polsku. V době pronásledování církve katolické německou vládou byl arcibiskup

Ledóchowski kromě četných jiných duchovních odsouzen ku dvouletému vězení v Ostrovu (1874). Vzpomínka na tohoto polského trpitele povzbuzovala mladou hraběnku k pilnému učení se rodnému jazyku, v němž prospívala tak zdárně, že milému strýci záhy k jeho radosti počala posílati často polské dopisy do Říma, kam se odebral, opustiv vězení, povolán sv. Otcem, jenž mu vykázal důležité úřady při správě církve. O pobytu tohoto hodnostáře v Římě se zmiňuji proto, že jest velmi důležitým pro pozdější dílo hraběnky Ledóchowské.

Dalšího vzdělání nabývala hraběcí dcera u anglických sester ve Sv. Hyppolitě v Dol. Rakousích, jakož i od vychovatele kněze Benediktina, spisovatele Dra Weissenhofera, pod jehož vedením počala se obíratí záhy spisovatelstvím. Žila tehdy nedaleko Krakova na otcovském statku „Lipnica murovana“. Napsala na př. malý cestopis „Mé Polsko“, pak některé divadelní hry ze života svatých: „Sv. Otilie“, „Sv. Alois“, „Král Ludvík“; dále povídku „Žena z Tater“ a j. Některé divadelní hry její se provozovaly na jevištích, zvláště později vydaná hra „Zaida, dívka černošská“ byla několikrátě hrána v městském divadle v Solnohradě. Povídky byly otištěny v rozličných časopisech.

Vše to bylo velmi důležitou přípravou k dílu, jež se mělo státi životním jejím úkolem.

Roku 1885 stala se hraběnka M. T. Ledóchowska dvorní dámou¹⁾ velkovévodkyně Toskánské v Solnohradě, v kterémžto čestném úřadě setrvala až do r. 1891. Při dvoře velkovévodském měla příležitost stýkati se s mnohými osobami, které pak způsobily důležitý převrat v jejím životě.

Roku 1886 přijely do Solnohrad a byly velkovévodkyní přijaty dvě sestry Františkánky z missií. Dvorní dáma Ledóchowska uslyšela po prvé zprávy o působení obětavých missionářů mezi nevzdělanými národy, což na ni působilo velkým dojmem. Tehdy jí připadlo na mysl, že by snad i ona mohla v něčem missiím prospěti. Tento dojem se stal ještě trvalejším, když přišly následujícího roku opět dvě missijní sestry do Solnohradu. Jedna z nich bývala dříve také dvorní dámou rodiny toskánské. Zaměnila však skvělý šat dvorní dámy za chudé roucho řeholní, jméno hraběnky Gelin za jméno sestra Marie, palác v hlučném městě za chatrč v pustinách afrických.

Nad to přijel právě tehdy do Evropy (i do Rakouska) kardinál Lavigerie²⁾ a slovem i písmem horlil pro činnost missijní a protiotrokářskou.

V knížeece, v níž byla vytištěna jeho řeč, konaná v Londýně, četla hraběnka slova: „Dal-li vám Bůh schopnost ku spisovatelství,

¹⁾ Dvorní dáma = společnice.

²⁾ Viz článek o otroctví v minulém čísle.

věnujte své síly tomuto dílu (protiotrokářským snahám)! Nenaleznete práce nad tuto světější.“

Tato řeč našla ve šlechetném a připraveném srdci jejím ohlas. Poradivši se — jak byla zvyklá při každém důležitějším podniku — se svým strýcem arcibiskupem, jenž jí podnik Lavigerieův doporučil, zasvětila své péro službě missijní a napsala jako prvotiny těchto nových snah svých dříve zmíněnou hru „Zaidu“.

Její nadšení ještě vzrostlo, když se jí dostalo příležitosti a cti osobně s apoštolským alžírským arcibiskupem¹⁾ v Axensteine²⁾ se setkat a s ním delší chvíli o jeho díle pohovořiti.

Překonavši některé obtíže jala se vydávati po německu list „Echo z Afriky“. Nebyl to s počátku samostatný list, nýbrž toliko nepatrná příloha německého časopisu „Sv. Anděla“, který se dosud tiskne ve Vídni. Teprve po roce učinila z přílohy samostatný časopis. A výsledek? Za první ročník bylo — 300 zl. škody!

Než nadšení pro dobrou věc neutuchalo v jejím srdci. Zjedнала si nepatrnou komůrku v Solnohradě, která měla sloužiti za výpravnu časopisu, a v této komůrce psala, balila a pracovala o svém časopise den po dni. Pomocníky hraběnky byli: jistý solnohradský kostelník a hospodyně tamějšího kněze. Brzo bylo patrné, že na práci spočívá Boží požehnání. Bylo nutno zjednati novou sílu k vedení knih (účetní) a pomocnici při balení.

Vidouc zdar, počala podnikavá hraběnka pomýšleti na utvoření velikého spolku, který by tím zdárněji ve prospěch vznešených myšlenek jejích mohl pracovati, čím více členů by čítal. Spolku hodlala dáti jméno velikého dobrodince černochoů, jenž byl kdysi apoštolem otroků na pobřeží americké dovozených z Afriky — sv. Petra Klavera.

Promyslivši dobře dílo budoucí a poradivši se s velmi zkušeným knězem, jehož měla při Solnohradských pracích ustavičným rádcem, odejela do Říma a dostala od sv. Otce Lva XIII. dovolení k ustavení „Družiny“. Při tom byl přímluvcem a pomocníkem i strýc — kardinál. Již na zpáteční cestě se k ní hlásily nové družky, jedna šlechtična, druhá rolnická dcera. Nedbajíce rozličného společenského původu, všechny stejně nadšeně chtěly pracovati pro missie a pro ubohé otroky.

Není možno, bych Ti, milý čtenáři, v kratinkých řádcích těchto podrobně podával zprávy o osudech díla hraběnčina, jak pomalu se den ode dne vyvíjely. Velikost toho, co vykonala, poznáš, vzpomeneš-li na oněch prvních 300 zlatých, jež se nedostávaly a na komůrku, v níž se k rozesílání balilo první nepatrné německé „Echo“.

¹⁾ Lavigerie. ²⁾ Ve Švýcarech.

A nyní poslyš!

Asi 1½ hodiny cesty od Solnohradu jest rozsáhlý ústav — jménem Maria Sorg — v něm přebývá po způsobu klášterním celá řada vzdělaných dívek, které pracují neunavně po celý den pro Afriku. Tam se hotoví vše, čeho missionáři a sestry missijní pro sebe a své svěřence v missiích potřebovati mohou. Tam jest i tiskárna, kde se tisknou učebné knihy v jazycích afrických, z nichž se potom učí malí černoškové jak abecedě, tak znáti Boha, a z nichž zpívají Bohu chvály a se modlí. Nákladem „Družiny“ se tisknou pro Evropu „Echa“, a to ne již pouze v jazyku německém, nýbrž již skoro ve všech jazycích evropských: českém, polském, francouzském, italském, tuším také ve slovinském, a připravuje se snad letos v jazyce maďarském a španělském. Kromě toho se tam tisknou spousty jiných knih, z nichž možno poznati, co „Družina“ vykonala a dosud dále podniká. Maria Sorg je takořka jezerem, do něhož se stékají peněžité a jiné dary z celé Evropy pro missie a otroky. Skoro v každé zemi jest zástupce Družiny (i v Praze na Hradčanech 33), který má za úkol pracovati pro Družinu a členy a podpory jí zjednávatí.

Schází pak se oněch darů tolik, že paní hraběnka Ledóchowska — nyní již nikoli dvorní dáma, nýbrž hlava duchovního spolku, přebývající v domě patřícím Družině v Římě — mohla odvésti missiím od počátku svého působení do konce r. 1905 peněžité podpory 934.580 korun a kromě toho rozmanitých potřeb v ceně 290.970 korun! Kolik otroků bylo za to vykoupeno a kolik nevzdělaných pohanských černochoů bylo nejen osvíceno věrou, nýbrž i vyučeno ve všech vědomostech, jimž se učí dívky ve školách evropských. Čtenáře „Anděla Strážného“ může to těšiti, že v onom moři peněz je také obsažena nejedna kapka, kterou oni horlivým sbíráním poštovních známek a j. přispěli.

Již jsem řekl, že není možno v kratičkém článku oceniti a vylíčiti zásluhy šlechtné hraběnky Ledochovské.¹⁾ Chtěl jsem jenom takořka letem zachytiti a mládeži před oči předvésti, jak veliké dílo dovede vykonati i slabá žena, je-li naplněna láskou k Bohu a láskou k trpícím spolubližním. Hraběnka Ledóchowska jest důkazem, že jsou pravdiva slova českého básníka:

Pevné vůli, tužbě ušlechtilé,
rádo dává nebe dojít cíle.

¹⁾ Podrobnějších a zajímavých zpráv o Družině a jejím díle lze se dočísti v »Echu z Afriky«, jež lze předplatiti v Praze, Hradčany 33. Stojí 1 K 30 h.

Kopa vajec za halěř.

„Dědečku máme domácí úlohu z počtů,“ pravil Karel přiběhnuv ze školy.

„Jakou?“ ptal se dědeček.

„Zač je kopa vajec, stojí-li jedno pět halěřů?“

„No, to přece vypočítáš?“ usmál se děd.

„Už jsem to vypočítal: tři koruny,“ chlubil se malý počtář.

„Ale, to je mnoho,“ divil se děd na oko, „to dostanu kopu vajíček za halěř.“

„Ba ne,“ usmál se Karel.

„Jak pak ne,“ stál děd na svém, „vždyť jsi mi je sám už několikrát přines’ pro kanárka!“

„To byly vajíčka mravenčí,“ smál se Karel a doložil: „Tohle dám hádat chlapcům!“

J. M.

V. HÜBNER:

Liška a kohout.

Ke kurníku v ranním čase,
čeládka kdy ještě spala,
paní liška přikradla se
a takto se mluvit jala:

„Slyšte, jaké milé zprávy
od našeho nesu vládce,
předně, že vás pěkně zdraví
a vzkazuje toto krátce:

Od nynějška v naší říši
mír a láska spolu vládne,
nikdo tu již neuslyší
o zlobě a vraždě zrádné.

Teď se líbá na setkání
jehně s vlkem, kočka s myší,
bažant s orlem, skřivan s kání,
zkrátka: všichni láskou dýší.

Nuž, přátelé v pestrém kroji,
pojdte ven, bych první byla,
jež na důkaz lásky svojí
srdečně vás políbila.“

Ale kohout svými křídly
zatřepav ji odbyl slovy:
„Nevíš, kde náš hafan bydlí?
Pod námi si v boudě hová.

Jdi jej napřed políbíti,
a když jako kamarádi,
budete se k sobě míti,
pak ti uvěříme rádi.“

A tu hafan vylez’ z boudy,
spatřiv lišku, štěkl na ni;
paní lišce strach vjel v oudy
a jak divá pryč uhání.

„Proč pak procháš, když teď vládne
mír a láska?“ — kohout volá —

„Úmysly jsi měla zrádné,
a tvá zpráva — lež je holá.“

Přímluva.

Španělská legenda. — Dle Fernana Caballera upravila Marie Bouchalová.

Před dávnými a dávnými časy žil chudás, který byl tak chudý, že neměl čím přiodítí své osmé dítě, jež se mu mělo naroditi, ba ani co dáti jisti svým sedmi již žijícím. Jednoho dne všecek starostmi sklíčen vyšel ze své chyše, neboť mu srdce pukalo, slyšel-li je plakati a stále o chléb volati. Vydal se na cestu, aniž věděl kam, a když celý den chodil a kraj křížem krážem přechodil, ocitl se na sklonku dne u vchodu do doupěte loupežníků. Náčelník banditů zpozoroval ho a vyšel k otvoru; byl rozzuřen.

„Kdo jsi? Čeho si přeješ?“ osopil se na chudása svým hromovým hlasem.

„Pane,“ nezaleknuv se chudás a padnuv na kolena pokračoval: „Jsem ubožák, který nikomu nic zlého nedovede udělati. Vyšel jsem ze své chaty, abych neslyšel pláče a proseb svých dětí, žádajících na mne chleba, kterého jim dáti nemohu!“

Vůdce loupežníků měl soustrast s ubohým a dal se mu najisti a obdařil jej váčkem s penězi a koněm.

„Jdi!“ řekl mu, „a až se ti narodí osmé dítě, oznam mně to, choi mu býti kmotrem!“

Chudás slíbil učiniti, jak si vůdce banditů přál, a vracel se domů spokojen.

Když pak se mu po několika dnech dítě narodilo, odešel ke skrýši náčelníka a oznámil mu, že stalo se, nač vůdce čekal.

Náčelník byl rád. Všecek rozradostněn slíbil, že svému slibu dostojí a že téže noci bude v kostele. A jak opětně slíbil, učinil. Při křtu podržel nemluvnátko na rukou a obdařil je váčkem plným zlata.

Dítě však v krátké době zemřelo a duše jeho odletěla do nebe.

Sv. Petr, který byl u nebeské brány, vida duši neviňátka, rychle bránu otvíral, aby ji tam pustil.

„Nevstoupím tam, nevstoupí-li tam se mnou duše mého kmotra,“ zahovořila duše dítěte a do bran nebeského ráje nevletěla

„A čím je tvůj kmotr?“ otázal se sv. Petr.

„Vůdcem loupežníků!“ odpověděla duše nemluvněte.

„Pak, milá dušičko, sem vstoupiti můžeš, ale duše tvého kmotra vstoupiti sem nesmí!“ odpověděl sv. Petr.

Duše neviňátka všecka sesmutněvši, nevstoupila do říše nebeské, ale usednuvši před branou opřela si ručku o tvář a zadumala se.

I stalo se, že šla kolem Panna Maria a naleznuvši duši dítěte zamyšlenou, oslovila ji:

„Proč tu tak sedíš a nejdeš dovnitř, dítě mé!“

Dítě svěřilo se Matce Boží, proč nechce dále a sv. Petr poznamenal, že jest to čirou nemožností žádati, aby i duše náčelníka loupežníků vstoupila mezi ty, kteří užívají věčné blaženosti. Leč duši dítěte to nezaleklo. Klekla před Matkou Boží, skřížila ručky a jala se tolik plakati a prositi, že Panna Maria, která je plna milosrdenství, se slitovala nad jejím bolem, a ničeho neřeknuvši, odešla. Po chvíli se vrátila. Přinesla zlatý pohár a podavši ho duši nemluvněte řekla:

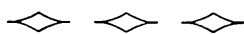
„Jdi, vyhledej svého kmotra a rei mu, aby naplnil tento pohár slzami upřímné lítosti a pak že může jeho duše vstoupiti s tebou do ráje nebeského. Abys ho snáze našla, vezmi tyto stříbrné peruti, připni si je a měj se k odletu!“

Duše nevinátka našla lupiče brzy. Spal na jakési skále. V jedné ruce držel pušku, v druhé svíral dýku. Když procítl, spatřil před sebou sličné děcko. Sedělo na keři myrtovém. Stříbrná jeho křídla a zlatý pohár v ruce leskla se v záři skvoucího slunce až ohnivě. Vůdce loupežníků mnul si oči, neboť se domníval, že sní.

„Ne, nemysli, že sníš,“ oslovilo ho děcko přistoupivši až k němu. „Jsem tvůj kmotřenec a vyprosilo jsem ti přímluvou Matky Boží milost u Boha!“ řeklo a vypravovalo vše, co se mu přihodilo.

To lupiče dojalo. Srdce jeho pocítilo lítost, již dříve neznalo, a z očí jeho řinuly se slzy jako z nějakého zdroje. Jeho bol byl tak prudký a lítost jeho tak živá, že mu pronikly nadra jako dvě dýky, a lupič zemřel.

Děcko vzalo pohár plný slz a odletělo s duší svého kmotra k nebesům, kamž vstoupily a kamž — nechť Bůh dá — vstoupíme jednou všichni.

J. MILOTA:

Čmelák.

Čmelák bzučí na jeteli,
že dnes půjde na veselí,
veselíčko veselí
milenému příteli.

Já na svatbu nepojedu,
až budu mít hrnec medu,
hrnec medu sladkého
pro přítele dobrého.

Čmelák lítá po palouku
sbírá si med do klobouku,
do klobouku dejte med,
já na svatbu půjdu hned.

Daly květy, medu daly,
a snoubencům štěstí přály,
ale čmelák sladký med
ze klobouku všechn sněd’.

DR. RUDOLF ZHÁNĚL:

Milé naší Matičce nebeské.

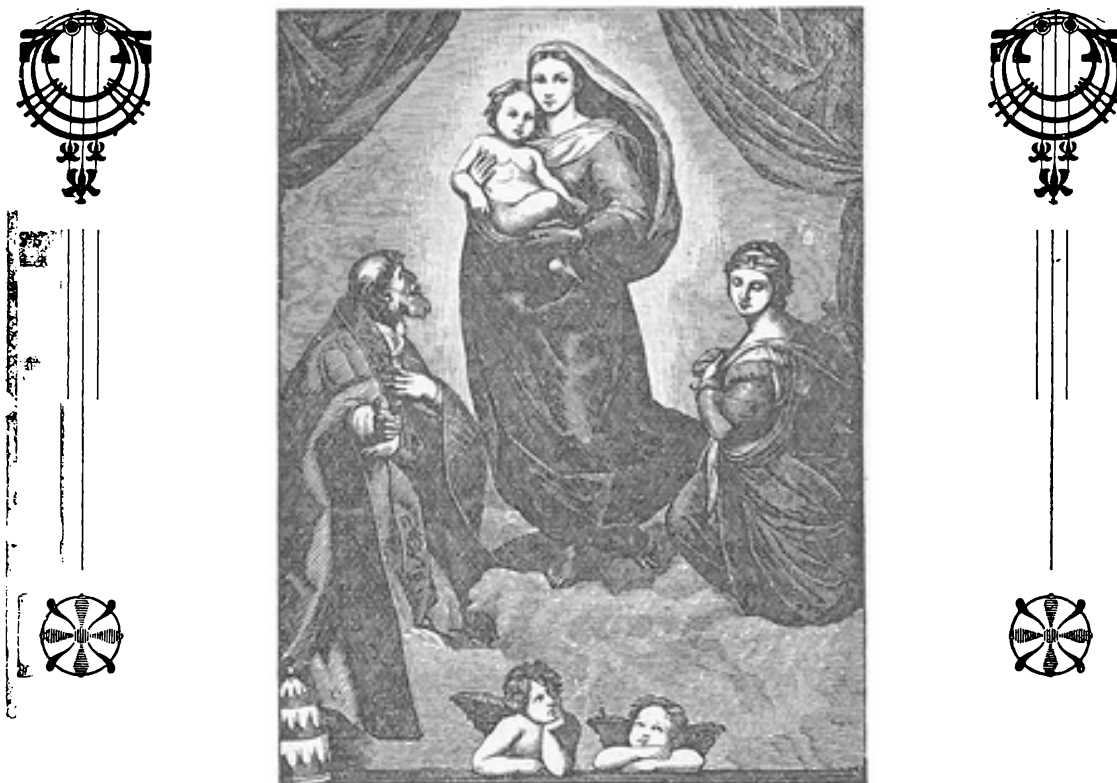
Nastal nám opět překrásný měsíc květen čili máj, měsíc to květů, vůně, svěží zeleně, kdy s modrého blankytu jasně shlíží jarní slunce na rozvitou zemi. V měsíci tomto, milé děti, častěji ubíráte se s dobrými rodiči svými v podvečer do chrámu Páně.

Když jasné sluníčko zapadlo za dálnými horami a na obzoru jeví se růžově červánky, tu ozývá se s bílé věže úhledného kostelíka přívětivý hlahol zvonku. Každý, kdo může, odkládá práci a spěchá za hlasem zvonu; i Vy, milé děti, radajte se, když dobrá matinka bere Vás za útlou ručinku a vede Vás do milého kostelíčka! Neboť je tam v májový podvečer tak útulno a milounko! Vysokými okny probleskují do tiché svatyně nachové paprsky večerních červánků, v kostele pak mile poutá oko Vaše oltář pokrytý čistounkými prostěradly, ozdobený čerstvými, vonnými květinami, tonoucí v jasném světle četných rozžatých svící, s něhož tak líbezně na Vás hledí milá naše Matička nebeská, nejblaho-slavenější Maria Panna. A tu modlíme se, zpíváme, posloucháme dojemná kázání o Marii Panně a s modlitbou na rtech při tichém zvuku večerního zvonku „Anděl Páně“ vracíme se zase do rodného domku svého. Takto zbožní křesťané konajíce vroucně májovou pobožnost zasvěcují přesvaté Marii Panně, milé naší Matičce nebeské, nejkrásnější a nejlíbeznější měsíc celého roku.

Uctívající vroucně upřímným srdcem Marii Pannu následujeme jen příkladu prvních křesťanův a zbožných svých předkův. Jestliž úcta Mariánská právě tak starobylá jako naše svaté křesťanské náboženství. Prvním ctitelem Marie Panny byl sv. archanděl Gabriel. Zajisté znáte, milé děti, biblický příběh o „Zvěstování Panny Marie“. Na rozkaz Boží sestoupil jeden z nejpřednějších knížat andělských, archanděl Gabriel, k Panně Marii, poklonil se hluboce před ní a pozdravil ji pokorně dle vzkazu Božího slovy: „Zdráva buď, milosti plná, Pán s Tebou; požehnaná Ty mezi ženami“. (Lukáš 1, 28). Od památného okamžiku tohoto, kdy ponejprv z úst andělských jako jasný hlas nebeských harf zazněl krásný

pozdrav ten, rozezvučel se po všem světě křesťanském; zbožní křesťané následující dle pobídky církve svaté jasný příklad sv. archanděla volali a volají k dobré Matičce Spasitelově také: „Zdráva buď, milosti plná...“

Proto také nalézáme i v katakombách¹⁾ křesťanských obrazy Panny Marie, ba staré zbožné mínění praví, že již sv. evandělita Lukáš²⁾ namaloval první obraz Marie Panny. Někteří učenci domnívají se, že svatý evandělita tento zhotovil celkem tři obrazy Marianské, které byly v Římě, Cařihradě a v Attalii; dle obrazů těchto pořízeno mnoho jiných podob-

Panna Maria Sixtinská.

Dle původního obrazu italského malíře Rafaela Santi.

ných, z nichž i u nás se uctívají některé, na příklad: na Starém Brně, v Králíkách a j.

¹⁾ Katakomy jsou podzemní chodby, ve kterých konávali první křesťané své bohoslužby. Jsouce totiž od světských vladařů pro víru svou pronásledováni, musili konati bohoslužby potajmu. Dopodnes jest viděti v okolí Říma přecetné katakomby, ozdobené obrazy. První křesťané pochovávali v nich také těla svatých mučedníků.

²⁾ Svatý evandělita Lukáš popsal ze všech evandělístů nejzevrubněji narození a dětství Pána Ježíše; čerpal zprávy své od Marie Panny. Dopodnes ctí jej malíři jako svého patrona. V Praze v Týnském kostele je mu zasvěcen zvláštní oltář, na Hradčanech pak na Loretánském náměstí jest jeden dům ozdoben starobylým jeho obrazem, představujícím jej, jak maluje první obraz Marie Panny.

Čím více se šířilo křesťanství a rozvíjelo se umění, tím více malováno obrazů Marie Panny. Jeden z nejkrásnějších obrazů Marianských přináší Vám dnes, milé děti, Váš „Anděl Strážný“ (vizte obr. na str. 281). Původcem krásného tohoto obrazu je znamenitý malíř italský Raffael Santi (1483—1520). Původně maloval mistr obraz ten pro hlavní oltář benediktinského kláštera sv. Sixta v Piacenci v severní Itálii; odtud byl roku 1753 za 20.000 dukátů prodán kurfirstovi saskému. Proto je nyní umělecký obraz tento v královské obrazárně v Drážďanech, kdež jest mu vykázána zvláštní světnice.

Obraz Panny Marie Sixtinské — jak se nyní všeobecně zove — patří bez odporu mezi nejkrásnější obrazy celého světa. Představuje Pannu Marii s božským Děťátkem na rukou, jak obklopena září a jasem nebeským kráčí na oblacích. Po pravici hledí na ni úctyplně sv. papež Sixtus, po levici klečí sv. Barbora obracejíc všechna blažena laskavou tvář svou k lidu, hledícímu vzhůru. Dole opírají se o rám dva andělci hledíce ve svatém zanícení na krásný zjev nebeský.

Podle původního Sixtinského obrazu Raffaëlova bylo zhotoveno velmi mnoho jiných obrazů, snad i rodiče mnohých z Vás mají doma podobný obraz za rámem. Církev sv. nezakazuje nikterak obrazů malovati, nýbrž naopak schvaluje starobylý zvyk ten, poněvadž takto nám mocněji bývají připomínány svaté osoby jimi představované. Církev sv. proto světí také obrazy, úcta pak, kterou takovým obrazům prokazujeme, platí vždy posvátné osobě, která obrazem se představuje a živěji na paměť nám vstupuje.

Zvláště v měsíci květnu uctíváme Pannu Marii zdobíce její oltáře a obrazy květinami, svícemi a drahocennými látkami. Uctívejme však Pannu Marii také tím způsobem, že vynasnažíme se dle zářných ctností jejich žítí, že pěstujeme v srdci svém ctnosti, jimiž vynikala, jako jsou: pokora, víra, naděje, láska, trpělivost, čistota a mnohé jiné. Následující četné ctnosti Marie Panny a prokazující dle příkladu jejího bližnímu křesťanské služby účinné lásky oslavíme nejkrásněji posvátný měsíc máj, jí věnovaný, a potěšíme nejvíce dobrotivé Srdce milé své Matičky nebeské. Pak také tím vroucněji budeme pěti krásná slova květnové hymny Marianské:

Nuž, i my plesy oslavme
milostnou kněžnu máje;
oltáře kvítím upravme,
ať chrám je obraz ráje!
Ozdobme srdce líbeznou
k Rodičce oddaností,
hle, ona palmou vítěznou
nám kyne na výsosti.

Rač, Panno, v mocnou ochranu
květ srdcí našich vzítí,
a vypros mile na Pánu,
ať množí v nás to kvítí,
ať rosa Boží milosti
nám v srdce deští hojně,
ať prospíváme v svatosti
a zemřem' bohabojně.

Jak hlučno a veselo bývá na jaře v našich hájích a lesích, když se všichni ti malí zpěváčkové opět navrátili do své milé vlasti!

Jakých tu zvučných hlasů, jakého tu líbezného zpěvu! Slyšíte-li štěbetavou pěnkavu, jak hlučným svým zpěvem celý háj oživuje? Nepřeslechněte také toho jemného, čistého hlásku, jenž brzo zní něžně, jemně a dušeně, brzo zase stoupá, až ukončí se nejsilnější slokou závěrečnou. Je to zpěv pěnice — černohlávka, znamenitého pěvce, jež milovníci ptačího zpěvu výše cení než klokotavého slavíka. Na vrcholu nejvyšší jedle sedí drozd a propěvuje plným hrdlem, tak že se to rozléhá daleko široko. S blízkého dubu opět proniká k uchu našemu zvučné volání: „Kuku! Kuku! Kuku!“ jež vychází z hrdla stejnojmenného ptáka.

K u k a č k a č i l i ž e ž u l k a, jinak též z e z u l k a, náleží u nás k oněm ptákům, kteří nejvíce oživují naše háje a lesy. Když vyluzuje z hrdla své čtveračivé „kuku“, sedí obyčejně na větvi stromu, majíc nadzdvížená křídla i ocas a chvílkami se uklání, jakoby chtěla ukázat, jak je způsobná. Toto kukání jest onen kouzelný hlas, s nímžto lidská obrazotvornost spojuje rozmanité pověry a pověsti. Divnou směsicí rozličných čar připisuje náš lid tomuto ptáku, z jehož hrdla prý zní různá

proroctví. Ozve-li se na východě, věští štěstí, blaho, úrodu; zakuká-li na západě, hlásá neštěstí, neúrodu, drahotu, hlad, mor, vojnu.

Stařec i stařena se jí táže:

„Kukačko, kukačko! zakukej,
kolik let budu živ nebo živa?“

Kolikráte zakuká, tolik let života sobě počítají; nezakuká-li, soudí z toho ten neb onen, že toho roku zemře.

„Kukačko, kukačko! zakukej,
po čem bude letos žito,
pšenice, ječmen, hrách, oves?“

čiperný se táže hospodář. Jedna, dvě, tři, čtyři — a nic víc? Hoj, ptáku, ty jsi lhář!

V Cechách dospělé dívky se jí ptávají:

„Kukačko, kukačko! zakukej,
za kolik let se budu vdávat?“

Zakuká-li kukačka jednou nebo dvakrát, jest dívka ráda, že nebude dlouho čekati. Někdy však kuká bez ustání, a tenkrát nezbyvá ubohé, než aby si léta proměnila v měsíce nebo tajemného proroka nechala věštiti některé dívčici mladší.

Také se věří, že má-li kdo peníze při sobě, když kukačka po prvé zakuká, bude je míti po celý rok; pakli jich nemá, bude míti o ně celý rok nouzi. Kdo jest v tu dobu hladov, nenasytí prý se ani jednou do roka. Tím způsobem kukačka odpovídá na všeliký dotaz. Jednomu prorokuje smrt, jinému cenu obilí a jinému zase něco jiného.

O její oblíbenosti u lidu, svědčí i mnohé písně národní, z nichž k obecně známým patří tato:

„Žezuličko, kde jsi byla,
že's tak dlouho nekukala?
Kuku! Kuku, kuku, kuku!“

Také v národních písních moravských činí se zmínka o kukačce, čehož dokladem jsou slova:

„Kukalenko, kukaj, kukaj skoro z rána,
abys dokukala do svatého Jana.“

Opravdu kukačka po této době v kukání ochabuje, ozývají se jen z rána a na večer, až pak na konci měsíce července umlkne docela.

A divná, předivná věc! Lid věří tomuto ptáku, ač on sám nevěří nikomu, jsa nadmíru plachý, nedůvěřivý a bojácný. Málo kdo byl tak šťasten, aby kukačku uviděl z blízka. Člověk myslí, že jest již u ní, a hle, hned se nám ozve opět ze značné dálky.

Komu však štěstí přálo, poznal, že kukačka jest veliká jako holub, navrchu popelavá, vespod šedobílá s temnými páskami příčnými, na ocase pak tmavá s bílými skvrnami. Oko i nohy jsou žluté, zobák černý a u kořene nažloutlý. Tělo je štíhlé, křídla dlouhá, ocas také dlouhý a zakulacený; proto lehce a obratně lítá. Přeletuje se stromu na strom rychlostí ostřížovou. Let však je tichý, což má svou příčinu v jemném peří.

Kukačka jak barvou, tak podobou připomíná ostříže nebo krahujce, a proto bývá od neznalců považována za některého tohoto dravce. Veliká tato podobnost dala našemu lidu příčinu k pověstem, že se na zimu proměňuje v některého tohoto ptáka. Ale tomu není tak. Pravdou jest, že kukačka záhy od nás odlétá, kdežto krahujec i ostříž zdržují se tu stále a lovíce ptáky dosti často viděni bývají. Kukačka zatím kukává černým synům afrických pouští jako dříve činívala nám, a my chtíce nechtíce častěji na ni vzpomínáme, když se jaro blíží.

Lid náš vítá ji vedle vlaštovice jako milou a jistou zvěstovatelku jara, čemuž nasvědčuje dosti známé přísloví: Lepší jedna kukna, než skřivánků putna. A vskutku kukačka přilétá zpravidla tehdy, když zimě jest nadobro již odzvoněno. Bývá to na počátku druhé polovice dubna. Však do té doby připadá také první větší rozmnožení se hmyzu a zvláště housenek v lesích.

Když se kukačka navrátí, prohlédne celý loňský okrsek, kde zase míní vládnouti neobmezeně, a nikdy nedopustí, aby se v jejím hájemství jiná kukačka usadila. Příčinou této nesnášlivosti není samolibost, nýbrž veliká starost o potravu. Život její — jako jiných tvorů — závisí na množství zjednané potravy. Kukačka žere vše ze třídy hmyzu. Největší zálsuk má na chlupaté housenky, jimiž jiní ptáci opovrhují. Za to kukačka jich vyhledává na nejtemnějších vrcholech stromů. Sotva zapadla v husté koruně stromu jednoho, vyrazí opět, aby na jiný ještě hustější a vyšší strom usedla. Slídíc po potravě přeletuje s větve na větev, ježto krátké nohy její nejsou způsobilé k poskakování ani k lezení, ačkoliv má vratiprst jako šplhavci.

Bylo pozorováno, že kukačka zhubí denně na 200 rozličných housenek chlupatých, jež jsou pravou zkázou našich krásných lesů. Z toho viděti, že lesy nemají lepších přátel nad kukačky. Kukačka však miluje lesy listnaté jako jehličnaté, jen když v nich a poblíž sídlí hojně drobných zpěváků, s nimiž úzce je spjat život její. Nebýti jich, nebylo by též kukaček. Kukačka jest jediná mezi naším ptactvem, která si nestaví hnízda, ani na vejcích nesedá, aniž je zahřívá nebo svá mláďata krmí a ošetřuje, nýbrž svěřuje odchování jejich drobným ptákům. Nejčastěji odchová kukačku červenka, konipásek, pěnice, pěnkava, strnad a také někdy tuhýk. Když kukačka má snéstí vajíčko, nepokojně lítá s místa

na místo a hledá hnízda, kde právě samička na vejce usedá nebo kde jsou již dvě, tři vejce snesená. Našla-li je, snese vajíčko buď přímo do něho, nebo je-li příliš maličké, po snesení vezme je do zobáčku a donese do hnízda rodině ptačí. Nic netušící ptáček vysedí vejce se svými a krmí pak cizí mládě jako své vlastní. Nevědí, co by mu z lásky udělali, drou se, namáhají, aby mělo dosti potravy. Mladá kukačka ubírá potravy jejich vlastním mláďatům a když dorůstá, vyhazuje je z hnízda, aby sama měla lepší pohodlí. S jakou bolestí asi patří na to staří ptáčekové! Ale ani to nezatvrdí jejich srdéček proti ní. Zrovna jakoby věděli, že kukačka činí to jen na záchranu vlastního života. Snášejí potravu stále, až kukačka dospěvši 20. dne, vyletí z hnízda. Opouští své pěstouny, kteří ji ještě po několik dní krmí, ač ona sama jich nedbá. Posléze odletí, aby se s nimi již nikdy neshledala.

Zvláštní tento způsob odchovávání mláďat má asi hlavní příčinu v potravě, která má nedostatek látek k vytváření vajec potřebných. Tím pak jest kukačka nucena snášeti vejce vždy po několika dnech a než by všechna vejce snesla, byla by první opět zkažena. Jiný důvod uvádí se, že by kukačka pro velikou žravost nebyla s to uživiti sebe ani mláďat, a tím by kukačky najisto vyhynuly. Stavěním hnízda a seděním na vejcích pak zanedbala by důležitý úkol, k němuž jest povolána. A nejpřednějším povoláním kukačky jest požíratí škodlivé housenky.

Práce našich čtenářů:

Jarní.

I.

Tepleji, tepleji
sluníčko hřeje,
potůčky bublají,
pažit se směje.
Po luzích po stráni
Vesna květ seje,
v lesa pak zeleni
slavíček pěje.

Jos. V. Škrdlík.

II.

Rozkvetly jabloně,
rozkvet i bez,
i růže v záhoně,
taktéž i mez.
Po lukách, po stráních
všecko je v rozkvětě,
jaro se prohání
po božím po světě.

Marie Svobodova,
11letá žákyně kat. školy v Nosislavi.

HÁDANKY A REBUSY

1. Koníček.

bo	brý	ně	věk	psal	An	ho	la
pl	ní	lem,	+	+	Strá	té	pro
do	nou	člo	D. V.	vy	ve	dě	žné
ji,	na	prázd	+	+	Zla	ka	kla
trp	pít	špat	+	+	sy.	kaž	lem.
ši	dá	kou	sto	z nás	Do	vot	níč
těm,	dí	vy	ný	Ži	dá	ko	dé
ji	čí	kdož	li	jí	mu	ko	po

2. Skládanka.

Ze slabik: **Ar, hom, ko, la, le, no, no, nov, o, pád, stři, šluk** sestavte pět slov, jichž začáteční písmena shora dolů čtena a koncová zdola nahoru dají jména dvou míst nám nejmilejších. Význam slov: 1. Město v Čechách, německé, 2. choulostivá část nohy, 3. město v Uhrách, maďarské, 4. z konopí se zhotovuje, 5. vůdce Maďarů ti pojmenuje.

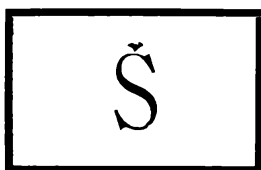
3. Šaráda.

Slabiky dvě první nápoj značí,
v němž rád mnohý ústa smáčí;
třetí místo těžko dobyté,
útulku rytíři poskytně.
Celek sad ti jmenuje,
kde se první pěstuje.

4. Hádanky.

- a) Které -hody jsou nám nemilé?
 b) Které -váčky nosí kůň na kopytě?
 c) Které -boty nejsou nyní v módě?
 d) Který -lovec má jedovaté zuby?

5.

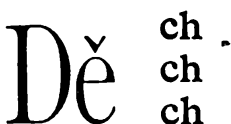
6.

7.

8.

9.

10.

11.

Pilní luštitelé hádanek a rebusů, kteří svá rozluštění nejdéle do 20. května 1908 redakci zašlou, obdrží odměnou velmi pěknou knihu. Jména odměněných označena jsou hvězdičkou.

Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 8.

1. Bobr, bota, Brno, nota, tapír, pata, papír. — 2. Kuna, uhel, nebe, Aleš. — 3. a) uhel, uzel, b) brána, vrána. — 4. a) nádobách, b) pampeliška, c) prorok, d) mrak, e) pečárky. — 5. Mnoho lidí jej honem obstoupilo. — 6. Kras. — 7. Kroměříž. — 8. Válka. — 9. Oříšek. — 10. Petřík. — 11. Ponížení. — 12. Pečivo. — 13. Pečeť. — 14. Barva.

OBSAH: Hudebníci. Báseň. — Saragossa. Vzpomínka na Mariánské poutní místo. (S 3 obr.) — Večer. Báseň. — Po druhé na novém, netušeně krásném letním bytě. Vzpomínky. (Pokračování. S obr.) — Zahrádka. Báseň. — Bohatství — mládí. Pohádka. — Třešňový sad. Báseň. — Obrázky z katolických missí. (S obr.) — Kopa vajec za haléř. Anekdota. — Liška a kohout. Báseň. — Přímluva. Španělská legenda. — Čmelák. Báseň. — Milé naší Matičce nebeské. (S obr.) — Kukačka. (S obr.) — Práce našich čtenářů: Jarní (dvě básně). — Hádanky a rebusy.

ED. ELPL:

V lese.

Mne ondy lesík chladivý
zval ve svůj vonný klín,
kdy sluncem zpráhl všecek kraj,
mne vábil lesa stín.

Nad hlavou šuměl lesa lán,
jedle, bříza a bor,
já stál tu němě pohřížen
v stromů těch rozhovor.

Ā v tichou báj a milou zvěst
ptačí zazníval ples,
a vzácná hudba, rajský zpěv
oživil stráň i les.

Mně srdce znova okřálo
a radost vzešla v tvář,
jak červánků když spanilých
na nebi vzplane zář.

Vše ve plesu, bor, štíhlý smrk,
tam švarné břízky běl,
i starý dub zas omládl
a blahem jen se chvěl.

Překrásná píseň, zvučný ples
zněl z lesa v pole dál,
já žalmům těm jak v zakletí
věčně bych naslouchal.

J. BENEŠ:

Obrázky ze zámořské zvířeny.

Podivíni.

Kdo se kdys dostal až do Austrálie a na tamní ostrovy, všimal-li si tam jen poněkud bohaté přírody, jistě býval skoro denně překvapen množstvím prapodivných zvířat, která nikde jinde se nevyskytují. Arci i známější tam nalézá člověk; ale ta jsou zase buď zdivočilá jako králíci, kteří ondy tam nebývali, nyní však se množí jako u nás myši — buď jsou velice škodlivá jako hadi, jichž tam jest jedovatých druhů asi 77% všech tamějších plazů; tedy asi jen pětina člověku neškodí. — Marně bys v Austrálii hledal naše bažanty a datly, nikde ti nezapěje milá nám pěnkava; o křiklavé papoušky arci tam není nouze. Někdy v noci slyšeti divný hlas: „Ki-vi, ki-vi“; to se ozývá tak prazvláštní pták, dle křiku svého kivi zvaný, jenž se ponejvíce zdržuje na Novém Zélandě. Skoro bez ocasu a jen s nepatrnými křídélky je tento podivín i divně opéren; vypadáť jako dlouhou srstí či zíněmi pokryt. — A což teprv ptakopysk! Nejen že má široký zobák, samička klade — divte se! — vejce, a přece je to ssavec. Říká se mu vším právem ptakopysk p o d i v n ý. O klokanech a vačicích ani nemluví.

Nemilosrdní lupiči.

Jistý spisovatel, který delší dobu se v Africe byl zdržoval, vypravuje: Obyčejně za vlhkých měsíců (od května až do listopadu) toulají se dosti velcí černí mravenci po celé krajině, protože bývají deštěm vypuzeni ze svých brlohů. Milliony lze jich spatřiti, jak táhnou v dlouhých hustých řadách, hledajíce potravu a suchou půdu pro nové bydliště. Každý brouk nebo plaz, který jim přijde v cestu, bývá napaden a sežrán.

Kdysi jsem v Africe obýval domek, jehož stěny byly z hlíny, kdežto střecha utvořena byla z dlouhé trávy. O stropu však ani památky. Jednou večer dlouho jsem seděl a něco psal, a když jsem konečně chtěl ulehnouti, slyším prazvláštní šramot, jako když dešťové kapky padají na široké listy nebo na papír. Ihned pátrám po příčině. A hle! Na sta mravenců se střechy padalo na mou plachtu nad postelí rozdělanou, mnoho jich lezlo po stěnách dolů a také otvorem, který mi byl oknem, vedralo se jich nemálo do mojí malé jizby. Nyní vybíhal ze všech skulin všelijaký hmyz, který obyčejně na střeše v trávě se ukrýval a teď, byv mravenci vyburcován, před hrozným tím nepřitelem prchal; také pavouci utíkali, ano i ještěrky jsem viděl. Též se tu objevil štír, na nějž se mravenci vrhli; za několik vteřin byl sežrán. — Nade mnou zasyčel

malý sice, ale velmi jedovatý had. Mrštně jsem jej s plachty shodil a rychle zabil. Ráno jsem však viděl již pouze jeho kostru. — Mezitím se v mé jizbě jen jen hemžilo mravenci; vzal jsem tedy na sebe jemnou síť, jaké se užívá proti zdejším komárům, a vlezl na lůžko; takto jsem byl před těmi malými lupiči chráněn. Viděl jsem všecko dobře, jak si tu počínali. Tu a tam přeběhla světličku nebohá ještěrka, která po každé chtěla mermomocí po stěně utéci. Ale marně se chudinka namáhala. Jsou již několikrát zakousnuta, padla vysílena mezi hladové mravence, kteří ji v několika okamžicích úplně zahubili, zanechavše jen slabé její kůstky.

Takto zde lupiči řádili celé tři hodiny, načež se pomalu z jizby vytratili. Ó, jak jsem si pak oddychl.

Zvonky v pralesi.

Kdo v brasílských pralesích cestuje — obyčejně musí vodní cestou, tedy na řekách ve člunu — ten slyšívá dosti často v této samotě jasný kovový zvuk a hnedle zas, jakoby někdo kladivem uhodil na kovadlinu. Oba tyto prazvláštní zvuky se pak rychle po sobě opakují; i zdá se, že tu v lese někdo zvoní. Kdo toho hlaholu asi příčinou? Jest to jistý pták našemu drozdu poněkud podobný, který se u velikém počtu zdržuje v pralesích jižní Ameriky. Obyčejně bývá několik takových ptáků nedaleko sebe, a ti se navzájem svým „zvoněním“ škádlí. Jeden zvoní hezky jasně, druhý mu zase svými zvuky skáče do jeho hlaholu. A tak právě povstává ta zvonivá hudba. — Žádný zpěv ptačí, žádný lidský hlas tak mile nepřekvapuje k úžasu cestujících, jako tyto lahodné „zvonky pralesní“. I divoch, který si kras přírodních valně nevšímá, rád se pozastaví a naslouchá těm milým zvukům. — Časně z rána a pozdě večer, ano i v parnu poledním ten malý „zvoník“ oživuje trudný prales. Obyčejně sedívá na vršku starého, vysokého stromu, tedy v takové výši, že by jej kulka i dobrého střelce ani nedostihla. Sameček má krásné bílé perí, krček a líčka má tmavozelená, tak že zdáli se již poznává, když i nezvoní. Samička není tak pestré barvy. Má hlavičku a krk černý a jest jinak zelenožlutá s černavými pruhy.

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

Anděl Páně.

Soumrak zvolna k zemi padá,
v temno halí ztichlou zem,
která za večerní chvíle
jesti míru obrazem.

Za modravé v dálce hory
slunéčko se uklání,
z malé vísky na dobrou noc
provází jej klekání.

Lahodný zvuk klekáníčka
letí vzhůru do nebes,
jako prosbou, aby k lidem
pokojný se spánek snes'. —

Domů s polí lid se vrací
jak do úlů včeličky,
však se pilně lopotili
po dlouhý den celičký!

Ale večer „Anděl Páně“
když krajinkou zazvučí,
tu nad světem Bůh rozpíná
v ochraně svou náruči.

Po druhé na novém, netušeně krásném letním bytě.

Vzpomínky. — Popisuje Karel J. Zákoucký. (Dokončení.)

nejprve Kriváň.

Pan Karkulík spatřiv ho, všecek rozjařen zvolal: „O nadšení! Kdy Kriváň vstříc mi kynul, ten lev, jenž k skoku do mračen si klek' . . .“

Děti nemohly se nyní dočkat, až vystoupí. Ale jako se člověk všeho dočká, dočkaly se i děti. Vlak posléze zastavil ve Štrbě, všechna společnost vystoupila a zastavivše se pozorovali okolí. Zvláště dlouho a s nadšením pohlíželi k Tatrám, jež byly přímo nad nimi. Pan Bunčák jmenoval jim a ukazoval jednotlivé vrchy: Solisko, Baštu, Satana, Kopu, Vysokou, Tupou, Osteron, Končiston a Gerlacha.

Nadávavše se dosti, usedli do vozu ozubené dráhy a jeli ke Štrbskému jezeru — Czorbai tó. Zde pobyli celý den a velmi se jim líbilo. Ještě dopoledne obešli celé jezero a odpoledne odebrali se do Mengusovecké doliny a odtud k Popradskému plesu. Dětem bylo jako v pohádce. Tolik krás dosud neviděly. Nakoupivše si pohlednic, psaly pozdravy přátelům a známým. Také na slečny učitelky si vzpomněly a poslaly jim nejlepší pohlednice.

Na druhý den smluven výlet. Byl to výlet trochu delší, ale pan Karkulík měl ho rozčleněný. Nechtěl ho vykonati za den, jako se obyčejně vykonává, ale k vůli dětem měl ho rozpočtený na dva dny.

Opustivše záhy po ránu krásné letní sídlo u Štrbského plesa putovali nejprve lesnatou krajinou dobře turisticky značenou. Tu a onde červenaly se pěkné jahody a děti s chutí byly by se do nich daly, ale pan Karkulík nedovolil; zdrželi by se a nebylo toho potřebí.

„Až bude čas, odpočineme si, ale nyní jen ku předu,“ napomínal, a děti poslechly.

Vesele putovali dál a dále, až došli na polanu, kdež byla koliba a při ní košiar (ohrada, do níž se na noc dobytek uzavírá). Košiar byl prázdný, dobytek byl puštěn, pásli ho valachové (pastevci).

Báča byl v kolibě. Pan Karkulík ho pozdravil a žádal, aby dětem kolibu ukázal. Báča byl ochotný. Malé návštěvníky všude provedl a vše vysvětlil. Ukázal jim, jak se rozdělává vatra (oheň), jak se sýr dělá, a když byl hotov, přinesl oštippek sýra, kus másla, bochník černého chleba a geletku žinčice. Odpočínavše si a posilivše se putovali naši turisté dále.

Cesta stoupala. Ubírali se opodál Jamského plesa, jehož vody pěkně se zelenaly, podél potůčku zvaného Zlomisko a dál a dále. Šťastně došli na Prední Handl. Zde počínala již kosodřevina čili kleč. Plazila se po zemi a činila jim cestu neschůdnější.

Na Cyrilku byla podívaná. Bylo patrné, že jest již unavena, ale nutila se. Držíc se stále v kroku s Aničkou, Mařenkou a Lidmilkou, putovala, jako by byla na nějaké procházce. Občas ohlédala se však po Bunčákovi a vždy se naň usmála. Byl to však podivný úsměv a Bunčák mu rozuměl. Když viděl, že Cyrilka již skutečně nemůže a že se nutí, nutí . . . přiskočil, chopil se jí a posadiv si ji na rameno, nesl ji. Žertoval při tom a Cyrilka byla ráda. Těšila se, že tak nikdo nepozná, že byla již unavenou.

Zatím dostoupili již na horský hřbet nad Pavlovou polanou. Odtud bylo Kriván již dobře viděti. Vrchol jeho byl již dosti blízek. A to všem dodávalo síly. Ku předu vesele kráčeli v úpalném žáru slunečním. Nej-
hůře se jim šlo, když přelézali příkrý skalní hřbet a pak nakloněné hladké plochy skalní. Ale šťastně přešli vše a octnuli se na vrcholku Kriváně ve výši 2496 metrů. Jaký to rozhled měli! Stáli v němém úžasu a rozhlíželi se kol a kol, daleko bylo viděti. Rozhled s Kriváně jest nezapomenutelný. Pan Karkulík drže v ruce mapu ukazoval a jmenoval jednotlivé vrchy, kotliny, hřbety, pod nimi skrytá jezera. Tentokráte zapěli si píseň „Hej! Pod Krivánom“ všichni a píseň jejich letěla daleko široko a zmírala v nesmírném nekonečnu.

Když se dosti vynadávali po nezměrném obzoru, usedli, aby pojedli ze zásob, jež si přinesli. Když si pak odpočinuli, vydali se na cestu zpáteční. V Podbansku zůstali na noc. O, jak byli rádi, když té útulné lesovny dosáhli a paní lesní s roztomilou svojí dcerkou Matildou je přivítala a o ně se starala.

Ráno nastoupili cestu do Sv. Mikuláše s úmyslem, že si město prohlédnou a domů se vrátí. Ale na nádraží stihla je nehoda. Starý pan Karkulík chtěje vstoupiti do železničního vozu, smekl se a vyvrtnul si nohu, že se na ni ani postaviti nemohl. I zůstali všichni zpět a o starého pána se starali.

Bunčák spěchal do města pro lékaře, jenž však nebyl doma, nepřivedl ho a museli naň čekat. Proto paní Karkulíková spěchala do lékárny, aby přinesla kyselou vodu, by starému pánu noha velmi neotekla. Dostala ji, ale rozmrzela se. Nejraději by spěchala, aby co nejdříve byla zpět, ale pan magistr dlouze a široce počal jí vykládati, jak má s vodou činit, (obr. na str. 296) a že paní Karkulíková způsob užívání vody znala, byla by mu láhvičku nejraději z ruky vzala a odspěchala. Konečně výklad byl ukončen a paní Karkulíková mohla odejít.

Pan Karkulík trpěl velkými bolestmi, ale přemáhal a usmíval se. Musel. Starostlivost vnoučat ho dojímal. Byly kolem něho, hladily ho a stále se vypyřádaly, neumře-li. Zvláště Cyrilka.

Konečně se lékaře dočkali. Prohlédnuv nohu prohlásil, že pan Karkulík musí zůstat několik dní na lůžku. To všecky zarazilo. Uznali, že tu všichni zůstat nemohou, a zase pana Karkulíka tak zcela opustiti nemohli a nechtěli. I uvažovali a radili se, ale nijak věc nemohli skoncovati.

„Zůstanu tu já!“ po dlouhých úradách prohlásila posléze Mařenka a zůstalo při tom.

Všichni odjeli a Mařenka zůstala s dědečkem v lékařově nemocnici. Sedala u jeho lůžka a předčítala mu z knih (obr. na str. 297), které jí lékař půjčoval. Nejraději čítala pohádky „Slovenské povesti“, jež sebral Škultéty a Dobšinský, „Prostonarodnie slovenské povesti“, jež uspořádal Pav. Dobšinský, a mnohé si zapamatovala. A byla ráda. Když po šesti dnech opustili nemocnici a vrátili se domů, vypravoval děd, jak se mu dařilo, a Mařenka vypravovala sestřím pohádky. Zvláště líbila se jim „O bačovi a šarhanu“. Když ji vypravovala, sestry ani nedutaly. A musela ji vypravovati dvakráte.

„Byl jeden bača, který stále musel bývat vysoko v horách, aby v kolibě řídil všechny práce. Někdy, když valachové sestoupili s hor, pásal ovce. Tu býval vesel, pískal si na fugaru a díval se po horách, po obloze a na zelený pažit. Jednou v jeseni, když již hadi zalezají do svých děr, ležel bača na zemi a díval se dolů po horském úbočí. A co tak se díval a díval, spatřil náhle veliké množství hadů. Přilézali ze všech stran ke skále, jež přímo před bačou stála. Když k ní přilezli, vzal každý had do tlamy lístek nějaké rostlinky, jež tam rostla, lístečkem dotkl se skály, skála se otevřela a had po hadu v ní zmizel.“

To vzbudilo v bačovi zvědavost. „Musím se podívat, jaká je to rostlinka, která má moc skálu otevřít, a také vyzvědět, co v té skále jest“, pomyslal si a poručiv psu Turkovi střežení ovcí, sestoupil ke skále. Šťastně našel rostlinku, utřhl lísteček a dotkl se jím skály. Skála se otevřela a bača vstoupil dovnitř. Octl se v jeskyni, jejíž stěny třpytily se

stříbrem, zlatem a drahými kameny. Uprostřed byl stůl neméně stkvoucí a na něm svinut spal obrovský had. Okolo svinuti byli menší hadi a také spali.

Bačovi se v jeskyni líbilo. Díval se, díval a na ovce zapomínal. Když si konečně na ně vzpomněl, chtěl rychle jeskyni opustit, ale nemohl. Skála byla zavřena. Zhrozil se. Tak rád by se vrátil ku svým ovečkám, ale nevěděl, co by měl učinit, aby se mu skála otevřela. Přemýšlel proto, přemýšlel, až šťastně usnul.

Spal-li dlouho či krátce, nevěděl, ale jemu se nezdálo, že by jeho spánek byl dlouhý, když náhle zaslechl jakýsi šust a šum. Rychle otevřel oči a díval se kolem sebe. Myslí, že jest ve své kolibě. Když však lépe kolem sebe popatřil a viděl třpytící se stěny, zlatý stůl a na něm velikého hada a kolem veliké množství menších hadů, kteří se navzájem ptali, je-li již čas, vzpomněl si, kam vešel, i čekal, co jim obrovský had odpoví. Počítal, že hadi nejspíše chtějí zase z jeskyně vylézt, a on že se dostane s nimi také ven.

Konečně se dočkal. „Už je čas!“ zasyčel obrovský had, natáhl se, slezl ze stolu a plazil se ke vchodu jeskyně. Ostatní hadi lezli za ním. Bača vyskočil, protáhl se a chtěl jíti za hady.

Obrovský had dotkl se skály, skála se otevřela a hadi vylezli ven. Bača chtěl za nimi. Ale obrovský had se vztyčil a zasyčel: „Aj, ty zvědavče, musíš zůstat v skále!“ A když to vyřkl, skála se zavřela a bača zůstal v jeskyni.

Rozhněval se. Počal na vchod jeskyně kopat a volal: „Ej, čo tu budu robiti! Spáti nebudu, a na polaně mám ovce! Pustte mne, nebo bude zle. Mám doma zlou ženu a ta mne vyhledá a špatně se mnou promluví a podivně vám tu zahospodaří.“

„Dobrá! Máš-li zlou ženu, pustíme tě, ale dříve musíš trojnásobnou přísahu složit, že nikdy nikomu ani slovem se nezmíníš, kde jsi byl, jak jsi se sem dostal, a co jsi tu viděl!“ odpovídal mu hadí král.

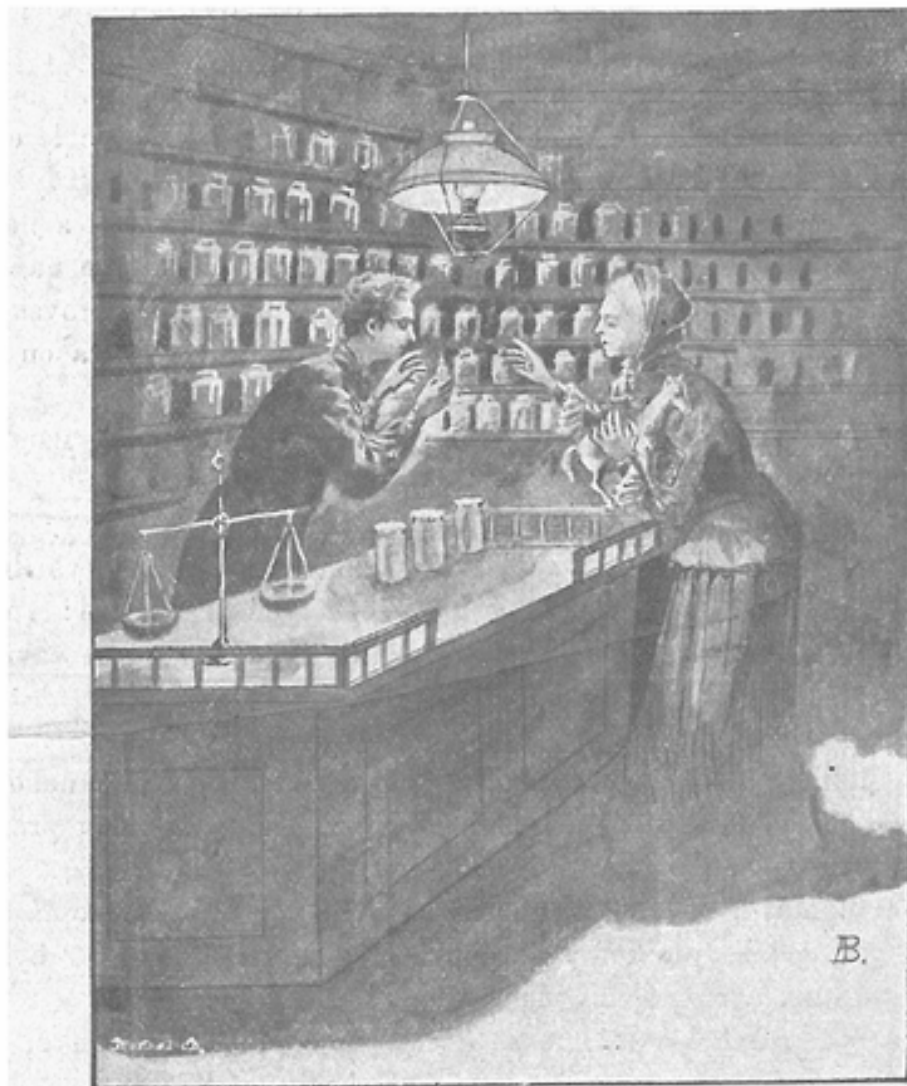
Bača rád přísahal a šťastně se dostal ven. Když byl venku, chtěl rychle odejít ke svým ovčím, ale hadí král ho zadržel.

„Zapomeneš-li na svoji přísahu a prozradíš-li jen slovem něčeho, zle se ti povede!“

Ale bača ho snad již neslyšel. Bylo mu náhle úzko. Za tu dobu, co byl v jeskyni, vše se kolem změnilo; ani se tu nepoznával a ovce byly pryč. „Kde jsou mé ovce? Co já ubohý si počnu! Snad jsem prospal celou zimu v jeskyni a ovce mi vlci roztrhali. Co mi řekne žena? Jak mne uvítá!“ bědoval a spěchal ke kolibě. Tam spatřil ženu a vida, jak zlobně vzhlíží, lekl se a schoval se v košiaru. A jsa tak ukryt, vidí, jak přichází nějaký cizinec a ptá se po něm.

Bačová hned neodpovídala. Nemohla pro lítost. Ale po chvíli propukla v pláč a s pláčem vypovídala, že na podzim jednoho dne pes sám domů ovce přihnal a bača nepřišel. „A nepřišel do této chvíle. Snad ho někde vlci sežrali nebo divoženky na kusy roztrhaly,“ dokládala.

Bača vida ženinu lítost pro něho, chtěl ji upokojit a potěšit.

Dlouze a široce počal jí vykládati . (str. 294).

„I neplač, ženo,“ zvolal bača vyskočiv ze svého úkrytu a k ženě spěchal. „Nesežrali mne vlci ani divoženky mne na kusy neroztrhaly, ale v košiaru jsem spal.“

Ale špatně znal bača svoji ženu, se špatnou se potázal. Nezaradovala se bačová spatřivší ho, ale rázem zapomněvši na všecku dosud prožitou lítost, počala ho vítati, že bačovi hrůzou vlasy vstávaly.

„I bodejť by tě sto hromobitných bohů na kaši roztlouklo, ty chlope chlopská! Ovce opustí a v košiaru leží a zimu přespává. Ty-li jsi bača? Horší než nejspolehlivější honelník!“

— Bača v duchu uznával, že má žena pravdu, ale slova na svoji omluvu nesměl říci. A bačová vedla svou. Až hrůza byla! Cizinec jí

sedala u jeho lůžka a předčítala mu (str. 294).

domlouval, aby se upokojila a byla mírnější, že bača jistě nebyl v košiaru, že byl jistě někde jinde, odkud nemohl, a poví-li mu to, že mu dá peněz, že jimi všechny doliny vyrovná. Tím bačovou jen popudil. Slyšíc, že byl bača jinde a že dostane mnoho a mnoho peněz, poví-li, kde byl, jen tím více zjedovatěla. Rozlítla se a zle na baču dorážela, aby jí neobelhával a pověděl, sice že její rukou okusí.

Cizinec nyní tím více musel ji chlácholiti. Konečně dala si bačová říci a odešla. Neznámý pán po jejím odchodu se změnil. Vzal na sebe pravou postavu a bača poznal, že je to černokněžník, který obývá nejnepřístupnější místa horská. Poznán ho podle třetího oka, jež se mu jiskřilo na čele. Bača slyšel o něm již mnoho. Dovede vzít na sebe různou podobu a běda, kdo se mu protiví! Proto vida se nyní s ním sám a sám, lekl se. V duchu přál si, aby tu zase byla žena, ta že by ho jistě odehnala.

Jeho úzkost přišla černokněžníkovi vhod. Začal se ho vyptávat, a bača, jenž zprvu na svoji trojnásobnou přísahu pamatoval a mlčel, počal se nyní báti a bál se tím více, čím víc postava černokněžníková před ním vyrůstala a hrozivě naň vzhlížela. Bača mlčel, dlouho mlčel, až posléze podlehl a všecko pověděl. Černokněžník se upokojil.

„Pojď nyní se mnou a skálu i rostlinku mi ukážeš!“ řekl černokněžník a bača musel poslechnouti.

Když došli ke skále, musel bača utrhnouti rostlinku a otevřít skálu. Když se skála otevřela, nevešli dovnitř, černokněžník jen knihu vyňal a počal z ní cosi čísti. Bača strachem zbledl. Nebylo divu! Země začala se třásti a z jeskyně ozývalo se hrozné syčení. Posléze vylezl z jeskyně obrovský šarkan (drak), v nějž se byl hadí král proměnil, a před černokněžníkem stanul. Oči mu hořely, z tlamy sršel oheň a ohonem tloukl, tak že se skála drtila a každý strom byl v půli přeražen, který zasáhl.

„Hod' mu na hrdlo ohlávku!“ poroučel černokněžník bačovi, podáváje mu řemení, ale při tom oči od knihy neodvracel. Bača vzal ohlávku, ale k šarkanovi bál se přistoupit. Teprve když po třetí černokněžník mu poroučel, chtěl poslechnouti, ale sotva že se k šarkanovi přiblížil, zatočil se šarkan po něm a než si bača pomyslí, seděl na hřbetě šarkanově a šarkan vzlétl s ním vysoko nad lesy, vysoko nad hory. V té chvíli zavládla kolem tma. A tmou vznášeli se výš a výše a na cestu svítily jim jiskřivé oči a oheň z tlamy vycházející. Země duněla, jakoby někde hromy burácely. Bača byl více mrtev než živ. V některých chvílích sám se divil, že již se šarkana nespádl.

Letěli pod oblaky, nad oblaky, ale jak dlouho letěli, bača nevěděl. Posléze se počal šarkan mírniti. Zár jeho očí pohasínal, oheň menšími šlehy vycházel z jeho tlamy. Také se k zemi snížili. Bača se uklidňoval. Doufal, že ho šarkan snad někde na zemi snese, ale když v ty naděje nejlépe počal věřiti, vznesl se šarkan opět do výše a letěl s ním výš a výše, až všecko zmizelo pod nimi a bača neviděl nic než slunce, měsíc a hvězdy a mraky, na nichž si šarkan, zavěsiv se na ně, odpočinul.

A odpočíval dlouho. Bačovi se zdálo, že se s ním dolů již nesnese, že zůstane v té výši. „Ach Bože, co si počnu zde v té výši?“ počal

v duchu bédovati. „Skočím-li dolů, zabiji se a zůstanu-li zde, umru hladem!“ Posléze dal se do pláče. Šarkan si jeho slzí nevěšmal.

Bača počal prositi: „Šarkane, velmocný pane, smiluj se nade mnou a slet se mnou, já tě již nikdy nepohnévám!“

Šarkan byl jako z kamene. Ani nezafuněl, ani nezafřkal.

Bača plakal, naříkal a prosil dále. Tu se mu náhle zdálo, že zaslechl skřivánka. Utišil se a naslouchal pozorněji. Skutečně hluboko pod ním pěl skřivánek svoji píseň. Ale jeho píseň co chvíli byla zřetelnější. Skřivánek vznášel se výš a výše. Bača ho již viděl.

„Hoj skřivánku, ptáčku milý, prosím tě, doleť až k Otcí nebeskému a vypověz mu moji úzkost, moje nesnáze. Pověz mu, že jej prosím a k němu o pomoc volám!“

Skřivánek poslechl. Letěl k Otcí nebeskému a o bačově bídě mu vypověděl.

Otcí nebeskému bylo bači líto. Smiloval se nad ním. Sejmul s nebeské oblohy jednu hvězdičku, zlatým písmem na ni cos napsal a dal skřivánkovi, aby ji pustil na hlavu šarkanovu.

Skřivánek odletěl a učinil, jak mu Bůh poručil. Jakmile hvězda dotkla se hlavy šarkanovy, sletěl šarkan k zemi a s ním i bača. Když se bača vzpamatoval, viděl se u své koliby, viděl svého Turka, jak hlídá ovce, viděl i na javoru zvonec a ten zazvonil a pohádky je konec.“

* * *

Nehoda páně Karkulíkova zavinila, že od dalších výletů upuštěno. Nerad tak učinil děd, ale musel. Syn nedovolil. Vyložil dětem, že by si mohl děd ublížiti, a děti uznavše to, spokojily se výlety, které učinily. Ani na slibovanou Levoču již se netěšily a přece o ní a o jejích paměti-hodnostech, zvláště kostelích, mnoho slyšely.

„Až napřesrok se tam podíváme,“ slíbil jim děd a děti spokojily se nyní jen vycházkami po nejbližším okolí, besedami v té neb oné chalupě, kde uslyšely mnohé krásné pohádky, a když se prázdniny schýlily ke konci, rozloučily se se všemi známými a odjely.

Že se tam někdy zase podívají, těší se opět . . .

J. MILOTA:

Písnička.

Kdo pak to zatukal na dvéře nám?
Je-li to žebráček, almužnu dám
Je-li to milý host, pozvu ho hned,
poprosím, aby si za stolem sed’.

Hosta si posadím za bílý stůl,
předložím soli a bochnička půl.
Poprosím, by si vzal, co Pán Bůh dal,
a českým hostinstvím nepohrdal.

Pohádka o mušce.

Napsal J. Milota.

Před dávnými lety žil moudrý a spravedlivý král. Byl tak dobrý, že i mušku připustil k audienci, ba dovolil jí, aby se usadila na jeho královském uchu a přednesla svoji stížnost. Stalo se, a král se podivil, co taková muška má bolesti: stěžovala si na mucholapky, papíry jedovaté, muchomůrky a nejvíce na vlaštovky. Dobrý král dal si předvolati vlaštovku. Vlaštovka nejen se neospravedlňovala, nýbrž jako muška přednášela své bolesti a stěžovala si na kočku. Král předvolal kočku, ale ta se chytře ze všeho vyvlékla a svedla to na psa, jenž prý kočku ukrutně pronásleduje. Král obeslal psa. Pes se dostavil a lichotil se králi. Uváděl, že kočka je vůbec falešná, že jí nelze věriti, a že pes spíše je k politování, an za svou věrnost a oddanost dostává od pána více ran nežli potravy.

„A kdo je tvůj pán?“ ptal se král.

„Chudý mlékař,“ odvětil pes.

Král poručil předvésti mlékaře. Mlékař vyslechl žalobu, zakýval smutně hlavou a pravil: „Kterak mohu psovi přilepšiti, když nemám sám téměř co jísti? Od sedláka musím mléko draze kupovat.“

Přišel tedy před krále sedlák. Ten povídá: „Pane králi! My sedláci jsme nejvíce tísněni úředníkem, který vybírá daně.“

„Zavolejte úředníka,“ velel král.

Zavolali, a ten přišel s úsměvem.

„Co mám dělati, milostivý králi? Daně musím vybírat, any jsou předeepsány zákonem.“

„A kdo ten zákon udělal?“ tázal se přísně král.

„Ministři,“ odvětil úředník.

Přišli ministři a král řekl: „Udělali jste zákon a každý teď v mé říši je nespokojen. Musí se to změnit. Jděte tedy a radte se!“

Ministři se radili a dlouho na nic nepřišli, až konečně jeden pravil: „Všichni, jak pravil král, stěžují si na zákony. Nuže, zrušme je a bude snad dobře!“

„Výborně!“ zvolali ministři, podali návrh, král ho schválil a zrušil zákony. Celá země zajásala, an každý mohl dělati, co chtěl.

Ale za nějakou dobu pozoroval král, že dostává špatnější stravu. To ho znepokojilo; i zavolal si ministry a ptal se jich, co to znamená. Pokrčili rameny rkouce: „My sami jíme brambory a chodíme bosí, neboť se nevybírají daně.“

Král zavolal úředníky, ale ti povídali: „Sedláci neplatí.“

Přišel sedlák a pravil: „Těžko platit; sám se takřka chodím pástí. Dobytek jsem prodal a pole leží ladem. Nikdo nechce sloužit, ani mlékař mléko odvážet.“

Mlékař pravil: „Kterak odvážeti, když mi pes utekl?“

Král se velice zamyslíl a byl smuten. Jeho purpurový plášť zbledl a tváře mu opadly. Co dělati? Bylo to nejvš povážlivé! A k tomu neměl se už ani s kým poraditi; neboť ministři a úředníci, nemajíce z čeho žítí, odešli a nevrátili se již. — — —

A to vše způsobila prý muška!

MARUŠE KABRTOVÁ-BUKOLSKÁ:

Přes vodu.

Dlouho stáli u potoka
nevědouce sobě rady,
kterak by se dostat mohli
k Jeníkovi do zahrady.

Až tu Hanči přišel nápad:
děti botky s nohou shodí
a potůčkem ku zahradě
bosy vodičkou se brodí.

Malý Pavlík jechá napřed,
že prý nebojí se vody,
doucejme, že šťastně přejdou
děti potok bez nehody.

Špatná výhra.

Byl příjemný jarní den. Děti se radovaly, že po dlouhé zimě mohou se opět proběhnouti venku. Kde byl nějaký výslunný koutek za větrem, tam se sběhly v hromádku. Hrály o fazole nebo boby. Také Toník byl mezi dětmi a hrál horlivě, neboť mu štěstí přálo. Bohužel přílišným lezením po zemi, prodřel si na kolenou kalhoty. Ale to nic! Jen když vyhrál! S radostí běžel na večer domů a zvěstoval mamince:

„Pohleď, maminko, co jsem vyhrál bobů!“ A ukazoval jich plnou hrst.

Maminka však věnovala více pozornosti roztrhaným kolenům a pravila: „Tak, tak! Trochu bobů jsi vyhrál a o kalhoty's přišel!“

J. M.

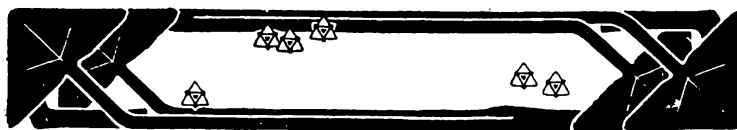
VILMA PRÁCHEŇSKÁ-ŠEVČÍKOVÁ:

Pavouček.

Sed' pavouček
na palouček
na květinku;
jak si sedl,
ihned spředl
pavučinu.

Vytrvale
dál a dále
příbyteček
sobě souká,
ač naň fouká
větéřeček.

Neběduje,
dál pracuje
pilně, čile.
Že byl dbalý,
pavouk malý,
došel cíle.

Boj o Saragossu.

Píše Ignát Zháněl.

proslulém městě v Bádensku, ve Frýburku žije starý farář u kostela sv. Martina, jménem Jindřich Hansjakob. Kněz tento jest nyní nejoblíbenějším a nejvíce čteným ze všech katolických německých spisovatelů. Nejraději bere si za látku svých povídek a románů lidi nejprostší, nej-jednodušší. Jde na příklad na procházku po silnici a potká pohrabáče,

anebo vidí, jak nádeníci tlukou kamení; jde do lesa, setká se s drvoštěpy, hajnými, pasáky. Tyto lidi velmi rád oslovuje, dá se s nimi do řeči; co pak zví z jejich života, uveřejňuje ve svých nyní tak hledaných spisech.

Spisovatel tento říká: Každý člověk, ať je sebe nepatrnější, neznámější, zaslouhoval by, aby se uveřejnil jeho životopis. O pravdě výroku tohoto přesvědčí nás i krátký výklad obrázku, který je v tomto čísle našeho milého „Andílka“.

Město Saragossa leží v rovině; po způsobu jiných měst bylo také opevněno, opatřeno náspem a valem naplněným vodou, kterou dodávala velká řeka Ebro. Před sto lety vedli po mnoho let velké války Francouzi. Jejich tehdejší císař Napoleon, který byl výtečným vojevůdcem, chtěl si pomocí vojska pro něj nadšeného podmaniti celý svět. Ba ani celá Evropa mu nedostačovala, pořádal výpravy vojenské i do Afriky. Kam sám nemohl dojít se svým vojskem, tam poslal některého ze svých znamenitých generálův.

Dle rozkazu Napoleonova mělo býti dobyto Španělsko. Vydalo se přes Pyreneje několik oddílů vojenských, z nichž jeden přitřhl k Saragosse. Velitelem byl generál Moncey (čti Monsé), který měl s sebou dostatečný počet vojska jak pěšího, tak i jízdy, hlavně však dělostřelců. Když dorazil k Saragosse, vyslal do města vyjednavatele, který vybídl obyvatelstvo, aby se vzdalo. Ale udatní Saragossané dali mu následující odpověď: „Nikdo z nás se nevzdá před smrtí.“ Rozhněván touto domnělou troufalostí, rozkázal generál Moncey, aby okamžitě dala se děla do střelby a pěchota do útoků, což trvalo skoro bez přestávky, ve dne v noci, po celých třinácti dnech.

Za těchto bojů vyznamenala se mladá z chudé rodiny pocházející dívka, jménem Marie Augustínova, která měla míti právě svatbu s rovněž chudým mladíkem ze Saragossy. Několik dní však před sňatkem vypukl tento boj a snoubenec její byl povolán do zbraně, následkem čehož byla svatba odložena. Statečná dívka častěji docházela ke kostelu P. Marie, kdež byla poblízku umístěna děla, při nichž sloužil její snoubenec. Jednou byla právě poblízku, když její snoubenec zasažen nepřátelskou kulí skácel se mrtev k zemi. Dívka rychle odhodlána stoupla si na jeho místo, obsluhovala jak uměla dělo, hlasitě pobízela všechny vojáky k zmužilosti (viz obr. na str. 305) a vytrvala na svém místě, až boj ustal.

V celku trval tento nerovný boj něco přes dva měsíce. Když se již Saragossa nemohla ubrániti hlavně pro nedostatek mužstva a střeliva, byl uzavřen dne 21. února 1809 s Francouzy čestný mír. Statečná dívka byla tehdejším králem španělským vyznamenána názvem čestného plukov-

níka a dostávala až do své smrti výslužné. Od téhož krále dostala Saragossa za svou velikou statečnost čestný název „město nesmrtelné a vždy statečné“.

ALOIS SEDLÁČEK:

Hlemýžď.

Jenom zvolna, jen vždy zvolna
a pomalu, hlemýždi!

Vždyť přec nejsi automobil,
jenž vždy jak blesk ujíždí.

A proto též často drcne
do kamene, do stromu,
z čehož velkou potom mívá
nehodu a pohromu.

Protož zvolna, hlemýždi můj,
a nežeň se do potu:

kam v pondělí nedolezeš,
dolezeš snad v sobotu.

A jen zvolna, pomaloučku,
měj vždy pozor na úraz,
bys nepadl do příkopy,
žebra nezlomil a vaz!

Bosenská přísloví.

Sbírá K. Z.

1. Dvakrát hřeší, kdo hříchem se chlubí. — 2. Kdo za cizí vlnou dochází, sám ostříhán domů přichází. — 3. Každý rád na svůj mlýn vodu pohání. — 4. Škoda hloupému oči otvírá. — 5. Musí se dým trpěti pro teplo. — 6. Čisté tváři málo vody třeba. — 7. Dobré jest slyšení daleko a zlé ještě dále. — 8. Do kopřiv hrom nebije. — 9. Strom o strom, člověk o člověka se opírá. — 10. Kde peníz ražen, tam nejvíc platí.

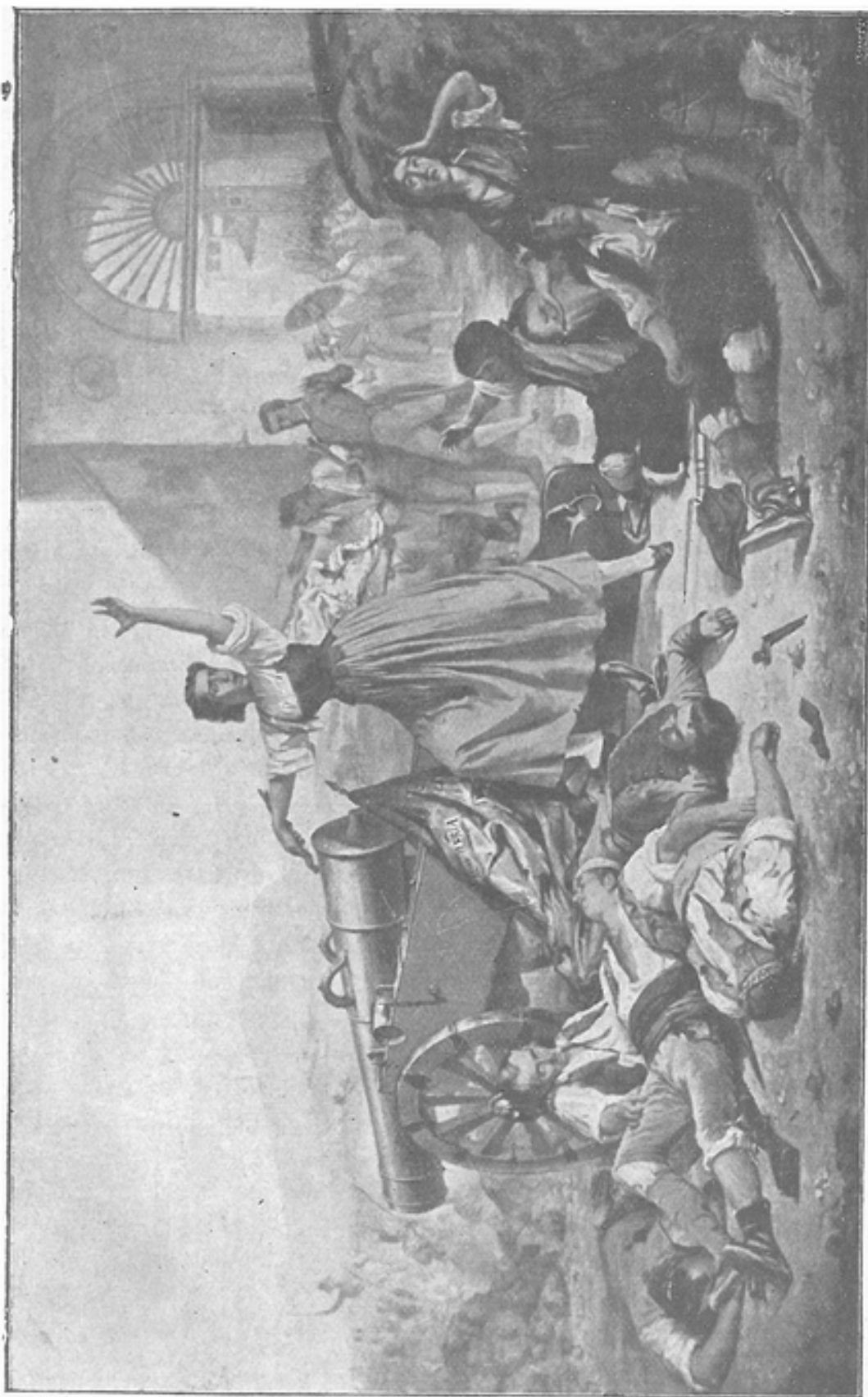
* * * * *

Tibetská přísloví.

Sbírá K. Z.

1. Knihy mluví k rozumu, přítel k srdci, nebe k duši. — 2. Pěkné cesty nebývají dlouhé. — 3. Co nespěchá, vykonej rychle, bys mohl vykonati s rozvahou, co má naspěch. — 4. Boháč má přátele všude, chudý jich nemá ani mezi svými. — 5. Bez lidí můžeme býti, ale přátele nám třeba.

* * * * *

obsluhovala jak uměla dělo, hlasitě pobízela vojáky k zmužilosti . . . (str. 303).

Prsten na stromě.

Napsal A. B. Šťastný.

a louce pouštěl Jeník draka. Papírový „vzduchoplavec“ táhl výš a výše, jakoby chtěl nakouknouti zvědavě za bělavé obláčky, jež zakrývaly před ním blankyt oblohy. Svěží větřík jej poháněl vzhůru a Jeník ani nestačil popouštět dlouhý motouz, jež měl ovinutý kolem podlouhlého kousku dřeva.

Pojednou zpozoroval, že drak počíná se potáceti, jakoby se ho zmocnila závrať z té nesmírné výše. Začal tedy rychle provázek navíjeti, aby dostal svého letouna do spodních vrstev vzduchových, kde asi není takové bezvětří jako nahoře. Však nezdařilo se mu zachrániti draka před pádem. Papírový letoun obrátil se pojednou „hlavou“ dolů, kmitl se v pravo, v levo — a již letěl prudce k zemi. Padaje narazil na vysoký topol, zapletl se mezi větve a když Jeník zatáhl za motouz, poznal, že drak jest chycen.

Hoch se zamračil a chvíli rozmýšlel. Potom rozběhl se k topolu, zul si botky, odhodil návijek a směle šplhal vzhůru po kmeni. Nebál se toho nebezpečného podniků; byl odvázným a pak vyznal se výborně v lezení na stromy. Již několikrát houpal se na vrcholu tohoto topolu; ovšem svým „tělocvikem“ doma nikdy se nepochlubil, dobře věda, že by neušel přísné domluvě. Opíraje se nohama a chytaje se větví, lezl Jeník výš a výše. Konečně dospěl až ke draku, jehož dlouhý ohon byl několikrát ovinut o větve. Opatrně jej rozmotal, spustil draka zvolna do trávy a chystal se slézt. V tom zalesklo se něco před ním. Vykřikl úžasem. Na kratičkém pahýlu tenké větve visel zlatý prsten s červeným kamenem. „Kterak se sem dostal?“ podivil se Jeník a vytřeštěnýma očima pohlížel na skvost. Náhle chňapl po prstenu, zastrčil jej do kapsy a chvatně se spouštěl dolů. Když stanul na zemi, vyňal prsten a chtivě jej prohlížel. Zlato lesklo se ve slunečních paprscích a kámen zářil jako nejkrásnější červánek. Takového prstenu Jeník ještě nikdy neviděl. Jak by mu asi slušel, kdyby si jej navlékl na prst? Zkusil to. Prsten byl příliš volný, se čtvrtého prstu ihned zase sklouzl. Také na prostřední se nehodil; však na ukazováčku pravé ruky seděl dosti pevně. Se zálibou díval se Jeník na tuto ozdobu, která však — upřímně řečeno — jeho opálené, hrubé ruce příliš neslušela.

„To budou spolužáci vyvalovat oči, jaký mám prsten!“ těšil se hoch.

„Vždyť ale nepatří tobě!“ napadlo mu po chvíli. „Nalezené věci máme vrátit; kdo tak neučiní, je neméně vinen, jakoby tu věc byl ukradl.“

Svůdná záře prstenu zápolila s leskem zlatých zrneček, jež Jeníkovi škola vložila do srdce. Posléze, jak se podobalo, dobrá naučení zvítězila nad pokušením.

„Dám prsten tatínkovi; ten ať se přeptá, kdo jej asi ztratil,“ rozhodl se hoch a s tím úmyslem pospíšil k domovu, nedbaje již pouštění draka.

Otec Jeníkův byl překvapen zvláštním nálezem synovým.

„Čí je ten prsten, nevím; ale kterak dostal se na strom, dovedu si vysvětlit,“ prohodil otec, stále prohlížeje skvost, jenž byl zajisté veliké ceny. „Kavka nebo straka jej buď našla nebo ukradla, letěla s ním k svému hnízdu, cestou prsten upustila a ten náhodou uvízl na zbytku větve topolu. — Dám vyhlásit tvůj nález, snad se dopátráme majitele.“

Vesničané vyslechli oznámení obecního strážníka, že Jeník našel vzácný prsten; avšak nikdo nedovedl pověděti, komu asi patří. Z nich neztratil jej nikdo.

Poněvadž otec Jeníkův byl obecním starostou, zůstal u něho — jako osoby úřední — skvost v uschování. Starosta vložil jej do malé krabičky a tu ukryl ve velké dubové skříni.

Docházeje občas do okolních dědin i do sousedního města, sháněl se po majiteli prstenu, avšak po něm nebylo ani stopy.

Uplynulo několik týdnů.

Polní cestou blížil se k dědině muž, oděný jako služebník vznešeného panstva. Nedaleko pracující sedlák uctivě jej pozdravil. Neznámý mu poděkoval vlídně a hned se u něho zastavil.

„Jsem komorníkem knížete Ostřeckého,“ představoval se, a bodrý venkovan smekl, jakoby sám kníže před ním stál. „Vy neznáte Jeho Jasnosti?“

Sedlák zavrtěl hlavou. „Jakživ jsem toho jména neslyšel,“ zařikal se.

„Věřím vám,“ kýval komorník hlavou. „Naše panstvo není zdejší; má své statky až v Polsku. Jsem rodem Čech; panstvu sloužím již po mnoho let, a byl jsem s ním loni ve své domovině, které jsem před tím již dlouho neviděl. Když jsme jeli zdejší krajinou, ztratila paní kněžna drahocennou rodinnou památku; a ztráty nezpozorovala dříve, až když jsme byli za hranicemi. Poněvadž jsme tehdy velice spěchali do Polska, nemohli jsme se zdržovati pátráním po ztracené věci, ač paní kněžna velice toužila po prstenu jí nad jiné milém. Když jsme přibyli do vlasti mého panstva, našli jsme lid, zejména však šlechtu, v nejvyšším vzrušení. Nastaly bouřlivé doby, kterých i náš kníže pán nezůstal ušetřen. Na ztracený prsten pro jiné důležitější věci zcela se zapomnělo. Teprve před krátkou dobou nastal zase klid a tu vzpomněla si paní kněžna na svou ztrátu v Čechách. Požádala svého chotě, by mne sem vyslal, abych se přeptal, kdo asi tehdy ztracený prsten našel. Odjel jsem tedy, ač

pochybuji o zdárném výsledku po tak dlouhé době. Byl bych však rád, kdybych dobrotivou paní kněžnu mohl potěšiti jejím milým skvostem.“

Venkovan uctivě a pokorně naslouchal dlouhé řeči komorníkově. A když se ho knížecí služebník zpřímá otázel, zdali snad ví něco o prstenu, zavrtěl hlavou.

„Nevím, vzácný pane, nevím. Ničeho jsem o tom neslyšel.“

Komorník svraštil brvy. „Přeptám se tedy u jiných, snad se přece něčeho dopátrám, ač tomu sám příliš nevěřím. Po tak dlouhé době!“

A pokynuv sedlákovi, řekl „s Bohem“ a spěšně odcházel k vesnici. Byl již dosti daleko, když zaslechl za sebou prudký dupot. Ohlédl se. Za ním běžel sedlák, mávaje rukou.

„Počkejte, vzácný pane!“ křičel. „Snad vám přece něco povím.“

Komorník stanul a čekal, až ho sedlák doběhl, načež zvolal: „Nuže?“

„Právě jsem si vzpomněl, že jednou Jeník starostův něco našel. Nepamatuji se dobře — to víte, když má člověk stále plnou hlavu starostí! — ale myslím, že to byl prsten. Tenkrát starosta ohlašoval nález — on by vám mohl nejlépe pověděti.“

Komorník vyjasnil obličej. „Doveďte mne ke starostovi. Pochodím-li dobře, odměna vás nemíne.“

Venkovan mávnul rukou. „O tom nemluvme, pane! Vždyť je to pouhá maličkost. Jen abych se nemýlil!“

„Tedy pojďme ke starostovi,“ naléhal komorník již netrpělivě.

Netrvalo dlouho, komorník vstoupil do obydlí otce Jeníkova. Jeho průvodce zůstal venku. Starosta právě seděl u stolu a četl z objemné knihy. Uzřev cizince, vstal a tázal se, čeho si přeje.

„Váš syn prý našel nějaký skvost,“ ozval se komorník.

Starosta pohlédl na něho pátravě a potom zakýval hlavou. „Nalezl, našel. Kdo však jste vy, pane?“ otázel se, pohlížeje příchozímu do očí.

Komorník zodpověděl tuto otázku a předložil úředně ověřenou listinu, která udávala, že kníže Ostřecký zplnomocnil svého komorníka, aby pátral po ztraceném prstenu paní kněžny a vypátrá-li nálezce, aby mu vyplatil odměnu jednoho sta zlatých, když mu prsten vrátí. Starosta prohlédl si plnomocenství a zase zakýval hlavou.

„Můj syn ovšem našel drahocenný prsten. Snad byste mi mohl říci, jak ten skvost vyhlížel?“

„Zlatý kroužek svrchu ozdobený polorozvitém poupětem zlaté růže, jehož pět lístků drželo červený kámen, rubín,“ rychle odříkával komorník.

„Ostatně, mám to poznamenáno ve svém zápisníku, jak mi paní kněžna udala.“

Vyňal knížečku s koženými deskami, převrátil několik listů a když byl na jedné stránce chvíli zrakem utkvěl, dodal spokojeně: „Dobře jsem si to zapamatoval. Takový byl ten prsten.“

Starosta vstal a přistoupil ke skříni.

„Není pochyby. Prsten náleží skutečně vašemu panstvu. Jsem rád, že jej našel můj syn a že mi jej odevzdal. Kdyby se byl dostal do rukou nepoctivého člověka, snad by se paní kněžna s prstenem již nikdy neshledala.“ Otevřel skříň a začal přehrabávat mezi nakupeným šatstvem a prádlem; při tom vyprávěl, kde Jeník prsten našel, a kterak on, starosta, marně se sháněl po majiteli.

Obličej komorníkův zazářil radostí. „Kterak bude paní kněžna potěšena, že opět dostane svou drahou památku!“ zvolal. „Jste poctivý muž, pane starosto!“

„Byl jsem jím vždy a doufám, že zůstanu,“ odvětil představený obce a vytáhl krabičku.

„Zde jest odměna poctivému nálezci,“ ozval se komorník a vyndal ze svého zápisníku dvě bankovky, jež položil na stůl. „Sto zlatých.“

„Přijmu ten dar ve prospěch našich chudých,“ řekl šlechtný starosta.

„Peníze patří vám, vlastně vašemu synovi,“ odvětil komorník. „Uložte mu je, než dospěje.“

„Zde jest prsten!“ pravil starosta a odklopil krabičku.

V tom však vykřikl: „Není tady!“

Komorník s úžasem zahleděl se na jeho ubledlou tvář.

„Co pravíte?“

„Prsten tu není! Ale byl tu ještě nedávno! Ano, pamatuji se, že jsem jej ještě před týdnem viděl!“ volal rozechvělý starosta, nahlížeje do prázdné krabičky.

„Že není?“ zvolal komorník táhlým hlasem. „Snad jste jej uložil jinam?“

„Ne, ne, dobře se pamatuji, že jsem jej zase uložil do skříně — v této krabici. — Ženo! Jeníku!“ vykřikl prudce.

Do světnice vběhla manželka starosty a za ní synek.

„Kam jste dali ten prsten?“ prudce zvolal starosta.

„Prsten? Já jsem se ho ani netkla!“ odpovídala žena.

„Snad tedy ty, Jeníku?“ naléhal otec na syna.

Hoch zbledl a začal se třásti. „Tatínku — já — já —“

„Mluv! Pověz pravdu! Viděl jsi ten prsten?“

„Viděl, tatínku.“

„A kde je teď? Kam se poděl?“

„Já — já nevím!“ zašeptal hoch a sklonil hlavu.

Starosta zoufale pohlédl na komorníka. Na čele vyvstal mu pot. Neušlo mu, že komorník podivně se usmál.

„Pane!“ vybuchl poctivec. „Nemyslete si, že snad s vámi provádíme lstivou hru! Prsten jsem uschoval a kdyby byl zde, okamžitě bych vám jej odevzdal!“

„Kdyby!“ ohrnul komorník rty. „Ale když tu není! Ovšem, sto zlatých odměny není tak mnoho, když každý zlatník dal by za ten prsten nejméně tři stovky!“

Starosta chytil se oběma rukama za čelo. „To mně? To mně? Bůh mi svědkem, že —“

„Tatínku!“ zaúpěl náhle hoch a chytil otce za ruku.

„Jeníku — ty snad víš — Jeníku, kde je ten prsten?“ zvolal starosta, těžce oddechuje.

„Tatínku, odpusť mi — já nevím — já jsem jej — ztratil!“

A hoch se rozplakal, až mu srdce usedalo.

„Ty — ztratil? Ty — ty's jej vzal?“

„Měl jsem jej v neděli na prstu — ukazoval jsem jej venku spolužákům — potom jsem jej zapomněl zase uklidit — teď nevím, kam se poděl — ach, tatínku, odpusť mi!“

Starosta zatřásl synem. „Chlapče, ty jsi vzal věc, která nám nepatřila — ty's vrhl stín na naše poctivé jméno!“

„Upokojte se!“ chlácholil jej komorník, jenž nyní poznal, že prve ukřivdil tomuto poctivci. „Odpusťte mi, že jsem pochyboval —“

„Kde je ten prsten? Kde jsi jej ztratil?“ vybuchl otec, nevěšmaje si komorníka.

„Tatínku — já nevím!“

„Nešťastné dítě!“ zabědoval otec.

V tom žena starostova prudce sebou hnula.

„Kdy jsi ten prsten vzal?“ ozvala se spěšně, obracejíc se k Jeníkovi.

„V neděli, maminko,“ doznával hoch. „Bylo to po prvé, chtěl jsem se pochlubit spolužákům — kdybych byl věděl, jak to dopadne —“ naráikal hoch.

Žena kvapně odběhla. Starosta chodil prudce po světnici, Jeník plakal, komorník nevěděl, kterak by je upokojil.

V tom vešla žena s obličejem zářícím. „Tady je!“ zvolala a zdvihla do výše pravici, ve které držela pohřešovaný prsten. V levé ruce nesla dětský kabátek. „Nalezla jsem jej v Jeníkově svátečním kabátě.“

„Maminko, už se pamatuji!“ vykřikl hoch. „Schoval jsem prsten do kapsy a potom už jsem zapomněl uložit jej do skříně.“

Starosta si oddechl a jeho obličej se vyjasnil.

„Bylo to léknutí! Nu, jen když je zase vše napraveno! Pane, zde je ten prsten!“

Komorník vzal skvost a uložil jej do torby, kterou měl po boku.

„Děkuji vám jménem paní kněžny. Těší mne, že mohu svému panstvu dokázati, jak poctiví jsou moji krajané. Ještě jednou díky! A vy,

pane starosto, odpusťte již tomu mladému nerozumovi; on vás jistě již nikdy nezarmoutí!“

Podal všem ruku a spokojeně odešel.

Starosta prominul synovi; dříve mu ovšem domluvil, aby již nikdy nevypůjčoval si bez vědomí rodičů věci, které mu nepatří.

Sto zlatých, které zde komorník zanechal, odevzdal šlechetný ten muž obecnímu výboru s přáním, aby úrok každoročně dostal se chudému, poctivému příslušníku obce jako příspěvek na zimu.

A když Jeník po letech sám stal se starostou, rozmnožil tuto nadaci o dalších sto zlatých. Chudí mu za to žehnají . . .

V. HÜBNER:

Liška a husa.

„Dobré jitro, kmotro milá!
Ráda bych vás navštívila,
snídání vám chutnou nesu,
pochoutečka je to z plesu;
otevřte mi dveře přece!“
takto liška k huse vece.

Husa jí však odvětila:
„Vy že jste má kmotra milá?
Snídání že nám nesete?!
Ba, vy nás posnídat chcete.
Znám vás jak své vlastní peří,
proto vari od mých dveří!“

Velehrám sv. Isáka v Petrohradě.

Pro »Anděla Štr.« napsala L. Grossmannová-Brodská.

athedrála (velehrám) sv. Isáka jest hlavním chrámem pravoslavných Rusů v carském sídelním městě. Tato stejně zajímavá jako nádherně velkolepá stavba rozkládá se na širém prostranství velikého náměstí, čímž budova přístupná ze všech čtyř stran velice získává a každého pozorovatele ihned upoutá.

Po způsobu ruských chrámů (jak i z vyobrazení na str. 312 patrně), honosí se stavba pěti kopulemi, jejichž cibulovitě kulaté střechy, pobité zlatým plechem, oslňujícím leskem září do dálky, a za jasného počasí vysokou věž hlavní možno viděti přes mořskou hladinu do dálky až 27 verst (1 ruská versta měří přes 1½ kilometru).

Jako uvnitř tak i zevně vypraven chrám, vystavěný z nehlazeného mramoru, s pravou pohádkovou nádherou. Širokým i dosti vysokým schodištěm přijde se do loubí z ohromných sloupů z černé, hlazené žuly, které mají kovové podstavce; sloupy ty rozestaveny jsou kolem celé budovy. Zvláštní pozornosti zasluhují hlavní dvěře, vážící 1200 pudův (1 pud obnáší asi našich 20 kilogramů). Jsou zrobeny z kovové hmoty, s umělecky, vypoukle pracovanými obrazy ze života sv. Rodiny, 12letý Ježíš v chrámě, sv. Petr a Pavel, jejichž působení i smrt symbolicky zde znázorněna. Dvěře jsou dvoje poblíž sebe a možno jimi do prostranné

Pomník cara Mikuláše I. a velechrám sv. Isáka v Petrohradě.

místnosti vejíti i osmnácti tisícům osob, aniž by chrám byl nějak obzvláště přeplněn.

Na nejvyšší bod hlavní věže vede 557 stupňů v točité poloze a rozhled odtud je arci velkolepý po celém Petrohradě i širém okolí. Asi v polovici věže na zevní galerii jsou umístěny sochy 12 apoštolů, taktéž z předu a ze zadu ploché dolejší střechy umístění po čtyřech stranách obrovští kovoví cherubíni. V průčelí výjev z Mládtek a socha svatého Alexandra Něvského. Nejvýše pod samou špicí chrámovou uvnitř umístěna stříbrná holubice — symbol Ducha sv., která prostému oku pozorovatele z nitra chrámu jeví se v přirozené velikosti, ale z blízka překvapuje rozměrem, který možno porovnat s velikostí dospělého člověka. Tato holubice ulita jest z nejčistšího stříbra.

Uvnitř chrámu není lavic ani sedadel a těžko si lze představit, jak vydrží tam návštěvníci zvláště o velikonocích, kdy náboženské obřady mnohdy trvají nepřetržitě 5—6 hodin! A to mají přístup pouze zvaní hosté aneb ti, kdož opatří si vstupenky. Před počtím pobožnosti vchody se uzavrou, tak že nikdo dovnitř ani ven vyjít nemůže.

Je zde skvostná mramorová hrobka a v ní skrytá postava Spasitelova vždy o Vzkříšení se pozvedá, znázorňujíc tak z mrtvých vstání.

Rodina křepelek.

(Obr. ku článku »Křepelka« na str. 316.)

Chrámoví zpěváci bývají oděni v modrý šat se zlatým třepením a účinkují-li při pobožnostech, rozestaví se kolem oltáře v několika řadách dle věku. Nejprve stojí malí hoši, pak výrostkové, za nimi dospělejší mladíci, za těmito muži a řady končí vážní bradatí starci, všichni pak jsou tak pěkně secvičeni, že jejich výkony budí skutečný obdiv.

Kamkoli člověk pohlédne, všude neslýchané bohatství a oči až přecházejí nad leskem diamantů i zlata. Jediný obraz má cenu 85 tisíc rublů (1 rubl = 2 K 63 h), dále jsou zde dva obrazy svatých mosaikou

vykládané, každý po 35 tis. rublů. Drahocenný chrámový poklad chovaný v síni za hlavním oltářem přístupen však bývá pouze mužům, dívky nebo ženy tam přístupu nemají.

Dále jsou zde stříbrné a zlaté svíce zvýši člověka, od ruských jeptišek pracované „ikony“ (obrazy svatých) zhotovené ze zlatých nití, perel a drahých kamenů, zářících diamantů a pestrého hedvábí.

V zasklených skřínkách s obrazy svatých (bývají to ponejvíce Panna Maria Kazaňská neb Čenstochovská, Spasitel, též sv. Serafín) možno uviděti množství drahocenných šperků, jak vložil je tam věřící na jakýsi dobrý úmysl nebo jako na obět. Prsteny, náramky, kříže, jehlice, zlaté řetězy hoří zde v záři drahokamů a počet jejich neustále se zvětšuje.

Čas od času bývají klenoty vybírány a tříděny do chrámového pokladu aneb se z nich lijí svícny či hotoví různé chrámové ozdoby a předměty.

Zde při bohoslužbách nepřisluhují ministranti. Zdejší pop (ruský duchovní) mívá k ruce dáčka (dáček t. j. nižší stupeň duchovní hodnosti). Také roucha bohoslužebná oslňují svou nádherou, majíť popové při slavnostních příležitostech celý řasný oděv ze zlatého brokátu a pokrývka jejich hlavy na způsob vysoké koruny září samými diamanty a perlami.

Jak již praveno, jest katedrála sv. Isáka hlavním velechrámem v Petrohradě, kdež téměř v každé ulici nacházejí se jeden ne-li dva. I jejich bání pobity jsou stříbrným plechem, aneb na modré půdě lesknou se veliké zlaté hvězdy, což arci činí velice pěkný dojem.

Méně pěkné však bývá, že všechny tyto chrámy po celý den jsou pevně uzamčeny, kromě ranních služeb Božích, které velice časně se konají. Za tou příčinou jest u každého chrámu jakýsi přístavek v podobě malé kaple, kam po celý den lidé se hrnou, tam od vlasatého dáčka svíčky kupují a tyto před ikony rozsvěcují, stavíce je do malých kovových kalíšků.

Vejde-li Rus do chrámu, nejprve vrhne se na zem a čelem země se dotýká; kříž dělají tím způsobem, že dotknou se nejprve čela a pak prsou na dvou protilehlých místech, což mnohokráte po sobě opakují.

Po celý den u každého chrámu stojí veliké množství zbědovaných žebráků a četný zástup sběratelů na různé náboženské i lidumilné účely; tito lidé mají plechové schránky na prsou zavěšeny.

Před velechrámem sv. Isáka, jenž sousedí s pěkným parkem Alexandrovským, stojí veliký pomník cara Mikuláše I. (viz vyobrazení).

Jízdecká socha carova zvedá se na třídielném podstavci, kde kolem nejvyššího podstavce sedí alegorické postavy, doleji vyznačeny památné události ze života carova a celek obehnan kovovým zábradlím. Neméně

pamětihodna jest stráž, stále kolem pomníku přecházející. Jsou to členové „zlaté roty“, a zlatá rota má svoji zajímavou historii. Byl to udatný vojenský pluk, který ve válce tak hrdinsky si počínal (proti Turkům), že téměř všecko mužstvo padlo na bojišti a na živu pozůstal toliko zbytek vojáků, asi 21 mužů.

Proto panující tehdy car ustanovil, aby na věčnou paměť zůstalo vždy při stejném počtu mužstva, jemuž předepsán nádherný stejnokroj vojenský, zdobený množstvím zlatých prýmků, štrápců a šňůr. Mají vysoké huňaté čepice, lesklou zbraň a všecko od hlavy do paty zlatem jen se na nich třpytí.

Odtud jméno „zlatá rota“.

A ještě jiné výhody a výsady používá tato stráž, kterou vždycky s velikým zájmem prohlíží každý cizinec a vůbec návštěvník chrámu sv. Isáka. Jak již praveno, počet mužstva musí zůstatí stále stejný a zemře-li některý člen, ihned doplní se jinou stráží. Ale vybírají se k tomu účelu jen mužové veskrze bezúhonní, stateční a jinak zasloužilí ve veřejném životě. Obyčejně vzat bývá zřetel ku starším vysloužilcům jiných pluků, poněvadž služba u zlaté roty není nijak těžká ani namáhavá, jsouc spíše jakýmsi čestným vyznamenáním. Každý jednotlivý člen zlaté roty stojí na stráži hodinu, načež ho přijdou vystřídati, což stále se opakuje po řadě osob. I za noci bývají zde stráže. Před nepohodou slouží jim za útočiště strážní budka a nelze popřítí, že celé chrámové okolí tím získá, chodí-li kolem pomníku vážným, odměřeným krokem statný vousatý ramenáč, jehož by člověk věci neznalý pro jeho nádherný stejnokroj považoval nejméně za jenerála. —

Výhodně zvoleno místo pro petrohradský velechrám!

Na blízku řeky Moiky, kde stále čilý život panuje (nejvíce se zde plaví polenové dříví k palivu), poblíže svěží zeleně parku, za nimž valí své mohutné vlny řeka Něva.

A kdo jedenkrát prodléval na těchto památných místech, nikdy nezapomene dojmů, jakými na něho působila.

Jak z vyobrazení patrno, zavěšeny na všech věžích zvony, jejichž zvuk mocně i hluboce dojíká, když někdy všechny společně se rozhlaholí.

Petrohradané a Rusové vůbec jsou hrdí na svůj velechrám sv. Isáka, v němž tak hojnou měrou nakupeny jsou umělecké i jiné poklady.

JAN BENEŠ:

Světluška.

(Bájka.)

Na hebké travičce seděla k večeru jasná světluška; ve své skromnosti ani nevěděla, jak se půvabně v tom šeru leskne. Tu se k ní přišourala škaredá ropucha a sršela na ubohou mušku bez milosti jedovatou slinu. Světluška celá polekaná se tázala žáby: „Čím jsem ti ublížila, že mne tak przníš?“ Ropucha však se na ni hrdě osopila, křičíc: „Proč se tolik leskneš, protivo?!“

Tak to bývá často na světě: Zlý člověk ctnostnému závidí jeho zářivý mír.

VÁCLAV KÁLAL:

Křepelka.

est léto. Nebe čisté, nikde ani mráčku. Žár plane k umdlení, horkem div se člověk neudusí. Vzduch se jen jen třepetá. Zrna zrajícího obilí praskají, jakoby se na slunci pražila, na mezi líbezně voní mateřídouška. Chrpa a koukol planou do výše a místy bohatě září vlčí mak.

Oči bloudí po všech těchto barevných změnách rozvíjejícího se léta, a něco jako stesk náhle zaléhá v duši, lehounký závoj smutku vtírá se v nasycený zrak.

A ký div! Co nevidět zařinčí kosa a co po celé jaro tolik utěšovalo lidský zrak — padne pod rukou dovedného sekáče.

V tu dobu bývá na polích skoro smutno. Člověka palem jdoucího obveselí jenom jásavý zpěv skřivánčí nebo vrzavý zvuk cvrčkův.

Občas ozve se tu a tam také křepelka. Její zvučné a veselé: „Pět peněz! pět peněz!“ nejvíce rozléhá se k večeru a z rána, ale také k poledni, kdy bývá v polích obyčejně ticho a klidno. Svůj tlukot opakuje křepelka někdy dvacetkrát i vícekrát, a je-li na blízku, lze před tím slyšeti jakési zachroptění, jako „verr — verr“ znějící.

Slyší-li člověk, že se křepelka blíží a zůstane-li tiše státi, tu se někdy stane, že ji uvidí dosti z blízka.

Tělem i barvou podobá se koroptvi, jenže jest menší a slabší. Za to však rychleji lítá, protože má první tři letky význačně dlouhé a křídla její jsou méně zahnutá než-li křídla koroptví.

Peřím se křepelka od koroptve téměř neliší. Jest pouze poněkud světlejší a má po sobě delší žlutavobílé čárky. Nicméně i tento oděv jest

křepelce velice výhodný, takže ji často ani dosti z blízka poznati nelze, když sedí na zemi. To je tak zvané přizpůsobení barvou svému okolí, aby byla chráněna před zraky svých nepřátel.

Křepelka náleží k oněm ptákům, kteří se k nám vracejí z teplého slunného jihu nejpozději. Dávno před ní zakukala první kukačka, ba už i svá vajíčka podložila rozličným zpěváčkům a ještě v tu dobu ni vidu ni slechu po křepelce. Teprve když v květnu tu onde ozve se černo-křídla žluva, s jistotou můžeme očekávatí též příchod křepelčin.

Křepelka zdržuje se u nás na polích a lukách. Nejraději usadí se ve pšenici, ječmeni a někdy také v žitě. Časem oblíbí si i hrách, vikev nebo jetel.

Na těchto místech — po způsobu ptáků hrabavých, kurovitých — vyhrabe si samička mělkou jamku v zemi, vystele ji stébélky a potom snáší 8—14 hnědožlutých, červenoskvřitých vajíček.

Po třech nedělích pečlivého sedění vyklubou se z vajíček drobounké křepeličky, které hned po vylíhnutí běhají a čile si vedou. Takovou šťastnou rodinku křepelk představuje nám připojený obrázek (na str. 313). Matička spokojeným okem pohlíží na své miláčky. Ob chvílku pozvedne hlavu a dívá se, zdali jim nehrozí nějaké nebezpečství.

Zatím některé křepeličky popelí se v prachu a po chvílce vyskočí si odvážnější na záda starostlivé máti, aby se podívala dál do světa; jiné sestřičky zase zápolí se pšeničným nebo jiným klasem, jakoby chtěly po způsobě matčině vydobyti sobě chutného zrna. Ale nečiní tak z hladu, nýbrž z kratochvíle. Jsouť obilná zrna pro ně ještě hrubá. Milejší jest jim drobný hmyz, který jim matička vyhrabe. Samy najdou si také již tu a tam některé travné zrnko a podobné.

Při hojnosti daří se všemu. Nejinak děje se mladým křepelkám. Rostou k radosti svých rodičů jako z vody. Než uplyne srpen, budou jako staré. Nebudou k rozeznání.

V tu dobu vychází lovec s ručnicí na rameně do svého hájemství, aby umenšil počet zvěře přes jaro a léto zvětšený. Tu padne za obětí zajíc, tam zas koroptev nebo křepelka, kterou střílívali zvláště pro chutné maso. Ale myslivec křepelky snadno neuloví. Jest příliš opatrná, včas na odlet se dávají, aby se tak vyhnula možnému nebezpečství.

Než křepelky nepřežijí tady všechny útrapy podzimních lovů. Nejsou ptáky stálými jako na př. příbuzné jejich koroptve. Záhy v září odlétají do teplých krajín, kde na cestě ještě mnohem větší svízele je očekávají. Na sta a tisíce jich přímořští obyvatelé pochytají a potlukou, kdy letem přes moře jsouce unaveny na zemi dopadávají. Na podzim nejvíce křepelk pochytají v Egyptě, na jaře v Itálii. Také mnoho jich najde-

svůj hrob v moři. A proto není divu, že u nás některý rok křepelek jest velmi málo.

Bude-li však ptactvo na jihu ještě dále tak hromadně ubijeno, brzy nastane doba, že mnozí a četní naši ptáci-zpěváci budou vyhubeni docela. A mezi nimi bude najisto i křepelka.

Vrabcem rádce.

Z maďarského přeložil Antonín Jančík.

Dej si pozor, abys tak nepochodil jako vrabec, jenž jinému radil, ale sebe před nebezpečím nedovedl ochrániti!

Stalo se totiž, že hnízdili divocí holubi na vršku vysokého stromu. Liška zpozorovala, že v hnízdě jsou holoubata. Křikla silně na holuby: „Hned mi shoďte holoubě, sice vylezu na strom a holoubata i s vaším hnízdem zničím.“

Holubi velice se ulekli a nevěděli, co by učinili. Konečně shodili holoubě, s kterým liška odběhla.

Když se liška vzdálila, začal vrabec holuby poučovati, řka: „Až to chytré zvíře zase přijde, ničeho mu nedávejte, ale řekněte: Naše mláďata jsou tu v hnízdě; pojď nahoru, máš-li odvahu!“

Když se liška vrátila, nedali jí holubi ničeho. Liška ihned zpozorovala, že vrabec na blízké větvi sedící jim poradil. Zadívala se na něho a přemýšlela, jak by na něho vyžrála.

„Vy ptáci, vy jste jen přece svobodná zvířata,“ tak pravila, „letíte tam, kam se vám líbí. Škoda jen, že v zimě nemůžete se proti větru a chladnu brániti.“

„To pranic nevadí,“ odpověděl pyšně vrabec; „když fouká vítr z prava, schovám hlavu pod levé křídlo, když však z leva, pod pravé, a tak jsme proti větru a mrazu ochráněni.“

Vrabec žvatlal ještě více, ale liška pravila: „Sedíš příliš vysoko, nerozumím, co pravíš, protože nedoslýchám; pojď blíž!“

Vrabec slétl dolů k lišce. Tu se ho liška otázala: „Jak bys udělal, kdyby z prava foukal vítr?“

„Tak,“ praví vrabec, schovav hlavu pod křídlo.

Liška na to rychle po něm chňapla, chytla ho a sežrala . . .

L. GROSSMANNOVÁ-BRODSKÁ:

Dobří přátelé.

Bílý králíček,
malý Janeček.
ach, to je vám, zlaté děti,
pěkný páreček!
Ráno, v poledne
kdo se rozhlédne
po dvorečku, po zahrádce,
jistě zahlédne
tam jednoho z nich,
králíčka jak sníb,
a Janečka prozrazuje
bezstarostný smích.
Spolu běhají,
spolu hledají

jetýlek a lupeníčko,
lenost neznají.
Bílý králíček,
čilý Janeček
často si uspořádají
rychlý taneček.
Jak se to sluší,
hošík za uši
lapne svého kamaráda,
oba netuší,
když na obrátku
vběhnou v zahrádku,
radostnou že prožívají
dětství pohádku!

Pro „družinu sběratelskou“.

Milé dětičky!

Konečně po dlouhém čekání začínají docházeti krabičky s nasbíraným hmyzem. První zásilka došla (jak se ostatně samo sebou rozumělo), z mého rodiště Tuřan. Potom si přispíšila Otilka Burešova, chovanka kláštera v Přestavlkách. Zajímavý byl též lov Františka Křištofa z Neslovic, jakož i Václava Chrásty z ? (zapomněl udati, kde sbíral).

Srdečné díky vzdávám všem a těším se na další zásilky.

Sběratelů však žádám všech, aby piliny (drtiny) v láhvičkách vždy několika kapkami benzínu vlhkými udržovali; jinak hmyz brzo zaschne a ztvrdne, a zásilka dojde velmi pošramocena s ulámanými tykadly a nožkami.

Nuže, sběratelé, s chutí do Boží přírody! Mnoho zdaru Vám přeje s pozdravem

Hostímský strýček sběratel.

Milé děti!

Čtete poslední číslo letošního ročníku „Anděla Strážného“. To znamená, že se blíží konec školního roku a že Vám nastanou toužebně očekávané prázdniny. Jsem přesvědčen, že se na ně netěšíte proto, abyste mohly zahálet, nýbrž proto, že výlety, hry, cestování a jiné zábavy skytají Vám o prázdninách nejpříjemnější chvíle. Prázdniny neznamenaají však prázdné hlavy, a proto hleďte, milé děti, poučnou i zábavnou knihou občas vědomosti své rozhojňovati. Záleží však velmi na tom, co budete čísti. Nečtěte vše, co Vám, jak se říká, „do ruky přijde“. Jest mnoho knih, jež se obsahem svým pro Vás nehodí, ač Vám ku čtení nabízeny bývají. Proto, než začnete čísti, poraďte se s rodiči neb s jinými pokřesťanskými smýšlejícími lidmi, by špatná neb věku Vašemu nevhodná četba dobrých srdcí Vašich nekazila a špatné sítě v nich nebudelo.

Budu sice o prázdninách postrádati Vašich milých dopisů, pozdravů a jiných projevů Vašich dobrých srdéček, ale těším se, že po prázdninách zase se shledáme jako jedna velká rodina pilných čtenářů vždy věrná „Andělu Strážnému“.

Přeje Vám z plna srdce veselých prázdnin a hojného osvěžení na těle i duchu zdraví Vás srdečně

Váš

strýček redaktor.

Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 9.

1. Zlaté klasy. Život podá každému z nás lidí trpkou číši naplněnou bolem, dobrý člověk vyprázdni ji, špatný dá ji vypít těm, kdož stojí kolem. Do koníčka pro Anděla Strážného vepsal D. V. — 2. Šluknov, koleno, Ostřihom, lano, Arpád. — 3. Víno, hrad — vinohrad. — 4. Nehody, podkovačky, roboty, brejlovec. — 5. Samoš. — 6. Kavkaz. — 7. Kolumbus. — 8. Dětrich. — 9. Děva. — 10. Jeník. — 11. Podpora.

OBSAH: V lese. Báseň. — Obrázky ze zámožské zvířeny. — Anděl Páně. Báseň. — Po druhé na novém, netušeně krásném letním bytě. Vzpomínky. (Dokončení. S 2 obr.) — Písnička. Báseň. — Pohádka o mušce. — Přes vodu. Báseň (s obr.). — Špatná výhra. Anekdota. — Pavouček. Báseň. — Boj o Saragossu. (S obr.). — Hlemýžď. Báseň. — Bosenská přísloví. — Tibetská přísloví. — Prsten na stromě. — Liška a husa. Báseň. — Velechrám sv. Isáka v Petrohradě. (S obr.) — Světluška. Bájka. — Křepelka. (S obr.). — Vrabeč rádce. — Dobří přátelé. Báseň (s obr.). Milé děti! — Rozluštění hádanek a rebusů z čísla 9.